

CHRISTJANE CAROLINA COELAND

**Het verborgen leven met God
van Chrisje Coeland te Den Haag**

Door haarzelf beschreven

STICHTING DE GIHONBRON

MIDDELBURG

2013

Voorrede

Evenmin als ik in staat was het werkje te schrijven zonder de kracht, de hulp en de onderwijzing des heiligen Geestes, evenmin ben ik in staat de voorrede te schrijven. Van U, o, Heere alleen is daarom mijn verwachting, opdat U Ook alleen alle eer, lof en aanbidding worde toegebracht tot in alle eeuwigheid! Amen.

Voor hen, die op de Hemelse academie geleerd zijn, zal het toch niet te eenvoudig zijn; want die lieve nu zalige Lodensteijn wilde nog liever leren van de kleine zuigelingen in de genade, dan van de professoren op de Leidse Academie. Daarom kan de lieve, enige Leraar en Meester het nog zegenen voor de lieve, kleine lammertjes en ook voor de grote schapen, zowel voor hen die al toegebracht zijn, als voor hen die nog toegebracht moeten worden.

Geliefde betrekkingen en vrienden, beschouw dit werkje dan als mijn nalatenschap. Het is geen goud of zilver, dat door de mot en door de roest verteerd wordt, maar het zijn middelen en schotels, waarop de grote Gever wat leggen kan, als het Hem in Zijn eeuwige, soevereine liefde behaagt, hetgeen Hij ook in Zijn eigen Getuigenis beloofd heeft aan een arme, hongerige en dorstige ziel. Die waarlijk hongert naar Hemels brood en nergens meer trek naar heeft dan naar dat verborgen Manna, die zal zeker toch op 's Heeren tijd verzadigd worden.

O, mijn geliefden hoe veel zoeter, aangenamer en vrediger voor de consciëntie is het toch daarnaar te hongeren, te dorsten, te treuren, te reikhalzen, al moest men zijn leven lang wan de poort van de hemel blijven liggen, dan, om in de vuiligheid van de zonde te versmoren, te verstikken en eeuwig om te komen. Zoete tranen zijn het, die geschreid worden, om daarvan verlost te worden, en wij weten (tenminste een Gereformeerde diende het te weten), waarin de waarachtige bekering bestaat, namelijk in *een hartelijke droefheid, dat wij God door onze zonden vertoornd hebben*. En waarlijk, zij, die door het Goddelijk licht des Heiligen Geestes ontdekt worden, hoe diep wij in onze stamvader Adam gezonken en de satan toegevalen zijn, en bovendien de schuld dagelijks vermeerderen, die gevoelen hoe noodzakelijk ons de ware droefheid naar God is, totdat wij in de Tweede Adam, die enige Borg en die Ark der behoud zijn ingegaan.

Dus, geliefde betrekkingen en allen die dit geschrift zullen lezen! Haast u, om uws levens wil! Laat niet op een misschien aankomen! O nee, de satan wil u gerust stellen, om uw ziel te roven.

Ik was de grootste bankroetierster, niet alleen door mijn schuld in Adam, maar al de jaren mijns levens is de schuld bij de ogenblikken vermeerderd, dus ontelbaar geworden als het zand aan de oever der zee.

Maar mijn lieve Borg, mijn Bloed Bruidegom heeft ze betaald bij Zijn en mijn lieve Vader, door Zijn eigen rantsoen en Borgbloed, door Zijn dood aan het kruis, en heeft ze laten zinken in de zee en oceaan van eeuwige, onpeilbare soevereine genadeliefde. Wonder, wonder! Wonder, wonder! Ik, die de eeuwige dood en de hel over dubbel waardig was, ontvang nu het eeuwige leven.

En nu, o, volzalige Drie-enige Verbonds Jehovah! Mocht U mij verwaardigen uit eeuwige, soevereine vrije genade en ontferming, om de overige tijd die ik hier in het land van mijn vreemdelingschap nog zijn moet, alleen ter ere van Uw heerlijke, grote

Naam te besteden, om te verkondigen, dat Uw weg alleen recht en heerlijk is, en dat ik mag wakende en biddende bevonden worden., als mijn lieve Bruidegom komt.

Nu zou het mijn verlangen zijn, dat bij mijn geschrift gedrukt werd de Voorrede van dien innige godzalige nu zalige Franciscus Ridderus, die hij gesteld heeft voor zijn *Dagelijkse Huiscatechisatie*.

Het zal grote verwondering verwekken, dat ik nevens zulk een helder brandende en lichtende kaars mijn klein nachtluchtje durf te zetten: doch aan de Tempel waren niet alleen grote, sierlijke stenen maar ook kleine steentjes, en aan de Tabernakel waren ook dassenvelletjes en geitenhaar. Het vrouwtje, dat twee penninkje gaf, gaf wat zij had en de lieve Immanuël had er genoeg in. Die lieve dierbare Jehovah, Wiens Naam en wegen wonderlijk zijn, die aan de kinderen openbaart wat voor verstandigen en wijzen verborgen is, naar Zijn welbehagen, die kan dit kleine, geringe middeltje nog zegenen voor ouders en huisgezinnen, die kleine kerken behoorden te zijn, maar thans voorportalen van de Moloch en de satan zijn.

In de vroegste jeugd worden toch de kinderen aan de mode en alle zonden overgegeven, in plaats dat de ouders hen, met die moeders, biddende, tot dien dierbare Kindervriend zouden brengen, die ze tot zich roept, om hen te zegenen met geestelijke zegeningen van bekerende genade. Zij laten de kinderen, helaas! veel liever dartelende en spelende naar de hel lopen, dan biddende en dankende naar de Hemel gaan.

Laat een ieder tot zichzelf, inkeren, wat er bij de doop beloofd en wat daaraan verbonden is en hoe dat nu, vergeleken met de eerste verzen van Deuteronomium VI, in praktijk wordt gebracht. O, mocht de Heilige Geest ons uit genade naar binnen leiden en ons diep, diep vernederen! Er is dies aangaande nog hoop; genade is toch uitgestort op Zijn lippen en Hij is machtig goddelozen om niet te rechtvaardigen en te doen boven bidden en denken, wat bij de, mensen onmogelijk is.

Lezer! Bid, bid, bid, dat uw ziel niet rusten mag voor dat ze weet, dat u gewassen bent in het dierbaar en kostelijk Bloed van de grote Verbonds-Middelaar van het Nieuwe Testament en uw naam in het Boek des levens, dat Hij zelf heeft verzegeld, opgeschreven staat. Hoe verblijd zijn zij, die in het testament der rijken staan, van welke erfenis zij toch maar ten hoogste tot hun dood kunnen gebruik maken, wanneer alles hun ontzinkt. Daar die Hemelse erfenis, dat duurzaam goed, blijft tot in alle eeuwigheid. Het aardse goed wordt zo menigmaal tot zonde misbruikt, zoals in Salomo en Hiskia te zien is; maar het Hemelse is altijd vers en nieuw; heerlijker en begeerlijker, hoe meer men er van geniet; en daarop volgt een eeuwige verzadiging. Daarom, laten uw ogen niet langer staren op hetgeen dat niet is; want het zal zich gewis vleugelen maken en uw zielen naakt en bloot laten. Het heerlijk, blinkend kleed der gerechtigheid, van die dierbare Borg Jezus Christus zal alleen bestaan in die grote, gerichtsdag. Amen.

U, lezer dit hartelijk toewensende,

CHRISTJANE CAROLINA COELAND.

's Gravenhage, 9 December 1864.

Uit een geheel in het Frans opgestelde geboorteakte van **Christina Carolina Coeland**, blijkt dat ze geboren is op 15 april 1812 te 's-Gravenhage. Aardig detail is dat haar moeder, Johanna Margaretha Hepp, geboren is in Nassau-Dillenburg; ook dat stond in de acte.

Chrisje vertelt dat ze aanvankekelijk 'in de modes' werkte; ze deed denk ik verstel- en naaiwerk. Niet zo heel vreemd, want haar vader was ook kleermaker. Zie Genealogie aan het eind van dit document.

Drie-enige, volzalige Verbonds-Jehovah, Ik wens te verhalen, wat Gij aan mijn ziel gedaan hebt. Maar het is U bekend, dat ik enkel duisternis ben en de Lamp van uw Heilige Geest daartoe dus zo nodig heb. Schenk mij die uit genade! In uw licht alleen zien wij toch het licht; daarom zal ook aan U van alles tot in alle eeuwigheid de lof, dank en aanbidding worden toegebracht. Amen.

Kinderjaren

Toen ik vijf jaren oud was, werd mijn moeder ernstig ziek; vader was erg bedroefd en wij dachten allen dat zij sterven zou. Het werd mij toen gegeven in een klein keldertje te gaan bidden om moeders herstel; en ik kreeg te geloven, dat zij beter zou worden, doch niemand wist daarvan. Zoals dat gebedje van Boven gegeven werd, ging het ook weer naar Boven, en ik heb, door de goedertierenheid des Heeren, mijn lieve moeder mogen behouden tot in mijn veertigste jaar toe.

Ook gebeurde het voor mijn zesde jaar, dat ik op de straat een zilver stuivertje verloor; ik zocht het overal, maar vond het niet. Ik werd daardoor zeer bevreesd en bedroefd, want het bestaan van mijn ouders was sober. Daarop riep ik: "Och, Heere, leg U, als het U belijft, dat stuivertje daar weer neer dan zal ik U zevenmaal daags loven." Toen keerde ik mij om en zag het stuivertje liggen. Nu was ik zeer verblijd en ik dacht, dat niemand daarvan ooit iets geweten had; maar mijn moeder heeft mij daarna verhaald, dat ik, toen ik thuis kwam, naar de zolder was gegaan. Ik heb dit een tijd lang mogen volhouden, hoe lang weet ik echter niet; doch toen ik later op de school kwam, was ik verwonderd die woorden uit de Psalm te horen lezen: "Ik zal U zeven maal daags loven!" Doch hiervan nog nader, als het mij gegeven mag worde.

Ik weet niet dat er tussen mijn zesde en mijn elfde jaar iets bijzonders gebeurd is. Toen ik school ging had ik veel lust tot leren, maar het bepaalde zich tot de godsdienst en Bijbelse geschiedenis. Als de meester de vragen opgaf, die wij moesten leren, vroeg ik of ik er nog wat bij mocht leren, en dat gebeurde ook. Van andere kundigheden maakte ik weinig werk, en als de kinderen mij daarover lastig vielen en de meester riepen, om mij daarover te bestraffen, werd die goede man bewerkt om mij niets te kunnen doen.

Toen ik lezen kon, was ik zeer blij, dat ik nu Gods Woord kon onderzoeken en ook moeder wat voorlezen; die zei dan: "dat is mijn lezertje." Het meeste genoegen had ik in de laatste hoofdstukken van de Openbaring van Johannes waarin zoveel van de heerlijkheid des hemels voorkomt. Dan vroeg ik moeder om mij dan uit te leggen; want dat ik een andere Uitlegger nodig had, wist ik toen nog niet. Dan zei moeder: "Kind dat begrijpt je niet, lees wat anders in de Bijbel." Nu, om moeder te gehoorzamen, deed ik het, maar zodra moeder van de kamer was, sloeg ik de Openbaring weer open.

Elf jaren oud zijnde, kreeg een broertje van mij de pokken en werd erg ziek, zodat wij niet anders dachten dan dat hij sterven zou. Toen werd het mij op een avond gegeven, terwijl vader en moeder en wij rondom zijn bed stonden, om zijn herstel te bidden, en hij is ook opgericht. Toen hij nu beter werd, werd hij (zoals het meestal met kinderen gaat) zeer lastig, zodat moeder, die alleen zonder hulp onder zes kinderen stond, zich erg aftobde. Ik kreeg zeer veel met haar te doen en werd boos op mijn broertje, omdat hij moeder zo plaagde, en zei tot mijzelf: "als ik ziek word, zal ik stil liggen en

moeder niet lastig vallen." En het gebeurde: ik kreeg ook de pokken en werd erg ziek; want de pokken kwamen niet uit, en een zusje dat jonger was dan ik, kreeg de pestpokken. De dokter, die anders een goed man was, in wie moeder veel vertrouwen stelde, werd nu een tegenstander. De drie jongste kinderen, onder wie ik behoorde, waren tegen de pokken niet ingeënt; want toen ik een jaar of zeven telde, was hij gekomen, om ons in te enten, en dit liet moeder toe, wat de oudste kinderen aanging, maar omdat mijn zusje toen nog zo jong was, wilde zij het aan haar niet toestaan, en mij hield de dokter vast, om mij ook in te enten; maar ik kreeg kracht om mij los te rukken en liep weg, zodat ik niet ingeënt werd. Aan mijn zusje dat twee jaren ouder was, werd het echter gedaan. Toen lachte ik haar uit, omdat ik het ontkomen was. Maar toen ik later de pokken kreeg, heb ik er wel eens over nagedacht, dat ik mijn zuster had uitgelachen.

Maar hoe het zij, toen ik later geestelijk licht kreeg en de Heere zich aan mijn ziel ontdekte, was ik blijde, dat ik niet ingeënt was, daar ik toen kreeg te zien hoe zondig het was, omdat het een verloochening van de Heere is; want hij, die het doet, bewijst met zijn daden dat hij meent datgene te kunnen afweren wat de goede Schepper en Formeerder ons wil toezenden, zonder wiens wil geen haar van ons hoofd vallen kan, omdat die allen bij Hem geteld zijn, in Wie wij leven, ons bewegen en zijn, ja, zonder Wie wij onze adem niet kunnen halen. Hoe duidelijk is het ook te zien in zo velen die ingeënt zijn en toch de pokken krijgen.

Nu, ik kreeg dan de pokken, elf jaren oud zijnde, en toen werd de dokter (bij wie dat oude nog lag) gebruikt om het leed van mijn moeder nog te verzwaren. "Zie (zei hij) nu hebt u ze niet willen laten inenten! Die jongste (dat was mijn zusje, die de pestpokken had) zult u verliezen en deze (dat was ik) zal er ook niet van opkomen!" Maar de dokter, die geen goed profeet was, wist het niet, want wij herstelden allen. Nu het echter zo erg met mij was, wist ik niet wat er gebeurde. Ik lag stil en buiten kennis, en gebruikte niets dan een weinig karnemelk met flier, dat moeder mij ingaf.

Toen ik weer tot mijn kennis kwam, moest ik medicijnen innemen, doch ik zei tot mijzelf: "ik zal ze niet innemen; want als ik nu beter wordt, zal er gedacht worden, dat de dokter mij beter heeft gemaakt." En dit voornemen kreeg ik te volbrengen; want hoewel ik, om mijn gehoorzaamheid aan te tonen, van moeder de medicijnen wel aannam, hield ik ze echter in de mond totdat moeder van de kamer was, en spuwde ze toen uit.

Juist zoals ik gedacht had, gebeurde het: toen wij beter waren, hoorde ik de dokter roemen, dat die zo knap was en zoveel moeite aan ons gedaan had; maar nu moest ik zeggen wat ik had gedaan. "Nee, (zei ik) de dokter heeft mij niet beter gemaakt, maar Lieve Heertje heeft dat gedaan, want van de medicijnen heb ik niets ingenomen,"

Hierop zouden wel aanmerkingen kunnen gemaakt worden, dat men toch de middelen wel gebruiken mag, en dat die ziek zijn, de medicijnmeester nodig hebben. Het ware te wensen, dat de middelen onder opzien tot God gebruikt werden als de rechten en enige Medicijnmeester, en dat zij, die hun zielsziekten en kwalen hebben leren zien, het alleen bij hun dierbare en enige Arts mochten zoeken, om alleen door Hem geholpen te worden, die ook langs en door de middelen helpt. En welke heerlijke recepten geeft dien dierbare Medicijnmeester in Zijn Getuigenis, als bij voorbeeld (om er maar een paar op te noemen): "Waakt en bidt"; "Trek mij en ik zal U nalopen"; "Komt allen tot Mij, die vermoeid en belast bent, en Ik zal u rust geven;" vooral ook dat voorschrift, het: "Onze Vader" en, "Die bidt, die ontvangt; die zoekt, die vindt; die klopt, dien zal opengedaan worden". Wanneer nu de heerlijke recepten van dien enige Medicijnmeester (het zij met eerbied gezegd) gebruikt worden, dan zullen zij gewis

helpen, want Die gezegd heeft is getrouw en waarachtig. Die het ook doen zal, kan en wil.

Maar nu weer tot mijn verhaal.

Ik ging voort in het onderzoeken van Gods woord en ook van andere goede boeken. In andere boeken had ik geen lust, zelfs toen ik de wereld diende, die ik van mijn 16de tot mijn 20ste jaar getrouw gediend heb. (Mag het mij tot schaamte zijn, als ik het schrijf!) Met de modes en manieren der wereld deed ik mee. Toen ik 16 jaren oud was kreeg ik een stoot met een plank aan het voorhoofd waardoor ik verscheiden dagen blind was. Nu werd ik stil en lijdzaam gehouden en vragende gemaakt, of mijn zielsogen maar geopend mochten worden, al was ik dan uitwendig blind; maar ik werd beter en ging de wereld weer in. Mooie klederen namen mijn hart in; maar de lieve dierbare Herder hield Zijn oog op mij gevestigd, dat heb ik naderhand leren inzien, en gaf mij gedurig waarschuwingen van binnen.

Zo gebeurde het eens, toen ik een witte japon wilde aandoen, dat mij met kracht dat woord voorkwam uit de Openbaring, hoofdstuk 7:13: "Deze, die bekleed zijn met lange witte klederen". Ik werd daarop zeer bedroefd en deed de japon uit, aanhoudend maar roepende. Och, Heere mocht ik daar ook een van wezen! Maar hoewel ik toen zeer begerig was, het was het uurtje der minne nog niet. Ik bleef dan de wereld dienen en o, ik monster zou wel voortgegaan zijn op de brede weg.

Nu kreeg ik een pestkool, waaraan ik veel leed. 's Nachts kon ik niet liggen noch slapen, alleen maar zitten; doch ik werd lijdzaam gehouden. Het was op een plaats waar ik niet zien kon, maar als mijn moeder het verbond, bemerkte ik wel, dat het er niet goed uitzag. Sterke pappen werden er op gelegd, maar het brak niet door. Moeder werd bevreesd en wilde de chirurgijn laten komen, maar ik vroeg maar om dit niet te doen, omdat ik stil zuchtende was of die enige Medicijnmeester mij wilde helpen, en toen kwam mij voor, dat Hiskia ook een gezwel had en de profeet Jesaja hem aanzegde, dat hij vijgen moest nemen en op het gezwel leggen.

Nu ging ik aan het zoeken, maar kon het niet vinden. "Neen (dacht ik), nu mag ik het niet doen, anders zou ik de plaats wel vinden"; maar het bleef mij toch bij. Toen nu op een morgen het verband los gemaakt werd stond het zo gevaarlijk, dat mijn moeder en zuster vreesden dat het vuur er aan zou komen. Ik bemerkte, dat zij stil om de chirurgijn wilden sturen. Dit bracht mij nog meer aan het zuchten en ik verzocht moeder nog een dagje te wachten.

Dit werd toegestaan, en toen riep ik: "Och Heere Gij hebt dat gezwel van Uw knecht Hiskia genezen, och, wil mij nu ook helpen, en als ik dat middel mag gebruiken, laat het mij dan ook vinden". En ziet toen ik nu de Bijbel weer opnam, om het te zoeken, viel het voor mij open: Jesaja 38: 21. Ik was zeer blijde, doch zei niets, maar liet een vreemd meisje, dat bij ons was, in de stilte vijgen halen en mij toen helpen om die er op te leggen. Toen nu 's morgens het verband geopend werd, was moeder verwonderd, want het was genezen en ik werd beter.

Op een andere tijd had ik een erge wond aan mijn voet, veroorzaakt door het treden op een gebroken fles: dat glas was in mijn voet gegaan en het was een open wond geworden. Moeder gaf mij een huismiddel, maar het werd niet beter. Ik dacht niet anders of ik zou het vuur aan mijn been krijgen en sterven. Aan moeder durfde ik het niet meer laten zien; want ik dacht: "er is niets meer aan te doen, ik moet er toch aan sterven". Eer ik stierf wenste ik echter nog eens naar de kerk te gaan, maar mijn voet was zo dik dat ik geen schoenen kon aandoen. Toen verzocht ik een schoen van vader te mogen aantrekken, en dat mijn zuster dan met mij mee mocht gaan; want ik

verlangde zo naar de kerk. Nu, dat gebeurde. In de kerk gekomen zijnde, verhandelde de leraar de 32ste Zondag van de Heidelbergse Catechismus, over "de dankbaarheid". Ik zat daar zó goed en luisterde zó aandachtig, dat ik niet weet ooit zo goed in de kerk gezeten te hebben. Dit kwam waarschijnlijk omdat ik dacht, dat het de laatste maal was dat ik ter kerk ging. Maar in plaats van te sterven, werd het been van dien dag af beter. "Mijn wegen zijn niet uw wegen", zegt de Heere. O nee, want 't grote genadewerk der bekering moest nog aan en in mij, de grootste der zondaren, uitgewerkt worden.

Bekering

Toen ik nu 20 jaren oud was, ontdekte de Heere aan mij mijn verloren toestand en hield mij staande. Op de straat op een stille weg zijnde, werd mij mijn register van zonden voor ogen gesteld. Er was geen uitspreken aan, zo veel zonden zag ik. En wat het zo verzwaarde was, dat ik zo klaar de bemoeienissen Gods kreeg te zien, die de Heere al met mij gehouden had van een klein kind af; welk een lust ik toen had in de godsdienst en hoe schandelijk ik alles verlaten en de wereld gediend had. O, ik werd toen erg bedroefd. Mijn lachen, dat ik altijd gedaan had door mijn dartele natuur, veranderde van dien dag af in treuren, en mijn rust was weg. Ja, het smartte mij zo aan het hart, dat ik zei: "Och, Heere! waarom hebt Gij mij niet bewaard, dat ik zo van U ben afgedwaald en de wereld ingegaan?" Mijn smart was zo groot dat ik het niet beschreien kon.

Toen behaagde het die lieve, dierbare Ontfermer, op een dag, dat ik zo bedroefd was, mij met de oorzaak bekend te maken. Hij toonde mij, dat ik nu zien kon, wat er van mij zou geworden zijn, indien Hij mij niet weer opgezocht en geroepen had; hoe dat ik dan met de grote menigte op de weg des verderfs ook zou verloren gegaan zijn. Ja, hoe dat ik, als ik zo was blijven voortgaan, als, een rechte Farizeeër met een ingebeelde hemel naar de hel zou gegaan zijn.

Nu wist ik wel niet of mijn ziel gered was, maar het verlichtte enigszins mijn droefheid; want ik gevoelde nu mijn verloren toestand. Het was nu niet anders dan schreien en lamenteren. Vrees voor de hel had ik niet, maar dat ik zo tegen zulk een liefderijke en dierbare God gezondigd had, die van mijn jeugd af aan niets dan goed aan mij gedaan had, dat bedroefde mij zeer. Rechtvaardig zag ik nu alle vloeken en dreigementen tegen mij uitgesproken, omdat ik zo vreselijk tegen de Heere gezondigd had, en ik verwachtte ook niet anders. De wereld werd mij nu tot last en mijn enigst genoegen bestond daarin, dat ik huilen en het uitschreeuwen kon, dat ik zo gezondigd had. Het vlees nam af; ik vermagerde, en het was alleen door de verborgen ondersteuning des Heeren dat ik mijn beroep nog kon blijven waarnemen.

Ik zeg door de verborgen kracht des Heeren, want ik kon toen niet denken, dat zulk een heilig God met zulk een snood monster die nu zo klaar zag dat zij de hel waardig was, nog bemoeienissen maken kon. Nergens had ik lust in en mijn hart schokte en leed pijn van het zuchten. Vromen kende ik toen nog niet, dus hoorde ik niets bespreken; maar de belofte: "Zij zullen allen van de Heere geleerd zijn" is toen ook bevestigd. Want op een keer, dat mijn hart mij zozeer deed en ik zo naar was, nam ik mijn toevlucht tot 's Heeren Getuigenis en toen vielen die woorden voor mij open. "Dit is uw boosheid, dat het zo bitter is, dat het u aan het hart raakt".

Hierover verwonderde ik mij, dat mijn toestand zo duidelijk in de Bijbel beschreven stond. Nu kreeg ik drie grote beschuldigers: mijn consciëntie, de wet en de duivel, die mij nu begonnen te vervolgen. Ook mijn huisgenoten kreeg ik tegen, en datgene wat

mij eerst een lust was, werd mij nu tot een last. Mooie klederen kon ik niet meer zien. Nu gebeurde het eens, dat ik op mijn verjaardag verscheidene presenten kreeg, maar ik was zo naar dat ik er niet naar zien kon. Toen zei mijn zuster: "Zij geeft nu nergens meer om".

Hierop werd ik zeer bedroefd en kreeg te zeggen: "hoe zou ik blij kunnen zijn met de klederen, die ik om mijn zonden dragen moet, daar ik zo diep in Adam gezonken ben. Als ik niet zo gezondigd had, dan behoefde ik geen klederen te dragen". Ik was zó bedroefd en in mijn hart verbroken, dat moeder begon te wenen, en zei tegen mijn zuster: "wel, is het niet beter dat zij met Maria het beste deel kiest?" Zo was het ook met mijn goud en zilver; ik kon het niet zien noch bij mij houden: de afgoden moesten weg. Mijn gouden ketting behield ik het langst; want de vijanden fluisterden mij in, dat die om de hals nog warm was; zijnde het toen winter. Maar mijn lieve Herder hield nauw het oog op mij en ontdekte mij dat het zonde was, en toen ik de listen kreeg te zien, wierp ik ze weg en zei tegen de vijand, "hebt ge mij nu zo lang misleid?" Toen nam ik alles wat ik had, bracht het bij moeder en zei: "daar, moeder het is voor u, als ik maar die twee grote delen van Brakel mag hebben, als u het verkoopt". Daar had ik zegen in gehad en ik bezat ze niet in eigendom, zoals ik ze toen ook gekregen heb.

Het ging nu nog zo voort met kermen en wenen over mijn zonden. De vijand en de Wet vervolgden mij, mijn consciëntie getuigde tegen mij dat ik rechtvaardig de hel verdiend had, en mijn huisgenotenwaren tegen mij, zodat ik wel zo bang was, dat ik niet durfde te gaan slapen; uit vrees dat ik mijn ogen in de hel zou open doen. Na lang zuchten en wenen ging ik dan laat in de nacht eindelijk toch naar bed en sliep dan ook. Eens op een nacht kreeg ik het echter zó bang, dat het ijskoude zweet met druppels van mij afliep: want ik zag dat er niets dan de hel voor mij te wachten was. Er wordt wel eens gesproken van "onder de rechtvaardigheid Gods te liggen", maar die nacht is er van mijn krachten en mijn vlees wat weggegaan. Ik kon noch roepen noch zuchten dan: "Och, Zoon Davids! ontferm U mijner!"

Maar mijn krachten bezweken zó en mijn keel werd zo toegeknepen dat ik op zijde op de grond ben gevallen; want ik durfde niet te gaan slapen. In die toestand is mij de slaap overvallen en toen ik wakker werd, was ik verwonderd en verblijd (het rechte kan ik er niet van zeggen), dat ik mijn ogen nog hier mocht open doen; want ik kon niet anders denken dan dat dit in de hel zou geschied zijn. Zo als ik mijn ogen opende kwam Mij met kracht *dát* woord voor: "*Wee de gerusten te Sion!*" maar ik had daar toen geen vat aan: want ik was maar verblijd en verwonderd, dat ik nog niet in de hel lag; o, dat was mij zo groot!

's Morgens zag ik er uit als iemand, die in de kist had gelegen, en mijn krachten waren zo min, dat ik met moeite naar beneden kon komen. Toen ik bij moeder kwam zei zij: "Wel kind wat is het? Wat scheelt er aan?" maar ik kon niets zeggen en was verlegen als iemand mij vroeg of ik ziek was, of wat mij scheelde; want ik kon niet spreken, daar ik niet wist wat er van mij worden zou. Onder de vromen had ik nog niet verkeerd, dus ik had niets horen bespreken; maar mijn enige, lieve Herder leerde mij in het verborgen en Die was ook mijn enige toevlucht. Ik zuchtte: "Och, Heere wat is dat?" en toen dit 's nachts gebeurd was, toonde de Heere mij zelf, dat een ieder die van de hel verlost wordt, ook moest weten en kennen wat de Heere Jezus gedaan had en uit welke grote nood en dood hij verlost is. Dat was mij op dat ogenblik wel enigszins tot sterkte, maar ik wist niet of mijn ziel gered was.

Toen gebeurde het eens, dat een meisje, wat bij mijn ouders aan huis kwam mij vroeg: "Of ik eens mee naar een gezelschap van vromen wilde gaan". Ik was blij en zei

dadelijk: "heel graag". Daar gekomen zijnde, was ik zó beschaamd en verlegen vanwege de heiligheid dier mensen, dat ik, vanwege het gevoel van mijn vuilheid en walgelijkheid, mijn ogen niet durfde opslaan; want ik dacht, ik was niet waardig dat zij mij aanzagen. Ik zag ze toen nog als bomen aan en wist niet dat het ook mensen waren. Nu, ik hoorde het lezen en de gesprekken met vrucht aan; want ik was verwonderd dat zij net zo spraken als het in mijn hart omging. Toen ik er nu met dat meisje vandaan kwam, dacht ik, dat zij ook zo verwonderd zou zijn: en zei: "Wel, wat zegt u? O, het is net zoals het bij mij omgaat; is het niet waar?" Maar het meisje zei niet veel, wat ik toen niet begrijpen kon.

Zo ben ik toen onder de vromen gekomen en kon er niet meer vandaan blijven. De Heere schikte mij toen, ook een lieve, oude Christin toe, aan wie ik mijn hart goed kon kwijt raken, en die mij tot veel bestuur was. Zij triomfeert nu reeds voor de Troon. Ik sprak dan tot haar wel eens van mijn benauwdheid en zei, dat ik geen andere verwachting had dan naar de hel te gaan. Maar op een keer dat ik zo naar was, zei ze tot mij (want zij was die weg doorgeleid en verstond mij): "Wel kind al was je nu in de hel en de Heere Jezus was er, dan was het er immers ook goed." Toen verstond ik het niet maar later heb ik het leren kennen, dat het bij de Heere Jezus zoet en zalig is, al is het in boeien en banden, maar dat het buiten Hem een hel is.

Ik bleef nu nog even benauwd en bedroefd, en wat mijn weg nog meer verzwaarde, was, dat ik in een beroep was, dat mij tegenstond, ja, waarvan ik walgde; ik werkte namelijk in modes. Daarbij kwam, dat ik werkte voor een oude dame, diep in de 60 jaren; deze was ernstig ziek, zelfs nabij de dood geweest, en toen zij nu beter werd liet zij mij roepen, en ik moest alles voor haar naar de laatste mode maken, en dat met zulk een zwier dat menig jong mens er geen zin in zou gehad hebben. Nu het was mijn beroep; maar wat ik daarmee te doen had, kan ik niet zeggen. Mijn consciëntie zei mij ik moest haar vragen, of dat de dank was voor haar herstel en haar aanzeggen, dat zij al in de hel kon geweest zijn, en nu nog gespaard was, haar overige dagen in de zaligen dienst van God te besteden. Ik begon gedurig daarvan te spreken; maar zij was er niet vatbaar voor. Mijn beroep was dus tot een, last; overal zocht ik eenzame plaatsen en als ik het huis niet vinden kon, dan in het veld. Ik zei eens: "Och, Heere was ik maar met U op een eiland!" Maar de benauwdheid nam hoe langer hoe meer toe, zodat ik wel eens jaloers op een beest werd, omdat dit geen ziel te verliezen had voor een eeuwigheid. Eens op een avond nu was het zo erg, dat de vijand mij aanporde om mij te verdrinken; doch de dierbare Herder waakte over mij, zodat de helhond het arme schaapje niet verslinden kon: zij worden toch in de kracht Gods bewaard.

Schooljuffrouw

Omtrent die tijd nu kwam ik in een ander beroep, namelijk als onderwijzeres in een kinderschooltje, wel twintig uren, van mijn woonplaats verwijderd. Nu moest ik alles verlaten, ook mijn moedertje, aan wie ik zo gebonden was. Wij hadden wel eens tegen elkaar gezegd: "wij zullen niet van elkaar gaan." Maar zie, als de Heere roept, geeft Hij ook kracht om alles te verlaten en Hem te volgen. Wij kregen losmaking en moeder zei: "als het de weg is, kan ik er niets aan doen." Het was merkbaar en klaar dat het des Heeren weg was, want er waren velen van degenen die zich aanmelden, die bekwaamer waren dan ik, en die ook vroeger in, een dergelijke betrekking werkzaam geweest waren. Maar nee, het was zo in de raad Gods bepaald, en die oude Christin,

waarvan ik gemeld heb, was er zó werkzaam onder geweest, dat, toen ik het haar meedeelde, zij tot mij zei: "Ja kind, de Heere heeft het mij al bekend gemaakt, dat je die weg in moet."

Ik moet hier ter plaatse nog iets meedelen, dat de indachtig makende Geest mij te binnen brengt. Toen ik nog jong was, kwam ik eens in een kamer, waar een boek op de tafel lag. Omdat ik graag las, keek ik zonder erg dat boek eens in, en toen las ik deze woorden: "Het is een voortreffelijk werk in de wijngaard het werk van de Heere werkzaam te zijn, al was het maar om het minste onkruid daarin uit te wieden". Ik deed het boek toe, was verwonderd en ging weg, zuchtende: "Och, Heere mocht het mij eens gebeuren ook in Uw wijngaard te arbeiden; al was ik daarin de allerminste!" Het is nu reeds 15 jaren dat ik op de dag- en avondschool onder de kinderen en ook onder de grote meisjes werkzaam ben. Maar wat zal ik zeggen? Als het licht des Heeren in mijn duistere ziel schijnt, dan ben ik bedroefd, dat ik zo lauw, koud en traag ben; maar toch is het, door Zijn macht en genade, niet geheel vruchteloos geweest; want in de allerminste en de onbekwaamste wil de grote Jehovah zich verheerlijken opdat de uitnemendheid Godes zij en niet uit ons. Zijn Naam alleen zij alle eer, lof en aanbidding toegebracht. Hiervan zal ik nu iets terneer stellen.

Het gebeurde eens, dat ik op de Bijbellezing 's avonds onder de breimeisjes iets uit een boekje voorlas, van kinderen, die zalig afgestorven waren, onder anderen van een meisje van zes jaren. Dit gelezen hebbende, werd het mij gegeven de kinderen aan te spreken: "Dat kind was nu maar zes jaren oud toen het stierf, en hoe lang van tevoren had het zich al afgezonderd, teneinde te bidden om bekeerd en een kind van de Heere Jezus te worden? En hier zijn kinderen van zes, acht, elf of wel twaalf jaren, en is er wel één onder jullie, die dit reeds van de Heere, Jezus gevraagd en gebeden heeft? Toen zei een zesjarig meisje met ernst en nadruk: "Ik wel! Ik heb er wel om gebeden". Toen de andere kinderen weg waren, viel zij mij om de hals, begon bitter te schreien en zei: "Ik heb de Heere Jezus zo lief, ik wilde zo graag een kind van Hem zijn; ik bid er om. Als ik kan, ga ik naar boven op het kamertje, om te bidden; maar als moeder of tante het ziet krijg ik slagen!"

En het kind sprak waarheid; want toen zij nog lag te schreien en het te vertellen, komt tante haastig inlopen en begon, dit ziende zó tegen het kind uit te varen, dat mijn gemoed er over aangedaan werd. Ik zei nog wat tegen de tante, maar zij liep haastig met het kind heen. Ik gevoelde smart over dat kleine lammetje en zulk een betrekking op het kind, dat het mij zeer aangenaam zou geweest zijn, als ik het mij had kunnen houden; maar neen, het werd dadelijk van mij afgenomen en mocht niet meer ter school komen. Hoe wordt Gods dierbaar getuigenis in dit kind bevestigd. En geruime tijd daarna kwam zij haastig inlopen, kuste en groette mij hartelijk, maar liep weer even haastig weg, evenals of er iemand achter haar was; want zij mocht niet bij mij komen.

Een kleine jongen van vier jaren was zó erg ondeugend, dat ik er onder aan 't zuchten geraakte en zei: "Och, Heere geef Gij nu uitkomst. Ik weet geen raad met dat kind". Het werd ziek. Toen zijn zusje dit mij kwam zeggen was ik verwonderd, maar nog meer, toen hij even daarna ziek ter school kwam. Zij hadden het kind niet thuis kunnen houden. Van dien tijd af was het wat meer gedwee; niet dat ik kan zeggen, dat het kind bekeerd was, maar als ik vroeg welk versje hij wilde zingen, was het altoos:

*Een moordkuil is mijn hart;
Ach, voelde ik dieper smart
Beweende ik meer mijn' zonden,*

*Die U bedroeven, Heer!
En voelde ik daarbij meer
De kracht van Uw wonden*

Nog was er een lief, klein meisje van nog geen twee jaren oud, dat kon nog niet praten, maar was toch zeer aandachtig en zij deed haar stemmetje mee opgaan als er gezongen werd. Het was toen winter en erg koud, en toch kwam het met haar broertje naar school; want dat deed zij zo graag, zei zij. 's Zaterdags was het kind nog school geweest; maar na enige dagen wordt het ziek en sterft. Toen het ziek was, was er iets wonderlijks aan het kind; de ouders konden het zich niet begrijpen, want die wisten van geen godsdienst af. Het kind had willen spreken, maar kon niet; doch even voor dat het heenging stond het gezichtje lachende, het stak de handjes klappende naar boven en ontsliep.

Nog een meisje, vier jaren oud, liep met haar grootmoeder te bedelen. Toen moest het oog van zekere dame op dat kind vallen (want hoeveel kinderen zijn er niet, die lopen bedelen). Die dame kleepte dat kind en deed het bij mij ter school. Zes jaren heb ik het gehad. Het was ondeugend, en op zekere tijd zó erg, dat ik er onder aan 't zuchten geraakte tot de Heere. Toen vroeg mij de Heere, of zij te goddeloos was om bekeerd te worden? Ik zei: "nee, Heere" en dit gaf mij zoveel sterkte, dat ik vast geloofde, dat zij bekeerd zou worden. Zij is, terwijl ik dit schrijf, reeds drie jaren in een gesticht geweest en past daar zo goed op, dat de dame, die haar bij mij gedaan had, mij gezegd heeft, dat zij het beste oppaste van al de kinderen. En nu krijg ik zulke lieve briefjes van haar, dat het haar grootste verlangen is om een kindje van de lieve Heere Jezus te worden; "van die lieve Heiland", zegt zij dan, zo recht kinderlijk en zo hartelijk. En de vromen, die zij bij mij gezien heeft, en die ik dacht dat zij al lang vergeten was, laat zij altoos hartelijk groeten.

En nu moet ik zeggen dat, wanneer het mij uit de Hemel gegeven wordt en zij mij op het hart wordt gebonden, ik er tot dien liefste, dierbare Kindervriend mee kom, evenals de moeders met de kleintjes tot Hem kwamen, toen Hij op de wereld was. Wanneer de discipelen hen wilden wegzenden, riep Hij ze en zegende ze, zeggende: "Laat de kinderkens tot Mij komen en verhindert ze niet; want derzulken is het Koninkrijk der Hemelen".

"Lieve Heere Jezus (zeg ik dan) toen Gij op de wereld was, zond Gij de moeders niet weg met de kinderen, - o, zend mij nu ook niet weg, maar zegen ze als het U belieft, want Gij zijt toch dezelfde, nu Gij verheerlijkt bent aan 's Vaders rechterhand. De meeste moeders van die kleinen komen er niet mee tot U, omdat zij geen gezicht hebben van het gewicht der eeuwigheid." Dan zijn er wel tijdjes en ogenblikjes, dat ik krijg te geloven, dat er niemand van hen zal verloren gaan; maar ach! ach! de meeste tijd moet schaamte mijn gezicht bedekken vanwege mijn lauwheid en onverschilligheid.

Naar een dorpsschool

Doch nu moet ik weer tot mijn vorig verhaal komen.

De tijd was dan gekomen, dat ik gaan zou. Moeder en ik waren zó aan elkaar gehecht, dat ik voor dat ogenblik vreesde. Maar moedertje werd gesterkt en mijn broeder bracht mij weg. Even buiten de stad zijnde, kreeg ik reeds een herinnering. Ik werd namelijk inwendig aangedrongen om eens uit het rijtuig te zien. Ik zei in mijzelf: daartoe heb ik geen lust, want men kan denken hoe ik gesteld was, daar ik pas van moeder, broeders, zusters, huis en alles afscheid had genomen. Maar de aandrang bleef, en ik deed het, niet wetende, dat de Volzalige Drie-enige Verbonds-Jehovah nog zulke bemoeienissen

maakte, om mij te versterken. Toen ik dan uit het rijtuig keek, was het, alsof ik, met een fingerwijzing gewezen werd op het plaatsje, waar ik een uitdrukking gedaan had toen ik zo benauwd en de wereld mij tot een last was, dat ik daar op die buitenweg (waar ik meermalen placht te gaan, omdat het daar zo stil een eenzaam was) gezegd had: "och, Heere was ik maar met U alleen op een eilandje!" want waar ik nu heenging, was een eiland en mijn beroep had ik op een klein dorpje, vertrekkende ik nu uit een woelige hofstad. Ik was zó verwonderd, dat de Schepper van Hemel en aarde het zich niet te gering achtte, om in Zijn neerbuigende liefde aan een made en worm te herinneren wat daar gebeurd was, dat ik uitriep: "Ja, Heere maar zo heb ik het niet gemeend; ik meende met U alleen". Later heb ik er echter wel eens grootheid in gezien, dat, toen de wereld mij tot zulk een last was, de weg voor mij op een klein dorpje geopend werd.

Enige dagen daar geweest zijnde, gevoelde ik mijn gemis aan moeder, aan de familie en inzonderheid aan de vromen; want niet één was er op dat dorpje als vroom bekend, dan een schaapherder, een oude vrouw en nog een vrouwtje, dat mij toen nog onbekend was. Het gebeurde dan op zekere dag, dat ik zó bedroefd was, dat ik niet eten kon, maar naar buiten in het veld ging, schreiende en zuchtende. Ik wist geen weg, doch liep maar door en zou doorgelopen zijn; want ik wist van droefheid niet wat ik deed. Toen kwam de Heere mij voor met die woorden, "Ik zal u geen wezen laten", en dat met zó veel kracht dat ik mij omkeerde, naar huis ging en zei: "dat is dan goed, Heere."

Daarop werd ik ernstig ziek en kreeg hevige koortsen. Men kan denken hoe ik gesteld was. Alles was vreemd en de vromen kende ik nog niet; want, hoewel er daar nabij in de stad enige waren, werd ik door mijn beroep verhinderd daarheen te gaan; ook was ik onvrijmoedig en dacht dat de Heere er mij wel bij zou brengen. Ik werd dan ziek en in mijn droefheid gevoelde ik mij zeer ellendig en verlaten; want voor mijzelf had ik nog geen bewustheid van mijn aandeel aan de Heere Jezus. Heb ik ooit de toestand ondervonden, waarvan David spreekt, van "een eenzame mus op het dak te zijn", dan is het toen geweest. Aan moeder durfde ik het niet zo erg te schrijven als het was; want mij dacht, het zou haar zo naar maken, en o, ik miste haar toen zo; want bij het minste dat ik mankeerde, toen ik bij haar was, wist zij niet wat zij doen zou om mij te helpen.

Ik schreef er echter iets van aan mijn oudste zuster, die drie uren van huis af woonde en waar de Heere ook al vroeg in werkte. Toen deze de brief kreeg, begon zij hardop te wenen, omdat haar weg, zei zij, zoveel gemakkelijker was. De ziekte nam toe en ik had hevige koortsen; al mijn krachten waren weg en ik dacht niet anders dan heen te zullen gaan. Daarbij was ik hevig benauwd, omdat, naar ik dacht, mijn ziel niet gered was. Ik wist geen raad en had geen mens waar ik tegen spreken kon; ja ik had al tegen de Heere gezegd: "Heere, neem de begeerte tot de vromen toch weg!" want de begeerte om bij het volk te zijn, was sterk.

Toen ik dit zo vroeg, kreeg ik ten antwoord: "Ik ben een gezel allen van degenen die de Heere vrezen". Nu zag ik duidelijk, dat die begeerte niet kon noch mocht weggenomen worden. Dit duurde enige tijd en de begeerte bleef. "Och, Heere! (zei ik) neem het weg" want het was zo pijnlijk een begeerte om te dragen, die niet vervuld werd. In plaats echter van weg te nemen, zei de Heere: "Indien deze zwijgen, zouden de stenen spreken". De weg des Heeren is wonderlijk. Hij doet alles op zijn eigen tijd en wijze. Als men er soms het minste aan denkt en wanneer alles dikwijls schijnt afgesneden te zijn, gebeurt het opdat Hij er alleen de lof, dank en aanbidding van zou ontvangen, daar Hij alleen wijs is en wij dwaas zijn.

Het gebeurde dan op een rustdag, dat ik zeer moedeloos was; want ik was nog ziek en door de hevige koortsen zeer benauwd; daarbij was ik als van de mensen verlaten. De huisgenoten brachten mij het hoog nodige en anders lag of zat ik alleen; want de juffrouw, daar ik onder stond en die een lief goed mens was, was ook ziek; deze was in de stad en kon mij dus niet bezoeken. Het schooltje, waarvoor ik gekomen was, kon niet waargenomen worden; dus kan men denken hoe donker en bang die weg was. Maar het grootste was de zielsbenauwdheid. Toen ging de vijand daar gebruik van maken en mijn goddeloos hart stemde het toe. "Ziet (zei hij), als gij nu een gekende des Heeren was, zouden die wegen immers zo niet zijn. Alles loopt tegen; ook komen de vromen niet, omdat het geen recht werk bij u is."

Dit verzwaarde mijn benauwdheid zeer. Daarbij kon ik van mijn vorige wegen niets meer zien; ja, op zekere nacht blies de vijand mij leugens in, namelijk dat ik de godzaligen leraar L. gelasterd had. Toen ging het zo ver, dat ik naar een mes zocht, om mijzelf om te brengen, doch het was er niet en ik was in mijn kamertje opgesloten; dat heeft zo moeten zijn, want mijn verstand was weg en ik wist niet wat ik deed. Ik was ziek en zwak en door helangsten geprangd, terwijl de vijand niets anders deed dan leugens inblazen. "Zie (zei hij), hoe klaar is het nu, dat gij verloren gaat, want gij lastert het volk Gods al."

"O (riep ik uit), laat mij nu maar dadelijk sterven, ik kan het zo niet uithouden!" Dit zou ik ook niet gekund hebben, als de Herder niet gekomen was en mij uit de klauwen van de helse wolf gerukt had.

"Zie (zei de vijand), nu zullen zij denken u in de Hemel te vinden en gij gaat naar de hel." "O (dacht ik), had ik of iemand het maar nooit gedacht! Wat zullen zij vreemd opzien!" Ik werd zinneloos, ging mij geheel ontkleden en naakt op de stenen vloer van mijn kamertje liggen. O, toen zou ik, had mijn lieve Herder het niet verhoed, zeker omgekomen zijn; maar hulp van Hem verkregen hebbende, sta ik tot op deze dag.

Terwijl ik daar nu zo radeloos op de stenen lag, was het of mij van Boven gezegd werd: "Ga naar bed!"

Ik zei; "Naar bed? Nooit meer. Ik ga naar de hel! Och, laat mij nu maar dadelijk sterven." Maar mijn liefste, dierbare Herder, dien ik toen nog zo niet kende, ondersteunde en hielp mij; Hij gaf mij kracht om op te staan.

Toen ik nu bed gekomen was, had ik geen kracht om mij te dekken, en het was in de winter en koud. Toen kwam dat woord tot mij: "Indien iemand tegen de Zoon des mensen zal gesproken hebben, het zal hem vergeven worden."

Toen riep ik: "En ik heb het maar tegen een mens gezegd!" Maar o, wat was er een kracht bij dat woord! Toen de Heere Jezus die vrouw genezen had, staat er, ging er kracht van Hem uit. Zo was het nu ook met mij; want ik kon goed in bed gaan liggen en mij dekken; ook heb ik toen nog wat geslapen, maar niet rustig, want het was of ik in de zee lag; de vijand liet mij geen rust. Dien nacht heb ik door de mogendheid des Heeren een hevige strijd doorgestaan. Toen de huisgenoten 's morgens bij mij kwamen, waren zij van mij verschrikt en bevreesd dat ik krankzinnig was, zo verwilderd zag ik er uit. Dit hebben zij mij later verhaald.

Hoewel ik nu niet anders dacht dan te zullen sterven, kwam toch altijd *dát* woord tot mij: "Deze ziekte is niet tot der dood, maar tot de heerlijkheid Gods". Nu, mijn lieve Herder gedacht ook aan mij in mijn ellende. Ik heb gemeld, dat ik nog niet bekend was onder de vromen; 't gebeurde echter op een rustdag, dat ik zeer moedeloos en onder hevige koortsen benauwd was, en dat ik mij weer zo eenzaam en verlaten zag, terwijl de vijand mij maar aanhoudend inblies, dat ik nu toch klaar zag dat de Heere mij verlaten had, "daar zou geen denken meer aan zijn".

Ik gedacht toen, welke aangename tijden ik wel op de rustdagen gehad had, en nu zat ik daar zo naar en van de vromen ook verstoken. Dit overdenkende wordt onverwachts de deur geopend en komt er iemand binnen, een eenvoudig persoon: hij gaat zitten en begint met gebed, gaat vervolgens lezen, eindigt met gebed en gaat weer heen. Ik was zó verwonderd, dat ik bijna niet spreken kon. Maar toen kreeg ik klaar te zien, dat dit het werk des Heeren was; ja, dat de Heere die persoon gezonden had, opdat ik niet door te grote droefheid zou verslonden worden.

Door mijn zwakte en benauwdheid had ik er weinig aan gehad; maar toen ik er de bemoeienissen des Heeren in mocht zien, gaf mij dit enige verademing. Ook liet Hij zich verder aan mij niet onbetuigd; want enige tijd daarna kreeg ik de 116de Psalm, met opening en toepassing voor mijzelf, en mij dacht toen, dat Hij voor mij daar stond; zó was dezelve op mijn toestand gepast. Van dien tijd af werd ook mijn zwak lichaam gezonder en sterker; want als de ziel versterkt en verkwikt wordt, dan wordt het lichaam, dat daar zo nauw aan verbonden is, ook versterkt. Ik werd dan allengs beter; de koorts kreeg ik niet meer, en mijn lieve Arts herstelde mij weer.

Maar toen had ik weer een ander bezwaar, en wel *dit*: Ik was een half jaar lang in mijn kamer alleen geweest en had geen mensen bij mij gehad dan de huisgenoten, nog die persoon van wie ik gemeld heb, en eens iemand van een andere plaats, die ik ook niet kende. Dus had ik in die tijd niets kunnen doen dan zuchten en roepen als het mij gegeven werd, en wat ik dan kreeg was enig en alleen van de Heere, hoewel nog in benauwdheid, omdat ik voor mijzelf nog niet wist deel aan de Drie-enige God te hebben.

Toen ik beter werd, moest ik aan mijn beroep en in de wereld bezig zijn. O! als ik er aan dacht, dat ik die kamer uit moest en naar mijn schooltje gaan, dan schrikte ik. "Och (dacht ik dan), had de Heere mij toch maar opgeroepen ik kan toch in de wereld niet verkeren zonder zonde", en daar was ik zo bang voor. Zolang ik nu alleen was, was ik van uitwendige verzoeking en bevrijd en mijn hart kende ik toen nog zo niet als een moordkuil en modderpoel, waarin alle zaden van boosheid en zonde zich bevinden, zoals genade mij dit later geleerd en ontdekt heeft, dat ik meer met de wereld van binnen en met zijn zonden en verdorvenheid dan met de wereld van buiten te strijden had; want de grootste vijand zit toch van binnen.

Ik ging dan in mijn schooltje aan mijn beroep en de Heere sterkte mij. Nu kreeg ik begeerte (of laat ik liever zeggen: deze werd door de Heere zelf opgewekt) om bij de vromen gebracht te worden. Het was op een Zaterdag, dat ik, nadat mijn werk was afgelopen, in stille overdenking zat, en dat op eens in mijn hart gezegd werd: "Ga morgen naar Heinkenszand". (Dat was een dorp, goed twee en een half uur van het dorp gelegen, waar ik woonde, en dat ik niet anders dan bij naam kende; want ik was nog nergens in dat land geweest.)

Ik zei: "Ik weet de weg niet, Heere." Toen kwam met kracht dát woord in mijn hart: "Ik zal uw Leidsman wezen". Ik zei: "Nu, dat is goed, Heere zult Gij mij dan vroeg wakker maken, want er was 's morgens godsdienstoefening op dat dorpje, en daar waren innige, lieve vromen; dus daar verlangde ik dan bij te komen.

Nu moest ik het aan de huisgenoten zeggen, dat ik des anderen daags daarnaar toe zou gaan. Toen ik het zei, waren zij zeer verwonderd en zeiden dat ik de weg niet wist. Van mijn werkzaamheden zei ik echter niets. Nu, de bezwaren, die ingebracht werden, schrikten mij niet af en toen zij dit bemerkten, wilden zij mij de knecht meegeven. Aangezien ik echter beschroomd was, sloeg ik dit aanbod geheel af. Toen ik mij nu ter

rust begaf, zei ik, "als het van U geweest is, dan zult Gij mij ook wakker maken": want ik moest om drie uur opstaan.

Daarom ging ik gerust naar bed. Terwijl ik nu gerust sliep, werd er op het raam van mijn kamertje geklopt; ik was dadelijk wakker en stond op, blijde, dat ik gewekt was juist op de tijd, en zei: "Ik dank U, Heere!" want nu mocht ik klaar Gods bemoeienissen zien. Hoe en door welk middel ik geroepen was, daarover dacht ik niet; aan de macht des Heeren twijfelde ik echter niet, en lang daarna vernam ik dan ook, dat de knecht tot drie uur was buiten gebleven, dat hij mij toen geklopt had en naar bed was gegaan. Het was midden in de zomer.

Nu maakte ik mij voor mijn reisje gereed; ik nam een stukje brood, wat koud water en ging toen ten half vijf uur de weg op, en mijn lieve Leidsman ging mee, anders was ik er nooit gekomen. Dit zag ik toen nog zo niet, maar kan het nu gul zeggen. Ik ging aangenaam en gemakkelijk de weg op; van achteren moet ik zeggen, hoe wonderlijk was het, dat ik niet de minste vrees had, daar ik toch de weg niet wist. Doch het behoeft mij niet te verwonderen, want Die het beloofd had, was getrouw.

Toen ik nu een eind weegs gelopen had, zag ik vijf wegen; daar stond ik voor en zei: "Welk pad moet ik nu gaan? Heere!"

"Dit pad" was het antwoord in mijn hart. Zo ging ik dan voort en kwam er; alleen ben ik een klein eindje verdwaald toen ik dicht bij het dorp kwam wat ook goed en nuttig was om mij voor hoogmoed te bewaren.

Afgescheiden godsdienstoefening in Heinkenszand

Op het dorp gekomen zijnde, zag ik, dat het daar kermis was. Hier kwam de vijand op aanvallen en zei: "Zie, nu komt gij om de kermis! dus ga maar niet naar de vromen, want die weten het wel dat gij daarvoor hier komt; dat zullen zij wel aan u zien en ook tot u zeggen". Men kan denken, dat ik niet wist dat dit van de vijand was, en ik riep maar: "och, Heere ik heb er niets van geweten, anders zou ik niet gegaan zijn, en ik heb toch een walg aan de kermis, ik kan er niet naar zien".

"Ja, dat is maar huichelarij" (was het in mijn hart) anders zoudt gij wel weer naar huis gaan". Maar hiertoe kon ik ook niet besluiten, omdat ik pas zulk een eind gelopen had; ik wilde dan bij een zeker vrouwtje wat uitrusten. Hier moet ik wederom zeggen, dat mijn lieve Herder het oog op mij had en mij bewaarde, zodat de helwolf mij niet kon weggagen; want Hij had er mij zelf gebracht. Onder veel vrees en strijd kwam ik dan bij dat vrouwtje, op wier gezicht het als te lezen stond, dat zij een innige ernstige Christin was, zoals ik later ook hoorde. Daar was nu 's morgens godsdienstoefening. Ik was bang, dat zij mij zou weggagen, maar nee, zij liet mij in het vertrek, waar de godsdienst gehouden werd. Omdat het nog vroeg was, was er nog geen mens; het vrouwtje ging ook nog uit de kamer, dus was ik daar alleen. Maar hoe benauwd zat ik daar; altijd maar in vrees, dat men mij zou weggagen; want men zou zeggen dat ik om de kermis kwam.

Nu, er werd gebeden, gelezen, gezongen; maar ik had er niets aan. De mensen durfde ik niet aanzien, want dan zou het er uitkomen. Ik hoorde, dat er van de kermis gesproken werd, en dat vrouwtje zei: "Ik ben zo bang; dat hart wil er op". Dat kon ik toen niet vatten van zulk een heilig mens, daar ik er van walgde; maar het is zoals er staat: "na deze zult gij het verstaan".

Toen nu de godsdienst geëindigd was, begon de vijand mij weer aan te vallen. "Ziet gij nu wel (zei hij), dat gij uit uzelf gegaan bent; want als het van de Heere geweest was, zoudt gij er wel wat aan gehad hebben". Dit stemde ik toe en was moedeloos.

Maar des avonds was er weer godsdienst bij een waardig kind des Heeren, die veel over had voor het Koninkrijk Gods en Zijn onderdanen. Er waren des avonds wel

veertig personen bij elkaar en er werd een stukje gelezen uit de "Redelijke Godsdienst" van Brakel.

Toen behaagde het mijn lieve Ontfermer de Geest in de raderen te zenden en hart en tong los te maken, omdat Hij mij bij Zijn volk gebracht en zo mijn begeerte vervuld had; ten andere, omdat er zo velen waren. Het werd op dat gezelschap zó aangenaam, zó gul, dat ik er niet aan dacht weer naar huis te moeten gaan. Er waren nu onderscheiden mensen uit de omliggende dorpen, die naar huis moesten, de een één uur; de ander twee uren, en ik goed twee en een half uur ver. Ook was er iemand uit de stad, [Goes?] waar mijn dorpje dicht bij lag. De man des huizes was verwonderd en blijde, dat die man nu juist zo ver met mij kon meegaan, omdat het laat en donker, en ik een vreemdelinge was; maar ik had nergens over gedacht, omdat het licht en vrede van binnen was en de vijand aan banden lag.

Wij gingen heen; velen gingen er mee, die onderweg van ons afgingen; maar de Heere bleef mij nabij en nu waren wij elkaar wel van gezicht onbekend, maar het was mij zó gemakkelijk, alsof ik hen al jaren gekend had, en onderweg hadden wij ook nog aangename gesprekken.

Die persoon nu bleef bij mij tot in de stad, waar mijn dorpje dicht bij lag, en ik kwam in vrede thuis. De vijand is echter ook daar niet stil onder geweest, omdat ik altijd nog onder zijn boeien was en het uur nog niet gekomen, dat ik wist dat ik aan zijn heerschappij ontrukkt was. Maar mijn dierbare Herder liet hem toen niet toe mij iets te doen. Hij toch heeft de sleutels der helle en des doods!

Eerst kreeg ik een scherpe bestraffing van mijn opperhoofd en, alsof dit nog niet genoeg was, is het nog aan mijn moeder geschreven; ik hoorde dit later, toen ik veertien dagen naar huis mocht gaan, omdat ik ziek was geweest en zo naar moeder verlangde, en toen kreeg ik daar ook nog bestraffing. Maar ik moet van achteren zeggen, dat het geen wonder is; want waar het werk Gods openbaar wordt, daar is de vijand bij, wanneer het hem door de kracht des Heeren niet belet wordt.

Toen ik dan daar zo wat bekend werd, zou ik eens op een rustdag (omdat ik dan vrij was) naar de stad gaan, om de vromen op te zoeken want op mijn dorpje van 600 zielen was maar één man bekend, die de Heere vreesde (gelijk ik reeds gemeld heb), en een, vrouwtje, waar begeerte in lag; ook was er nog een oude vrouw, die altijd erg in haar ellende zat en; waarvan de vromen niet wisten wat er van worden zou; maar ik had eens met haar gesproken en had er achting voor. Ook is voor haar sterven het werk Gods bijzonder heerlijk aan haar geopenbaard. Die drie waren dan op het dorpje bekend; maar wie weet hoeveel schapen, er waren, die de Heere nog zou toebrengen, en wie weet ook hoeveel kindertjes er onder waren; want Hij kent alleen wie de Zijnen zijn.

In Goes bij een bakker (bakker de Jonge heeft gevangen gezeten)

Men kan dus denken, dat ik zuchtende de weg opging. of de Heere mij leiden wilde en mij brengen waar ik wezen moest. In de stad gekomen zijnde zag ik in een straat een vrouw aan de deur staan, met een man sprekende. Ik weet zelf niet hoe ik daar bij kwam; maar de Heere bracht er mij; want zelf durfde ik geen woord te spreken. Toen zei die vrouw dadelijk tegen mij: "Dat is goed! dan kunt gij mee naar het gezelschap gaan." Zij nam mij mee in huis en 's avonds ging ik met haar naar een groot gezelschap. Ik ging zeer achteraan in een hoekje zitten, en toen het begon deed een eenvoudig kind des Heeren het gebed, nadat hij het lang geweigerd en de huisheer tot

hem gezegd had: "het blijft op u liggen, gij moet het gebed doen." Met vrees en beven ving hij aan; maar de Heilige Geest, kwam in de raderen. O, aan dat gebed had ik wat! anders weet ik niet dat ik aan dien avond iets gehad heb. Er werd een preekje gelezen. Later kwam ik nu ook bij de vrouw, die mij meegenomen had. Haar man zat gevangen om de waarheid. Het was een bakker, die zijn schuur voor de openbare godsdienst had afgestaan en die lang tevoren werkzaam geweest was om die plaats voor de Heere te heiligen, hetwelk ook enige jaren daarna gebeurd is, en waar ook zegen is geweest. Hoe ordelijk werkt de grote Jehovah. Eerst geeft Hij de begeerte en dan de vervulling. Hij is het ook, Die het willen en het volbrengen werkt naar Zijn welbehagen. Bij die mensen heb ik toen mijn uit- en ingang gehad.

Toen nu later die man uit de gevangenis zou komen, had ik daar een hevige strijd mee. Daar moest ik niet heengaan, zei de vijand, want dat was zulk een gewichtig man; die zou het aan mij kunnen zien dat het geen recht werk bij mij was. "Bedenk eens, (zei hij,), die man heeft daar zo lang alleen gezeten en niets met de wereld te doen gehad, en zie nu eens wie gij bent." O, dan schrikte ik, en toch wenste ik hem te ontmoeten. Maar als des Heeren tijd gekomen is, geeft die machtige Held kracht om door al de vijanden heen te breken. Zo gebeurde het dan op een avond, dat ik met vrees en beven naar zijn woning ging. Daar gekomen zijnde, vond ik hem niet, thuis; hij was, bij, een kind des Heeren, dat erg de pokken had. Daar begon het van binnen: "Ziet gij nu, dat gij dien man niet mag spreken; want het is niet recht bij u." Zij namen mij dan mee naar die woning dat ook goed was; want anders had de vijand er mij erg mee in de engte kunnen brengen. Toen ik nu die man zag, deed hij mij een vraag, die de Heere mij ook gaf te beantwoorden; de vraag was deze: "Komt gij de Levende bij de doden zoeken?" "O, neen! (zei ik) maar als de levende Christus in de doden opstaat, dan zullen zij leven en spreken." De erge benauwdheid ging weg en de Heere bracht mij over de man heen. Ik kreeg vrijmoedigheid om te zeggen: "U bent ook maar dorre doodsbeenderen; als de Geest niet in u komt hebt gij ook niets." Ik kon verenigd met die man spreken en ben aan zijn huis blijven komen tot dat ik weer naar mijn geboorteplaats vertrokken ben.

Nu moet ik iets van het kerkelijke melden, zo ver de Heere mij daar zal believen te leiden.

Nog in De Haag zijnde, was ik uit de Hervormde kerk genootschap uitgeleid en dit geschiedde op de volgende wijze. Op zekere tijd was ik in de kerk en de leraar spoorde het volk aan tot deugden en plichten, dat ook noodzakelijk voor de kinderen Gods, is, want zonder Heiligmaking zal niemand de Heere zien; maar het moet uit de geloof voortkomen, uit een hart, dat door de Heilige Geest is vernieuwd en wedergeboren. Dit kende die leraar niet en kon het dus ook de arme zielen niet zeggen, noch hen waarschuwen. Het was avond en zeer vol, want die leraar had veel opkomst. Het is toch genoeg bekend, dat zij, die met loze kalk pleisteren, die "vrede, vrede," toeroepen en zich schikken naar het vleselijk vernuft des mensen, de meesten toeloop hebben. Maar och, wat zullen zulken het zwaar hebben in de groten oordeelsdag, als zij niet bekeerd worden; wanneer het bloed van de zielen, die zij niet gewaarschuwd hebben, van hen zal geëist worden, hoe zullen zij dan verstommen! Hoe ware het te wensen, dat er geen leraars waren, dan die door de Heere geroepen zijn, naar het voorbeeld van de oude godzalige Brakel.

Nu, ik zat dan onder die leraar en werd innig bedroefd, roepende in mijzelf: "Lieve Heere Jezus, hij neemt U de kroon van het hoofd en zet die op het hoofd van een nietig, walgelijk schepsel." Want de naam van de Heere Jezus hoorde ik niet noemen. Ik werd er zo naar van, dat ik, toen ik uit de kerk kwam, naar bed moest. Later ging ik nu nog bij de beste predikant, die wel een bekeerd leraar was en waarvan ik niets zal zeggen dan hoe het mij daaronder gegaan is. Op een rustdag was ik in de kerk en toen was hij zeer getrouw. Ik had er die morgen veel aan en ging de volgende rustdag met vreugde op, maar vond, bij hem toen die getrouwheid niet. Het kwam mij onder de predicatie klaar voor, dat die leraar bevreesd was van afgezet te zullen worden, wanneer hij zo getrouw doorging als hij de vorige rustdag gedaan had. Het was toen in het begin der afscheiding; de getrouwe leraars werden afgezet, en zij, die anders nog wel rechtzinnig waren, werden bang voor hun fraaie huizen en grote traktementen; zij echter, die door de grote Herder bekwaam gemaakt werden om getrouw te zijn, volgden Hem, ook in de gevangenis en zagen de beroving hunner goederen met blijdschap aan.

Nu, ik ging dan bedroefd uit de kerk; want dit was nu, (zoals ik reeds gezegd heb) de beste leraar. Een hongerige en dorstige ziel is toch altijd begerig naar de middelen; want daaronder geniet zij menigmaal iets. Zo lang haar de Middelaar verborgen is, verwacht zij het toch daar nog van, daar de eeuwige Wijsheid, wanneer hij later ontbloot en ontkleedt en van vat in vat uitledigt, menigmaal de troost uit de middelen wegneemt, opdat zij daarin niet rusten zou, maar uit zichzelf tot Hem, gedreven en met de arme tollenaar tot schaamte en vernedering gebracht worden.

Men kan denken hoe mijn ziel gesteld was. Ik miste toen in de Hervormde kerk dat spreken uit de toestand van het hart, hetwelk een begerige ziel zo graag hoort. Maar die lieve Herder, die Enige, die voor de lammertjes zorgt en zelfs het kleinste niet verdringt, maar in Zijn schoot draagt, reikte mij toen voeder toe door een oefenaar, die de gaven en genade ontving om niet alleen naar het hart van de bekommerden te spreken, maar ook getrouw met hen te handelen. Nu, als de ziel zaligmakend ontdekt wordt, dan, bemint zij een getrouwe verkondiging der waarheid; want zij kunnen het toch nimmer zó zeggen als zij het ondervindt. Die persoon werd dan in de hand des Heeren gebruikt, om mij voeder toe te reiken; ook mocht ik onder het lezen van de nagelaten predicatiën van onze voorvaders veel genieten. O, wat heb ik daar wel eens een liefde en bemoeienis des Heeren in mogen zien, dat de Eeuwige Liefde hun dat door Zijn Heilige Geest geschonken en ook voor Zijn kinderen bewaard heeft, omdat Hij wist, dat er zulke tijden zouden komen, waarin de zuivere leer bijna niet meer zou verkondigd worden en er bijna niemand meer zou gevonden worden, die zich voor de waarheid in het gericht begaf. De vrije soevereine Heilige Geest laat zich toch in Zijn werkingen niet binden, hoewel de kinderen Gods, als zij niet bij hun hart bewaard worden, dit wel zouden willen doen en Hem aan dit of dat genootschap, of aan dezen of genen leraar binden.

Ik voor mij zal ook in deze mijn zonde niet verbergen; want toen ik niet meer in de Hervormde kerk kon opgaan, werd er bij de Afgescheidenen een preek gelezen. Maar ik, weerspannige en wederhorige, zei: "Nee, daar ga ik niet heen dan kan ik thuis wel in mijn kamertje een preek lezen!" Hoewel ik van binnen zeer aangezet werd, om er heen te gaan, bleef ik toch tegenstand bieden.

Maar, gelijk in allen weg, werd de Heere mij te sterk en dreef mij naar die vergadering, die ook kerkelijk was; want daar hebben in het begin der Afscheiding innige leraars, zoals Schaap, Ledeboer enz. gepredikt. Daar dan gekomen zijnde, werd

er een preek gelezen van de nu zalige Comrie, uit Efëze 1:13. "Nadat gij geloofd hebt, zijt gij verzegeld geworden met de Heilige Geest der belofte". In die predicatie werd de verzegeling van de Heilige Geest vergeleken bij de koopwaren in een schip, waarvan ieder pakje, ja zelfs het kleinste dat er in is, zijn eigen merk heeft. "Zo zal ook (zei de Godzalige Comrie) de kleinste gelovige, die verzegeld is, behouden aanlanden." Ik kan niet beschrijven hoe ik onder het lezen van die preek zat en wat zij op mij uitwerkte. Nog nimmer had ik zo geroepen en gekermd om zulk een verzegelde te mogen zijn. "Och, (riep ik uit) als ik maar het kleinste pakje mocht zijn, dat verzegeld is!" Ik had geen rust, ging vragen om dat boek en mocht het voor acht dagen ter leen ontvangen, in welke tijd ik die predicatie uitschreef. Doch over die tekst, Ef. 1: 13, later nog meer, als het de Heere belieft.

Ik heb dit moeten schrijven, om aan te tonen, dat de Heilige Geest Zijn werkingen niet aan dit of dat genootschap verbonden heeft; want Hij is het toch, die tot de Gemeente spreekt. O, als een ziel recht behoeftig is naar de stromen des levenden waters, dan ziet zij over leraar en preekstoel heen en verwacht alles van Hem alleen. O, mochten Gods kinderen in het algemeen daar wat meer naar uitzien, dan zou er veel partijschap en vooroordeel niet zijn; dan zou men meer trachten de Heere met een eenparige schouder te dienen. en meer uitzien om onder de partij van, Koning Jezus te behoren en om onder Zijn banier te strijden. Ik keur daar mee niet af om bij rechtzinnige leraars te gaan; maar och, waar zijn ze te vinden, die een godvruchtige (zichzelf verloochende) Lodensteijn, een godvruchtige Smytegelt, een godzalige Comrie, een uitmuntende Brakel en een innige Van der Groe evenaren? O, als een kind Gods daarbij bepaald wordt, dan zou hij met de Psalmist wel willen uitroepen: "Och! dat mijn hoofd water ware en, mijn ogen een springader van tranen!"

Uit mijn eigen ondervinding zal ik nog, een paar voor beelden aanhalen, tot een bewijs hoe droevig het met de tegenwoordige leraars gesteld is. Op het dorpje in Zeeland, alwaar ik in betrekking was, stond ook een predikant. De juffrouw, die het opzicht over mijn schooltje had, vroeg mij of ik 's morgens bij hem zou ter kerk gaan, en tot mijn schaamte moet ik bekennen, dat ik het deed, enkel om de mensen te gehoorzamen, daar ik toen reeds de Hervormde kerk verlaten had. Maar mijn getrouwe Verbods-God, die mij daaruit geleid had, riep mij, toen ik daar zat, van binnen toe: "Keer weder, Sulamith! keer weder! Ik werd zo naar en kreeg mijn zonde te zien, dat ik het om de mensen gedaan had. Toen ik uit de kerk in mijn woning kwam, viel ik op de grond neer. Dat was een leraar, die de Heilige Geest loochende; toen hij hierover aangesproken werd, wilde hij zulks ontkennen; maar toen iemand hem met de stukken er van overtuigde, kou hij dit niet meer; toen zocht hij echter vonden en zei: Ja, maar die eenvoudige mensen weten niet wat dat is: de Heilige Geest.

Nog moet ik schrijven van een leraar in de stad Goes.

Eer hij er kwam was er een groot geroep over dat er zulk een goed, rechtzinnig leraar kwam, en toen hij er was, spoedde bijna ieder zich naar de kerk, ook zij, die reeds lang de Hervormde kerk verlaten hadden, de een uit belangstelling, de andere uit nieuwsgierigheid, een derde om 's mans preken te beoordelen naar zijn eigen ingebeelde wijsheid. Ik verlangde er naar om dien leraar eens te ontmoeten en dit gebeurde. Toen ik op een avond in de stad was kwam hij in het huis waar ik was. Na de gewone groet begon hij met een gebedje en las daarna Galaten 1. Aan het 16de vers gekomen zijnde, waar staat: "Zijn Zoon in mij te openbaren", hield hij op en zei: daar staat: "in mij", maar men moet daardoor verstaan: "aan mij".

Uit onvrijmoedigheid had ik nog niets gesproken, maar nu werd mijn hart en mond geopend; ik kon niet langer zwijgen en zei: "Wel dominee, als de Heere Jezus niet door de Heilige Geest door het geloof in onze harten ingewerkt is, zullen wij toch verloren gaan! Aan ons zal niet baten". Ik sprak verder zoals de Heere mij te spreken gaf; doch het duurde niet lang of de dominee stond op en ging heen. Maar nu weer tot mijn vorige verhaal,

Terug naar Den Haag

Drie jaren ben ik in Zeeland geweest en toen tot mijn geboorteplaats teruggekeerd. Ik verliet mijn betrekking omdat ik niet kon instemmen, met de invoering van allerlei kunstige lichaamsoefeningen, zoals op de meeste bewaarscholen plaats heeft, welke oefeningen voor de zielsbouw geen betekenis hebben en, gelijk de Apostel zegt, "van weinig nut zijn; maar de godzaligheid is tot alle dingen nut, hebbende de belofte des tegenwoordige en des toekomstige levens". Nu, de Heere bewaarde mij om deze dingen, die geen wezen hebben, met de kinderen te doen, en ik kon met volle vrijmoedigheid zeggen, dat ik God meer gehoorzamen moest dan de mensen. Op de meeste scholen is het toch maar "liefde! liefde!" waarbij de andere deugden Gods, die juist de deugden van liefde en barmhartigheid opsieren, namelijk Gods rechtvaardigheid en heiligheid niet in aanmerking komen. De barmhartigheid roemt dan toch tegen het oordeel.

Ik zei dan, als het niet tot de kinderen mag gezegd worden, dat zij onbekeerd zijn en, zo blijvende, verloren zullen gaan, en dat hun harten moeten vernieuwd en indien hun de hoge noodzakelijkheid van de Heere Jezus als de enige Herder, en van het verborgen gebed, van het zoeken en kloppen aan de genadedeur" om een lammetje en schaapje van die dierbare Herder te worden en eenmaal aan Zijn rechterhand te mogen gesteld worden, - als dat niet mag worden ingescherpt, dan kan ik daaronder niet langer werkzaam zijn. Niets is toch gevaarlijker, dan dat de eerste gronden in de jeugdige harten niet zuiver gelegd worden op die enige Rotssteen, daar dit van zulk een grote invloed is om het volgend leven. Het is waar, de vaten ter ere zullen op het in de eeuwigheid bestemde uurtje worden toegebracht, en dat is ook gelukkig; maar dan is het ook Gods gewone weg om hen onder de zuivere middelen te brengen, Gods kinderen mogen daar niet los over heen werken, maar behoren nauw toe te zien, waar zij hun kinderen doen en hoe zij hen met gedrag en wandel voorgaan.

Zo geraakte ik dan nu zonder beroep. In de Haag terugkerende, kwam ik ergens zo lang in huis en moest een drukweg bewandelen, hoewel ik niet durf zeggen, dat ik kruiswegen gehad heb, omdat mijn Drie-enige, Getrouwe Verbonds-God mij door alles heen heeft geholpen. Van binnen en van buiten had ik het nu benauwd, doch werd bewaard om iets te doen, waarvan ik niet wist, dat het 's Heeren weg was. Van binnen werd mij aangezegd, dat de Heere mij verlaten had, daar ik anders wel een beroep zou krijgen: en dat alles had ik nu mijzelf aangedaan; want ik had in mijn betrekking in Zeeland moeten blijven. Nergens zou ik kunnen komen, geen mens zou met mij willen te doen hebben. Dit alles maakte mij zó naar en bedroefd, dat ik het niet zeggen kan. Maar ik kreeg weer een verademing, en wel onder het gehoor van diezelfde leraar, van wie ik reeds gemeld heb. Het eerste versje, dat hij opgaf om te zingen was Psalm 84: 2: *Zelfs vindt de mus een huis, o, Heer!*

Ik weet niet of ik dat versje wel ooit zó gezongen heb als toen. O, wat kreeg ik op dat ogenblik te zien en te geloven, dat de Schepper voor die kleine diertjes zorgde, en zou Hij dan voor mij niet zorgen?

Daarna kwam ik echter weer in benauwdheid, want ik wist niet wat ik doen moest. Het lag altijd in mijn hart om een schooltje voor mijn eigen rekening te beginnen; maar ik wist niet of het van de Heere was, omdat ik geen middelen daartoe bezat. Maar zie, wat gebeurde? Een vriendin, die ook een schooltje had, kwam zeggen, dat zij geplaatst was aan de Sophiaschool te Amsterdam. Ik was echter niet thuis en mijn zuster kocht haar schoolmeubelen voor mij, zodat, toen ik thuis kwam, alles reeds beschikt was. Zo bestuurde het de Drie-enige, Getrouwe Verbonds-God. Zijn Naam en daad is toch Wonderlijk, Raad, sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredenvorst! Ik kwam dus weer in mijn vorige betrekking, doch nu onafhankelijk van anderen. Mijn dierbare, Drie-enige Verbonds-God gaf mij nu zelf een schooltje en zegende mij. Hij gaf mij zo dadelijk als ik er in kwam zoveel kinderen in Zijn gunst, dat ik ruim in mijn behoeften kon voorzien. Zo was het nu weer als met Elia: "Eet, want de weg zou voor u te veel zijn". Maar als alles zo naar de kinderen Gods gaat, o, hoe wordt dan die waarheid bevestigd, "toen Jeschurun vet werd, sloeg hij achteruit"; en wat is het tot hun smart en schaamte dat zij dan in plaats van door de goedertierenheden des Heeren geleid te worden tot ware bekering en ootmoed, zat en hoogmoedig worden. Zo moet dan de eeuwige Wijsheid, die hen liefheeft, hen gedurig weer in de smeltkroes brengen, waaruit zij ook als goud gelouterd, wederom te voorschijn komen. Zo heb ik dan iets van mijn uitwendige wegen moeten melden, omdat de bemoeienissen en de liefde Gods daarin te zien zijn.

Openbaring van Jezus

Nu was ik altijd nog in bekommernissen over mijn zieltoestand, de een tijd meer dan de anderen. Op zekere nacht gebeurde het, dat ik te zien kreeg dat ik de Heere Jezus miste; ik gevoelde en zag klaar dat ik alle bijpaden betreden zou, maar de rechte weg naar de Hemel blijven missen, indien de Heere Jezus er mij zelf niet op bracht. Van die tijd af de noodzakelijkheid van Hem te moeten bezitten.

Toen was het roepen, zuchten en schreien om de Heere Jezus. De vijand was hieronder echter ook niet stil en kwam mij met alles voor, of ik dit en dat wel voor de Heere Jezus zou willen doen. Door het gevoel van de hoge noodzakelijkheid kon ik toen op alles "ja" zeggen, zelfs al moest ik armoede om Hem lijden of de marteldood ondergaan.

Maar toen kwam hij met een stuk dat zeer subtiel en kies was (ik zal het maar schrijven): "Zou je wel naakt op de straat willen lopen, om de Heere Jezus te krijgen?" Toen schrikte ik en zei: "Nee, want dan zouden de mensen mij grijpen en denken dat ik mijn verstand verloren had."

"Ziet je nu wel, (zei hij) dat gij de Heere Jezus niet hebben wilt". Dit stuk bracht mij in grote benauwdheid, en deze duurde onder de toelating des Heeren zó lang, totdat mijn dierbare Herder mij verlostte. Op zekere tijd gebeurde het dan, dat ik over alles werd heen gebracht en kracht kreeg om tegen de vijand te zeggen: "Ja, al moest ik om de Heere Jezus naakt op de straat lopen, zou ik het dadelijk doen". Toen week hij voor dien tijd en ik kreeg ruimte van binnen.

Het duurde echter niet lang of mijn ziel werd zo treurende om de Heere Jezus, die dierbare Parel, die Schoonste der mensenkinderen schitterde zó in mijn ogen, dat er nu niets treuren was, om Hem tot mijn Zielbruidegom te mogen bezitten en met Hem verenigd te worden.

Nu gebeurde het op zekere tijd dat ik weer erg bedroefd was en zó treurig bij de kinderen aan de bank stond en niets doen kon, dat een vrouw met drie boeken bij zich, in kwam lopen en zei: "Daar moet gij er één uit zoeken." Toen sloeg ik één daarvan open en las dit versje:

*t Is nog altijd zoet te stenen,
 't Is nog zoet te leggen wenen,
 Zoetste Jezus! aan Uw schoot,
 En daar zijn zielsnood,
 En daar zijn stoute zonden,
 Oorzaak van die hartenwonden,
 Uit te storten. 't Ligt het hart
 Nog een weinig in zijn smart.*

"Dit moet ik hebben" zei ik nu en gaf de vrouw de twee andere boeken terug. Ik zag hierin klaar de bemoeienissen Gods en was er over verwonderd; want dat versje was uit mijn hart geschreven. Toen zag ik, dat het in een preek stond en ging nu die preek lezen, welke mij ook zeer tot zegen was; maar toch werd ik gedurig onrustig gehouden. Ik riep: "Och, Heere Jezus! heerlijke Parel! O, mocht ik U toch hebben!" Maar nee, de vijand, het ongeloof en de Wet veroordeelden mij. Mijn zonden waren te groot, en gedurig moest ik uitroepen:

*Van de snoodsten de allersnoodste,
 Van de bozen de allerbooste.*

Ik zei wel: "Och, lieve Paulus gij zegt de grootste der zondaren te zijn; doch niet gij, maar ik ben het". Onmogelijk was het mij te geloven, dat er zulk een snode wezen kon als ik.

Dat ging zó ver, dat mijn krachten verminderden en mijn vlees verteerde, maar toen de nood hoog was, redde de Heere; want Hij verzoekt niet boven vermogen; maar geeft met de verzoeking uitkomst. Het was dan op een rustdag, dat ik naar de openbare vergadering opging, waar dezelfde **oefenaar G.** (waarvan ik reeds gewag heb gemaakt) voorging, maar onderweg moest ik mij nu en dan vasthouden, om niet neer te slaan, zó naar was ik, en in zulk een benauwdheid en engte! maar de Heere ondersteunde mij, zodat ik daar kwam. Ik dacht weer niet anders te zullen horen dan de vloeken en dreigementen van de Wet, van de duivel en van mijn consciëntie; maar neen, de Heere deed krachtige daden en wel aldus.

Die oefenaar opgekomen zijnde, nam zijn voorafpraak uit Jesaja 40: 11: "Hij zal de lammertjes in zijn armen vergaderen en in Zijn schoot dragen". O, welk een wonderlijke verandering er toen in mijn gemoed kwam, kan ik niet uitdrukken. Daar kreeg ik te geloven en te ondervinden, dat ik zulk een lammetje was. Toen nam hij tot tekst: "U dan, die gij gelooft is Hij dierbaar".

Ik werd bewaard om opschudding in de vergadering te verwekken, maar riep hardop: "Dat bent Gij, Heere Jezus" Ik kan niet beschrijven wat ik gevoelde, maar het was of er olie door al mijn beenderen ging; ik was gans versterkt, zodat de verbrijzelde beenderen op dat ogenblik genezen werden. Toen de kinderen Gods mij bij het uitgaan vroegen: "Hoe, gaat het?" antwoordde ik: "Ik kan niets zeggen; maar wat deze morgen gebeurd is, zal in de Hemel openbaar worden!"

Spreken kon ik toen weinig, alleen verwonderde ik mij: want men kon denken wat het te zeggen was, zo uit een donkere kerker en geboeid door de reus Wanhoop, opgehaald te worden. O, wat heb ik toen aangename dagen gehad! De last der zonde drukte mij niet, de vijand plaagde mij niet, mijn consciëntie beschuldigde niet, de wet veroordeelde niet; het lag alles aan banden.

Ik moet nu wel zeggen, dat de uitredding altijd nog heerlijker is, maar van verwondering wist ik toen niet wat ik zou doen. David roept verlegen uit: "Wat zal ik met Gods gunsten overlaân?" enz., en roept dan de engelen te hulp, om God mee te prijzen. Zodra ik dat ook gezegd had, kwam er een vurige pijl (want de vijand lag te

loeren); "Uw werkzaamheid deugt niet; gij zegt tot de engelen: helpt mij mee God te prijzen! dat is vals werk; want hebt gij dat wel van de vromen gehoord?"

Ik zei: "Nee," en daar lag ik. Ik werd zo naar; maar mijn lieve Herder, die een nauw oog op Zijn schapen houdt, redde mij weer. Hij schold de Satan en gaf mij dat versje uit Psalm 103: 11.

*Looft, looft de Heer gij Zijn legerscharen
Wier lust het is op Zijn wenk te staren,
Dat hemel, aard, en zee, en berg, en dal
Hoe ver men ook Zijn scepter ziet regeren,
Nu zijnen Naam en grote deugden eren
En gij, mijn ziel, loof gij Hem bovenal!*

O, met welk een licht, leven en liefde kreeg ik dat versje en wat ging alles met een dierbare liefdesuitgangen gepaard. Doch het duurde niet lang of het was: "Gij hebt nu niet te doen met uw zonden; dat is wel gemakkelijk!"

De eerste geloofsovergang

De kinderen Gods aan wie de **rechtvaardigmaking in het geweten is toegepast** en die doorgeleid zijn, zullen wel bemerken dat ik dat toen nog miste. De eerste geloofsdaad dan of de eerste overgang is een gevolg van de rechtvaardigmaking die in de Hemel geschiedt. En die ziel kan niet verloren gaan; maar zij moet het ook weten. Als de ziel rusten kan zonder dat zij aan haar zijde ook kan zeggen: "Is dit niet Uw snoer en Uw staf, en Uw zegelring?" dat is gevaarlijk. Al Gods oprechte kinderen weten, dat men in de duisternis niet zien kan, maar dan gebeurt het toch dat zij nog wel met Job kunnen zeggen: "Al doodde mij de Heere, dan zou ik nog hopen!" En als het aan een oprecht kind Gods, die zaligmakende ontdekking heeft, eens in al haar benauwdheid, zoals aan de discipelen, gevraagd wordt: "Wilt gij ook niet weggaan?" dan zegt zulk een oprechte ziel, die het alleen om de Heere te doen is: "Liever aan Uw voeten sterven dan van U afgaan, Heere Jezus." En elke tegenstand, die zulk een ziel zou mogen ontmoeten om haar af te trekken, is maar om haar nog sterker naar de Heere uit te drijven. Het is juist zoals in des Christenreis van Bunyan staat: "De een werpt water in het vuur, maar daar staat er een achter de muur, die er olie in werpt, om het te meer te doen ontbranden". O, dierbare olie der genade! Die de ziel wel met de Bruid doet uitroepen: "Al gave iemand al het goed van zijn huis voor deze liefde, ik zou ze ten enenmale verachten. De liefde is sterker dan de dood, harder dan het graf; haar kolen zijn vurige kolen, vlammen des Heeren; veel wateren zouden die liefde niet kunnen uitblussen."

Zij toch, aan wie die dierbare Zielsbruidegom zich heeft geopenbaard, die Schoonste aller mensenkinderen, kunnen niet rusten zonder deel aan Hem te hebben, en te kunnen zeggen: "Mijn Liefste is mijn en ik ben Zijn". Daar blijft een ledige plaats in het hart die niemand dan de Heere Jezus zelf kan vervullen en innemen. Hoe gelukkig is toch de ziel die niet kan rusten buiten Hem al moet zij uitzien, wachten en verlangen tot haren dood toe, evenals de wachters op de morgen. Dan toch zal het huwelijk voltrokken worden.

Er zijn wel innige, lieve bekommerde zielen, die geen toepassing van de Heilige Geest hebben; die zichzelf niet kwijt geworden zijn en de wederomstuitende daad niet krijgen tot op hun doodbed evenals juffrouw **Winkelman**. Maar die had zich in het verborgen wel duizendmaal aan de Heere Jezus overgegeven; dat was dus een nauw leven geweest en daar volgde een ruim sterven op. Hoewel zij in haar leven niet veel durfde spreken, was zij toch een leesbare brief van Christus voor de kinderen Gods. Al

zouden dus zulke innige, bekommerde, klare zielen nu eens zó sterven, dat de Heere in Zijn soevereiniteit zich aan hen aan deze zijde van het graf niet geheel openbaarde, wie zou durven zeggen dat zulke zielen, die de Koninklijke weg bewandeld hebben, niet binnen zouden komen?

Een ziel, die met Heman als doodbrakende is tot haren dood toe, is er toch beter aan toe, dan met een losse, ingebeeld grond van de hemel in de hel te vallen. De Heere zorgt voor Zijn eigen werk en houdt het in het leven. Hij laat de Zijn niet toe te rusten buiten Christus, maar schenkt hen, als een goddeloze, naakte tollenaar en verloren zoon, door genade de enge poort door te gaan.

Nu moet ik weer van mezelf beginnen.

Ik genoot toen met de eerste geloofsdaad of met de *eerste overgang* (zoals men het noemen wil) aangename dagen; maar opeens werd het licht en leven en alles weer bedekt. Daar stond ik! Van droefheid wist ik niet wat te beginnen; maar mijn dierbare Drie-enige Verbonds-God redde mij wederom op de volgende wijze.

Ik droomde 's nachts dat er iemand bij mij kwam die een boek uit een kabinet haalde en zei: "Lees en tel eens, hoeveel keren gij het genoten hebt." Toen telde ik drie keren en wilde verder lezen; maar neen, dat mocht niet; toen ik drie keren geteld had, werd het boek wederom in het kabinet gelegd en dit gesloten. Toen werd ik dadelijk wakker met dit versje:

*Wordt de Koning in Zijn schoonheid
Hier beschouwd, 't is geen gewoonheid,
Maar het is een zielsbanket,
Bruiloftskinderen voorgezet;
't Wordt een korte tijd genoten,
En daarna weer weggesloten;
't Is meest voor de eeuwigheid;
Voor mijn ziel weggeleid.*

Toen werd ik zo eenswillend met de Heere en zo verwonderd over Zijn bemoeienissen, dat ik zei: "Het is goed, Heere!"

Maar het duurde niet lang of ik werd wederom benauwd en kon met mijn vorige werkzaamheden niets doen; de vijand openbaarde zich weer en ik had het bang. Toen werd ik bepaald bij die vrouw, die al het hare aan de medicijnmeesters had ten koste gelegd en geen baat gevonden had, doch die toen bij de Heere Jezus kwam, om de zoom Zijns kleeds aan te raken. Toen zei de vijand: "Wat zoudt gij denken, dat de Heere Jezus u zou helpen nu gij geen raad meer weet? denk dat maar niet". Ik zei: "Wat zal Ik dan beginnen?"

Die naarheid duurde de gehele week en 's zaterdagsavonds was het zó erg dat de vrouw bij wie ik inwoonde mij naar bed moest helpen. In die week had ik nog ogenblikken gehad, dat ik op uitkomst hoopte, en misschien zou die oefenaar des Zondags gebruikt worden als een middel in 's Heeren hand; maar nu was ik ziek, mijn krachten waren weg en het was alsof ik zo zou sterven. Dat ik die nacht nog geslapen heb, was een wonder des Heeren. 's Zondagsmorgens was ik echter zo naar en machteloos, dat ik mijn hoofd niet kon opheffen, dus ik moest sterven.

Men kan denken hoe ik gesteld was. Ik moest stijf blijven liggen; maar mijn dierbare Herder redde mij weer van de helhond. Tegen tien uur 's morgens kon ik mijn hoofd wat oplichten en ook mijn handen gebruiken; toen nam ik de Bijbel op, en dadelijk kwam met licht, leven en kracht dit woord in mijn hart: "Hij kusse mij met de kussen Zijns monds". Nadat nu het Woord voor mij openviel, las ik deze woorden: "U dan, die gij gelooft, is Hij dierbaar".

O, welk een verandering was dat. Het licht ging op in de duisternis en ik kreeg kussen. O, hoe zalig werd het nu in mijn gemoed. Ik kreeg zoveel kracht uit de Hoogte, dat ik de vijand kon tegen staan en zeggen: "Met uw gehele helmacht zult gij mij niet rukken uit de handen van de Heere Jezus"; want ik had bij het licht van de Heilige Geest mogen zien, dat de vijand mij in zijn net had gehad. Toen kwam mijn zuster bij mij, wenende omdat ik ziek te bed lag; maar ik zei: "Ween niet om mij!" Ik was zo verblijd, dat ik heilig kreeg te lachen, want de blijdschap des Heeren was mijn sterkte. Toen kreeg ik een sterk verlangen naar de kinderen Gods en wenste dat er iemand van hen komen mocht. Dit gebeurde, en dadelijk gaf de Heere opening om alles te vertellen. 's Middags kwam ook nog een oude krijgsknecht bij mij, deze zei: "Gij zijt een stapje nader gebracht." Ik was toen ook naar het lichaam zo versterkt, dat ik des anderen daags weer in mijn beroep onder de kinderen werkzaam kon zijn.

Maar de vijand lag niet stil. Kort daarop was ik onder het gehoor van een lieve, eenvoudige leraar, die predikte over deze woorden uit het Hooglied: "Zijn genegenheid is tot mij." Toen zei de vijand: "Dat kunt gij toch niet zeggen!" Ik zei: "Niet?" en hij zou mij weer in twijfel gebracht hebben; maar de Heere waakte en de indachtig makende Geest bepaalde mij bij wat er de vorige week gebeurd was. Toen kon ik zeggen: "dat heb ik toen ondervonden, dat Zijn genegenheid tot mij is."

Aangename dagen en dierbare liefdesuitgangen naar de Heere Jezus mocht ik toen weer hebben. Ik werd het Hooglied ingeleid, en o, hoe werd dat voor mij geopend! Welke zoete werkzaamheden had ik er in en hoe graag hoorde ik er nu uit prediken. Wanneer ik naar de kerk of naar de gezelschappen ging zei ik wel: "Lieve Heere Jezus! laat er toch van U gesproken worden! Ik kan nergens anders van horen." Als ik mij te slapen legde was het: "Zijn linkerhand zij onder mijn hoofd en Zijn rechterhand omhelze mij!" O, welke zoete, aangename dagen heb ik toen gehad.

Maar wat zal ik zeggen? Het is licht en duisternis op de weg naar Sion. Zo geraakte ik dan weer ver weg en dit was rechtvaardig, omdat ik uit mijn weg liep, te weten: niet uit mijn beroep, maar uit mijn woning.

Ik stel dit neer, of de Heere het nog mocht believen te gebruiken tot nut voor Zijn kinderen, die door de Heilige Geest geleerd hebben Hem in al hun wegen te kennen, en zulks ook zo duur verplicht zijn. Ik was in de woning, waar de Heere mij gebracht had toen ik uit Zeeland kwam zeer gezegend, ook in mijn beroep; maar een van Gods kinderen kocht een huis en wilde mij graag daarin hebben; om hem genoeg te doen, deed ik het. Dat huis was ver van mijn toenmalige woonplaats. Dus rechtvaardig moest de Heere zich verbergen. Ik was een huichelaars en niets anders. O, welke benauwde dagen heb ik toen doorgebracht! Ook werd ik deerlijk geslagen met mijn afgoden, hetwelk mede rechtvaardig was. Want als de Heere niet in alles de eerste plaats in het hart heeft, dan moet de ziel in het duister gaan. Heb ik ooit ondervonden: "dwing ze om in te komen!" dan was het toen. De dierbare Herder zocht mij weer op en vernederde mij door zijn dierbare liefde en genade, door middel, van een boekje, waarin ik deze regels las:

*Had Gij mij' ook niet gedwongen,
'k Was al lang weer weggegaan!*

O, daar kwam de Nathansboodschap tot mij: daar werd ik de man met andere woorden: de Heilige Geest vernederde mijn hart. Ik werd bedroefd, gevoelde mijn walgelijkheid en zag dat, als de Heere mij niet gedwongen en weer opgezocht had, ik dan zou doorgegaan zijn. O, die eeuwige onveranderlijke liefde en trouwe Gods!

Toen zorgde de Heere zelf dat ik in mijn vorige buurt weer een woning kreeg. Ik behoefde er niets aan te doen, want de mensen kwamen mij die zelf aanbieden.

Wonderlijk, liefde en goedertierenheid zijn Zijn wegen, dat weet mijn ziel zeer wel! Amen. Toen mocht ik weer een geopende toegang tot de Troon der genade genieten

Het gebeurde nu in die tijd op een Zaterdagavond dat de vijand zei: "Gij moet voor twaalf uur naar bed gaan." Ik wist niet dat hij zo listig was en zei: "Voor twaalf uur naar bed? Dat is immers mijn gewoonte niet".

Ja, maar het is zaterdag, en om twaalf uur is het Zondag en ge moest dan nog eens wat moeten doen."

"Wel de Heere heeft mij door genade gegeven dat dit mijn gewoonte niet is; daar bewaart Hij mij zelf voor." Toen kreeg ik het erg benauwd, en kon lezen, noch bidden; eindelijk echter toen het reeds twaalf uur was, ging ik tot 's Heeren Woord en kreeg de 118de Psalm, waaruit ik tevoren iets gehad had, en las die met vrees en beven; daarna de 119de. Onder het lezen hiervan bracht de indachtigmakende Geest mij bij iets, waarvan ik reeds vroeger gemeld heb, namelijk bij dat ogenblik, waarin ik een stuivertje verloren en gezegd had! "Ach Heere, laat het mij vinden, dan zal ik U zevenmaal daags loven." Maar toen ik dien Psalm bijna had uitgelezen was het: "Gij dacht dat het in die Psalm stond: ik zal U zevenmaal daags loven, maar dat is zo niet, dat bemerkt gij immers wel; want gij hebt hem bijna uitgelezen en het staat er niet in!" O, wat was dat een pijn! Ik had er door de toepassing van de Heilige Geest zo veel zegen in gehad; maar wat werd ik toen naar!

"Ach (zeide ik) ik dacht dat het er in stond." Maar de lieve Herder hield, er een nauw oog op en zorgde dat ik hem uitlas, gelijk het daar ook staat in de voorlaatste pauze. Toen was het mij zalig en zag ik bij 's Heeren licht dat het Zijn eigen werk was, in de bijzondere liefde en bemoeienissen, reeds van een kind af.

Ik riep, ik zong en ik zeide, wat ik nog nooit had durven doen: "Gij zijt mijn Drie-enige Verbonds-God!" en daarop kreeg ik het 14de vers uit de 118de Psalm:

Gij zijt mijn God, U zal ik, loven.

Toen ik dat vers had uitgezongen moest ik opnieuw beginnen en nogmaals uitroepen: *Gij zijt mijn Drie-enige Verbondsgod.* O, hoe zalig mocht ik mij toen in de Heere verlustigen! Tegen de vijand zei ik: "Wilde gij mij voor twaalf uur naar bed hebben?" Ik ging toen nog naar bed en sliep aangenaam. Toen ik wakker werd, was het nog hetzelfde, en ik kreeg al wederom te zeggen: "Gij zijt mijn Drie-enige Verbondsgod!" Ik dacht toen genoeg te hebben om mijn aandeel aan de Heere Jezus vast te stellen;

*Hoe raak ik nog mij zelf kwijt,
Om Jezus voor een eeuwigheid
Eens hartelijk te kiezen?*

Ik zag en gevoelde ik duidelijk, dat ik mezelf in de Heere Jezus nog niet kwijt was geworden en de ledige plaats in mijn hart door de toepassende daad nog niet vervuld was.

Zo lang de ziel in het licht en in het leven verkeert, heeft zij geen vrees en dat kan ook niet. Ik las eens: "De rechte verzekering is als de Heere in het hart is"; maar nu zorgt de Heere voor Zijn oprechte kinderen. Hij stoot ze zelf van alle gronden buiten Hem af, anders zou de ziel op alles rusten. Nu echter maakt de Heilige Geest hen bedelarm, zodat zij niets meer kunnen doen, maar zien dat zij in Christus, de ware Ark der behoudenis en de enige Vrijstad, moeten ingaan, zal er ware rust zijn."

Nu en dan werd mijn ziel echter zeer begerig en uitzierende gemaakt en toen kreeg ik juist de boeken van de nu zalige Ds. Hellenbroek, over het Hooglied. Daar zag ik zulk een wonder Gods in; ja, 't was mij (ik zal het maar uitdrukken) of de Heilige Geest het hem voor mij had geschonken. O, die boeken zijn mij zo tot zegen geweest en

gebruikt om mijn begeerte naar die dierbare Zielbruidegom nog meer gaande te maken. O, die dierbare Boas moest mijn Losser zijn! Tijden waren er dat ik zó verlangde om te kunnen zeggen: "Mijn liefste is mijn en ik ben Zijne", dat ik wel zei: "Heere Jezus! als Gij nu niet komt, dan bezwijk ik".

Toen kwam eens dat woord: "De uitgestelde hoop krenkt het hart, maar de begeerte die komt, is een boom des levens". Toen riep ik: "Ja lieve Heere Jezus dat zijt Gij, dien Boom des Levens! Als Gij in de ziel komt, dan brengt Gij alles mee". Toen dacht ik, dat Hij komen zou. Maar nee, het was de tijd nog niet.

Nu was er een innige Christin, die mij verhaalde hoe dat zij vroeger wel die beide eerste stukken van de Catechismus, namelijk "hoe groot mijn zonde en ellende zij" en; "hoe ik van al mijn zonde en ellende verlost worde" had leren kennen, maar niet hoe dat zij de Heere voor die verlossing zou dankbaar zijn. Doch de Heere had haar dit nu geschonken en met klaarheid verhaalde zij hoe dit was toegegaan. O, wat werd dit voor mij door de kracht des Heeren gebruikt. Want ik kreeg te zien dat ik door genade die beide eerste stukken ook had leren kennen, maar ook was juist dat derde stuk datgene waarnaar mijn ziel zo verlangde, om de Heere Jezus tot mijn eigendom te hebben en met toepassing van de Heilige Geest te mogen weten, dat het ook voor mij was volbracht, zodat ik zeggen kon: "Mijn Liefste is mijn en ik ben Zijn" waaruit dat derde stuk: "de dankbaarheid", voortvloeit.

O, wat werd mijn ziel begerig gemaakt om dit ook te mogen genieten. "Och! (zei ik), die mevrouw heeft dat ook gekregen". Het was alweer schreien en kermen; maar de Heere redde mij bij vernieuwing. Hij redt toch keer op keer! Hij kwam mij voor met de vraag, wat ik te zeggen zou hebben, als ik achteraan kleven mocht.

Ik zei: "Niets Heere! Och! geef mij dat, als U belieft". Aangename dagen heb ik toen in dit achteraan kleven gehad.

Nu hoorde ik eens een oude, doorgewerkte krijgsknecht van de Heere Jezus zeggen: "Ik was een onbeschaamde bedelaar; ik moest de gehele Heere Jezus hebben". Dit ging door genade naar binnen, en o, wat was mij dat tot sterkte; want het lag in mijn hart maar ik had daarmee dikwijls zulk een strijd van binnen. Dan was het: "Andere vromen zijn tevreden met een kruimpje genade". Maar ik kon het buiten de gehelen Heere Jezus niet stellen. Och, het gaat bij een heilzoekende ziel toch zo:

*Geef mij Jezus, of ik sterf;
Buiten Jezus is geen leven,
Maar een eeuwig zielsverderf.*

Het gebeurde nu op een Zaterdag, dat mijn ziel zo verliefd en begerig werd gemaakt; want die liefde is toch sterker dan de dood. Het was even zo klaar, alsof er iemand binnen kwam, die mij veel geld wilde geven. Maar ik zei: "Ga weg. Al wilde gij mij alles geven, ik zou het ten enenmale verachten".

Ik kon niets; ik lag zo neer op de planken en zei: "O, lieve Heere Jezus! als ik U maar had en anders niets" Alles wat ik had kon ik nu gemakkelijk overgeven. Sommige waarheden worden dan verstaan; ik kon het althans toen begrijpen hoe zij met blijdschap de beroving hunner goederen hadden kunnen aanzien.

De Heere hield nu mijn ziel onrustig en in Zijn eeuwige liefde bewaarde mij de Getrouwe, Drie-enige Verbonds-God om nergens op te rusten, dan maar met dien geestelijken Boaz in het geestelijke huwelijksverbond te komen.

Het was eens in de maand Mei (wanneer er velen in de wereld ten huwelijk gaan), dat ik een paar in de kerk zag trouwen, en o, hoe gebruikte die enige Man en Maker deze

plechtigheid om mijn ziel naar Hem te doen verlangen en reikhalzen. "O, lieve en dierbare Boaz (zei ik) in deze maand gaan er velen naar de wereld ten huwelijk; och, gedenk in gunst nu ook aan mij! Kom, ai, kom, lieve Boaz! Och, kom toch en neem mij dan meteen tot U! Als het huwelijk voltrokken is, och, laat mij dan dadelijk met U meegaan"

Maar neen, het was de tijd nog niet, er moesten nog acht jaren verlopen eer het in de nooit begonnen eeuwigheid bepaalde uur daar was.

Op zekere tijd hoorde ik een smid verhalen, dat hij, na twee jaren op de weg geweest te zijn, tot volle verzekering was gekomen en tengevolge daarvan gedurende zes weken geen slag op het aanbeeld had kunnen doen, noch iets had kunnen werken. De weg van deze man was klaar verwittigd; maar ik werd er zeer naar onder, gerakende in overdenking dat ik al zo lang gewacht had. Ik zei: "Wat is de Heere toch vrij en soeverein in Zijn doen!" Maar verder liet ik niets uit, hoe het bij mij van binnen lag.

Een innig leraar, met ons vergaderd, zei tot mij: "En gij hebt al zo lang gewacht niet waar?"

Ik was verwonderd, dat die leraar zo juist uit mijn toestand sprak. Maar ik moet nu van achteren zeggen: als de ziel eens bij zichzelf bepaald werd en de Heilige Geest naar binnenkomt, zodat zij haar onwaardigheid leert zien, dan roept zij uit, dat zij niets dan de onderste hel verdiend heeft;

Nog was er een man, die ook al van jongsaf dierbare werkzaamheden en bemoeienissen ondervonden had; die door het licht van de Heilige Geest klaar was ontdekt, maar in wie de toepassende en *verzegelende daad van de Heilige Geest* nog niet was uitgewerkt. Op zondagavond waren wij nog gezelschappelijk bij elkaar geweest en de Heere had ook bijzonder opening gegeven. Met die man nu had ik al jaren onder het volk verkeerdt en wij hadden menig gezegend uurtje samen gehad. 's avonds gaan wij naar huis, en ziet, in de nacht komt die man tot de volle zekerheid van zijn aandeel, en de daad van rechtvaardiging en vrijspraak, en van het schenken en bewerken der Drie Goddelijke personen was zo klaar in zijn ziel uitgewerkt dat het verwonderlijk was. Hij kon toen niet eten of drinken.

Nu kan men wel denken dat dit voor mij gebruikt werd. Ik was jaloers op die man en snakte om het ook te mogen hebben. De Heilige Geest hield mij onrustig en de vijand lag niet stil. Zodra ik op zekere morgen de ogen opende kwam mij een waarheid voor en tegelijkertijd dit: hoe gelukzalig deze man was. Toen zei ik: "en ik rampzalig" Ja, dat was waar, en in een ogenblik werd ik zo naar en ijskoud.

Veertien dagen daarna kwam een meisje tot verzekerdheid van haar aandeel; doch de Heere zorgde dat ik niet moedeloos werd, maar Hij liet mij rond de Ark Christus vliegen, tot dat de ware dierbare Noach mij uit genade er zelf innam. Dat wens ik nu te verhalen als de Heere het geven mag.

Het was in Oktober toen die man tot ruimte kwam. "O (dacht ik) als ik tot Kerstmis zou moeten wachten, zou ik het niet uithouden." Nu gebeurde het, dat er nog een vriendin, waarmee ik nauw en lang had verkeerdt (want onze werkzaamheden stemden overeen in de ondervinding van de uitlatende liefde van de, Heere Jezus), ook tot ruimte kwam. Het was dus nu uitzien, verlangen en wachten, dag en nacht. 's Nachts droomde ik er van, en de Heere hield mij werkzaam; want als het uurtje zal aanbreken, dat de Eeuwige Wijsheid bepaald heeft, dan wordt de ziel daar ook voor toebereid. Ik durf echter niets te bepalen, hoe dat precies zou moeten wezen; een nietig stofje, een made kan toch de Heilige Israëls geen paal of perk stellen.

Ik droomde dan kort voor die tijd, dat ik een groot mooi paleis zag; aan de ingang stonden zes lakeien, drie aan elke zijde, en die riepen mij, dat ik bij hen zou komen staan; doch ik schudde met het hoofd. "Wel nee (dacht ik) ik ben zo vuil en zij zo prachtig gekleed!" Maar zij bleven mij roepen. Zij stonden op de koning te wachten. Toen kwam ik eindelijk langzaam en beschaamd, omdat ik zo vuil was. Toen ik eindelijk naast hen stond, durfde ik mijn ogen niet opslaan, want dat onderscheid was zo groot: zij zo prachtig en ik zo vuil! Toch waren zij heel vriendelijk tegen mij. Zo wachtende werd ik wakker, de Koning had ik nog niet gezien; nu, het was de tijd dan ook nog niet. De droom was mij duidelijk en bemoedigde mij; want ik gevoelde klaar, dat mijn vuile klederen, namelijk mijn zonden en ongerechtigheid, de Koning niet de weg stonden, om mij dat blinkend, heerlijk, prachtig, geestelijk en Hemels borduursel aan te trekken en aan mijn naakte ziel toe te passen. De lieve Hemelkoning gaf genade en liet mij sterven aan al mijn eigen, vuile toedoen en lompen van eigen weefsel, eigen werk, eigen kracht, eigen zin, eigen wil, en toen ik dood was, kwam het leven Christus daaruit voort, *alleen uit genade*, aan ene, die niet anders dan de eeuwige dood en de hel waardig was en is; daarom, zal het ook in alle eeuwigheid zijn: "Niet ons, niet ons, maar Uw Naam alleen zij de eer, lof, dank en aanbidding tot in alle eeuwigheid!" Amen.

U, o Heere"

U zij de ere

Van Uw dienstmaagd toegebracht!

Amen, ja, tot in alle eeuwigheid Amen.

Nog droomde ik op zekere nacht, dat ik drie ovens voorbijging; deze waren zo heet dat ik de hitte voelde. Toen moest ik door een deurtje gaan, dat dicht was en waarbij niemand stond om het open te doen; toen ik er bij kwam ging het echter open. Ik was blijde, maar er waren er, die zo boos waren, dat ik het deurtje door was gekomen; ik zag geen vijanden, maar gevoelde toch dat zij boos waren. Maar nu was er nog een deurtje, waar ik door moest gaan en dat was ook dicht. Nu was ik bang, dat de vijanden nog bozer zouden worden als ik dat deurtje doorging en mij er niet door zouden laten. Ik wist geen raad; ik kon het niet open doen en wist niet hoe ik er door zou komen; toen ik er echter voor stond, ging het open en ik spoedde mij naar binnen. Daarop werd de vijand zo boos, dat hij mij aan mijn hand drukte alsof die afgehakt werd. Door de pijn werd ik wakker en ik voelde of ik mijn rechterhand nog bezat. De droom werd mij opgeklaard. De ovens die ik voorbij was gegaan, waren de ovens van beproeving en de loutering, waar ik door genade reeds was doorgeleid, en de twee deurtjes waar ik door was gegaan betekenden de weg van ellende en verlossing. Dat ik alleen als een goddeloze *om niet* kon gerechtvaardigd worden. Dit had de Heilige Geest mij zó klaar geleerd, dat ik het met mijn bloed wel had willen ondertekenen, dat, al waren er duizend andere wegen geweest, ik geen andere weg dan die verkoos (dat is het inwilligen in het Genadeverbond) omdat door die weg de zondaar op het allerdiepst vernederd wordt en een Drie-enig, Volzalig Verbonds-God *alleen* tot in alle eeuwigheid de ere, lof, dank en aanbidding verkrijgt.

Nu het tweede. De weg van verlossing en, verzoening was mij aangewezen; de hoge noodzakelijkheid van de Heere Jezus Christus te moeten bezitten gevoelde ik, maar nu bleef het derde nog over, namelijk om Hem als mijn eigendom te hebben, zodat ik zeggen kon: "Mijn Liefste!"

Toen ging ik eens naar Leiden lopen en mocht de gehele weg over al roepende en zuchtende verkeren. Er kwamen verscheidene rijtuigen van het Hof door het Haagse

Bos, maar zij waren leeg, noch de Koning noch de Prins zaten er in. Hiermee werd ik werkzaam en zei: "Ja Heere dat is nu wel de Hofstoet, maar de Koning is er niet in. Zo is het nu, Heere Jezus die U heeft, bezit alles!" Het kwam mij zo voor, dat het Woord en de belofte de Hofstoet was, maar de Koning zelf niet, en ik moest de Koning zelf hebben. "Lieve Heere Jezus (zei ik) Gij kwam ook onderweg bij uw discipelen en Gij ging mede!"

Toen was ik al dicht bij Leiden, en ik wilde, met de discipelen, de Heere Jezus ook wel gedwongen hebben: maar als het uurtje daar is dan laat de Heere zich binden met Zijn eigen handen. "De Koning was als gebonden op de galerijen".

In Leiden had ik een bevestigde vriendin, waaraan ik dikwijls schreef; deze wist dus mijn toestand. Ik verhaalde haar, hoe ik onderweg met die Hofstoet was werkzaam geweest. Toen zei zij: "gij hebt de Hofstoet al!" (de belofte, meende zij). Ik antwoordde: "Zo? Maar ik heb niets." Want met de vorige werkzaamheden kon ik niet werken. Die vriendin wist dat mijn ziel zo reikhalzende was.

"Toen het bij mij zo was (zei zij), dacht ik ook, dat het gebeuren zou, maar toen had ik het nog maar in de bevatting: het heeft daarna nog wel vier en een half jaar geduurd." O, daar schrikte ik van; dat was een pijl door mijn ziel; mij dacht, ik zou het zolang niet kunnen uithouden. Maar de Heere zegt: "Mijn wegen en gedachten zijn niet uw wegen en gedachten". De mens ziet maar aan wat voor ogen is; want ruim twee maanden daarna is het gebeurd.

Ik droomde toen op een nacht, dat ik te Leiden was; ik zag een meisje, dat een brief op het postkantoor moest brengen: maar zij wist de weg niet; toen vroeg zij mij om haar de weg te wijzen; dit deed ik, en toen het meisje weg was, geraakte ik aan het dwalen en wel zo erg, dat ik nergens meer heen kon komen of ik moest een muur door. Nu wist ik geen raad; ik begon tegen die muur te kloppen, maar dat zou mij niets baten, want het was mij onmogelijk die muur te breken; echter beproefde ik het en begon, door de angst gedreven, zo hard als ik kon met mijn twee vuisten te kloppen; toen ik dat lang gedaan had viel de muur van zelf in. Ik werd blij wakker omdat de muur was ingevallen.

Nu, de droom is bevestigd: hij is ingevallen; het voorhangsel is gescheurd en de toegang tot de Troon der genade geopend. Van achteren is mij die droom duidelijk geworden.

De Heere hield mij werkzaam; nergens vond ik rust in en ik dacht telkens dat Hij komen zou. Uit alles had de eeuwige Liefde en Wijsheid de troost genomen, opdat ik buiten de Ark Christus geen rust meer zou vinden. Bidden kon ik niet, lezen kon ik ook niet meer, het schreien hield op, en mijn verstand was zo in de war, dat ik gedurig bang was om naar het krankzinnigengesticht te zullen moeten gaan. Als de mensen kinderen brachten vreesde ik dat zij kwamen om mij daarheen te brengen, omdat het al goed aan mij te zien was, dat ik van mijn verstand beroofd was; alleen de kleine kinderen konden het niet zien.

Later ben ik verwonderd geweest, dat ik onder de kinderen nog heb kunnen werkzaam zijn en ik mocht er klaar de macht des Heeren in zien, want ik wist niet wat ik deed: als ik iets halen moest, moest ik er wel driemaal om lopen, want ik vergat het gedurig; mijn gedachten waren weg.

Eens ging ik op de knieën liggen en het was of alles weggenomen en of ik geheel leeg was. Ik schrikte hevig en werd zo naar. Nu was het gedaan, dacht ik, en toen ik opstond kwam dat woord dadelijk tot mij: "En mijn gebed keerde weder in mijn boezem". Toen kreeg ik nog te zien dat David dit ook ondervonden had; anders zou ik bezweken zijn; maar daar zorgt de Jehovah voor, al zien Zijn kinderen het altijd niet.

Door Zijn kracht worden zij bewaard; anders zou ik ook nagelaten hebben te bidden, hoewel ik het geen bidden durfde te noemen, want ik zei: "het is maar spotten".

En wat gebruikte de Heere daartoe? Ik had in Rutherfords Brieven gelezen dat het beter is twintig gebeden te vermorsen dan een na te laten. Als ik dan niet durfde te bidden, kwam mij dat gedurig voor.

Eens op een morgen vroeg, dat ik een boodschap zou gaan doen, zag ik vlak voor mijn deur een blanke sneeuw witte zwaan in het water; ik werd bedroefd en zei: "Heere! dat beest is zo wit en ik ben zo zwart" Ik kon van droefheid mijn boodschap toen niet doen en moest het uitschreeuwen dat ik zo zwart en vuil van zonde en ongerechtigheid was. "Och! (riep ik uit) mocht de Heere mij toch wit wassen in Zijn dierbaar bloed!" O, wat was ik bedroefd!

Eenmaal wilde ik toen iets schrijven, maar kon noch denken noch schrijven; mijn gedachten waren weg. Daarbij kreeg ik klaar te ondervinden hoe ik in Adam was doodgefallen, dus geheel onbekwaam geworden tot iets goeds, ja, geheel naakt, en als ik nu niet gekleed werd met de Mantel der gerechtigheid van de Heere Jezus, dat ik dan gewis verloren moest gaan.

Hoe ik toen ontsteld werd kan ik niet zeggen; ik viel neer en zei: "Heere! U ziet dat ik naakt ben! Als U mij nu niet met Uw gerechtigheid bekleed, dan moet ik verloren gaan!" En mij schoot te binnen hoe dat Bunyan wijst op die geborduurde mantel, die hem door genade was toegepast. Nu werd ik al erger en minder: als ik 's morgens opstond had ik veel liever te bed willen blijven liggen van moedeloosheid, en mijn krachten waren zó weg, dat ik bijna niets meer kon doen.

Toen gebeurde het, op een nacht in al die ellende, dat ik wakker gemaakt werd, zo klaar alsof iemand mij aan de arm schudde. Toen werd er tegen mij gezegd: "Hij die te komen staat, zal gewis komen en niet achterblijven."

"Als het U belieft, Heere!" antwoordde ik. Die dag werd ik daar zeer door versterkt; maar de vijand zei: "de Heere zal toch in die 't weg niet komen." O wat werd ik toen naar, zo koud als ijs en zou gewis bezweken zijn als de Heere niet gewaakt had. Maar dat woord uit het Hooglied was mij nog tot bemoediging, dat de Bruid zei: "Toen ik een weinigje van hen weggegaan was, vond ik Hem, dien mijn ziel lief heeft."

Het duurde echter niet lang of ik was weer even naar. Ik zag en gevoelde dat ik in een graf lag en dat de Heere Jezus mij moest opwekken, even als Hij Lazarus gedaan had. Ik zag mij als een doodschuldige, die op de dood in de gevangenis zat en op het vonnis wachtte. *Als er nu pardon kwam uit de Hemel, dan was ik behouden.*

Toen kwam mij voor dat de Heere Jezus, die Advocaat en Hogepriester, het in de Hemel uit zou werken; maar ik wist niet hoe dat zou toegaan. Ik had zo rechtvaardig de dood en de verdoemenis verdiend, maar nu werd het mij gegeven om genade en pardon te smeken en nog rekwesten naar het Hemelhof te zenden. Ik zag hoe dat de scepter aan de koningin Esther werd toegereikt en zei: "Heere, dat was een aards koning en die gaf pardon, en Gij zijt een goedertieren Koning".

Toen moest ik maar wachten op het vonnis.

Nu kwam er met Pinksteren een oud vroom man en die verhaalde dat een vriendin van hem het volgende had bijgewoond. Een beschuldigde was ter dood veroordeeld om op Zaterdag ten twaalf uur te sterven. Alles was gereed om het doodsvonniss te voltrekken; want op de rekwesten die om pardon tot de koning gezonden waren, kwam geen antwoord. En ziet, wat gebeurt er? Een kwartier voor twaalf uur komt er een koerier op een galop met het pardon aanrijden.

Ik kan niet zeggen hoe ik onder het verhaal gesteld was; ik kon niet blijven zitten maar ging alleen en riep maar: "dat pardon moet ik hebben, dat pardon moet ik hebben."

Wondere God! Sterke God, Vader der Eeuwigheid. Vredevorst! Die man moest uit Giesendam komen, en moest dat voor mij vertellen, want toen ik thuis en tot mij zelf kwam, werd ik zo wonderlijk gesteld, en het werd door genade voor mij gebruikt. "Ach, (riep ik) dat was een aards koning en die gaf wel pardon, en zoudt Gij Heere die een goedertieren Koning bent, het dan niet doen?"

Toen ik 's morgens opstond was ik echter zo naar, dat ik maar in bed had willen blijven; want ik wist niet hoe ik de dag zou doorkomen; het was ook nabij de dood. Soms was er echter nog een hoopje dat er pardon zou komen.

Nu gebeurde het op een morgen dat ik opstand en in moedeloosheid uitriep; "de Heere is er nog niet". Ik dacht al dat het 's nachts zou gebeuren, en bleef maar zitten; want mij dacht, ik kon niet opstaan van naarheid. Toen kwam er een vraag tot mij, of ik het dan op de dag niet zou kunnen krijgen? Ik zei: "Ja, dat is waar." Toen was er enige hoop, zoals het ook op de dag gekomen is. Die hoop ging echter ook weg; het was nu sterven of leven.

De woorden die ik kort tevoren 's nachts gehad had toen ik wakker gemaakt werd: "Hij die te komen staat zal gewis komen en niet achterblijven!" gebruikte de vijand om mij te kwellen. "Zie zei hij, ge dacht dat dit van de Heere was nu ziet ge wel dat het alles mis is." Ik kon geen de minste tegenstand bieden; want ik kon niet denken dat er redding zou komen.

De pardonbrief uit de hemel

Nu gebeurde het op een Zaterdag, de 20 Juni 1857 dat ik 's morgens opstond, en ik kan niet anders zeggen of ik was als een mens die op sterven lag en de laatste ademsnik maar moet geven; ik was als een lijk, en zat of stond te hijgen. Toen kreeg ik nog dat woord duidelijk in mijn hart:

Gij moet zijn gans ontbloot

En aan uzelfen dood.

maar ik had er geen kracht van. Dat duurde tot 's avonds ten tien uur. Toen kwam de pardonbrief uit de hemel in mijn ziel.

Het gebeurde aldus: Ik zat op de stoel. Toen kwam dat versje: Ps. 118: 13.

Gezegend zij de grote Koning,

Die tot ons komt in 's Heeren Naam! enz.

en met dat woord kwam de Koning mee.

Hij, het Leven zelf, kwam in mijn doodarme ziel! Hoe ik te moede werd kan beter ondervonden dan uitgedrukt worden.

Ik zei: "Wel lieve Heere Jezus, bent U daar, waar mijn ziel zo lang naar verlangd heeft?"

Toen zag ik op, en het was of er met de vinger op mij gewezen werd en de Engelen van blijdschap riepen: "*Pardon voor die ziel. Pardon voor die ziel,*" en zo dikwijls. Toen kreeg ik dit versje, Psalm 118:12, *Dit is de dag, de roem der dagen,*" enz.

en: "*Mijn Liefste is mijn en Ik ben Zijne!*" en dat had ik nog nooit gehad.

Al de beloften waren nu voor mij. Ik behoefde nu niet meer te vragen: "mocht het eens voor mij zijn!" Nee, ik gevoelde zo krachtig in mijn hart, dat gelijk eerst al de vloeken en dreigementen voor mij geweest waren nu al de beloften en toezeggingen voor mij waren. Ik kon toen niet blijven zitten; want ik was nu uit de dood verreezen en geheel gezond. Met de grootste verwondering liep ik door de kamer te zingen:

Gezegend zij de grote Koning!

en dan moest ik gedurig uitroepen: "*Halleluja. Hallelujah!*" en ook, *Dit is de dag, de roem der dagen!*

Bij dat versje gaf de lieve Hemelkoning mij licht, en Zijn indachtig makende Geest bepaalde mij bij wat ik vergeten was.

Toen ik krachtig door de Heere getrokken werd, was ik nog jong en in het huis van mijn ouders gelijk ik dat hiervoor beschreven heb. Toen was de wereld mij een last en op die tijd zijn wij de wereld ook tot last en aller uitvaagsel en afschrapsel. Toen zei een van de familie: "Wat zal die meid beginnen als moeder dood is?" En ik kon toch mijn brood goed verdienen, want al wat ik verdiende gaf ik aan moeder over. Maar mijn lieve Koning gebruikte dat woord om mij tot Hem te trekken en ik zei: "Ach Heere elke weg die Gij mij in dit leven zenden zult is goed, al was het nog zo drukkend, wanneer U mij maar het Sabbatje geeft; al het andere komt er dan niet op aan."

Ik dacht, dan heb ik toch een dag om mijn hart voor de Heere uit te storten. En nu bepaalde mij de Heere er bij dat ik dit tot hertoe gehad had.

Ik zei: "Dat is waar en geef mij nu die grote schat op de lieve Sabbat, die schone erfenis! Wel Heere; dat had ik niet gedacht; want de Sabbat brak nu aan. Ik ging naar bed en toen gevoelde ik weer dezelfde blijdschap in de Hemel en dat geroep der Engelen; *"Pardon voor die ziel! Pardon voor die ziel!"*

Aangenaam heb ik toen nog mogen slapen en wakker wordende, was het nog hetzelfde.

Toen kwam ik bij die oefenaar, waar ik vroeger van gemeld heb, en daar werd een preek van Hellenbroek gelezen uit het Hooglied, juist overeenkomstig mijn toestand. Ik had het die rustdag zo aangenaam, dat kan men denken.

Maar 's maandags kwam de vijand hevig aan met zijn vurige pijlen. "Gij denkt dat u nu al veel ondervonden hebt, (dus was zijn taal) maar ge moet niet denken dat ge nu al behouden bent. Het is nog niet bij u zoals de vromen zeggen. "Het oude is voorbijgegaan en alles is nieuw geworden."

"Dat zeg ik immers niet" zei ik. Het is niet om te beschrijven hoe ik die dag in de zeef van de satan geweest ben; onophoudelijk schreeuwde hij van binnen: "het is toch nog mis" en, ik werd zo afgemat dat ik maar verlangde alleen te zijn.

Toen mocht ik voor de Heere neervallen; maar Hij kwam mij al voor met die woorden: "Hij neemt het eerste weg, om het tweede te stellen. Het oude is voorbij gegaan. Ziet! het is al nieuw geworden." De Heere daalde met zoveel licht en kracht af, dat ik Hem gemeenzaam mijn noden mocht klagen.

"Heb ik nu (zei ik) dien Mantel der gerechtigheid van de Heere Jezus?"

En het klare antwoord was: "waar het oude was voorbij gegaan en alles nieuw geworden, daar was men ook bekleed met de gerechtigheid van de Heere Jezus."

O wat werd het mij nu weer zalig van binnen.

Toen was het weer: "De kinderen des Heeren zingen altoos als zij wat ondervinden; dat hebt gij toch niet?"

Maar dit gaf de Heere ook. 's Woensdags kon ik de gehele dag zingen; ik had toen zulk een begeerte naar het volk, maar ik kon niet en moest in mijn schooltje blijven.

Toen was het van binnen: "Nu kunt gij niet uit en niet zingen."

Ik zei: "Dan zal ik het met de kinderen doen."

Toen ik nu 's Donderdags opstond, was het: "Nu zult gij hedenavond naar het gezelschap gaan om het te vertellen, en daar zult gij wat mee in de hoogte gaan."

O, hoe bang werd ik! Maar de vijand werd op de vlucht gejaagd. Die morgen en die dag zijn mij onvergetelijk, zoals de Heere indaalde.

Om half zeven uur ging ik een boodschap doen. Nu is daar dicht bij het Haagse Bos een klein brugje, het "Kippenbrugje" genaamd. Toen ik dat brugje opstapte, om naar mijn huis te gaan, werd de liefdeband tussen mij en mijn Zielsbruidegom zó nauw

toegehaald, dat (ik kan het niet anders uitdrukken) het was alsof het één hart was. Ik gevoelde geen grond onder mijn voeten en toen ik in huis kwam, moest ik dadelijk gaan zitten. O, dat omhelzen en dat gelovig kussen van die dierbare Zielsbruidegom. Toen gaf mijn Liefste mij te zitten onder Zijn liefdesbanier en kreeg ik van het gemeste kalf te eten.

Toen kwam de vijand en zei: "Waar ben je nu met uw schuld gebleven?"

Toen (het was geen vlezen hand, maar zo klaar zag ik, alsof er iemand was die de satan wegjoeg) sprak de Heere: (ik behoefde niet te spreken en was onder Zijn banier).

"Deze is wit gewassen in het bloed; en in de zee van eeuwige vergetelheid."

Nu moest de vijand voor een tijd wijken.

Toen ik 's zaterdags, 's morgens om vijf uur opstond, vroeg mij de Heere: "Zult gij nu niet zeggen: mijn Vader! Gij zijt de Leidsman van mijn jeugd"

Ik zei: "Vader kan ik niet zeggen." Hier moet ik echter iets tussen voegen. Een geruime tijd van tevoren was ik met het "Onze Vader" werkzaam geweest, met de begeerte om toch te mogen en te kunnen zeggen: *mijn Vader, Abba Vader*. Zo zei ik dan nu: "Ik kan het niet zeggen, Heere!"

Ik gevoelde duidelijk in mijn gemoed, dat er iets zou gebeuren. Toen kreeg ik dat woord in de mond: "Zend Uw licht en Uw waarheid, dat die mij leiden".

"Ja, Heere! (riep ik) dat die mij dan brenge op de berg van Uw heiligheid en in Uw woning!" En dat deed de Heere. Mij kwam voor dat ik Johannes 15 lezen moest; dit deed ik en toen was het even alsof een lieve meester zijn kind neemt en zegt: "Kom, ik zal u dat eens leren."

Zo nam mijn lieve Meester, Herder, Formeerder, Bruidegom, Maker, Koning, Priester en Profeet mij en onderwees mij bij Zijn eigen licht, *dat ik deel had aan Zijn eeuwig trouwverbond*.

(Eerste vers) Ik moest dan het hoofdstuk beginnen: "Ik ben de ware Wijnstok en Mijn Vader is de Landman."

Toen zei ik: "Wat is dat? Heere" Toen werd dat woord geopend en de Lamp van de Heilige Geest lichtte mij door een gelijkenis toe, hoe dat Hij de ware Wijnstok en de Boom des Levens was en de Vader de Landman, zonder Wie niemand roeren of bewegen kan. Deze had ook in de eeuwige Vrederaad aan Zijn Zoon, de Heere Jezus Christus, al die uitverkorenen gegeven, als een loon op Zijn arbeid.

O, wat kreeg ik toen een heerlijk, geestelijk gezicht van die Boom des Levens en dat heerlijk Hemels Paradijs! En wat had de Vader een genoegen in die Boom en in die ranken.

Die boom bracht van maand tot maand nieuwe vruchten voort namelijk telkens als er een uitverkorene stierf, dat was weer een nieuwe vrucht in de Hemel. Openbaring 22 werd mij duidelijk.

Toen het **tweede vers**: "*Alle rank, die in Mij geen vrucht draagt, neemt Hij weg, en al die vrucht draagt reinigt Hij, opdat zij temeer vrucht drage*". O, dat versje werd mij zo nieuw, zo wonderlijk en zo klaar alsof ik het nog nooit gelezen of gehoord had. Daar liet de Heere mij zien, hoe dat ik vijf jaren geleden, bij een boom in het bos, die zo ver wortelen schoot, had staan roepen en zuchten: om in Hem die Boom des Levens, ingeënt te worden, omdat ik anders geen vruchten zou kunnen dragen. Ik stond toen bedroefd en jaloers bij die boom te roepen. Toen kwam er zulk een liefelijke vraag tot mij; of ik dan van Hem nog geen sappen had gehad? Ik zei: "Ja Heere"

Dit bracht de Heere mij nu zo klaar voor de aandacht alsof het nu gebeurde. En o, onuitsprekelijk, onbegrijpelijk wonder; nu liet mijn lieve, Drie-enige Verbonds-God

mij zien, dat ik van eeuwigheid al ingeënt was in de Boom des Levens; dat ik een rank was die Hij gereinigd had, en dat Hij mij tot hiertoe gebracht had. Toen zag ik ook, hoe dat de ranken die in Hem niet zijn, weggeworpen werden en geen vrucht kunnen dragen.

Toen het *derde versje*. Nu was ik rein om het Woord, dat Hij tot mij gesproken had, en zo leidde mij de Heere daar door.

Toen hoofdstuk 16, waarin voorkomt, dat een vrouw, als zij baren moet, wel droefheid heeft, maar dat zij de benauwdheid niet meer gedenkt, als zij het kindje gebaard heeft. Nu, ik behoefde toen niet te vragen of dat dierbare Kindje Christus in mij geboren was.

Toen Johannes 17, dat innige, heerlijke Hoge priesterlijk gebed, met toepassing voor mijzelf. Toen ik dat zevende versje las, waar die lieve Immanuël tot Zijn Vader zegt: "Nu hebben zij bekend, dat alles wat Gij mij gegeven hebt van U is." kreeg ik heilige beschaamdheid, dat ik het niet eerder geloofd had. Maar ik zei: "ik heb ook niet eerder kunnen geloven".

In het achtste vers gevoelde ik dat ik met de Immanuël voor de Vader stond. "Want de woorden die Gij Mij gegeven hebt, heb Ik hen gegeven, en zij hebben waarlijk bekend, dat Ik van U uitgegaan ben en hebben geloofd, dat Gij Mij gezonden hebt".

Toen dat uit was, leidde Hij mij in Zijn lijden en kruisdood. Tijden achtereën, wanneer de Lijdensstoffen verhandeld werden, zuchtte mijn ziel, dat dit *volbracht* ook aan mij mocht toegepast worden, en nu bracht Hij mij er zelf in.

Toen ik die woorden las, Joh. 18:8: "*Indien gij dan Mij zoekt, zo laat dezen heengaan!*" welk een wonder van liefde ik toen ondervond, is niet om uit te drukken. Hoe die Liefste zich uit enkel liefde aan Zijn vijanden vrijwillig overgaf, om mij, die waardig was eeuwig gevangen en gebonden in de hel te zijn, daaruit te verlossen. O, welk een balsem is er in dat zoete woord: "*Indien gij dan Mij zoekt, zo laat dezen heengaan!*" Nu mocht ik, de doodschuldige, vrij uitgaan, en de Onschuldige, die geen zonde gekend noch gedaan had en waarvan de vijanden moesten getuigen: "Ik vind geen schuld in Hem!", werd in mijn plaats zo wreed behandeld.

Die onderwijzing duurde drie uren, van s morgens vijf tot acht uur. Toen kwam er een kindje school en ik zag zo verwonderd op, menende dat het nog zo vroeg was. De tijd van drie uren scheen mij een kwartier geweest te zijn. Ik was zo verwonderd dat ik naar het keukentje liep (want dat kindje hinderde mij) en met mijn handen aan mijn hoofd stond, zeggende: "Dat had ik niet gedacht Heere! dat U dat aan mij doen zou!" Ja, (zei de Heere toen) Abraham had het ook niet gedacht, toen Ik tot hem zei: "Ga uit uw land en maagdschap."

Toen werd ik bijgebracht, hoe dat ik uit het huis van mijn ouders naar een vreemd land gegaan was, hoe de Heere toen beloofd had; "Ik zal u geen wezen laten", en hoe overvloedig Hij het nu bevestigde en mij nu als een Vader in de Zoon had aangenomen en die hemelse goederen tot een erfenis geschonken had. Nu werd ik onderwezen, dat ik nu - als een waardige vrouw, die alles aan haar man vraagt - alles aan mijn lieve Maker en Man, de Heere Jezus, moest vragen. En o, wat vond ik dat goed en zalig!

Die zaterdag kon ik geen aards werk doen; daar was, ik toen niet vatbaar voor. Ik zat maar verwonderd op mijn stoel. En 's avonds kwam die man, die tot ruimte was gekomen en waarvan ik al gemeld heb. Deze was in die week vragende geweest of de Heere met mij liefde door te werken.

's Zondags ontving ik dat woord: "Ik heb u onder de roede doen doorgaan en heb u gebracht onder de band des verbonds. En Ik heb u gebracht in de binnenkamer."

"Ja, Heere (antwoordde ik) anders zou ik er ook niet ingekomen zijn." En die waarheid, waarmee de Heere het werk besloot, dat Hij aan mijn ziel gedaan had, was de eerste daar ik van gemeld heb uit de preek van Comrie, (*Nadat gij geloofd het, zijt gij verzegeld met den Heilige Geest der belofte*) toen de Heere krachtig begon door te werken. Zo werkt de eeuwige Wijsheid alles met de grootste orde.

Des avonds nu zou ik naar ons gewoon Zondagsgezelschap gaan. Toen kwam de vijand en zei: "Denkt ge dat uw wegen zo maar op een zandweg zullen gaan?"

Maar het werd hem niet toegelaten want de Heere waakte, en ik kreeg zulk een kracht dat ik antwoordde: Als de Heere kracht geeft, dan kan ik de brandstapel wel op."

Toen kreeg ik dat woord: "Verblijd u in de Heere! Wederom zeg ik u verblijd u."

Ik gevoelde de grond niet waar ik op liep. Op het gezelschap gekomen zijnde, vond ik daar een kamer vol mensen, daar er anders maar weinigen waren. Ik zei: Heere de mensen denken dat het van mij is en het is Uw werk! Wat zal ik beginnen?" Want ik was bevreesd dat, wanneer ik op het werk van de Heere hoogmoedig zou worden Hij zich zou onttrekken, En ik bevond mij nu in zulk een zoete gemeenschap met Hem, dat als ik iets vroeg, Hij mij dadelijk antwoordde. Toen gaf de Heere mij, dat versje te laten zingen uit Psalm 115. *Niet ons o Heere niet ons, maar Uw Naam zij de eer!*

Hij, die het gebed deed, begon met de woorden: "Hoe schoon zijn uw gangen, o prinsendochter!" Toen leidde de Heere mij door Zijn Heilige Geest in, om de weg te verhalen die Hij met mij gehouden had van mijn jonkheid af. En die avond is er nog zegen geweest.

's Maandags werd ik geleid in de Openbaring en er bij bepaald hoe dat ik, nog zeer jong zijnde, aan moeder de uitlegging daarvan gevraagd had, doch die was daartoe niet in staat; maar nu deed het die grote Uitlegger, Eén uit duizend.

Zo heb ik dan drie weken in die zoete gemeenschap verkeerdt. Aan de aardse spijs had ik geen behoefte. Toen zei de Heere: "Eet Elia!" waarop ik een korstje brood nam. Tevens werd mij gevraagd wat ik nu geworden was? Van een erfwachter der hel een erfwachter van de Hemel.

Toen beschikte mijn dierbare Verbondsgod mij een Bijbel; een kind des Heeren werd daartoe bewerkt. O, wat zag ik daar een liefde in, want mijn natuurlijke ogen waren zo aangedaan geweest, dat ik in de Bijbel die ik had en die klein van druk was, bijna geen versje meer lezen kon; en dit was een grote druk.

Maar dit was nog niet alles. Hij zei mij, *dat al wat ik nu gekregen had, daarin stond.* Het was de erfenis die in de Hemel voor mij bewaard werd.

Wanneer ik nu drie weken in die zoete gemeenschap verkeerdt had, kreeg ik dat woord: "Het is u nut, dat Ik weg ga."

Daar schrikte ik van. Ik riep: "Och, Heere ga niet weg! ga niet weg," even als een klein kind, dat de moeder naschreit.

Maar mijn Liefste zei tot mij, dat net zomin als Maria Zijn lichamelijke, tegenwoordigheid kon behouden, ik de geestelijke behouden kon. En dat Hij Zijn Heilige Geest zou zenden; dat ik die nog nodig had om mij te leren, en dat Hij nu toch mijn Maker en Man was, en wat Hij nu aan mij gedaan had en wat Hij zou blijven doen. Toen maakte mijn Liefste mij gerust. En ik zei: "Het is alles goed"

Nu liet mijn lieve Vader mij bij Zijn eigen licht zien, dat ik nu was als een klein kindje, dat niet lopen kan.

Ik zei: "U weet, Heere! dat ik op mijn schooltje een klein kindje heb dat nog niet lopen kan; als het losgelaten wordt valt het. Ik weet nu ook niet te gaan op de weg naar de Hemel. Ik was verlegen en wachtte op antwoord. Toen zei Hij, *dat Hij mijn rechterhand gevat had en dat Hij mij zou bewaren.*

En daar leert nu die lieve getrouwe Verbonds-Ontfermer mij gedurig van, dat ik zonder Hem niet kan doen dan zondigen; dat ik Hem niet tot één ding maar tot alle dingen nodig heb.

Als ik er bij bepaald wordt, dan moet ik uitroepen: "Och, geef mij innige behoefte naar U, en trek mij uit mezelf, uit mijn eigen ik van zonde."

Maar die lieve Bruidegom heeft tot Zijn Bruidkerk gezegd, dat zij tot Hem moest roepen: "trek mij!" Omdat zij uit en van zichzelf niet één stap doen kon; en dat wil Hij doen. Want Hij geeft niet één gebod of de kracht van genade wil Hij ook daarbij geven. *Hem zij de eer, de lof, de aanbidding en de dankzegging tot in alle eeuwigheid Amen.*

DEEL 2

Meditaties en gebeden, uit de weg die tot de bekering leidt

"Mijn hulp is van de Heere, die Hemel en aarde gemaakt heeft", Ps. 121:2. De Heilige Geest reinigt het hart van kwade zonedampen, en maakt de grond vruchtbaar, De geestelijke bruiloftspijs maakt Hij aangenaam, en bekwaam tot voeding; Hij hervormt uit klompen ijs en diamant een verbroken hart, vatbaar voor een zoete vereniging met de Heere. Hij bewaart en beschermt steeds *tegen* en behoudt de ziel *van* het verderf. Hij geeft kracht om van schepselenkracht en macht af te zien en om als een vuile, onreine, walgelijke, vloek en doemwaardige zondaar met al zijn stinkende kwalen en wonden te leggen aan de deur van de rijke Koning Jezus, om een kruimpje genade.

O, gij die dit leest! vergaat toch niet van honger en blijft toch niet bij de zwijnendraf; want bij die rijken Heere is zulk een overvloed van Hemels brood voor uw zielen. Hij is daarbij zo uitlokkend, dat Hij nooit een bedelaar heeft weggezonden. Het is toch immers duizendmaal beter om met een arme Lazarus te blijven liggen aan de deur van Koning Jezus, dan met de rijke brasser om te komen!

O, Heere! neem alles weg wat mij van U zou kunnen afhouden: mijn eigen zin, lust en begeerte. Belet mij tegen U te zondigen. Geef mij bij U te schuilen. Roei alle zonden met wortel en tak uit! Gij hebt beloofd als de Kanaänieten te zullen uitroeien. Och! lieve Koning Jezus! bid voor mij! Gij kent al mijn noden, en behoeften. Komt Gij in mijn hart wonen en regeren als mijn lieve Zielsbruidgom. Amen.

Dinsdag 4 November 1845 heb ik mij zo geheel aan de Drie-enige Verbonds-God, die de Hemel en de aarde uit niet geschapen heeft, overgegeven voor de tijd en voor eeuwigheid.

Mocht de Heere mij hebben aangenomen. Ach Heere doe het! Geef mijn ziel niet tot een roof, maar verlos mij van de Boze en ontnem hem zijn vang. Gij kunt het doen Heere! Gij zijt de krachtige Held! De Boze is immers maar drek bij U. Zonder U kan hij niets doen. Och, Heere ontferm U mijner en doe het om Uw Zelfs wil! Lieve Koning Jezus! bid voor mij, verheerlijkt Uw Naam en doodt mijn wil! Amen.

Zielsuitlating tot de Heere Jezus

Och, mijn dierbare Zielenvriend! kom, genees mijn doodkranke ziel ook eens, gelijk de zieke die aan Bethesda lag te wachten door U genezen werd. Niemand kon hem helpen, noch in de Hemel, noch op de aarde dan Gij, de enige Medicijnmeester. Zo wacht ik dan ook op U! Kom dan haastig, mijn enige Redder. Ja kom dierbare Koning Jezus. Mijn ziel dorst naar U. Leer als het U belieft. Verwaardigd mij om aan Uw voeten te zitten. Bekeer mij tot U en reinig mij van alle besmetting des vleses en des geestes, verbrijzel dat diamanten hart en kom Gij er wonen. Lieve Koning Jezus neem het eeuwig voor U; Gij alleen kunt het genezen en helpen. Gij weet dat ik het niet doen kan; och geef dat ik het ook niet doen wil. Wat zou ik er mee doen? Heere ik zou het veel erger maken. Tot U, Heere kom ik, opdat Gij mijn hart van al het aardse zoudt losrukken en vooral van mijn eigen zin, wil en lust. Och Heere! die is zo boos. Lieve Koning Jezus bid Gij voor mij! Gij weet dat ik het niet kan, tenzij Gij mij door Uw grote barmhartigheid Uw Heilige Geest belieft te schenken, die bidt met

onuitsprekelijke zuchtingen. Maar eeuwige Hogepriester het zal toch door U moeten geheilgd worden. Leer mij zien en geloven, dat ik niets anders nodig heb, dan U; dat ik alles, alles heb met U en zonder U helemaal niets. Schenk mij dit zelf, o Heere als het U belieft, Uw nabijheid is zo heerlijk en zalig. O, welk een wonder is het, dat de Koning der koningen en de Heere aller heren wil komen en woning maken bij een vuile, walgelijke zondaar. Lieve Heere ik bid U, schenk mij toch de gestalte van de tollenaar en van de verloren zoon. Bij mij is toch niets dan Farizeese eigenheid. Doe het, als het U belieft, uit vrije genade.

Zondag 2 December 1845. Ik kom weer, Heere om tot U te bidden; of liever mijn lieve Koning Jezus, bid Gij voor mij om vernederd te worden voor U. Och, lieve Heere neem mij de zwijnendraf af, al het eigen, leid mij tot U en leer mij te geloven dat ik de verloren dochter ben.

Maar, Heere leer en trek mij, dat ik opsta en tot U ga en van ganser hart voor U belijde, dat ik gezondigd heb, tegen de Hemel en voor U en niet waardig ben Uw kind genaamd te worden. Maak mij als een van Uw huurlingen, Heere Jezus mijn lieve Zielenvriend geef mij, als het U belieft, mijn hart voor U open te leggen en mijn noden U bekend te maken. Het is wel waar, Heere dat Gij ze wel kent; maar aan de blinde en aan de andere zieken die door U genezen werden, vroegde Gij: "Wat wilt gij, dat Ik U doen zal?" Laat het ook mij also toe, lieve Heere mijn behoeften tot U uit te spreken. Zult gij het doen? Heere als het U belieft!

Zondag 21 December 1842. O lieve Heere! mocht gij in mij en ik in U leven. Maak mij bekwaam, om U oprecht te dienen met geheel mijn hart en met al mijn krachten. Doe het om Uw zelfs wil! Zult Gij het doen? Heere!

Lieve Heere ik kom tot U, om geholpen te worden. Ik zou het niet durven, indien Gij niet gezegd had: "Komt allen tot Mij, die vermoeid en beladen zijt". Nu lieve Heere, Uw woord is waarheid; daar kunnen wij zo volkomen staat op maken; eerder zou de Hemel en de aarde vergaan eer dat daarvan iets zou falen. Bewaar mij toch, Heere om op het woord van mensen te vertrouwen, want dat is ook ijdelheid. Daarom kom ik ook tot U alleen, Heere met mijn boos, vijandig hart, om dat te reinigen en te heiligen, om er alle vijanden uit te drijven, en door U in bezit genomen en geregeerd te worden. Och, mijn lieve Heere mijn hart loopt zo van U af; o, zodra ik maar met de wereld moet bezig zijn, loopt het weg. Neem Gij het dan. O Heere ik kan het U immers met geven, Maak dat het aan Uw voeten zit en niet van U weggaat; gelijk Maria aan Uw voeten zitten mocht.

Schenk mij dan ook, als het u belieft, waakzaamheid. Het hart is zo slaperig, zo lui, zo vadsig; het wil altoos zijn gemak zo hebben en geen geestelijk werk doen. Maak Gij, Heere het daartoe bekwaam; maak het levendig naar Uw Woord, opdat ik met de Bruid zeggen mag: "Ik sliep, maar mijn hart waakte. Loof de Heere mijn ziel, en al wat binnen in mij is, Zijn Heilige naam! Loof de Heere! mijn ziel! en vergeet geen van zijn weldaden".

Maak mij bekwaam, Heere om U in wegen van kruis en donkerheid te verheerlijken; want Gij zijt immers dan diezelfde liefderijke getrouwe Verbondsgod, Heere trek, mij tot U: doe mij kleven aan U; doe mij geworteld zijn in U, de ware wijnstok!

Lieve Heere Heere! die zaak van de school en van dat meisje draag ik aan U op. Gij weet het veel beter dan ik. Lieve Heere verbreek alles wat met Uw wil strijdt; alle vleselijkheid, hoogmoed en aardsgezindheid; want daarmee kunt Gij geen gemeenschap hebben. Och Heere dat Uw Koninkrijk kome! dat Uw wil geschiede dat Uw naam worde geheiligd en niet die der mensen. Lieve Drie-enige Verbondsgod mocht Gij in dit kleine huisje wonen. Gij zijt immers in een beestenstal geboren, daar gij nochtans de Koning der koningen en de Heere der Heeren bent. Help ook, Heere mijn zuster! Haar innerlijke en uiterlijke omstandigheden zijn duister. Och! wees gij haar enig Al; schep Gij licht uit duisternis. Lieve Heere beschaam haar. Laat het weer zien, dat bij U alleen raad, hulp, troost en bijstand te vinden is, getrouwe Drie-enige Verbondsgod!

24 December. *De dag voor de grote feestdag van de Koning der koningen en de Heere der heren.*

Och, mijn lieve Heere! mocht ik deze dag eens recht in de geest vieren! O zalige dag voor al degenen voor wie die lieve Koning is gekomen om hen van de eeuwige straffen te verlossen.

O, onuitputtelijke Oceaan van Eeuwige Liefde. Lieve Heere! wat heeft U bewogen om kroon, troon en heerlijkheid te verlaten en als een arm kind in een beestenstal geboren te worden? Wel Koning der koningen! wat is dit? voor boze vijanden, voor hellewichten, die U lasteren, bespotten en verachten. Wel Heere, Heere dat is uw onuitsprekelijke Liefde! Het is een wonder dat wij niet kunnen begrijpen. Als het nog was voor vrienden, dan zouden wij het nog enigszins kunnen verstaan. O, onuitsprekelijke Liefde en Goedheid, niet om te peilen noch te doorgronden.

Geef aan mijn ziel, Heere een klein straaltje van deze liefde. Dat zal genoeg zijn om in een vlam te ontsteken. Ach, mijn lieve Koning Jezus geef het mij te verstaan, U in de geloof te zien en aan mijn hart te gevoelen, dat Gij, o dierbare Heiland ook voor mij, boze vijandin, bent gekomen, om mij uit de macht van de satan te verlossen. O, mijn dierbare Ziel-Vriend! laten mijn ogen uw zaligheid zien! gelijk de vrome Simeon en Anna, opdat mijn ziel van vreugde opspringt in U! O, die U bezit heeft niets meer nodig; die heeft genoeg voor de tijd en voor de eeuwigheid. Nu, mijn lieve Heere mijn ogen zijn op U. Ik wacht op U als de wachters op de morgen, om U, de Drie-enige VerbondsGod geheel te bezitten.

Lieve Heere maak mij toch los van alle schepselen, van alle mensen. Ik zoek nog zo door de mensen geliefd te worden, daar ik toch zulk een slechte zondares ben. Wat zou het mij baten, Heere om bij de mensen in aanzien te zijn en niet bij U? In U te zijn, Heere is toch alleen alles. Abraham werd een vriend Gods genaamd, dat is wat uitnemender en beter dan bij de mensen. Lieve Heere leer mij alles schade en drek achten, om de uitnemendheid die er in U alleen is.

30 December 1845. Lieve Heere drijf alle vreemde heren uit mijn hart, gelijk Gij beloofd hebt alle Kanaänieten te zullen uitdrijven. Regeer gij hetzelfde geheel en al en verbind mij toch nauw aan U en aan U alleen. Wees mijn Maker en mijn Man; ondertrouw mij in eeuwigheid met U, als de enige Zielsbruidegom. Kom haastig, Heere Jezus neem mij toch geheel en al voor uw rekening. Er zijn zoveel vreemde goden, die de liefde stelen willen. Breek gij, Heere! de deur van mijn hart, eer het zich

aan de afgoden overgeeft. Behoud mij, Heere eer ik zink; help mij, eer ik verga! Amen.

Heere! Drie-enige Verbondsgod! ik heb een verzoek aan U, dat Gij mij namelijk van alle schepselen, afbrengt en tot U alleen trekt, opdat mijn ziel U mag achteraan kleven en u alleen dienen. Jezus, Jezus is 't alleen. Ach, mijn dierbare Heere! geef dat ik tot alle schepselen neen zeg. Zult Gij het doen? Heere Och, een kruimpje genade van U, de Koning der koningen, is zo groot.

Lieve Heere ik kom weer tot U. Waar zou ik ook anders heengaan? Gij hebt de woorden van het eeuwige leven; Gij zijt alleen de getrouwe Zielsvriend, aan Wie men gerust alles kan vertellen. Heere verwaardig mij om mijn hart voor U uit te storten en niet voor de mensen. O, dat ik alles schade en drek mocht achten om Uw uitnemendheid. Ruk mij, Heere! van alles los wat buiten U is; Gij weet hoe mijn arglistig hart nog aan de schepselen hangt. Och, dat ik U alleen mocht achteraan kleven; dat ik mij alleen in U mocht verlustigen. Schenk mij dat Heere uit vrije genade. Amen.

Uit het boekje van Elisabeth Wast

Er was veel in een vogel waarna zij met haar ziel verlangde:

"Ten eerste: vogelen zijn in hun element wanneer zij in de hoogte zijn. O, wanneer zal het zo met mij zijn? Ik lig zo menigmaal in het slijk van aardse gedachten gewenteld, dat het als een wonder is, als mijn gedachten daar boven zijn. O, dat ik vleugelen van een duif had, om naar boven te vliegen

Ten tweede: vogelen, hoewel het hun element is om in de hoogte te leven, moeten evenwel uit noodzakelijkheid op de aarde neerdalen om zichzelf en hun jongen te spijzigen. Evenwel bemerkte ik, dat zij daar niet blijven, gelijk de beesten; want, hebbende gekregen wat nodig is, vliegen zij wederom op. O, dat het zo met mij mocht zijn want hoewel ik een werelds beroep moet hebben om voedsel en deksel, teneinde daarmee vergenoegd te zijn, evenwel, deze dingen hebbende, moet ik daar niet in rusten gelijk de lieden van de wereld doen, maar opvliegen en wonen waar Christus is. O, dat toch te hebben, vleugelen van een duif.

Ten derde: vogelen zijn haast verschrikt op een strik, zodat eer gij nabij hem kunt komen, zij met hun vleugelen zich wegmaken. O, hoe goed is het dan zo wijs te zijn, dat men allen schijn van kwaad vermijdt en dat men uit besef van enen strik opvliegt naar de sterke schuilplaats Jezus Christus, alwaar de vijand van onze zaligheid ons niet volgen kan.

Ten vierde: vogelen zijn weerloze schepselen, doende niemand leed. Aldus worden wij geroepen om oprecht te zijn gelijk de duiven en een onergerlijke consciëntie te hebben voor God en mensen." Tot zo ver Elisabeth Wast.

Ach, mijn Heere! schenk mij dat, om zo oprecht voor U te leven; schenk mij dat, uit vrije genade. Ik ben niet anders waardig dan om verdelgd en van U weggeworpen te worden; maar bid, bid voor mij dierbare Koning Jezus. Wees Gij mijn Voorspraak Zoon Davids, ontferm U mijner! Zoon Davids ontferm U mijner! Verlos mij van alle zonde en ongerechtigheid. Kom haastig, Heere Jezus. Amen.

Lieve Heere! schenk mij die oprechte kindergestalte voor U, als het U belieft; o verwaardig mij daarmee. Gij zegt het immers, Kindervriend! "Laat de kindertjes tot Mij komen en verhindert ze niet; want hunner is het Koninkrijk der Hemelen. Voorwaar, zeg ik u, die het Koninkrijk der Hemelen niet ontvangt gelijk een kindeke, die zal geenszins in hetzelfde komen." Ja, mijn lieve Koning Jezus daarom bent Gij als een kindje in een beestenstal geboren.

Uit juffrouw Dutton

*1. Helaas mijn God! 'k moet mij beklagen,
Dus vreemd van U steeds heen te gaan;
O, mochten we ons als vrienden dragen,
In zoet gesprek op 's levens baan!
Gij weet, mijn ziel bemint Uw Woning
Ten hoogste, wie koos beter lot?
Geen koormuziek, haalt, o mijn Koning
Bij deze woorden, o mijn God!*

*2. Geen vruchten die in hoven groeien
Vermaken mij! hoe fraai en fris
De roos vol glans ook staat te gloeien,
Als Jezus niet nabij mij is.
Uw zoet genot kon mij verstreken
Mijn Christus tot een Paradijs,
Wat parels mogen 't hart zó trekken
Als deze Parel, groot van prijs?*

*3. Heer! mocht ik die gemeenschap smaken,
Die staâg Uw volk met U geniet,
Uw Geest houw' dagelijks samensprake
Met mij, gelijk het haar geschiedt.
Laat mij als Henoch met U wand'len
En dus mijn dagen brengen door,
Dat Engelenwachten trouw'lijk handelen,
Mij hoedende op des Konings spoor.*

*4. Heer! wanneer zult Gij tot mij nad'ren?
Mijn allerliefste Heer, ai kom!
Kom nader, nader! Al de rad'ren;
Gaan op Uw komst eerst vaardig om.
Wanneer krijg ik mijn wens gewonnen?
'k Verlang zeer naar Uw zoet gezicht.
Houdt Gij u vreemd, tienduizend zonnen
Zijn schaduwen in plaats van licht.*

*5. Heer! wanneer zult Gij tot mij komen?
Elk ogenblik duurt mij een dag;
Ja elk van die een jaar vol schromen,
Zolang 'k U niet aanschouwen mag,
Kom, Heer! wijk nimmer zoveel schreden;*

*Deez' aarde is enkel donkerheid;
Ik heb toch geen vermaak beneden,
Als Uw gezicht geen stralen spreidt.*

*6. Hier is toch niets dat vreugd mag heten
Mijn Jezus is mijn enig Al;
Mijn vreugde of smart is af te meten
Naar 'k U geniet of derven zal.
Kom, laat Uw reuk mij overspreiden!
Geen honigraat is ooit zo zoet,
Tot ik omhoog Uw Naam verbreide,
Daar 't juichend volk elkaar ontmoet.*

*7. Het zonden zoet dus vals geheten,
Is mij zeer bitter, dies ik haat
Een staat waarin ik ben gezeten;
Graag kwam ik tot U op Uw raad.
Maar och, wil Gij hem nu ontvangen,
Die nad'ren durft aan 's Hemels poort,
Van wie Gij niets goeds kunt erlangen;
Ik kom dan doodarm op Uw woord!*

Mijn lieve, dierbare Immanuel och trek mijn hart tot U, laat mij altoos aan uw voeten zitten. O ja, mijn lieve Heere want ik ben onwillig en Gij gewillig. Nu, mij lieve Heere maak mij dan gewillig en verwaardig mij daartoe, als het U belijft, Heere! om alles schade en drek te achten om Uw uitnemendheid. Zult gij het doen? Heere!

Lieve Heere U hebt mij, de slechtste onder de slechten, die het iedere dag zo slecht maakte, weer verwaardigd aan Uw tafel aan te zitten. O, mijn dierbare Heere ik ben niet anders waardig dan van Uw aangezicht verstoten en verdeldg te worden. Wat zal ik toch doen, Heere, voor al die weldaden, aan mij bewezen? Gij behoeft niet gediend te worden als iets behoevende, maar Heere, Heere! toch komen U alle krachten der ziel alleen toe. Gij zijt waardig geëerd, gevreesd. en gediend te worden; want het is alles van U en door U en tot U, en wij zijn het verplicht. O, mijn lieve Heere schenk het mij, dat ik toch niet langer mijzelf of het schepsel dien, maar U alleen. Zult gij het doen? Heere als het U belijft.

Lieve Heere welke grote dingen hebt Gij deze dag weer aan mij gedaan! Reeds in de vroege morgenstond komt Gij mij voor, lieve, Drie-enige getrouwe Verbondsgod met Uw grote goedertierenheden. Och, mijn lieve Zielbruidegom! houd mij dicht bij U; klem mij vast aan U; verwaardig mij alleen aan Uw voeten te zitten, om onderwezen te worden! Gij zijt toch de getrouwe VerbondsGod, die het werk niet alleen begint, maar ook zult voleindigen; bij Wie geen verandering of schaduw van omkering is. Bij het schepsel is niets dan ontrouw, tenzij Gij het getrouw maakt. Gij weet beter dan ik, wat ik behoef, omdat het Uw eigen werk is. Regeer ook de harten van de kinderen, dat zij U mogen dienen en vrezen al de dagen, huns levens. Nu, mijn Heere! ik geef ze aan U over; Gij zijt de beste Kindervriend, die ze zegent en zegt: "Laat de kinderkens tot Mij komen want derzulken is het Koninkrijk der Hemelen!"

Och mijn lieve Heere hoe slecht heb ik het weer gemaakt voor U, voor al die goedertierenheid, aan mij bewezen. Ach, mijn lieve Heer! met schaamte moet ik het bekennen, Gij doet niets dan goed aan mij en ik niets dan kwaad en zonde. Och, Heere God! wat zal ik toch doen? Och, bekeer mij toch geheel en al tot U! Och mijn dierbare Hoge priester! Bid, bid voor mij! O, laat mij dat woord eens horen: "Ik heb verzoening voor haar gevonden. Verlos haar, dat zij in het verderf niet nederdale." Och, bekleed mij eens met Uw gerechtigheid; want die zal toch alleen voor U geldig zijn.

Uit juffrouw Dutton

Bemin mij Heere of 'k moet sterven.
Mijn liefde, o Heere U zelf begeert;
Zo immer liefde haar wens moet derven.
Ik werd in 't liefdegraf verteerd,
Niets dan Christus, mijn Heere,
Verkies ik. Niets heeft kracht of klem
Op 't hart. 'k Wil 't al versmaden leren,
'k Wil Christus en niets buiten Hem.

Och, mijn Heere! ik kom tot U, niet wetende hoe te beginnen. Och, Heere! bij U is een volheid. Gij, Heere kunt al die ledigheid in mijn ziel vervullen. Och, mijn lieve Koning Jezus Gij zendt de arme bedelaar niet ledig heen, als Gij weet dat hij het nodig heeft. O ja, dan geeft Gij overvloedig; want armen vervult Gij met goederen en rijken zendt Gij ledig weg. De wereldse mensen wijzen de armen zo dikwijls af; ja, menigmaal de ware armen. Och, houd mij wachtende aan Uw genadepriester laat mij daar blijven liggen, tot dat Gij, mijn dierbare Koning Jezus, mij, de allerslechtste, door Uw grote genade zult believen open te doen. Ik ben waardig om voor eeuwig weggestoten te worden; maar och, Heere ontferm U! heb medelijden met mij, die daar vertreden ligt, in mijn walgelijkheid en snoodheid. Neem toch, Heere! al die eigenliefde weg. Geef, dat ik mijzelf mag verloochenen, dat walgelijke vlees, dat zichzelf zo lief heeft, veel liever dan U. Laat het geheel anders met mij worden: U liefhebben en mijzelf haten. Ach, hoezeer ontzie ik de mensen meer dan U. Och, verlos mij daarvan. Bekeer mij en al de kindertjes tot U, Heere opdat Uw Naam verheerlijkt en groot gemaakt worde en Uw Woord bevestigd, dat Gij uit de mond van de kinderen en zuigelingen U lof hebt toebeleid, en hetgeen voor de wijzen en verstandigen verborgen is, aan de kinderen hebt geopenbaard.

Och, mijn lieve Heere! verlos mij van die geliefkoosde zonde. Dat is toch een scheidsmuur, waarmee Gij, de Heilige Drie-enige VerbondsGod, geen gemeenschap kunt hebben.

Ach, mijn Heere! verbreek dat verstokte en verharde hart, dat zo ongevoelig is over zijn geesteloosheid. Vermurw Gij het. Mocht ik eens die stem horen, dierbare Koning Jezus "Gij zijt de Mijne!" Och, mocht ik zeggen: "mijn Bruidegom" Openbaar U eens aan mijn ziel, dat ik zeggen mag: "mijn Liefste!" O mijn lieve Heere dan had ik genoeg voor de tijd en voor de eeuwigheid. Laat mij, de onwaardigste, die grote genade eens genieten, om U in de geloof te zien en te omhelzen. Drijf alle vleselijkheid en wereldsgezindheid toch uit mijn hart: reinig Gij het en kom Gij er in, o, gezegende des Heeren. Ja Heere Jezus kom haastig! Abraham heeft in de geloof verlangd Uw dag te zien en hij heeft hem gezien, en is verblijd geweest. Och mijn

lieve Heere! mijn gezegende Immanuel laat mij U ook zien en zeggen: "Gij zijt de mijne." Ik zou niet durven, Heere, maar omdat Gij goddelozen om niet rechtvaardigt, smee ik het van U, lieve Koning Jezus treedt Gij voor mij in; laat Uw gerechtigheid de mijne zijn; och bid, bid voor mij, opdat mijn doodkranke ziel mag genezen worden, door U alleen, die de enige Medicijnmeester der zielen bent. Genees mij, Heere zo zal ik genezen zijn. O, Heere verhoor mijn gebed en geef eens het antwoord in mijn ziel, als het U belieft.

Lieve Heere! de dag nadert, dat Gij in zulk een ruime mate Uw Heilige Geest hebt uitgezonden. O Heere mocht zulks ook nu gebeuren Lieve Heere, zend nu ook zo de Heilige Geest in de harten van zondaren, om ze te zaligen. Lieve Heere! laat mij hongeren en dorsten naar Uw gerechtigheid. Och doe het, Heere! Schenk ook mij Uw Heilige Geest; openbaar het aan mijn ziel, dat ik U toebehoor. Lieve Zielbruidgom! verenig mij met U door een geestelijke huwelijksband. Zonder U ben ik toch de ellendigste van alle mensen. Och dat gij woning in mijn hart mocht maken en alle vreemde boelen uitdrijven. Gij moet het geheel en al hebben. O, mijn dierbare Heiland openbaar U aan mij, als het U belieft! Koning der koningen och, neem mijn verzoekschrift aan! och wijs het niet af, als het U belieft! want ik weet anders geen uitvlucht in de Hemel of op aarde. Ach het zijn allen gebroken bakken. Kom, mijn Liefste! kom haastig. Tot wie zouden wij heengaan? Gij hebt de Woorden van het eeuwige leven. Och lieve Heere mocht ik, snood hellewicht, die grote genade eens genieten om met U in onderhandeling te komen en U aan te nemen. O Drie-enige Verbondgod! niemand heeft medelijden met mijn walgelijke ziel. Och, hebt Gij het, Heere-lief! O Zone Davids ontferm U mijner! O, mijn lieve Heere als ik de Uwe mocht zijn, al lag ik dan in de hel, het zou goed zijn.

*1. Kom Heere Jezus kom,
Ziele-Bruidegom!
Neem mijn hart heel in
Met Uw hemelmin;
Opdat ik mijn trouw
Onverbreekbaar houw'!
Want, mijn Uitverkoren
'k Heb U trouw gezworen.*

*2. En 't berouwt mij niet,
Dat het is geschied;
Maar het smart mij zeer,
Dat ik zo een Heer,
Als Gij, Jezus! zijt,
Niet met alle vlijt
U gestadig ere,
Naar Uw hartsbegeren.*

*3. Stort Uw Geest in mij!
Dat ik los en vrij
Van deez' snode aard'
Vliege hemelwaart;
Dat ik al mijn goed
En mijn vlees en bloed*

*Aan U mag overgeven
Om met U te leven.*

Ja mijn lieve Zielbruidegom! neem mijn hart toch geheel in. Kom, kom! mijn hart, Heere Jezus kom toch, o Gezegende des Heeren. Kom, blijf niet langer buiten! Wat zeg ik? Neen, Zielbruidegom! Het schuilt bij mij; Gij, Gij, lieve Zielenvriend! bent altoos gewillig om in het hart te komen, maar ik ben onwillig om U in te laten, door de zonde en de afgod, die nog in het hart is, en daar kunt Gij niet wonen, dat is de reden waarom Gij vertrekt. Maar och, mijn dierbare Heere! ik kan die afgod zelf niet weg krijgen. Lieve Heere! trek Gij hem er uit. Overwin mij! ik kan niet en wil ook niet; maar bij U is kracht en macht. Drijf alles, alles uit mijn hart. Zult Gij het doen? lieve Heere en mijn hart geheel innemen?

Och, lieve Heere! in welke moeilijkheden bevind ik mij. Ik weet geen raad noch uitvlucht dan tot U. Och, lieve Heere! help mij. Lieve Heere Jezus! treed in voor mij. Beslis Gij die zaak voor mij, mijn lieve Zielenvriend! Gij zegt in Uw dierbaar Woord, dat Gij altijd leeft, om voor Uw volk te bidden; och, doe het ook voor mij, als het U belieft. Beslis mijn lot; ik, blinde, weet niets. Lieve Heere! geef dat ik achter U ga; dan ben ik veilig, als ik bij U schuil. Och ja, mijn dierbare, Drie-enige Verbondsgod mijn plaats is al bij U van eeuwigheid bestemd.

DEEL 3

Na de bekering

1866. O mocht dit jaar eens een jubeljaar zijn voor mijn ziel, om uit de gevangenis aan het lichaam der zonde verlost te worden en in te gaan in dat nieuwe Jeruzalem daar boven, om eeuwig bij mijn lieven, dierbare, Drie-enige, volzaligen Verbonds-Jehovah te zijn. O mijn ziel verlangt en dorst naar U, om volmaakt en zonder zonde de kroon neer te leggen voor dat heerlijk Godslam, om Hem te aanbidden en dat nieuwe lied mee te zingen: "Hem, die op de troon zit en het Lam is waardig te ontvangen de heerlijkheid en de kracht en de ere; want Gij hebt alle dingen geschapen en door Uw wil zijn zij en zijn ze geschapen!"

*Waarom wilt gij u zo kwellen,
En beroerd zijn o ziel mijn?
Wil gans uw hoop op God stellen,
Van u zal Hij gedankt zijn.*

Ja, mijn ziel, gij zult die lieve, dierbare, volzaligen God ook loven. Amen. Halleluja!

3 Januari 1966. O wee mij, dat ik zo gezondigd heb! Ach, Heere doe verzoening over die zonde, dat ik die arme moeder oneer heb aangedaan en haar maar één brief geschreven en aan de rijken, die giften geven, veel brieven, in al die twintig jaren dat ik uit Zeeland vertrokken ben. Och het is Uw goedheid, dat dij met zulk een helwicht nog bemoeienissen wilt maken en mij mijn zonde laten zien bij de duizenden die ontelbaar zijn; want hoewel beiden, de rijken en de armen, voor zover ik, blinde, zien kan, Uw kinderen zijn, bemint gij toch de armen en hebt ze uitverkoren om rijk te zijn in het geloof. Och, Heere doe verzoening over die zonde, als het U belieft, in Uw dierbaar Bloed. O, erbarm U over mij en was mijn vuile walgelijke ziel! Wees mijn Voorspraak bij Uw en mijn Vader. Ach! wat is de zonde bitter, omdat zij tegen U, zulk een dierbare, volzalige, goedertierene, algenoegzame, Drie-enige Verbonds-Jehovah begaan wordt.

*Och! waar' het, dat Gij mijn leven gans en gaâr,
Schikte naar uw wet door Uw genade;
Dat ik niet af en viele hier noch daar,
Zolang word ik bevrijd voor schand' en schade;
Als ik Uw Woord met vlijt zal merken aan,
En mij zal zoeken daarmee te beraden.*

Psalm 119, Datheen

Och, Heere schenk mij dat alles, als het U belieft, om Uws zelfs wil. Amen.

4 Januari 1866. Gisteren mocht de eeuwige, onveranderlijke Liefde, die de Waarheid zelf is, aan mij, de ellendigste, Zijn Waarheid openen uit het boek Ester, namelijk dat die koningin van de koning tot zijn vrouw was gekozen als degene waarin hij het meeste behagen had; doch dat zulks haar niet redden kon, toen zij in nood was; maar zij nog wederom met vasten en bidden het aangezicht van de koning zoeken moest,

opdat haar de genadescepter werd toegereikt, met verbeurte van haar leven, zeggende: "Kom ik om, dan, kom ik om".

Dierbare lessen, als de Heilige Geest de kinderen Gods eens in zichzelf leidt, dat zij op vroeger genoten genade en daden des Heeren zich toch niet verheffen of zich daarmee behelpen, maar dagelijks en ogenblikkelijk weer genade voor genade nodig hebben, zal het wel met hen zijn. Och, hoe menigmaal kunnen zij zich op de been houden met de wetenschap van hetgeen over tien en twintig jaren gebeurd is, geheel in strijd met Gods getuigenis, waarin gezegd wordt dat "de Heere zich een ellendig en arm volk had overgelaten, die op Zijn Naam zouden vertrouwen." "Deze ellendige riep en de Heere hoorde." En: "zonder Mij kunt gij niets doen."

5 Januari. Mijn ziel is bedroef! O wat is men op de wereld een verachte fakkel, en uitgestotene Maar och, Heere mijn liefste, volzalige, Drie-enige Verbonds-Jehovah! och, dat ik verwaardigd mocht worden, om bij het licht van Uw lieve Geest te zien, dat, wie mij ook mag verachten, dat ik van U niet veracht ben, Die het onedele, verachte en walgelijkste belijft aan te nemen.

6 Januari. Heerlijke zon der Gerechtigheid! Blinkende Morgenster! Opgang uit de Hoogte! ga eens op in mijn ziel! Schiet eens Uw liefelijke stralen in het hart van Uw Bruid, die oprecht voor U wil wandelen, alleen door Uw genade, hoewel zij de onoprechtste in zich zelf is. Gij zijt de Eersteling in alles: kom dan eens weer tot mij met leven, licht, heil en sterkte, als het U belijft! Morgen is het de eerste Sabbath van dit jaar; och, dat er op die eerstelingen een rijke oogst volgen mocht Dat het inzonderheid voor mijn ziel een jubeljaar, een rechte rustdag mocht zijn, dat dit sterfelijke de onsterfelijkheid zal hebben aangedaan. Daar zal mijn ziel rusten van alle zonden, en de tranen, die hier geschreid zijn over de zonden, tegen mijn goedertierene, volzalige, Drie-enige VerbondsGod, zullen daar afgedroogd worden, door mijn lieve zielsbeminde Bruidegom. De helse havik zal mij daar niet meer kunnen vervolgen; want alle vrienden zullen binnen en alle vijanden buiten zijn.

Mocht het ook voor de oprecht bekommerde en heilzoekende zielen een vrijjaar van Gods welbehagen zijn dat zij innig behoeftig mochten gemaakt worden dat die grote Doorbreker eens mocht doorbreken. De kinderen, die nog in de geboorte zitten, mochten zij met Noachs duifje onrustig gehouden worden totdat zij in de ware Ark Christus zijn binnen gehaald Moesten de kinderen Israëls voor de Sabbath dubbel manna rapen, omdat de grote Jehovah-God het hun gaf, - o, die het alleen van dien Enige verwachten en van alle rietstaven en gebroken bakken, die toch geen water houden, afzien, zullen nooit beschaamd uitkomen; o neen, met Hemels manna zullen zij gevoed worden; want de Heere laat de ziel des rechtvaardigen niet hongeren. Die rechte, enige Boaz zal wel voor zijn Ruths zorgen, beide voor ziel en lichaam.

9 Januari. Lieve, dierbare, volzalige Verbonds-Jehovah bewaar, behoed en bescherm mij onder de schaduw van Uw vleugelen. Dat ik toch nimmer mijn toevlucht neme tot enig schepsel, tot mij zelf, tot de God van Ekron! O, laat ik toch, als het U belijft, met een Lazarus aan de genadedeur van U, de enige, rijke, volzalige, machtige, barmhartige, lankmoedige, volbeminde Koning der koningen liggen wachten, totdat Gij zult helpen. Amen.

10 Januari. Ik ben bedroefd vanwege mijn zonden Och, Heere! mocht mijn vuile walgelijke ziel opnieuw gewassen en gereinigd worden! Dan zou ik ook van die zonde gereinigd zijn, die nog op mijn ziel drukt, namelijk dat ik de armen oneer heb gedaan. Och lieve Zielsbeminde reinig mij! Uw kostelijk dierbaar bloed reinigt toch van alle zonden. Och lieve Heere!

*Wil mij ditmaal Uw genade bewijzen,
en vergeef mijn zonde groot en zwaar.*

Deze dag zal het huwelijk gesloten worden van twee van Uw geliefde kinderen, die Gij zo wonderlijk hebt tezamen gevoegd. O, grote Zielsbeminde! vertegenwoordig U, als het U belijft, met Uw heilige heerlijke tegenwoordigheid; als op de bruiloft te Kana. Amen.

11 Januari. Lieve Heere ik ben zo biddeloos en harteloos als een dode. Och, volzalige, onveranderlijke, getrouwe Verbonds-Jehovah doe Uw wonderen eens aan mij, zulk een dode hond! Och, Geliefde Gij zegt, dat de doden Uw stem zullen horen en die ze gehoord hebben, zullen leven. Och, gelief de, volzalige Ontfermer och, laat uw stem in mijn dode ziel horen als Lazarus; dan zal zij ook met hem uit het graf komen en leven..

O, mijn geliefde, volzalige, Drie-enige Verbonds-Jehovah! wat is dat Hemels huwelijk zaliger dan het aardse; want Gij zijt de Schepper, de Herschepper, de Maker, de Man, de Onderhouder, de Regeerder, de Heiligmaker, de Heerlijkmaker. O, laat mij, als het U belijft, dat huwelijksverbond dagelijks vernieuwen. Het aardse formulier moet, als het huwelijk begonnen wordt, voorgelezen, onderhouden en nagekomen worden, maar hoeveel temeer dat Hemelse formulier in Zijn dierbaar Getuigenis, waarin tot de kleinste delen ons zo duidelijk is voorgeschreven, hoe wij ons te gedragen hebben en Zijn wetten en bevelen dagelijks te doen; niet alleen te weten, maar te doen en dat voor getrouwd en ongetrouwd, voor oud en jong, klein en groot. Lees en herlees Deuteronomium 6: 1: "Dit zijn dan de geboden, de inzettingen en de rechten, die de Heere uw God geboden heeft, opdat gij ze doet." Ja, dierbare, Drie-enige Verbonds-Jehovah! Gij zegt ook: "Het Koninkrijk der Hemelen is niet gelegen in woorden, maar in kracht". En: "Alle rank, die in Mij geen vrucht draagt, werpt Hij weg, en al die vrucht draagt, die reinigt Hij, opdat zij temeer vrucht drage".

29 Januari. Och, Heere mocht Gij U erbarmen over een lauwe, koude, biddeloze, die nergens mee te doen heeft. Mocht Gij mij levend maken en dat rechtvaardig oordeel over het rundvee op mijn ziel binden. De ziekte van die beestjes is ook mijn zonde en hun pijn en loeien moest ook mijn pijn, zuchten en roepen zijn. O, wat moest het ons niet in diepe schaamte en ootmoed aan Uw voeten brengen! Welk een krachtige roepstem: "Bekeert u! Bekeert u! "

30 Januari. Laat het mij nu in de vroegen morgen weten, Heere of de zieke beestjes, die ik gisteren avond zag, heden nacht gestorven zijn. Mocht het U, lieve Ontfermer! nog behagen om Uws Verbonds wil Uw lieve Heilige Geest der genade en der gebeden uit te storten, opdat wij met diepe schaamte en droefheid aan Uw voeten mochten gebracht worden, vanwege onze grote, gruwelijke zonden; want wij hebben goddelooslijk Uw wetten verlaten en vertrapt. Ach, dat lieve rundvee dat de velden bedekte en graasde; dat reine vee, dat weleer gebruikt werd tot Uw Heilige dienst, dat wordt nu zo rechtvaardig om onze zonden wil weggeraapt. O, welke liefelijke en

krachtige roepstemmen komen hierdoor nog tot ons. Heere heilig ze, als het U belieft! O, welk een wonder is het, dat wij nog niet vernield zijn Veel, veel erger als Sodom en Gomorra hebben wij het gemaakt. Zoudt Gij, lieve, dierbare Ontfermer er nog mogelijk tien bewaard hebben, die Gij nog te zuchten geeft over de gruwelen van deze stad, van dit land en van dit volk? Geef, Heere dat er nog velen mogen zijn, die in verborgen plaatsen wenen, en uit de innerlijke behoefte tot U, o Heere Jehovah roepen.

Februari. Lieve, dierbare Zoenborg! ontbonden en met U te zijn, is toch zeer verre het beste. Och, gelief de Zielsbeminde laat Uw volk toch hun pinnen niet zo vast in de aarde slaan, dat zij zo in het stof wroeten als de mollen. Neen, kinderen Gods! Gij zijt daartoe te edel en te hoog van bloed. Het is wat zaliger en veiliger met die Godsman te zingen:

*O, Heer! Wanneer komt die dag,
Dat ik toch bij U zal wezen,
En zien Uw aanschijn geprezen?*

O wat is het treurig, als Gods kinderen zo rieken naar die aardse look.

8 Februari. Ach, lieve Heere! mocht ik verwaardigd worden ter middernacht op te staan, en U te loven voor de rechten van Uw gerechtigheid! 's Morgens zult Gij mijn stem horen, zoals ook uw lieve knecht Lodenstein zingt:

*Wat heeft die lieve morgenstond
Al lekkernijen in de mond.*

Welk een grote goedertierenheid is het van U, dat gij ons niet alleen Uw dierbaar woord en Getuigenis hebt geschonken, maar ook de geschriften van die mannen, die zo rijk bedeed waren met Uw lieven Heilige Geest. en dat in zulk een tijd van gebrek, waarin veel kaf van de Boze, maar niet veel Hemels koren in de woestijn gevonden wordt, Maar bij U en in Uw hemelschuren is altijd overvloed, als er maar rechte honger is! Gij zult dan aan uw Jakobs wel koren geven, als zij maar die enige Benjamin meebrengen en zo tot Uw en hun lieve Vader gaan. Och, Drie-enige, volzalige Verbonds-Jehovah vergun het mij uit eeuwige ontfermende genade, ook in de morgenstond, als het U believen mag.

13 Februari. Ach Heere hoe ellendig en moedeloos ben ik! Och, was ik maar bij U!

*Hier is toch niets dat vreugd' mag heten;
Mijn Jezus is het enig Al.
Mijn vreugd' en smart is af te meten
Naar 'k U geniet of derven zal.*

En nu moet ik U hier zo rechtvaardig, om mijner zonden wil missen. Maar als ik eenmaal bij U zal zijn en van het lichaam der zonde en des doods verlost, dan zal ik eerst recht verzadigd zijn.

17 Februari. Geef, Heere als het U believen mag, getrouw met onze eigen ziel en met de zielen van anderen te handelen; want de vijand van onze zielen spant al zijn helse

macht in, om de zielen die hij nog onder zijn gebied heeft, niet kwijt te raken, al zou hij ze ook wijs maken, dat zij reeds bekeerd zijn. Daarom is het zelfonderzoek immers zo hoog nodig, en dat is ook de begeerte van degenen die de Heere vrezen. Daarom bad die man Gods zo, "Doorgrond mij, o God! en ken mijn hart! Beproof mij en ken mijn gedachten, en zie of bij mij een schadelijke weg zij en leid mij op de eeuwige weg", waardoor genade oprechtheid in het hart is gelegd, daar is, of liever, daar geeft de Heere geen rust voor dat zij weten dat zij een Borg voor hun schuld hebben en dat zij met die dierbare Mantel van Christus' gerechtigheid bekleed zijn, overtuigd zijnde, dat al hun gerechtigheid als een wegwerpelijk kleed is. Nergens vrezen zij meer voor, dan om zich te bedriegen voor de eeuwigheid en willen ver aan de deur van genade blijven liggen en zeggen:

*'k Vertrouw daarop. Uw woord is waar,
'k Heb nog geen achtendertig jaar
Aan dit Bethesda krank gelegen;
Ik krijg dan ook nog wel een zegen.*

*O wat waren 't zoete tijden,
Toen ik Jezus schreide na,
't Hart vol liefde en hoop zei:
Kom toch Jezus, met genâ.
'k Riep: Och Jezus! ga niet heen!
Of veracht Gij dan mijn wenen,
'k Blijf dan liggen voor U neêr:
'k Zal met tranen blijven manen
U, op Uw beloften, Heer!*

*'k Wil veel liever liggen sterven
Aan Uw voeten eer ik, Heer!
Zonder zegen te verwerven,
Mij van Uw troon afkeer.
't Harte kan zich niet verzaden,
Of het moet in liefde baden,
Jezus moet er Koning zijn;
Hij moet van mij, Hij moet van mij,
Van mij overwonnen zijn.*

O ja, die innerlijke droefheid over het gemis is een klaar kenmerk. Die droefheid werkt toch een onberouwelijke bekering tot zaligheid.

20 Februari. Toen ik op de dag der begrafenis van mijn zwager in het Bos kwam, behaagde het de geliefde, onveranderlijke, getrouwe Verbonds-Jehovah mijn ziel liefelijk te omhelzen en te kussen. Hij vroeg mij wat nu mijn begeerte was. Ik zei: Heere om mijn adem in U te halen en door Uw lieve, indachtig makende Geest de Betheltjes te gedenken, die in dit Bos zijn, ook op biddagen, die wij toen in de kerk nog hadden, maar, helaas er nu ook niet meer zijn. En nu beliefdde het de ontfermende, eeuwige Liefde mij in het Bos te verkwikken, naar ziel en lichaam. Naar beide was ik nu uit de gevangenis; want in mijn schooltje ben ik ook gebonden. De vijand en mijn arglistig hart zouden mij dit genot echter spoedig benomen hebben, door mij wijs te maken, en in de vuile modderpoel mijns harten in te werpen: "Zulk een leven moest

gij hebben, dat gij elke dag zo naar het Bos kon gaan, maar nu zit gij in de gevangenis". Maar o, mijn dierbare Wachter Israëls sluimerde niet; Hij liet niet toe, dat ik daar overrompeld werd, maar deed mij klaar zien hoe noodzakelijk het voor mij was gedurig in de uitwendige gevangenis te zijn, opdat die weelderige en dartele ranken besnoeid mochten worden, en opdat de uitspanning in en bij en uit de Heere mij genoeg zou zijn; anders was het maar aards en vleselijk.

21 Februari. Zend, o Drie-enige, doch alleen getrouwe Verbonds-Jehovah Uw lieve Geest in mijn hart tot opening van Uw Woord, tot lering en onderwijs, tot een lamp voor mijn voet en tot een licht op mijn pad, Gij zijt het toch die mij door Uw ontfermende liefde mijn duisternis en blindheid ontdekt, want och, Heere als Gij er mij niet bij bepaalt, vermeen ik te kunnen zien; en dat licht zijn vuurspranken der hel, die hoog op doen vliegen. Daarom, och, Heere Heere zend mij toch, als het U believen mag, Uw lieve Geest, die mij in Uw Woord licht

*Als een fakkel zeer klaar.
En een schoon licht aan mijn voetpaden,
Om mij de weg recht te wijzen eenpaâr.*

Dan kan en zal ik Uw wetten bewaren en doen want daarbij is het dat onze ziel alleen leven, groeien en bloeien kan. Daarom zegt Gij in uw getuigenis: "Uw vrucht is uit Mij gevonden". En: "Die in Mij blijft, draagt veel vrucht; want zonder Mij kunt gij niets doen". Joh. 15.

22 Februari. O, Heere! Uw goedertierenheden en weldadigheden zijn niet uit te spreken met mensentongen; Uw barmhartigheden zijn over al Uw werken verspreid, voor ziel en lichaam beide. In Uw goedheid en liefde geeft Gij mij in mijn schooltje nog enige ogenblikken in het middaguur. Och, dat ik door Uw ontfermende genade en liefde ze alleen in Uw dienst gebruik, voor de ziel en niet voor het lichaam, om mij daarmee voornamelijk te bekommeren! Als Gij, Heere mij een hart belooft te geven om op te merken, dat Gij zegt: "Zoek eerst het Koninkrijk Gods en alle dingen zullen u toegeworpen worden,". En: "Die Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, hoe zou Hij ons met Hem niet alle dingen schenken", dan mag ik er Uw trouw en goedheid in zien, dat ik mijn middaguur niet voor het lichaam behoef te besteden; want gij zendt mij de spijze toe die ik nodig heb. Uw gunst, Drie-enige, volzalige, onveranderlijke en getrouwe Verbonds-Jehovah is meer dan de uitgezochtste spijze.

1 Maart. Ach Heere! ik ben zo bedroefd over mijn zonden van nalatigheid en bedrijf, lauwheid, onverschilligheid en boosheid. O, ik ben de ellendigste en walgelijkste! O, wat zal het wezen als dit lichaam der zonde zal afgelegd zijn. O, wat zal het boven wezen! Ik zal er geen zonde meer doen, Heere als het U believen mag, neem mijn wil weg; want de Uwe is alleen heilig, heerlijk, wijs en goed, en Uw tijd is de beste. Zeker is het, dat, volgens Uw eigen dierbaar Getuigenis, ontbonden en met Christus te zijn verre het beste is. Geen wonder! het onderscheid is zo groot. U daarboven volmaakt en zonder zonden te dienen en hier een lichaam der zonde om te dragen dat niet anders doet dan zondigen, eigen boze wil doen en volgen, eigen eer, eigen roem, eigen bedoelingen zoeken, en dat is toch een stank in Uw heilige neus. Gij zijt toch te rein van ogen om het kwade te kunnen aanschouwen, en de Engelen bedekken hun aangezichten voor U. O, hoe menigmaal moet ik nu dat heerlijk, liefelijk, zoet Aangezicht missen, om mijner zonde en ongerechtigheid wil, totdat de eeuwige,

onveranderlijke, Drie-enige, getrouwe Verbonds-Jehovah mijn vuile, walgelijke ziel weer reinigt door het dierbaar Zoenbloed van dien dierbare Borg en Verbonds-Middelaar. Daar zal ik geen zilte tranen van droefheid over de zonde meer kunnen schreien. Neen, zij zullen daar allen door de eeuwige Liefde, door de zielsbeminden Bruidegom, door de Drie-enige, onveranderlijke Jehovah-God worden afgewist.

*Wanneer deez' tijdgordijn
Zal weggeschoven zijn
Van voor de heil'ge schaar,
En dat het hemels licht
Zal geven haar gezicht,
Om te beschouwen daar
Jehovah's Wezen aan,
Om in die zee te baân
Van Zijn oneindigheden,
Dan zal 'tGod-dorstig volk,
Gezonken in die kolk,
Eerst wezen recht tevreden.*

*Ik sterf al eer ik sterf;
Omdat ik 't eeuwig derf.
Mijn koorts neemt daag'lijks toe
Ei stel niet langer uit!
Maar mijnen loop toch stuit,
Ik ben de tijd al moe.
O eeuwigheid, kom ras!
Och dat ik bij U was.
'k Zucht naar U onverdroten;
Hoe is 't, o eeuwigheid!
Dat gij zo wens'lijk zijt
Al zijt gij nooit genoten.*

2 Maart. Hoe ellendig! ik kan niets, ik weet niets, ik zie niets. O, het is de waarheid, dat wij in Uw licht alleen het licht zien! Hoe groot is het, dat Gij mij zulks laat zien. Hoe lief, dierbaar, getrouw en onveranderlijk bent Gij, o, Verbonds-Jehovah om met een nieteling, een made, een worm, bemoeienissen te maken en die te besturen; want ik zou niet begonnen hebben, omdat ik niets zien kon. Ziet daar alweer het Woord bevestigd: "Zonder buidel, zonder male". Daaraan is de hulp beloofd: aan blinden, die niet zien; aan stommen, die niet spreken kunnen; aan armen en ellendigen, die niets bezitten dan een hart vol zonden, kwalen en etterbuilen, die uitgedrukt en uitgezuiverd moeten worden. Ledigen worden vervuld, hongerigen en dorstigen worden gespijzigd en met Hemels manna en met levend water gelaafd en gedrenkt.

Och, Heere maak mij als het U believen mag, zulk een voorwerp, waarin en waaraan Gij U verheerlijkt. Lieve Heere Jezus! enige medicijnmeester laat mij mijn ziekte en kwalen recht gevoelen om die kostbare balsem uit Gilead nodig te hebben, en mijn blindheid, om Uw ogenzalf te behoeven. Maak mij arm, doe mij mijn armoede recht zien en gevoelen. O, die zalige armoede des Geestes! Ik ben rijk en verrijkt en heb geens dings gebrek, tenzij Uw lieve Heilige Geest, die uitgaat van de Vader en van de Zoon, mij blindheid laat zien en ontdekt.

7 Maart. Biddeloos, harteloos, lusteloos! Och, dat de hemel scheurde en Gij neerkwam om mijn arme, ellendige ziel op te trekken uit het stof en levend te maken en dat dierbaar kostelijk bloed over mijn vuile, walgelijke ziel te laten lopen, die te wassen en wit te maken; dan zal zij weer rein zien.

Op duizend zou ik niet één kunnen antwoorden, als Gij deed naar mijn zonden, goddeloosheid en boosheid, en dan nog die bijzondere zonde, dat ik de rijken voor de armen heb getrokken en deze oneer heb aangedaan. Uw Alwetendheid is het bekend, dat ik de rijken brieven heb geschreven en de armen maar één, daar ik zelf arm ben en van Uw genade moet leven, dat ook zo goed is. Och, was ik maar een arme van Geest Ach, volzalige Verbonds-Jehovah erbarm en ontferm U over mij. Vergeef mij al mijn zonden en ook die zonde. Rechtvaardig zou het zijn als Gij Uw zoet, liefelijk Aangezicht voor mij verborg en die zonde niet vergaf; maar Gij zijt genadig, lankmoedig en groot van goedertierenheid; Uw kinderen weten dat; Uw lieve knecht David wist dat ook goed; daarom zei hij: Laat mij in de hand des Heeren vallen, omdat Uw barmhartigheden vele en groot zijn,. Ook Uw knecht Jona wist dat. Daarom Heere doe het ook mij!

13 Maart. O Heere Heere, wat zal ik U toch vergelden voor al de weldaden aan zulk een nieteling bewezen, die minder is dan een druppel aan de emmer en een stofje aan de weegschaal, ja een groot beest bij U! Gij hebt mij nog willen gebruiken en mijn boos hart, dat niet wilde, bewerkt om naar die arme weduwe met vier kinderen te gaan; die daarvoor, zoals zij zelf zei, deze morgen geen brood had. O, mijn lieve, dierbare, volzalige Verbonds-Jehovah och, bewerk mij toch gedurig, overwin mij! word mij te sterk en neem mijn zin, wil, lust, begeerte en rust toch, als het U believen en behagen mag, gevangen en gebonden onder Uw zo heerlijke, heilige en volmaakte wil, om U, mijn dierbare Drie-enige, volzalige Verbonds-Jehovah met hart, mond en daden te verheerlijken en te prijzen. Amen.

14 Maart. Och, Heere! ik ben zo bedroefd Och, was ik bij U! O, Heere wanneer komt die dag dat ik toch bij U zal wezen, en zien Uw aanschijn geprezen? O, lieve, dierbare Zielsbeminde ik heb het heimwee naar U. Och als het met uw wil en raad bestaan kan, mocht ik dan nu met Pasen Paasfeest bij U houden; boven bij U, in dat nieuwe Jeruzalem Mijn ziel dorst naar U! Kom haastig, Heere Jezus!

22 Maart. Och, Heere mocht ik verwaardigd worden in de dagen, uren, maanden of jaren, die ik nog hier moet blijven, een geopende toegang te vinden tot de Troon van Uw genade, als het U belieft. O, mocht ik dan veel sappen uit U, die dierbare Wijnstok, door Uw lieve Geest, die uitgaat van de Vader en van de Zoon, trekken, enkel om Uw groten Naam met hart, mond en meest met daden te verheerlijken. Amen.

23 Maart. Heere der Heirscharen mocht ik bij Uw eigen licht eens recht zien of de droom van deze nacht van U is! Nu moet ik dien ter neerzetten. Ik droomde, dat ik bij de zee stond en onze koning Willem III kwam bij mij staan, en zei tot mij: "O, wat ziet er alles vuil en lelijk uit: zo vuil dat er geen doen aan is. Als het weer goed zal komen en schoon worden, zal alles moeten verbrand worden". Toen moest ik zien, dat aan de zeekant, zo ver ik zien kon, brandstoffen lagen, en daar zag ik een vlam in: dus het brandde al. Ik dacht in mijn droom: "als dat alles branden gaat, wat zal dat een vlam geven". Ik ging toen met de koning naar Den Haag, en ik zag dat alles zo vuil en

zwart was, te vies om er naar te zien en dat liet de koning mij zien, en toen ik het gezien had werd ik wakker, en ziet, het was een droom.

Maar dadelijk kreeg ik nu te zien, dat wij, ons land, volk en onze kerk zo vuil, zo lelijk en zo diep waren gezonken. Ik gevoelde zo, dat er een gehele reformatie in mijn eigen hart en huis behoorde te komen. Het is een groot onderscheid dit maar toe te stemmen of te ondervinden: want dan gevoelt men de smart en de behoeften. Ik zag ook dat al mijn eigen werken moesten verbrand worden, en daarbij mijn grote zonde, dat ik nooit voor de aards koning bad, hetwelk de Heere nochtans zozeer in Zijn Woord beveelt. "Welk een monster (moet ik zeggen) ben ik", en ik zei: "Och, Heere mocht U het daartoe dienstbaar maken, om te zuchten voor koning, land en kerk". Ik zag ook dat al de gruwelijke zonden en eigen werken verbrand zouden worden en alles gelouterd en gereinigd. Ook dien Godloochenaar Zaalberg met zijn aanhang, zoals de Heere zegt in de Openbaring van Johannes: dit Beest dat met zijn staart zovelen meesleept. Ik zag wat ons te wachten stond, en mij kwam zo voor, als ik nu eens de marteldood moest ondergaan? waarop ik antwoordde, dat, als de Heere mij daartoe wilde verwaardigen, Hij mij dan ook wel martelaarsgenade zou schenken. O, dierbare, Volzalige, druk, bind U het toch op mijn en Uws volks zielen, om voor de koning te bidden; opdat hij in Uw licht zien mag hoe hij in het Paradijs van U is afgefallen en de duivel toegefallen. Mocht hij met Manasse nog uit de benauwdheid leren roepen en Gij, Heere hem maken als die lieve jeugdige Josia, die, 16 jaren oud zijnde, alle zonden, alle vuile zondehuizen, alle afgoden en alle schandjongens uitroeide en verbrandde. O, machtige, Drie-enige, onveranderlijke Verbonds-Jehovah erbarm, ontferm U over een zinkend land en volk Gedenk aan Uw verbond O grote, enige Verbondsmiddelaar! treed voor ons in, om onzer zonden wil; want alleen om U en door Uw voorbeding, grote Hoge priester, kunnen wij verlost worden. Want het is met ons precies zoals Gij, grote onveranderlijke Jehovah in Uw getuigenis zegt: Al stond Mozes en Samuël voor mijn aangezicht, Ik zou ze niet horen. Drijft ze weg dat volk! Ja, zo gruwelijk, goddeloos en stinkend zijn wij. Wij hebben het nog erger gemaakt dan onze vaders; de onderste hel zijn wij waardig. Ik en mijns vaders huis, wij hebben gruwelijk gezondigd. Ja, wanneer U, de rechtvaardige Rechter, met ons deed naar onze zonden, dan moesten wij als Korah, Dathan en Abiram levend naar de hel varen. Maar och, och, Heere! Heere gedenk Uw verbond, om Diens wil, Dien gij altijd hoort, waarvan Uw knecht Mozes ook een voorbeeld was; die ook pleiten mocht, om het volk te sparen. Nu, lieve Vader zult Gij het doen? als het U belijft, om die beminde, enige Zoon van Uw liefde. Amen.

Woensdag 28 Maart. Och, lieve Heere! mocht het eens vast- en biddag zijn! Schenk mij als het U believen mag, Uw Geest, dien terecht genoemde Heilige Geest, om mij te heiligen, te reinigen en te louteren van al mijn eigen, boze, lauwe, koude onverschillige, harteloze, biddeloze, lusteloze, wegwerpelijke werken, die niet bestaan kunnen voor U, voor Wie de Engelen hun aangezichten bedekken. Maar och, Drie-enige, onveranderlijke, volzalige Verhonds-Jehovah! reformeer mij geheel en al van alles wat U mishaagt! Neem mij onderhanden; vernieuw mij geheel: maak mij levend; verheerlijk Uw genade wonderen eens aan het lelijkste, het verachtste, het bespottelijkste, die door haar zonden, striemen en etterbuilen zo walgelijk en stinkende voor U is, dat zij haar ogen niet durft opslaan. Grote, enige dierbare Medicijnmeester! hier komt Gij te pas, om die etterbuilen uit te zuiveren en uit te drukken en dan olie en wijn in de wonden te gieten, Uw dierbare Gileads balsem: alles, alles uit vrije ontfermende genade.

31 Maart. Dierbare Immanuël! Morgen is het de dag van uw opstanding, Och! mocht Gij U eens over mij ontfermen en daartoe redenen, nemen uit Uw eeuwige, onveranderlijke, getrouwe Verbondsliefde! Uw ingewanden zijn toch vol van barmhartigheid en genade over ellendigen die hun gemis met smart gevoelen en zich niet bekwaam vinden om iets te doen, zonder Uw levendmakende Geest en Uw kracht, even als Maria. Zij bleef, door Uw genade, bij het graf staan wenen en kon niet weggaan totdat zij U vond. Maar niet in het graf, om U te zalven, o neen, zij werd door U gezalfd met vreugdeolie. In ons eigen graf kunnen wij U niet vinden; Gij haalt de Lazarussen daaruit, Lieve Dierbare! wek mij ook eens op, zoals Gij Maria opwekte, vroeg, als het nog duister was, niet denkende dat zij zulk een heerlijke ontmoeting zou hebben met U, de Levensvorst, die het leven heeft tot in alle eeuwigheid. Zo werd dadelijk dat woord bij Uw opstanding bevestigd: "Ik ben niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen." Heere als het U belijft, openbaar U weer eens als de eerste aan mijn ziel, zoals aan Maria, om Uws zelfs wil. Amen.

30 Mei. Och, Heere, Heere! ik heb U zo nodig, om te weten wat ik doen moet. Gij hebt mij gezegd, dat Gij de blinden, die het niet weten, zoudt leiden. Nu lieve, dierbare, Drie-enige, volzalige Verbonds-Jehovah. Gij hebt mij altoos raad gegeven en uit alle noden en bezwaren gered. Och, lieve, dierbare ziels Beminde! begeef, verlaat mij ook nu niet. Doe mij weten of het Uw weg en wil is, dat ik in die nieuwe woning moet gaan; het is geheel tegen mijn wil en zin, maar gij hebt het hart dat geheel als leem in Uw hand is, maar te gebieden. Al waren al Uw kinderen daartoe genegen, zo weet ik toch, dat mijn wil en aller schepselen, ja zelfs Uws volks wil, zo vaak in strijd is met Uw alleen goede heerlijke, heilige en, volmaakte wil. Maar Uw raad zal toch bestaan en Gij zult al Uw welbehagen doen.

31 Mei. Och, mijn lieve, dierbare, volzalige, Drie-enige Verbonds-Jehovah och, help en raad mij toch in deze weg. Laat niet toe, dat ik mensen volg, maar U, de Heere, Uw Naam is Raad, en Gij hebt mij nog nooit beschaamd, maar altoos raad gegeven. Wijs mij, als het U belijft, het woninkje aan. De wereld en al wat daarop en in is, is toch Uwe, ook deze stad. O dat Gij Uw almacht tonen mocht, dat Gij alle dingen regeert en dat er geen haar van ons hoofd valt, zonder Uw wil. Gij hebt maar te spreken en het is er, te gebieden en het staat er. En o, Heere Heere, als Gij mij, de ellendigste en onwaardigste, er nog toe mocht verwaardigen, om Uw Ark onder mijn tentje en dak te laten blijven hoe groot zou mij dit zijn, hoewel ik het in der waarheid zo verzondigd heb, dat gij rechtvaardig zoudt kunnen zeggen: "Ik heb geen lust aan Chris." Maar lieve dierbare Heere laat ik in Uw handen vallen, Gij, die zo genadig, lankmoedig en groot van goedertierenheid bent over de boosten en snoodsten, en de braven voorbij gaat. Och, dat Uw eeuwige, ontfermende liefde en genade nog redenen uit Uzelf nemen mocht, om de Ark nog onder mijn dak te laten! Och, mijn lieve en Volzalige! dan is het tentje, het plaatsje ook al bestemd, waar ik komen moet. Wijs Gij het aan, als het U belijft en geef mij genade om bij U te schuilen en daar te wachten, tot dat Gij het aanwijst.

1 Juni. U bent toch mijn Koning van ouden tijd! O ja, lieve, Drie-enige, volzalige Verbonds-Jehovah, uit allen nood en uit alle zwarigheid hebt Gij mij altijd gered. Ook nu zult Gij mij niet verlaten Het is toch Uw eigen woord: "In zes benauwdheden zal Hij u verlossen en in de zevende zal u het kwaad niet aanroeren". Och, lieve, dierbare, enige Hoge priester! grote Middelaar des Verbonds! treed Gij bij Uw Vader, als het U belijft, daarom, Dien gij altijd hoort, en geef uitkomst. Wijs de plaats aan, waar de

Ark moet zijn, waar Uw volk vergaderen zal en verlos ons van de Boze, die overal Uw volk zoekt te verstrooien en te verjagen. O, machtige Koning! Gij hebt de satan de kop vermorzeld;. Hij, die de vijand van U en van Uw volk is, kan dus zonder Uw toestemming niets doen. Dikwijls heeft Uw volk het ook zo nodig, dat Gij de helhond los laat om hen weer tot U te jagen. O, hier gedenk ik mijn lauwheid, slaperigheid, biddeloosheid en zorgeloosheid. Maar, Dierbare en Volzalige nu zoekt hij alle listen in het werk te stellen, om ons te verstrooien, dat ook rechtvaardig zou zijn; maar gedenk aan Uw verbond en erbarm U nog over ons! Laat ons ook bij Uw licht onze zonden zien en recht gevoelen, tot diepe ootmoed, schaamte en innige droefheid, aan Uw voeten. Och, breng Gij ons daar en laten wij nog weer eendrachtelijk bij elkaar mogen zijn.

2 Juni. Lieve Heere! mocht het heden door Uw eeuwige, ontfermende liefde, eens een rechte vast- en biddag zijn! Schenk ook mij door Uw dierbare genade te vasten aan die gruwelijke lauwheid, koelheid, onverschilligheid, biddeloosheid en hardheid van het hart. Och, lieve Heere! als Gij mij bij Uw eigen licht de gruwelijkheid van mijn zonde liet zien en met mij in het gerichte ging, ik zou niet kunnen bestaan. Rechtvaardig was ik de onderste hel waardig. Maar och, Heere! genade! genade! Gedenk Uw verbond. Zie mij aan in die beminde Immanuël, in Uw ontfermen en erbarmen! O, Gij ontfermt U over ellendigen en hulpelozen, die hun hoop alleen op U stellen. Och Heere! Heere! niemand op de gehele wereld kan ook die harten buigen dan Gij alleen. Toon Gij eens Uw Almacht! Toon dat Gij het bent, die regeert; Elia's God is toch, dezelfde tot in alle eeuwigheid. O, God Abrahams, Izaks en Jakobs! och, mocht Uw arme, ellendige dienstmaagd eens zien, dat zij alleen om Uws naams wil bewaard is, om niet naar mensen maar naar U te horen, de Heere Heere, Jehovah-God. Toon als het U belieft, Uw Goddelijk Almacht, opdat ik en alle inwoners der aarde weten mogen, dat wij slechts een druppeltje aan de emmer en een stofje aan de weegschaal zijn.

Juni. Och, Heere, Heere ik kom weer tot U, kom toch Heere als het U belieft, en help en verlos mij uit deze banden. Wijs mij het plaatsje aan, dat in Uw eeuwige raad besloten is. Gij weet in welke nood en in welke banden ik ben. Och, mijn dierbare, volzalige, alleen getrouwe Verbonds-Jehovah! help mij; laat mij alleen in Uw handen vallen; want de barmhartigheden der mensen zijn wreed. Gij alleen bent die getrouwe Vriend, en dat niet alleen in de tijd, maar in de eeuwigheid. Die gij liefhebt, o, Zielsbeminde die hebt Gij lief tot het einde toe. Gij zijt niet wispelturig, gelijk wij, alle ogenblikken veranderende schepselen, die onze liefde zo vaak verdelen en de mensen dadelijk moe zijn, als zij het niet naar onze zin maken, zeggende met Kaïn: "ben ik mijns broeders hoeder?" O, neen! Uw liefde is onveranderlijk, en het grootste wonder is, dat zij, die waarlijk door het licht van de Heilige Geest, de slechtsten in hun eigen ogen zijn in ootmoed en boetvaardigheid aan Uw voeten liggen, U de liefsten zijn, omdat Gij, Heere! U alleen verheerlijkt in Uw eigen werk Gij zegt het: "Op deze zal Ik zien, op de armen en verslagenen van geest en die voor mijn Woord beeft" en, nu, die zijn het meest veracht bij de wereld, ja, wat meer is bij de zogenaamde vromen het bitterste gehaat en gesmaad. Och, mijn Dierbare! Gij zijt toch mijn Koning van oude tijden. Och, erbarm U over mij, mijn liefste Zielsbeminde en help mij uit deze nood!

5 Juni. O, dierbare, Drie-enige, volzalige Verbonds-Jehovah! Gij zult de benauwde en arme niet laten vergaan, maar U daarover ontfermen; Gij zijt toch alleen die Vriend, die ten allen tijde liefhebt en die juist van pas Uw hulp betoont; daar alle aardse vrienden in tijd van nood het voorbeeld van Jobs vrienden volgen, om het lijden te

verzwaren of de ellendige te verlaten. Ja, grote Koning der koningen! Uw eigen en geliefde discipelen verlieten U allen; Gij hebt de pers alleen getreden en daarom laat Gij het Uw eigen kinderen ondervinden, dat zij bij U alleen raad, troost, hulp, bijstand en eeuwige zaligheid kunnen vinden. Al de schepselen zijn rietstaven, die de handen doorboren zullen. Buiten U is alles niets en ijdelheid; daarom zegt Uw Woord ook terecht zo heerlijk: "Vervloekt is de man die op een mens vertrouwt en vlees tot zijn arm stelt". O, de kinderen Gods ondervinden dan eerst recht de onveranderlijke, eeuwige, innige, zuivere, heerlijke liefde en hulp, als hun al de aardse vrienden, waar zij nog vertrouwen in stelden, verlaten. Dan juist laat de enig Getrouwe ondervinden, dat alles buiten Hem, de volzalige God, maar schade en drek is. Och, mijn lieve, dierbare Zielsbeminde, trek mij van alles, alles af, wat Gij zelf niet bent en vergun mij, als het U belijft, aan U vast te kleven, gelijk de gordel kleeft aan de lendenen eens mans, en alleen te schuilen onder de schaduw van Uw vleugelen

6 Juni. Gij zegt, Heere!: "Dit geslacht vaart niet uit dan door bidden en vasten". En: "Op uw noodgeschrei deed Ik grote wonderen". Geen wonder dus, als de grote, enige Koning der koningen de ziel weer redt, dat zij dan ook wel weet waaruit zij gered is, en die grote, heerlijke, majestueuze Jehovah, de Schepper van Hemel en aarde, is te heerlijk en te groot, om Zijn hulp en genade te bewijzen, op een losse, flauwe, Laodicese begeerte. O, zo rechtvaardig zegt Gij: "Omdat gij lauw bent en noch koud noch heet, zal Ik U uit Mijn mond spuwen". Och, mijn dierbare Heere maak mij, als het U belijft, wakende, biddende en vastende aan alles wat Gij niet bent; vastende aan eigen wil en eigen zin, en geef mij naar Uw wil te doen, U te lieven, te loven en te dienen met mijn gehele hart, met mijn gehele ziel en met al mijn krachten. Och, Heere mocht Gij, als het U belijft, mij een dagelijkse verbondmaking schenken.

7 Juni. Wat zal ik de Heere vergelden voor al Zijn weldaden aan mij bewezen, die zulk een groot beest voor Hem ben, die stank voor dank geeft. Och, mijn dierbare, Drie-enige, volzalige Verbonds-Jehovah mocht ik toch met hart, mond en daden U verheerlijken, U leven, U lieven, U loven met mijn gehele hart, met mijn gehele ziel en met al mijn krachten; want zij behoren U toe; Gij zijt de Formeerder en Onderhouder ervan. In U leven wij, bewegen wij ons en zijn wij. Geen ademtucht kunnen wij zonder U doen; want neemt Gij onze adem weg, dan zijn wij er niet meer.

9 Juni. Lieve, dierbare, volzalige Verbonds-Jehovah! och, mocht dat het plaatsje en het tentje wezen! Och, mijn lieve Dierbare als uw lief, zoet beminnelijk Aangezicht niet meegaat, laat mij dan van hier niet optrekken; want Uw goedertierenheid en gunst is beter dan het leven. Och, mocht het in Uw weg en in Uw gunst zijn! Mocht het dan nog een plaatsje wezen des tabernakels van Uw eer en een tent der samenkomst van Uw woning! O, mijn liefste, neem gij redenen uit Uzelf! Gij zijt toch een Oceaan van liefde en goedertierenheid; anders zou ik het niet durven vragen, die een groot beest ben bij U; de slechtste, de vuilste, een addergebroedsel en een samenknoping van ongerechtigheid. Mocht het U believen nog eens een biddagje en vastendagje te geven: innerlijke zuchtingen en innige behoeften naar de dierbare, zielsbeminde Brudegom, opdat Gij nog eens in Uw hof mocht komen, en dat er vruchtjes der vallei mochten gewerkt worden door Uw lieven Geest. O, Noordenwind o, Zuidenwind, doorwaai mijn hof! Mocht het Uw eeuwige, ontfermende Liefde eens behagen mij rechte vastendagen te schenken aan alles; te haten, te laten wat Gij, Drie-enige, Volzalige! zelf niet bent; want buiten U is toch alles de dood. Och, lieve Koning breng

Uw volk weer bijeen, als het U belieft, en laat het woudzwijn het niet langer vertreden!

15 Juni. O, mijn dierbare, volzalige Verbonds-Jehovah och, mocht U mij eens bekend maken of het in Uw gunst is en mij ten goede, dat Uw volk nu wegblijft; want wij zijn toch allen minder dan niet en ijdelheid. Uw genade is alleen vol troost, en een blikje van Uw lief, zoet, beminnelijk aangezicht maakt alles goed. Geef mij dat als het U belieft, te ondervinden.

*Die heilspijs voert mijn hart en oog
In gulle blijdschap naar omhoog,
Schoon in de Hemel opgesloten,
En hier in voorsmaak maar genoten.
Wapen Gij mij en schoei mijn voeten,
Zo treed ik voort, de vijand tegemoet.
Krijg ik een wond,
Uw lieve mond
Kan 't al verzoeten;
Een minnelijk woord
Maakt mij gezond.*

Uw komst, een toeknik, één minnelijk woord, dan is mijn arme ziel weer levend. Och, mijn lieve Zielsbeminde, kom haastig. Mijn ziel verlangt naar U, en dorst naar U, mijn zielsvervullende, zielsvergenoegende, zielsverzadigende Bruidegom.

16 Juni. Ja, lieve, zielsbeminnende Bruidegom! één minnelijk, zoet woord van Uw lieve mond is die zoete balsem uit Gilead, welke de verwonde ziel geneest. Och, mijn lieve Bruidegom mocht ik dat vandaag eens ondervinden; dan zou het niet een biddag, maar een dankdag worden. O, wat is het dan gemakkelijk te vasten en gespeend te worden aan eigen zin, wil, lust en begeerlijkheid. O, dan ziet men op die tijd, dat de gelukzaligheid alleen gelegen is in 's Heeren wil te doen, en de rampzaligheid om eigen zin op te volgen. O, als de ziel dat zó ondervindt, dan kan zij met de godzaligen Groenewegen zeggen:

Al zijn het enkel zure wegen, Mijn heil is in Gods gunst gelegen.

En dat alle mensengunst, hulp en bijstand minder is dan niet en ijdelheid. Lieve Dierbare! geef mij, als het U belieft, geheel in Uw wil te berusten, met dat plaatsje van mijn woning vandaag. Maar als U het mij heden doet weten, dat U het voor mij, onwaardige, bestemd hebt, och, mijn Liefste! mocht het dan een plaatsje des tabernakels van Uw woning zijn! Och, dat ik er dan wonen mocht, eenzaam en gemeenzaam met U, de Volzalige. O, als Uw Liefde het mij toegedacht heeft, dan moet die man, die meent, dat het zijn eigendom is - daar nochtans alles Uw is - het gewillig geven. Maar indien het niet in Uw gunst en niet tot Uw eer is, o, laat mij dan van hier niet optrekken!

18 Juni. Lof, dankzegging en aanbidding zij U toegebracht, Drie-enige, volzalige Verbonds-Jehovah-God! dat Gij deze nacht mijn ziel zo liefelijk omhelsd en verkwikt hebt, en mij nog vergund hebt mijn behoeften in Uw lieve Vaderschoot uit te storten.

Gij hebt mij geschonken van uw wegen te zingen. O, welk een lieve, dierbare, volzalige Verbonds-Jehovah bent Gij toch voor Uw arme, ellendige schaaapjes!

19 Juni. Och, Heere vergun mij, de ellendigste, de onwaardigste, om in Uw wegen te wandelen, Uw wetten te bewaren en die te doen, aan U te kleven als de gordel aan de lendenen eens mans; U te lieven, te loven, te dienen van ganser hart, van ganser ziel en met al mijn krachten, innerlijk; want de nieren moesten geofferd worden. O, Heere Heere! als het in Uw gunst is, dan zal ik een goed antwoord krijgen, of ik al dan niet in dat tentje zal komen; bij U is toch alles van eeuwigheid bepaald. Och, als Uw Aangezicht niet mee gaat, laat mij dan van hier niet optrekken; maar als het Uw gunst en wil is, och, laat mij er dan eenzaam en gemeenzaam met U wonen! Laat het dan een plaatsje des tabernakels van Uw woning zijn. Alles is toch Uwe, de wereld en al wat daarop is, de zee en alles wat daarin is. Gij had hier niets om het hoof d op neer te leggen, en Hij, die alle schepselen formeert en onderhoudt liet zich, o wonder! dienen van Zijn schepselen, van vrouwen, die U dienden van haar, neen van Uw goederen; zeker ook om te leren, dat zij aan wie Gij Uw goederen meedeelt ook moeten meedelen aan degenen die nood hebben. Daarom zegt Gij ook: "De armen hebt gij altijd met u, en indien gij wilt, gij kunt hen weldoen". Zo blijkt het dan, dat alles het Uwe is en dat de mensen daarover slechts als rentmeesters gesteld zijn en daarvan rekenschap zullen moeten geven in die grote gerichtsdag voor U, de Schepper van Hemel en aarde. Dat wist ook Uw knecht David wel als hij zei: "Wie ben ik en wat is mijn huis! Alles is het Uwe en wij geven het U uit Uw hand."

20 Juni. O, mijn lieve, dierbare, volzalige Verbonds-Jehovah mijn beste Vriend mijn Liefste, mijn enige, enige Vriend in de slimste tijden. Och, ik ben zo bedroefd! Och, breng mijn boze, onverloochende, slechte wil er onder, als het U belieft. Het is het grootste wonder, want mijn boze, goddeloze wil is altoos geneigd heerschappij te voeren, daar nochtans in Uw wil alleen ons heil, vrede en eeuwige gelukzaligheid ligt. Lieve Heere, als het Uw wil niet is, dat ik in dat tentje kom, dan is zulks voor zeker goed. Geef mij Heere niets te doen dan Uw dierbare wijsheid blindelings te prijzen. Als Gij het voor mij goedkeurt, dan zult Gij het uitwerken; want alles hangt alleen van U, de enige Regeerder af; Uw raad zal bestaan en Gij zult al Uw welbehagen doen.

Vrijdag 22 Juni. Och, dat het eens Vrijdag ware! vrij van mijn boze, eigen wil, zin en begeerte, vrij van een lichaam der zonde en des doods. Doch dat zal niet eerder zijn vóórdát ik door genade de zwanenzang zal zingen: "Ik heb de goede strijd gestreden, ik heb de loop geëindigd, ik heb het geloof behouden; voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, in die dag geven zal en niet alleen mij, maar allen die Zijn verschijning hebben liefgehad." Dat zal dan in waarheid Vrijdag zijn.

Het is niet in Uw eeuwige wijsheid en bepaalde raad geweest, dat ik dat woninkje hebben moest. Lieve Heere! als U mij opneemt in de eeuwige woning, dan heb ik een huis, dat veel heerlijker is; dan zal ik bij U zijn, mijn zielsbeminde Bruidegom! Dan zal ik geen aardse tent of woning meer nodig hebben; want ontbonden en met Christus te zijn, is toch verre het beste. Doch op Uw tijd zal het geschieden; die is de beste. Uw bepaalde raad en tijd moeten wij uitdienen.

Juni. Heere! mocht het U eens behagen de Geest der genade en der gebeden uit te storten en innige behoefte te schenken, als het U belieft! Gij zijt niet gekomen om

gediend te worden, maar om te dienen. Daarom zal ook het minste zuchtje eerst van U moeten afkomen. O, dat mijn dode ziel eens door U werd levend gemaakt! Gij zegt: "Laat al uw begeerten bekend worden bij God", en: "Kent Mij in al uw wegen, en Ik zal uw paden recht maken". Daarom och, mocht Gij eens dat wonder aan mijn ziel doen, om ze op te wekken en levend te maken Och, laat mijn ziel leven, opdat zij U looft, als het U believen mag! Eeuwig was het gedaan, indien Gij geen redenen uit Uzelf nam want ik moet mijn mond in het stof steken, ik ben een addereengebroedsel; slangenvenijn is onder mijn lippen, en dus wat er uitkomt is vergif, tenzij Uw eeuwige, getrouwe Verbondsliefde zich ontfermt en mij wast en reinigt door Uw dierbaar Bloed en door Uw Heilige Geest.

Och, Heere Heere! het is nu al middag: ach! ik lig nog als in het graf, dood en verhard, zonder gevoel; maar Gij, Heere! kunt in een ogenblik verandering geven. Och, erbarm en ontferm U, mijn Liefstel Kom eens over al mijn gemaakte bergen van zonden, gruwelijkheid en zwarigheid. O, dat op deze dag Uw genade eens verheerlijkt mocht worden aan de snoodste en booste.

27 Juni. Och, mijn dierbare, onveranderlijke, getrouwe Verbonds-jehovah wat ben ik toch een onverschillige, gedachteloze dode hond! Had Uw lieve indachtig makende Geest mij niet aan Uw lieve, dierbare grote daden herinnerd, op deze dag aan mij bewezen, dan was ik er overheen gegaan. De gedenkwaardigste dag mijns levens, de dag dat mijn ziel is gebracht uit de dood in het leven en in dat eeuwig Verbond op- en aangenomen is, en dat ik, die een erfwachtster van de hel was, gemaakt ben tot een erfwachtster van de hemel! Wat een gewichtige dag! En daaraan nu niet te gedenken, daar die lieve, dierbare volzalige Geest mij vroeger te binnen bracht: "Viert uw vierdagen o Jeruzalem!" Nu was ik immers rechtvaardig waardig geweest dat U mij aan. mijn onverschilligheid en onbedachtzaamheid had overgegeven. Maar neen, o wonder! precies op die datum, 27 Juni, de dag toen het werk voltrokken is in 1857, (dat in mijn geschriftje is opgetekend) juist op dien dag komt die liefelijke Zielbruidegom het mij herinneren.

O Liefde, Liefde,
Zonder diepte.
Zonder lengte,
Zonder breedte,
Zonder grond!

28 Juni. Och, lieve Heere! Gij zijt zo goedertieren, dat gij mij vroeg in de morgen hebt opgewekt, anders zou ik, luie, nog hebben liggen ronken. Mocht Gij nu ook zo goed zijn om mijn ziel levend te maken. Och, Heere Heere! neem die slaperigheid, die lauwheid, die koelheid, die lusteloosheid weg. Nader tot mijn ziel, opdat zij leeft! Als Gij met mij in het gericht zoudt treden, hoe zou ik kunnen bestaan? Op duizend zou ik niet één kunnen antwoorden: ik ellendige, walgelijke, luie, slaperige! Maar, och Heere gedenk Uw Verbond. Gij zijt in waarheid enig en alleen die lieve, getrouwe, onveranderlijke Vriend, die ten allen tijde lief heeft, die niet verandert. O, die oude getrouwe Liefde! Ach, Heere! anders was het met mij, dode, hond, ook gedaan. Och, lieve Heere Heere, doe dat wonder nog weer eens aan mijn ziel, dat Gij de doodsbeenderen door Uw lieve Heilige Geest levend maakt! Gebied eens met macht dat zij levend worden. Ach, Heere! Gij hebt het meer gedaan, en het ontbreekt U niet aan vermogen; Gij hebt maar te spreken en het is er, te gebieden en het staat er. Gij

riep: "Lazarus, kom uit!" Och, roep mij ook zo eens door Uw Almacht: "Chris, kom uit!"

Juli. Och, mijn Dierbare! ik heb weer alles verzondigd; want zodra ik ontwaak, moesten mijn zielsogen en genegenheden duidelijk op U en Uw Getuigenis zijn, opdat de satan met zijn legermacht niet in het hart komt; maar, dat heb ik nu niet gedaan. Helaas, hoe flauw, lauw, koud en log moet ik mij nu in de vroege morgenstond in de weg stellen. Och, Heere doe verzoening als het U belieft over mijn zonde van nalatigheid, en erbarm U over Mij, dode hond, om Uws zelfs wil! Gedenk Uw Verbond en Uw onveranderlijke liefde. Och, mijn Liefste! mocht ik heden morgen nog eens gewaar worden wat die lieve Lodensteijn zingt:

*Wat voert die lieve morgenstond
Hem lekkernijen in de mond,
Die zonder lust tot lekkernij,
En zonder zucht naar staat of eer,
En zonder zorg voor altijd meer,
Leeft altijd aller zorgen vrij.*

*Mijn Jezus, als de Zon, ontdekt
Het vuile, dat mijn hart bevlekt,
En doet mijn zien des hemels gunst
En dat mijn wijsheid, dwaasheid wis,
En 't geen mij dwaas scheen, wijsheid is,
Ja, toont mij al mijns vijands kunst.*

*Mijn schone Jezus geeft het al
Wat schoon en onschoon is, een val;
Onz' voorspoed maakt Hij tot een blijk
Van 's Hemels gunst, ons enig goed;
Onz' onspoed maakt Hij enkel spoed,
Zelf schoon, de schoonheid wezenlijk.*

4 Juli. O, mijn dierbare, alwaardige Schepper en Formeerder, die alles regeert en onderhoudt en alles tot Uw eer geschapen hebt! al Uw werken zullen U loven. Het gevogelte vermeldt des Scheppers eer; maar de mens, die het voortreffelijkste schepsel is, die met enen edelen geest geschapen is voor de eeuwigheid, die moest toch boven alles zijn Schepper, Heere en Koning loven, Maar hoewel het gevogelte in de vroegen morgenstond haar gezang laat horen en de zon haar stralen schiet en des Scheppers werk doet, ligt de mens (immers velen), nog te ronken op het bed, in plaats van op de knieën in heilige meditatiën bezig te zijn.

Augustus. Och Heere, erbarm en ontferm U als het U belieft, over een walgelijke, slaperige, biddeloze, trage en onreine, door Uw levendmakende Geest in mijn hart te zenden! De opperschipper zei tot Jona: "Wat is u? gij hard slapende!" en op verzoek van Jona werd hij in de zee geworpen. Ach Heere, werp Gij mij ook weer eens in die zee van Uw dierbare Algenoegzaamheid! O, laat mij daar eens verdrinken! Och, mijn dierbare Zielsbeminde! doe het om Uws zelfs, om van Uw getrouwe liefde, om Uws Verbonds wil. Ik ben niet anders waardig, zoals ik het dagelijks afmaak dan om in de

zee der eeuwige rampzaligheid geworpen te worden. Maar och, Ontfermer lief! werp mij in de zee van eeuwige, eeuwige liefde en genade, om Uws zelfs wil. Amen.

Augustus. Dierbare, volzalige Verbonds-Jehovah! Zend mij, als het U belieft, om Uws zelfs wil, Uw dier baren levendmakende Geest! Om mij kunt Gij het niet doen; want op duizend zou ik niet één kunnen antwoorden. Gij hebt mij als een goddeloze om niet gerechtvaardigd, als ene, die zo vol schulden en zonden had als het zand aan de oever der zee; die in mijn stamvader Adam voor U verdoemlijk lag en in het Paradijs van een heerlijk, volzalig God ben afgefallen. En, o, wonder boven wonder aan zulk een hebt Gij Uw genade verheerlijkt!

Vader Augustinus drukt zich krachtig. uit, hoe dierbaar hem de Heere Jezus was, wanneer hij zegt: "Indien gij aan mij schrijft, het behaagt mij niet zo ik Jezus niet en leze; indien Gij met mij spreekt, het smaakt mij niet, zo ik van Jezus niet hor, omdat Jezus honing is in mijn mond, melodie in mijn oren en een jubel in mijn hart."

Mijn ziel! verwonder u daar geenszins over; want een gelovige vindt zó veel heerlijkheid, zó groot een zaligheid, zó veel verkwikking en troost in Hem, dat zij zulks niet kan uitdrukken. Zo bevindt, dat Hij, alleen haar Zielenvriend, haar Losser, haar Man en haar Bruidegom is. Op wie zou zij anders een hoge prijs stellen? Zij bevindt, dat Hij het alleen is die haar uit de diepte van haar ellendigheid heeft opgehaald en verlost van zoveel rampen. De wereld werd haar nu bitter en de Heere Jezus alleen zoet.

21 Augustus. O, Heere! mocht U mij uit eeuwige ontfermende genade schenken om van alles af te zien, wat Gij niet bent, en de bitterheid en vijandschap der mensen door uw genade te beantwoorden met de liefde

Augustus. 2 Samuël 22:4: "En hij zal zijn gelijk het licht 's morgens, wanneer de zon opgaat, 's morgens zonder wolken; wanneer van de glans na de regen de grasscheutjes uit de aarde voortkomen". Nu, is dat zo aangenaam als die Zon der Gerechtigheid hier een straaltje in de ziel laat schieten, o! wat zal het dan zijn in dien morgenstond der eeuwigheid, als zij in haar volle glans niet alleen gezien, maar ondervonden zal worden; een vreugde die geen oog gezien, geen oor gehoord heeft en in 's mensen hart niet is opgekomen. Geen wonder dat zij uitroepen, als er een stipje van gezien wordt: "O, hoe groot is het goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen, die U vrezen!"

Vrijdag 31 Augustus. O, mocht het eens in volle nadruk Vrijdag zijn! ontdaan van mijzelf. Nu, dat zal niet eerder zijn dan wanneer ik de laatste snik zal geven, zoals onze nu voor de troon juichende leraar L. G. C. Ledeboer in zijn boekje: "Sions Lof- en Treurzangen" spreekt op bladzijde 63:

*Bewaar voor ons ik bewaar ons voor onszelf,
Dat ondoorgrondelijk is en niet om door te delven,
En daarom bad die man: Doorgrond o God mijn hart
En laat mijn eigen ik slechts zijn tot pijn en smart!*

19 Mei 1863.

O ja, tot pijn en smart; maar ach, ach! hoe weinig is dit doorgaans, moet ik ellendig monster zeggen; zodat ik er helaas! niet mee te doen heb en niets van zie of gevoel, dat nog erger is; want dan is er geen strijd tegen. Wat moet die man Gods, Paulus, er wel smart van gehad hebben, toen hij zo uitriep: "Ik ellendig mens! wie zal mij verlossen van het lichaam dezès doods!" Ja, smart, omdat het hem hinderlijk was op de weg naar de Hemel. In klachteloze klachten wordt dat wel eens nagebootst. Nu, hij kreeg ook door het geloof te zien op de overwinning, die door de Overste Leidsman en Voleinder van het geloof behaald was, toen hij uitriep; "God zij dank, die ons de overwinning geeft door onze Heere Jezus Christus!" Hij wist, dat als zijn aardse huis van deze tabernakels verbroken zou worden, dat hij dan met een heerlijk onsterfelijk lichaam overkleed zou worden.

Zaterdag 1 September. O Heere mocht U, als het U belieft, redenen uit Uzelf nemen en de Geest der genade en der gebeden uitstorten. Gij zijt toch niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen. Vergun, alwaardige Heere der Heirscharen dat mijn oren doorboord worden aan de posten Uws huizes. "Welgelukzalig is toch de mens die naar U hoort, dagelijks wakende aan uw poorten, waarnemende de posten van Uw deur!" Het is heden de eerste dag van een nieuwe maand. Och, Heere! mocht U de eerste zijn in mijn ziel Heerlijke Zon der Gerechtigheid! Blinkende Morgenster! Opgang uit de Hoogte! ga eens op in mijn hart, als het U believe mag! O, ik zou anders niet durven komen, zulk een lauwe, trage, hard slapende; maar Gij zijt genadig, lankmoedig en groot van goedertierenheid. Och, mocht Gij U erbarmen en Uw leven, levendmakende Geest uitstorten; dien Geest der genade en der gebeden. O, mocht deze dag een biddag, een vastendag zijn aan alles wat Gij, Heere niet bent, een dankdag, om te erkennen, dat Gij, grote, machtige Koning! met een hellewicht, met een nieteling nog bemoeienissen wilt maken.

Ontferm U ook over mijn enige broeder naar het vlees! Neem hem niet onbekeerd weg, als het U believe mag! Bekeer ook zijn enig kind! Lieve Heere mocht er niet een van mijn oudste zuster, die U vreest en wie Gij het geeft U achteraan te kleven en zich aan U vast te klemmen, maar die de toepassing Uws Heiligen Geestes nog aan haar ziel niet genoten heeft, daar ook eens toe verwaardigd worden, als het U believe mag. Zeg tot haar ziel: "Ziet hier ben Ik; Gij zijt de Mijne". Leid haar in Uw binnenkamer en bewijs Uw uitnemende liefde aan haar. Mocht Gij ook in mijn jongste zuster doorverken, als Gij het in haar begonnen hebt, en U als de zielsbeminden Bruidegom aan haar ziel openbaren!

Heere, ontferm en erbarm U ook over Uw arm en ellendig volk. Zo rechtvaardig, Heere is over ons allen een geest des diepe slaaps uitgegoten; want wij zijn allen goddelooslijk van U afgeweken, de wereld gelijkvormig en aan de aarden flessen gelijk geworden. Die kostelijke kinderen Sions, die zo duur gekocht zijn, moesten U immers met hart, mond en daden verheerlijken. Maar och! ontferm U over ons en gedenk aan Uw verbond. Gij hebt toch lust aan goedertierenheid en Uw liefde is zulk een eeuwige onveranderlijke, getrouwe Verbondsliefde; daarom is zij ook zo innig en nergens mee te vergelijken. Het is waar, U vergelijkt ze wel eens bij die van een moeder, zeggende: Zou een vrouw haar zuigeling vergeten? en zo deze vergat, zo zal Ik toch uwer niet vergeten!" maar hoe dikwijls gebeurt het niet, dat ook deze wreed en onnatuurlijk is tegen het kind van haar schoot. Uw Liefde alleen is een zuivere

onveranderlijke Liefde; ja, Gij zijt de Liefde zelf en daarom kunt Gij ook alle zonden afwassen. Heere! was Gij zo de zonden Uws volks af; geef hen bevende tot U te komen met diepe schaamte en boetvaardigheid. Voer hen met smekingen en met geweent tot U. Gedenk ook aan onze koning. Och Heere bekeer hem! maak hem een tweede Josia en gebruik hem om ons land te reformeren; de zonden, de afgoden, de vuile huizen en de schandjongens uit te roeien. Laat hem en het volk een verbond met U maken, als er staat 2 Kon. 23:3, "De koning nu stond aan des Heeren aangezicht, om de Heere na te wandelen en Zijn geboden en Zijn getuigenissen en Zijn inzettingen met zijn gehele hart en met zijn gehele ziel te houden; bevestigende de woorden van deze verbonds, die in dit boek geschreven zijn; en het gehele volk stond in dit verbond."

Heere! gedenk Uw arme en om onzer zonden wil bijna bezwijkende erfenis! Ach, wie zou er van Jakob overblijven? want hij is klein. Gedenk ook onze voorganger B.! ondersteun hem, beide naar ziel en lichaam. Mocht U ook hem die levendmakende Geest schenken en tot zijn ziel zeggen: "Ik ben Uw heil!" Mocht Gij Uzelf geheel aan hem wegschenken, opdat hij ook mocht kunnen zeggen: "Komt! hoort toe, gij allen die God vreest; ik zal u vertellen wat Hij aan mijn ziel gedaan heeft!"

2 September. Och, Heere de kinderen Israëls moesten voor de Sabbath dubbel rapen; op de Sabbath mochten zij niet rapen, U bent ook een Heere des Sabbaths. Och, mocht het U behagen ons eens met dat Hemels manna te verzadigen! Gij zijt toch dat levende Brood, die Put der levende wateren, die uit Libanon vloeien. Och, dierbare, volzalige alwaardige Heere! erbarm, ontferm U eens over Uw ellendig arm volk! Gij weet dat zij arme wezen zijn; maar och, laten zij het eens ondervinden hoe steil zij van U afhangen. Krijgen zij niets uit Uw hand, dan moeten zij honger lijden; ja, zij zouden van gebrek omkomen. Maar nee! Uw Liefde laat de ziel des rechtvaardigen niet hongeren, hoewel ik het overdubbel waardig ben. Doch, van Uw onveranderlijk, trouw, eeuwig, ontfermend, vrij, soeverein liefdehart kan dat niet af.

3 September. Heere! begin Gij in mij, als het U belieft! Ik kan niet; ik heb buidel noch male; ik ben als een klein kind, die de pen niet houden, veel minder schrijven kan. Daarop kan toch geen schepsel, ja kunnen zelfs de verst gevorderde kinderen Gods niet enig geestelijk werk doen, tenzij Uw dierbare Heilige Geest, afdaalt en hen tot Uw eer bewerkt. Als de Geest toch niet in de raderen is, dan staan zij stil.

Daarom, geliefde vrienden of betrekkingen! kinderen Gods! of wie ooit mijn geschriften in handen zullen krijgen, als ik thuis zal zijn, - indien gij daar wat goeds in mag zien, of er een zegen uit genieten, laat dan toch die gedachte niet in u opkomen of het iets van of door Chris Coeland zou de zijn. Neen, neen! het is de Heere alleen, door Zijn Heilige Geest, die uitgaat van de Vader en van de Zoon; het is de Heere, wiens Naam en weg wonderlijk en onnaspeurlijk is; die vuil slijk gebruikt, ja menigmaal het vuilste, onaanzienlijkste en het verachtste, omdat Zijn Naam in alles moet verheerlijkt worden. Wat kan toch een nietig schepseltje doen, die het leven, de adem en alles uit des Scheppers hand moet ontvangen; want "in Hem leven wij, bewegen wij ons en zijn wij". Daarop zegt de Heere dat de volkeren in inwoners der aarde bij Hem geacht zijn minder dan een droppel aan de emmer en dan een stof je aan de weegschaal. Johannes roept er van uit: "Ik ben niet waardig Zijn schoenriem te ontbinden".

O, wat ondervond ik deze morgen nog mijn walgelijkheid en nietigheid! Wat moest ik walgen en gruwen van mijzelf. En hoe gruwelijk moet ik dan wel zijn in de ogen van de heilige, heerlijke, majestueuze, Drie-enige, volzaligen Jehovah. Is het dan geen wonder boven wonder en onuitsprekelijk, dat zulk een heerlijk en groot Persoon, de Hemelkoning, bemoeienissen maakt met zulk een nieteling!

Och dierbare zielsbeminde bruidegom! ik verlang, zo naar U! Laat mij niet langer in deze ijdele wereld blijven, in een lichaam der zonde en des doods, waarin al mijn werk zo bevlekt is. O, wat vertoeven Zijn wagens! O, dat grote Jubeljaar. Kom toch, haastelijk, Heere! Laat de vogel de kooi ontvliegen; laat zij uit haar gevangenis mogen uitgaan, om ongestoord zonder zonde U te dienen, te aanbidden en eeuwig bij U te zijn. Kom haastig, dierbare Drie-enige, volzalige, alwaardige Verbonds-Jehovah! Haal in!

September. Dit verlangen houdt nog aan. Haal in! haal in, als het Uw tijd en wil mocht zijn! die is toch alleen goed en mijn wil en alle willen alleen boos en verkeerd. Daarom, dierbare Heere Jezus bent Gij ons daarin voorgegaan, dat Gij gebeden hebt, dat niet Uw wil, maar Uws Vaders wil mocht geschieden. Ook zegt Gij in uw getuigenis: "Al wat gij bidden zult in Mijn Naam, Ik zal het doen", omdat het tot Uw ere en heerlijkheid is, dat Uw Naam wordt geheiligd, dat Uw Koninkrijk kome en dat Uw wil geschiede.

Toen het Uw knecht Hiskia was aangezegd, dat hij sterven zou, bad en weende hij, en Gij deed nog vijftien jaren tot zijn leven toe; maar spoedig daarna verviel hij tot zonde. Maar nu, lieve Heere Gij geeft het willen en werken; alles is het Uwe. De begeerte om bij U, de dierbare, Drie-enige, alleen liefderijke, getrouwe Verbonds-Jehovah, te zijn en U volmaakt te dienen, is toch van U. Ik zou haast met Uw knecht zeggen: "Alle mensen zijn leugenaars". Wij zijn allen afgeweken; de liefde verkoudt; "De stok Liefelijkheid en Samenbinders ligt verbroken, de waarheid struikelt op de straten en wat recht is kan er niet ingaan. En de kostelijke kinderen Sions, tegen fijn goud geschat, hoe zijn zij nu aan de aarden flessen gelijk", waardoor alle twisten, onenigheid, dwaling en verwijdering ontstaan. De zonden zijn niet op te noemen, en de grootste ellende is daaronder verhard te zijn. Mijn ogen moesten springaders van tranen zijn, en dat zal daar in dat Land der rust niet zijn; twist en wrok zullen daar niet gevonden worden; maar door de vrede zal alles bloeien. Nu kan het toch niet anders, of de zieke ziel, die moe is van het ronddolen buiten die vredestad, maar bovenal buiten haar Heere en trouwe Maker, Man en Zielsbeminde, naar Wie zij het heimwee heeft, omdat Hij alleen haar Liefste is, of zij verlangt en snakt om daarbij te wezen, en niet alleen te zien maar verzadigd te worden, in die schone, heerlijke morgenstond der eeuwigheid. "Zalig zijn toch de doden, die in de Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid en hun werken volgen met hen." "Daar rusten de vermoeiden van kracht, daar is de knecht vrij van zijn heer." Het is nu één Heere, een Drie-enige, volzalige Verbonds-Jehovah, uit het gewoel van een zondige wereld, waar de ziel soms geen plekje vindt, om in het stille eenzaam zich af te zonderen en haar noden voor te dragen. In dat Salem, in die Vredestad zijn alle noden en begeerten vervuld, en dat voor eeuwig. Als het hier aan de liefhebbende ziel bij tijdjes en stondjes eens mag geschonken worden, dat haar Zielsbeminde, volzalige, alwaardige Verbonds-Jehovah haar liefelijk omhelst en kust, zodat haar hart brandende en, door liefde gedwongen wordt, hoe spoedig gaat dat over. Toen de discipelen tezamen waren, kregen zij ook een heerlijk bezoek, maar spoedig vertrok

de beminde Immanuël. Toen de Bruid opstond, was haar Liefste geweken. Maar dat zal dan niet meer zijn. Hier wordt een liefhebbende ziel dikwijls gestuit, door de wachters geslagen, ja, alle vijanden zouden de ziel, die oprecht zoekende gemaakt is, wel willen stuiten; inzonderheid de grootste vijand: haar eigen hart. Van dat alles zal zij dan verlost zijn, van allen smaad, hoon en lastering. O Heere! verlos mij van de overlast des mensen! dat zal daar ook geschieden. Slaperigheid, vadsigheid, die grote hinderpaal, zal daar ook ophouden. In dat Hemels Paradijs zal de ziel eerst recht wakker zijn en leven, als zij uit het lichaam der zonde en des doods verlost zal wezen. Het is waar, haar lichaam zal in die grote dag der opstanding ook opgewekt worden; maar dan zal het heerlijk en onsterfelijk zijn. "Het lichaam wordt gezaaid in verderfelijkheid, het wordt opgewekt in onverderfelijkheid. Het wordt gezaaid in oneer, het wordt opgewekt in heerlijkheid."

*Ach hoe nietig, hoe verdrietig
Is des werelds omgang,
Die met woorden ons vermoorden,
En verstikken met haar stank.
O zalig eenzaam,
Met God gemeenzaam,
Altijd enig om te gaan,
Altijd enig om te gaan!*

*Zoet gezelschap buig uw knieën
Dat de Hemel 't ons doe zien,
En ons wil doen verdrinken.
Tot wij met verwondering
In dien Oceaen verzinken,
En vergeten alle ding.*

*Moet ik Hem dan nog derven,
Ach pijnlijk derven!
Ach pijnlijk derven!*

*Ach! ach! ach! pijnlijk derven
Zo vindt mijn hart
Vermaak in smarte,
En zal men zuchten,
Zo lang ik leeft,
Recht aan Hem kleven.
En sterf ik dan,
Zo sterf ik, sterf ik dan,
Zo sterf ik, sterf ik dan,
Zo sterf ik, sterf ik van
Een Hemels liefdevuur.*

Lees de drie Brieven van Johannes. De liefde Gods is een Oceaen, niet om te doorgronden, noch haar hoogte, noch haar diepte, noch haar breedte, 1 Joh. 4: 8; "Die niet liefheeft, die heeft God niet gekend; want God is liefde".

O, eeuwige, onveranderlijke Liefde! Drie-enige, volzalige Verbonds-Jehovah! Och blaas door Uw lieve Heilige Geest, die toch uitgaat van de Vader en van de Zoon, een vonkje van Uw liefde aan in mijn bevroren ziel, opdat zij smelt als was voor het vuur. O, dan zal mijn hard slapende, dode ziel eerst levend en wakker worden. Stort ook die Liefde-Geest uit over Uw volk, als het U believen mag! "Gedenk aan Uw erfdeel, dat Gij verlost hebt; de berg Sions, waarop Gij gewoond hebt en geef aan het wild gedierte de ziel van Uw tortelduif niet over; de hoop van Uw ellendigen vergeet niet in eeuwigheid!".

O dierbare, volzalige, getrouwe, onveranderlijke Verbonds-Jehovah laat Uw eeuwige, vrije, soevereine liefde gezien worden in het voortzetten van Uw werk in mijn jongste zuster, tot grote blijdschap van mijn ziel. Gij hebt het mij ook voor jaren beloofd, toen ik op die aan U bekende avond zo bedroefd was, ook over mijn toen nog levende broeders en zusters. Van nature ben ik een Gallio, een Kaïn; maar Gij maakte mij bedroefd, omdat zij niet allen onder de waarheid kwamen, waartoe wij toch zo duur verplicht zijn, als zijnde het visnet van Uw genade; en Gij, die mij bedroefd had gemaakt, beloofde mij toen, dat Gij haar zelf zoudt bevestigen en schragen en op Uw gedenkrol schrijven. Toen schonk Uw liefde die woorden met zoveel kracht, dat de droefheid in blijdschap veranderd werd. Tot Uw heerlijkheid en om te doen zien hoe Gij Uw woord bevestigt, waarvan geen jota of tittel op de aarde zal vallen, moet ik het terneer stellen. Ook hebt Gij Uw woord bevestigd aan mijn jongste broeder, die Gij in zijn 41ste jaar hebt thuis gehaald. Een paar jaren voor zijn vertrek naar Groningen had hij ook een erge ziekte; ik ontving behoefte voor hem en kreeg gedurig: "Deze ziekte is niet tot der dood maar tot de heerlijkheid Gods". Dat hebt Gij bevestigd, als de dierbare, heerlijke Waarmaker van Uw Woord; want daarop herstelde hij en kwam mij vaarwel zeggen, omdat hij met zijn huisgezin naar Groningen moest vertrekken. Toen gevoelde ik zulk een blijdschap en de band der liefde was toen zó sterk omtrent hem, als ik nog nimmer gevoeld had. Later hebt gij U aan hem geopenbaard en hij is kort daarop gestorven. Zijn laatste woorden waren: hij ging nu avondmaal houden, en een glans van aangename vrede lag op zijn gelaat, zonder zorg voor vrouw en zes kinderen, waar van de jongste toen slechts één jaar oud was; maar hij gaf ze aan de Heere over. Zo heeft die Dierbare ook daarin Zijn Woord bevestigd; Hij heeft voor die weduwe en wezen op een bijzondere wijze gezorgd, en, wat het allergrootste is, ook bemoeienissen gemaakt met de ziel der weduwe. En nu, mijn lieve Ontfermer daar ligt nu mijn enige oudste broeder nog, en zo ver ik bewust ben, geheel onbekeerd, buiten U, Nu weet ik niet beter of, toen U dat dierbaar woord sprak, dat Gij ze zoudt bevestigen en schragen en op Uw gedenkrol schrijven, waren zij alle zes, mijn toen nog levende twee broeders en wij, vier zusters, daarin begrepen. En nu, Heere als het U believen mag, werkt Gij het ook in zijn ziel uit; want als zij het allen zijn, dan is het onmogelijk dat Uw woord niet zou vervuld worden. Uw beloven is Uw gegeven; eerder zou toch Hemel en aarde vergaan, dan dat er een jota of tittel van de woorden Uws heiligen en dierbare Monds zou ter aarde vallen. Och, werk het dan ook in hem, hetzij in of buiten mij. Maar Heere Uw gewone weg in Uw heiligdom is toch doorgaans, dat Gij werkt in en door middelen, en menigmaal door de minste en slechtste, opdat Uw Naam alleen zou verheerlijkt worden; want Gij zult Uw eer aan geen anderen geven.

Aan de zielen van mijn twee zusters hebt Gij al in haar jonkheid gearbeid en haar uit de wereld getrokken; ja, door Uw ontfermende liefde en genade hebt Gij ze bewaard en alle lust of genoeg in de wereldse vermaken weggenomen. Aan de oudste hebt

Gij de beminde Immanuël geopenbaard. De tweede hebt Gij door lijden en drukwegen geheiligd, zoals Gij haar tweemaal in zulke wegen beloofd had, en, ter bevestiging van Uw woorden., haar ziel opgenomen in het 51ste jaar haars levens, haar toen de volkomen uitkomst gegeven en haar van haar kruis, en van het lichaam der zonde en des doods en van alle moeite en verdriet verlost. Daar rust zij in Uw eeuwige rust, daar houdt nu ook haar drijfver op.

En aan mij, de derde, die een erfachtster van de hel was, de ellendigste, de botste, de domste die nergens toe in staat of bekwaam is, als om te zondigen; die in mijn klein schooltje nog niets zou kunnen doen dan de kleinen te bederven door mijn lauwheid, harteloosheid, biddeloosheid, slaperigheid, vadsigheid tenzij de liefste Ontfermer uit vrije, soevereine liefde mij levend maakt, - ja, aan zulk een ellendige made heeft de grote Hemelkoning zich willen verheerlijken. Wonder boven wonder! Ik heb dat vroeger al gekregen op te schrijven, en omdat alles wat van boven komt, weer naar boven gaat, zal het nog wel gebeuren als ik naar huis ben en het werk gedrukt wordt, de Drie-enige Verbonds-Jehovah in zijn eigen werk zal verheerlijkt worden: Maar O, geliefde betrekkingen en vrienden! ik heb er al eens wat van gezegd, maar moet het nog eens zeggen, en omdat ik er bij bepaald word, wil ik er U ook bij bepalen: wie mijn geschriften, als zij in druk komen, ook mochten lezen en er een zegen door ontvangen, dankt dat dan niet aan Chris Coeland; neen, maar aan de eeuwige, onveranderlijke, getrouwe liefde Gods; want ziet! dat kan ik gul zeggen, nu, op dit ogenblik, dat ik niet wist te beginnen, ja geen letter schrijven kon, maar de dierbare, enige, enige Meester, Leraar en Herder, in Wie wij leven, ons bewegen en zijn, was het, die het mij schonk; want helaas! ik kan niets dan zondigen en hetgeen goed en geestelijk is, is alleen door Hem. Zijn getuigenis is toch waarachtig. "Zonder Mij kunt gij niets doen." Daarom krijg ik mijzelf en u allen te bepalen om het alleen bij de Heere te zoeken. En dit zijn wij ten duurste verplicht aan onze Schepper, Formeerder en Onderhouder; want iedere ademtocht is van en door Hem. Daarom is het bevel: "Kent de Heere in al uw wegen!" en dan de belofte: "Hij zal uw paden recht maken." Nu krijgt de ziel, die zonder de Heere geen ademtocht doen kan, te vragen en te zuchten: Och Heere! trek mij! bekeer mij! maak mij Uw wegen bekend, leer mij Uw paden" De Heere zegt: "Komt tot mij!" de ziel antwoordt, "Trek mij en ik zal U nalopen." De Dierbare heeft gezorgd dat bij ieder gebod een belofte is. "Ik zal ze reinigen," zegt de Heere. "Mij?" antwoordt de ziel, "Zulk een onreine en walgelijke, de grootste zondaar!" "Ik zal ze heiligen; dat vuile zondeschuim weg doen dat er een vat ter ere van voortkomt; Ik zal dat stenen, verharde diamanten hart verbrijzelen en doen smelten als was door Mijn goedertierenheid." O, als die heerlijke Zon der Gerechtigheid een brandende straal in de ziel schiet, dan smelt zij als was voor het vuur. En daarom kinderen Gods! al wat gij genoten hebt of nog genieten zult van Uw volzalige Verbonds-Jehovah, het is immers om u, of door u, of uit u, zulk een onreine modderpoel. Het geestelijk werk, dat uit de Hemel in de ziel afdaalt, kan niet anders dan rein, zuiver en heilig zijn. En nu drukt die godzalige kerkvader Ambrosius, door het licht van de Heilige Geest uit, dat het reine, heilige en zuivere werk van de Heilige Geest, als het in ons komt, te vergelijken is bij schoon, zuiver helder water, dat door een vuil riool of goot loopt, waardoor het vuil en besmet wordt.

December. Het einde des jaars. - Heere! mocht het U behagen mij bij Uw eigen licht te laten zien hoe ik het dit jaar heb afgemaakt! Mijn zonden waren toch ontelbaar als het zand aan de oever der zee. Gij gaf mij te zuchten, dat die grote schuld weer mocht voldaan en uitgewist worden in dat dierbaar Bloed, en Gij deed mij zien hoe Gij, Drie-

enige Verbonds-Jehovah het laatste afgelopen jaar niets dan goedertierenheden aan mij gedaan hebt en ik U slechts stank voor dank heb toegebracht. Daarin vernederde mij die onveranderlijke Liefde, ook met woorden: "Is dat de weldadigheid aan uw vriend?" O, hoe gevoelde ik daaronder mijn snoodheid, boosheid en ondankbaarheid. Nu mocht ik ook behoefte gevoelen aan dat dierbaar Bloed, om die zonden uit te wissen. O, dat het jaar toch niet mocht eindigen zonder dat ik wederom de kwitantie, die aan het kruis genageld is, in mijn ziel mocht ontvangen Ik zei: "Heere! ik heb geen zucht in mijzelf!" maar kreeg behoefte aan nieuwjaarsgift. De mensen in de wereld geven giften; maar o, wat zijn al die giften, rijkdommen en schatten bij dien schat en gift, namelijk vergeving der zonden, vrede en blijdschap in een Drie-enig, volzalig Verbonds-Jehovah, die alleen de Algenoegzame is voor de ziel. In de gehele wereld is toch niets van dat alles. Hoe groot zijn de goedertierenheden des Heeren, als Hij ook aan Zijn kinderen in Zijn gunst Zijn weldaden voor het lichaam schenkt, hen zo verzorgt, Zijn liefde hand zo opent, en zo overvloedig hun kost en hun nooddruft zegent. Och, welk een monster is de ziel in haar eigen ogen als, zij van dat alles eens iets zien mag bij des Heeren eigen licht. Mijn ziel werd werkzaam gehouden, om uit vrije liefde een nieuwjaarsgift van zonde vergiffenis en van een nieuw Godverheerlijkend en Hem welbehaaglijk leven te mogen ontvangen.

Januari 1867. De nieuwjaarsdag was gekomen. De dierbare, Drie-enige Verbonds-Jehovah, die alleen onveranderlijk is, die volmaakt is en met orde werkt, had bij het einde des jaars behoefte gegeven aan het dierbaar Bloed der verzoening, door gezicht en gevoel van de ontelbare, opnieuw gemaakte schulden en gruwelijke zonden; behoefte aan een Gode welbehaaglijk leven om niets te spreken dan ter ere van Hem, uit Hem en door Hem, niets te doen, niet uit te gaan, noch in te gaan zonder Zijn eer en zonder Zijn wil; zulk een behoefte, dat zelfs de kinderen Gods er om mochten vragen. O, mijn ziel werd zo verliefd gemaakt op dat leven tot eer van God, Op de Nieuwjaarsdag ontwakende, kreeg ik die woorden:

*Uw aangezicht in gunst tot mij gewend,
Schenkt mij in 't kort verzadiging van vreugde;
De lieflijkheên van 't zalig Hemelleven
Zal eeuwig Uw rechterhand mij geven,*

En toen die behoefte: o, dat dat liefelijk, zoet, vriendelijk Aangezicht over mijn koude, bevroren ziel mocht lichten, opdat zij als was smelten mocht. En dat gebeurde. De Heere daalde zó af, zó gans wonderlijk, in alles merkbaar, op zulk een made, als een glimworm, die een kleine glans van zich geeft. Tegen de avond trok die dierbare Zon der Gerechtigheid Zijn liefelijke stralen weer in. Het is toch in de genade als in de natuur zomer en winter, dag en nacht. O, die blinkende Morgenster zou niet zo heerlijk in de ziel schitteren als Hij opgaat, als er geen duistere nacht van beproeving, loutering, bestrijding, ongeloof, wantrouwen en zo vele ongestalten waren vooraf gegaan.

28 Januari. O, Heere! hoe hebt Gij mij deze nacht ingeleid en verkwikt door Uw lieve indachtig makende, Heilige Geest, omtrent zaken, die ik al lang vergeten was, toen ik U, de Volzalige en Algenoegzame, nog zo niet kende, als de Drie-enige God, Vader, Zoon en Heilige Geest, gelijk Gij gekend moet worden. De Vader als de Trekker, de Zoon als de Verlosser, de Heilige Geest, die van de Vader en van de Zoon uitgaat, als die wederbaart, reinigt en heiligt .

Maar o, ik kreeg. zo te zien welk een nauwkeurig oog die dierbare Herder op Zijn schapen en lammertjes houdt. Het zijn toch enkel wonderen als de Heere eens licht geeft over Zijn weg van de beginne af aan en over de dingen die ons van God geschonken zijn. Och, Heere! drijf ons, maar uit onszelf tot U als de Roos van Saron.

8 Februari. Deze nacht door ongesteldheid niet kunnende slapen, kreeg ik zo de weldadigheid in te zien dat ik geen pijn had. Welke hevige pijnen zou ik niet kunnen hebben! De vorigen avond was ik bij een kind des Heeren, dat zulke hevige pijnen leed; nog een ander had al verscheidene weken zo veel aan een been geleden. O, wat onderscheid mij, zulk een ellendige, ontrouwe nieteling? Inwendig werd mij gezegd, dat ik aan al mijn leden, pijn zou krijgen; doch ik werd zo eenswillend gemaakt, dat ik kreeg te zeggen: "O, al was het dat al mijn leden geraakt werden, ik ben het waardig en het zou rechtvaardig zijn." En 's morgens was het zo. Al mijn leden deden zeer, en ik was naar. Maar die woorden kwamen mij voor: "Zouden wij het goede van God ontvangen en niet het kwade?" O, welke goedertierenheden mocht ik toen, in de Heere, zien, vanwege de voorgaande gezondheid. Ik mocht het niet eens in aanmerking nemen wat ik nu ondervond en de volgende nacht mocht ik door de grote goedertierenheid des Heeren weer rusten. Hoe goed was mij deze weldaad! Rechtvaardig had ik de gehele nacht van pijn kunnen liggen kermen. Hoe velen zijn er, die dagen, weken, maanden, ja, wel jaren doorbrengen in pijn en smart. Het is wel waar, de ergste pijnen des lichaams zijn niet te vergelijken met de pijnen en angsten der hel, de pijlen des satans, het ongeloof, de smart der zonde, en het gezicht en gevoel van Godsgemis. Wij weten niet hoe diep of hoe hoog dat gaan moet, maar dat zal toch vooraf gaan, eer de ziel genezen en gezond gemaakt is: "Heere, bekeer mij, zo zal ik bekeerd zijn!"

Februari. Hevig heeft het deze nacht gestormd. Menigeen heeft niet kunnen slapen, en ik, zulks gerust gedaan hebbende, kreeg veel beschuldigingen die ik niet kon beantwoorden, omdat ik dacht dat zij waarheid waren. Om maar een enkele op te noemen dat ik maar zo zorgeloos kon liggen slapen onder zo'n hevige storm. De beschuldigers zouden zeker niet opgehouden hebben, totdat ik weer in moedeloosheid was weggezonden; maar neen, neen mijn lieve, dierbare nooit genoeg volprezen Drie enige Verbonds-Jehovah trad toe en verdreef ze allen met de woorden:

Ik lag en sliep, gerust, Van 's Heeren trouw bewust!

en met de woorden kwam er licht. Duidelijk kreeg ik te zien dat het van de vijand was, die niet één gelegenheid zal laten voorbijgaan om de Hemel uit de ziel te houden, die uit zijn helse klauwen verlost is, en die hij toch niet beletten kan, eeuwig te triomferen.

Juni 1867. Heere! begint U, als het U belieft, opdat ik geen woord te veel noch te weinig zette! Daartoe heb ik U, enige Meester! zo nodig om mijn hoofd, hart en pen te besturen; U, dierbare, Heilige Geest, die mij leert door Uw Noorden en Zuidenwind. Kom mijn liefste! Als Gij komt, brengt Gij toch alles mee, wat ik nodig heb; want zonder U kan ik niets dan zondigen. Ik wens te verhalen het afsterven van mijn enige oudste broeder. Beide mijn broeders en één zuster zijn nu weggenomen. Thans zijn wij nog met ons drieën zusters over. Ik had gedacht nu de eerste te zullen zijn en zei: "Och Heere! zou ik ze mogelijk nog allen voor mij heen zien dragen?" Maar 's Heeren weg, wil en doen is Majesteit en Heerlijkheid, en al zijn wegen zijn recht en dierbaar.

Ik wens te verhalen Zijn liefde, genade, hulp en ondersteuning, in deze weg ondervonden; want ik dacht, als die slag mij treffen zou, dat ik zulks niet zou doorkomen, Nimmer had ik in mijn broeder enige blijken van genade kunnen bespeuren. Vroeger spotte hij met mij, doch in de laatste jaren had dit opgehouden. Bij tijden had ik al vroeger zulk een medelijden met hem gehad, dat mijn hart brak van droefheid; doch omdat de Heere Zijn raad voor mij verborgen hield, wist ik niet waaraan zulks was toe te schrijven. Ik dacht dan ook wel eens: "zou hij niet uitverkoren zijn?" Toen ik die droom droomde van Willem III, waar ik vroeger van gemeld heb, en ik bij mijn zonde was bepaald geworden, dat ik niet voor de koning bad, begon ik ook meer voor mijn broeder te bidden, maar kon niets in hem bespeuren. Toen zijn vrouw door de dood werd weggenomen dacht ik: "misschien zal de Heere die slag gebruiken"; maar ook dat gebeurde niet. Doch juist een jaar daarna werd hij genoodzaakt thuis te blijven en zei 's morgens tot zijn dochter, een enig kind: "Weet gij wel welke dag het heden is?" Nu deze wist dat wel. Toen zei hij: Laat ons dat gezang eens zingen.

Vrome, vroeg gestorven vrinden,

waarop zij bedroefd werd, want haar moeder was in acht dagen overleden. Toen ik vernam, dat hij thuis had moeten blijven kreeg ik al vrees, angst en droefheid. Ik zuchtte, ik vluchtte, doch vond geen opening. Soms wenste ik wel luidkeels te wenen en ondervond iets van Davids toestand, toen hij uitriep: "Absalom mijn zoon! mijn zoon! ware ik voor u gestorven!" Ik kreeg begeerte om hem nog eens aan te spreken, maar kon niet. Maar die dierbare en volzalige God, die zegt: "Zonder Mij kunt gij niets doen", heeft alles in Zijn hand. Twee dagen voor zijn dood werd mij dat geschonken, en ziet, als de Heere iets geeft en doet, dan hebben wij maar te volgen, te ontvangen en te spreken wat gepast en nodig is. "Janus! (zei ik) gaat gij ons verlaten?" "Ik weet het niet!" antwoordde hij. Ik zei: "Het schijnt zo. Gij weet dat wij in Adam dood gevallen zijn en dat wij geen penning bezitten om onze schuld te betalen, maar een Borg nodig hebben om in diens Bloed gewassen en gereinigd te worden." Toen zei hij daarop hartelijk: "Amen". Nu kreeg ik wel een weinig lucht; doch had in het verborgen nog zo geen opening, Maar in de laatste nacht voor zijn sterven ontving ik opening om hem aan de rommelende ingewanden van de dierbare, Drie-enige, volzaligen Verbonds-Jehovah als de verloren zoon op te dragen. Dit geschiedde zó hartelijk, dat ik zulks wel de gehelen nacht had willen doen; ja, wat nog groter liefde en genade was, al mijn smart en angst werd mij afgenomen; ik ontving blijdschap en had wel kunnen zingen, denkende, dat de Heere zich in Zijn genade aan mijn broeder geopenbaard had. 's Morgens ging ik tot hem, doch vernam niets, dan dat hij hoopte op genade, en zo is hij gestorven.

Nu heeft die dierbare, vrije soevereine Drie-enige Verbonds-Jehovah het voor mij verborgen en van mij afgenomen. Welk een liefde en genade! Wat zou ik er niet onder in banden hebben kunnen gaan, om in de verborgen raad des Heeren in te dringen, hetwelk gruwelijk is. De vraag kwam echter tot mij: of ik rein was van zijn bloed, hetwelk mij weer tot onderzoek voor de Heere bracht en waaruit ik ook op deze wijze gered werd. Er werd namelijk tot mij gezegd, dat er nog een brief bestond, die ik aan mijn broeder geschreven had. Ik kon mij zulks niet herinneren, doch men gaf hem mij. Maar o, wat kreeg ik daar de liefde des Heeren in te zien, dat de vijanden mij daarmee niet aan boord konden komen. Ik had dien brief geschreven na zijn vrouws dood,

uitziende of die slag in de hand des Heeren gebruikt mocht worden. En omdat die brief wonderlijk bewaard is gebleven, laat ik hem hier volgen.

Geliefde Broeder!

Gij zult wel vreemd opzien een brief van mij te ontvangen, daar wij in dezelfde stad wonen. De reden hiervan is, dat wanneer ik bij u aan huis kwam er nog zo geen gelegenheid geweest is om eens een ernstig woordje te spreken; ik meen omtrent het nodigste, of, zoals de Heere het in Zijn dierbaar Woord zegt, het één nodige. Nu, lieve broeder Janus ik zal u een vraag doen om tussen de Alwetende God en uw ziel te beantwoorden, namelijk, of gij dat één nodige zoekt, dat wij toch voor een eeuwigheid zo nodig hebben? Het is toch een eeuwige gelukzaligheid of rampzaligheid, een eeuwige eeuwigheid zonder einde. O, geliefde broeder! ik bid u, handel eens getrouw met uw kostelijke ziel. De wereld gaat voorbij en bij de dood ontzinkt alles. En o, als wij dan dien enige beste Vriend niet tot ons deel hebben, als onze schuldovernemende Borg en Middelaar; indien onze schuld niet is uitgewist en wij geen vrede in het Bloed des kruises gezocht hebben, dan moeten wij als de dood komt, toch voor de grote Rechter van Hemel en aarde verschijnen. Gij weet, dat wij van onszelf geen penning kunnen betalen; want in het Paradijs zijn wij van God afgevallen en de duivel toegefallen. Indien wij nu in die Verbondsmiddelaar, in die enige Vrijstad, die enige Ark der behoudenis, die enige Deur, de Heere Jezus, niet zijn ingegaan, dan moeten wij verloren gaan, daar er toch geen andere weg van behoudenis is. Dus, lieve broeder! haast u om uws levens wil; want gij weet dat er na deze tijd geen tijd meer zijn zal. Ook zult gij, als voorganger en vader van uw enig kind, ook rekenschap moeten geven van de belofte die gij bij de Heilige Doop aan een Drie-enig God beloofd hebt, namelijk dat gij haar voor de Heere zoudt opbrengen,. Nu, lieve broeder! ga haar voor, en bid met haar, bid gedurig, bid vurig om waarachtige bekering Vraag: "Lieve Heere wat moet ik doen om zalig te worden?" Iedere dag, ieder uur kan het laatste zijn. Wees hartelijk van mij gegroet, die u heil en vrede toewens; dien vrede Gods die alle verstand te boven gaat en hart en zinnen bewaren kan.

Uw liefhebbende zuster en tante

C. Coeland.

Ik moet hier nog iets bijvoegen. Toen mijn broeder ziek was en ik het nog zo benauwd en geen opening had, kwam mij die vraag voor: wat ik te zeggen had als hij niet in het bundeltje der levenden was opgetekend. Ik zei: "Niets Heere! maar omdat ik dat niet weet, smeed ik voor hem". Toen kreeg ik opening.

September. Och, Heere! het is alweer dezelfde klacht, hoewel Uw ontfermende, neerbuigende liefde mij op de laatste Sabbath weer levend gemaakt heeft, na vooraf ondervonden te hebben, dat ik gelijk die vallei van doodsbeenderen (Ezech. XXXVII), in mijn eigen graf stonk van ellende. En nu was dat woord al in mijn hart gevallen: "O, Mijn volk! ik zal u uit uw graven doen opkomen!" doch ik was nog niet gered. Maar op de Sabbath kwam Psalm 40: "Ik heb de Heere lang verwacht en Hij heeft zich tot mij geneigd en mijn geroep gehoord, en Hij heeft mij uit een ruisende kuil uit modderig slijk opgehaald". Toen kreeg ik daaruit te roepen: "Och Heere mocht het zo wezen! en die morgen werd, onder het lezen van een predicatie van Groenewegen over Psalm, 112: "De oprechten gaat het licht op in de duisternis", en onder het zingen

van Ps. 97: 6 en 7, mijn ziel door ontfermende liefde en genade weer uit mijn eigen graf gehaald en levend gemaakt.

September. Och, Heere Gij zegt in Uw dierbaar Getuigenis: "Ik zal U geven de begeerten uws harten". Indien het dan, Heere Uw wil en Uw tijd is, die altijd de beste is, och, mocht Gij mij dan thuis halen dan zal ik dit zondige, lome, slaperige, vadsige lichaam der zonde afleggen; dat moet dan eerst verrotten en tot stof worden, en dan zult Gij, Heere het in die dag aller dagen, bekleed met heerlijkheid en onsterfelijkheid, oprichten; o, wonder boven wonder! Maar wat mijn ziel aangaat, die zal terstond bij U, mijn Drie-enige, dierbare, volzalige Verbonds-Jehovah, opgenomen worden, om daar eeuwig, eeuwig U te loven en te prijzen, te danken en te aanbidden. O, wanneer komt die dag! Kom haastelijk, mijn liefste! lieve Heere gij verhoorde het gebed van Salomo en van Hiskia, doch het was Hiskia's tijd toen ook nog niet. Maar och, Heere Heere! mocht het nu Uw tijd zijn om mij thuis te halen! Ach, ach, Heere! mijn ziel is begerig en bezwijkt van verlangen naar U, de dierbare, volzaligen, Drie-enige Verbonds-Jehovah. Ach, daar zal ik geen zonde meer doen; niet één zondige gedachte zal daar ooit meer kunnen opkomen, veel minder daden; en alle wrevel, haat, nijd, boosheid zal buiten gesloten zijn. Alle vrienden zullen binnen zijn en in een zalige melodie samenstemmen met hun liefste Zielsbeminde en met al de lieve kinderen Gods, ook met de leraren, die de opperste, enige Zielherder voor hen gebruikt heeft. Hoe groot is toch Zijn liefde, dat Hij hun op aarde niet alleen Zijn eigen dierbaar Woord gaf, maar hen zulks ook deed toelichten, en hen de zalige en grazige weide liet aanwijken; de levende wateren, die volle oceaan van Gods algenoeenzaamheid, hen brengende op het rechte veld van die Hemelse, enige Boaz; al die getrouwe knechten, een Lodenstein, Smytegeld, Comrie, Koelman, Groenewegen, Ledeboer, enz., die hun krachten in huns Heeren dienst besteed hebben, ja, hun leven zelfs niet te dierbaar hebben geacht, zoals 's Heeren eigen discipelen en de profeten, zoals Abraham, Izaäk en Israëel. Daar zullen zij allen tezamen hun volzaligen Koning, die hen met Zijn volheid zal verzadigen, eeuwig aanbidden.

Lieve mensen, die dit boekje in handen zult krijgen, laat u van 's Heeren wege waarschuwen. Verwerpt gij toch niet, gelijk zo velen in onze dagen doen, dat Hemels koren van die Godsmannen, dat die dierbare, enige, Hemelse Jozef (het zij met eerbied gezegd) in Zijn onveranderlijke, trouwe liefde in Zijn Hemelschuren bewaard heeft, en dat Hij ook door Zijn dierbare Heilige Geest schenken zal aan de oprechte zielen, die het bij Hem in de tijd van geestelijken hongersnood gaan halen. Want ach, ach! waar vindt men nu. een recht gezondene van de Opperherder, een herder die de schapen de rechte weide aanwijst? Door hun ingebeelde wijsheid willen zij het de Opperherder niet vragen; daarom eten zij zelf vergiftige moeskruiden en geven die ook aan de mensen. Welk een genade is het, te mogen, zien en ondervinden, dat de dood in die pot is en tot Hem de toevlucht te mogen nemen. En laten zij, die van dat vergif al veel hebben ingenomen, tot die Hemelse enige Medicijnmeester gaan, om genezen te worden, eer het als een kanker voort eet en gij de eeuwige dood sterft. Staat op met de verloren zoon. Daar is immers overvloed van brood; wilt gij nu van honger sterven? O neen, valt voor die hoge, volzalige, alleen dienenswaardige God neer en vernedert u voor Hem. Het kan u immers ook nog te beurt vallen, dat het gemeste kalf geslacht wordt en dat aan u de zegelring van toepassing door de Heilige Geest geschonken wordt. Ziet eens, welk een liefde De vader gaat zelf hem tegemoet en vraagt: "Gevoelt gij begeerte om van uw boelen en zonden verlost te worden?" De Heere zegt het immers: "Al hebt gij met vele boeleerders geboeleerd keert nochtans

weder tot Mij". Nu, gij kunt niet, daarom zegt: "Heere! U gebiedt en ik kan niet; maak mij los!" want al wat de Heere Jehovah gebiedt dat zegt Hij immers duidelijk genoeg in Zijn dierbaar Getuigenis, dat Hij dit wil geven. "Maakt u een nieuw hart", is het gebed, en de belofte is: "Ik zal het geven". De grote Schepper en Formeerder heeft ons goed geschapen; maar door onze moedwillige ongehoorzaamheid zijn wij van onze Schepper en Maker afgefallen en de duivel toegefallen, en dus onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad, waardoor wij geheel verdoemelijk zijn en alle mond gestopt is. Maar nu is immers aan de andere zijde ook alle mond gestopt; want de Zoon Gods, de Heere Jezus Christus, is immers uit de Hemel gekomen en heeft de menselijke natuur aangenomen, om de werken des duivels te verbreken. Hij is immers de verhoogde Zaligmaker, de tegenbeeldige koperen slang (Joh. 3: 14, 15). Tot de kinderen Israëls, die door de vurige slangen gebeten waren, werd op Gods bevel door Mozes gezegd, dat ieder die de opgerichte koperen slang aanzag, zou genezen worden. Allen die nu het woord des Heeren geloofden, zagen op de slang, al was het met een gebroken oog, en zij werden genezen; maar de anderen, die niet geloofden, stierven, ook om hun ongelovigheid. Hoeveel temeer zullen zij behouden worden die, wanneer zij de beet van de helse slang gevoelen en overtuigd worden, dat zij de eeuwige dood sterven zullen, dan in geloof tot de levenden Zoon van God gaan, die opgewekte en verheerlijkten Heere Jezus Christus, die alleen van alle ziels- en lichaamskwalen genezen kan. Indien de ziel nu door Goddelijk licht ontdekt wordt, dat zij uit en van zichzelf niet geloven kan, dan moet zij immers met die kwaal ook weer tot Hem gaan; dan moet immers haar eigen schuld worden; daarover moet zij immers in vernedering komen en uit de diepte naar de Heere uitzien, om uit de kuil harer dodelijke onmacht verlost te, worden? En hoe meer een arme, ontblote ziel daaraan bij het licht van de Heilige Geest ontdekt wordt, hoe meer zij gevoelt dat zij in die kuil is gezonken, waarvan David spreekt in Ps. XLI, zoveel te heerlijker is ook de uitredding. Hoe groter de duisternis is, te heerlijker is immers het licht. En wanneer de ziel dan daaruit verlost wordt, dat geschiedt immers in geen hoek? Die ziel behoeft dan immers niet te vragen: "ben ik verlost?!" daar er helaas! zo velen met een gestolen belofte, zonder de Rotssteen Christus, bedrogen zullen uitkomen. Daarom spreekt ook de Drie-enige Verbonds-Jehovah in Zijn dierbaar Getuigenis, dat zielen, die naar Zijn eigen Woord en weg in het heiligdom verlost worden, niet zullen kunnen zeggen: "mijn eigen hand heeft mij verlost". En daarom kunnen zij ook maar alleen des Heeren eer bedoelen en zoeken, daar de anderen, hoe mooi het ook schijnen mag, aan eigen eer, zin, wil, lust en begeerlijkheid gebonden blijven. En o, hoe duur zijn wij het ook verplicht om al onze krachten, al onze leden alleen tot verheerlijking van onze Schepper en Formeerder te besteden van Wie wij het leven, de adem en alle dingen ontvangen. Moeten niet onze ogen in alles op Hem zien? moet niet onze tong alleen Zijn lof verkondigen? de handen en voeten moeten zij niet bidden en strijden tegen alles wat niet met de eer en wil van de Drie-enige, volzaligen Jehovah overeenkomt, tegen de duivel, de wereld en het eigen vlees? Dan zullen onze handen ook ons beroep getrouw waarnemen, zoals de Heere zulks voorschrijft, om Hem lief te hebben met ons gehele hart, met onze gehele ziel en met al onze krachten, en onze naasten als onszelf. Onze voeten moeten dan op geen zondige, boze, verkeerde paden wandelen, maar Sionwaarts gericht zijn, naar die Stad, die fondamenten heeft; dat nieuw Jeruzalem dat boven is, welker Kunstenaar en Bouwmeester God is, die zegt: "Ik zal zijn die Ik zijn zal", de Eeuwige, de Onveranderlijke, de Heilige Jehovah-God, de Rechter der gehele aarde, voor Wie wij allen moeten geopenbaard worden. Och, Heere Heere! geef het mij, als het U belieft, door Uw liefde en genade, door Uw Heilige Geest, die uitgaat van de Vader en van de Zoon, die belooft de en verworven Geest, in beoefening te

brenge. Zalig toch zijn zij, die Uw Woord horen en doen, hier in vrede en met een goed geweten, dat het begin is, en hiernamaals in het Hemelse Paradijs, om U, de Volzalige, daar eeuwig te aanbidden, te loven, te prijzen en onze kronen voor U neer te leggen, het eigen ik zal daar eeuwig buiten blijven. Gij, krachteloze, machteloze, arme ziel, die door het Goddelijk licht ziet, dat gij in de kuil van ongeloof geboeid en gevangen ligt, weet het, dat de Heere zeker uw gevangenis wende zal. Jozef moest immers ook eerst in de gevangenis eer hij verhoogd werd. Alles moest hem immers ontvallen, ook de schenker, waarvan hij zoveel verwachting had en toen verscheen de redding, alleen van de God Abrahams, Izaks en Jakobs.

Oktober. O, dierbare, enige Medicijnmeester! hier komt een ellendige, vuile, en walgelijke zondares, die in haar eigen graf van zonde en onreinigheid ligt te verrotten, tenzij Gij, lieve, dierbare Medicijnmeester haar geneest en wast in Uw dierbaar Bloed, dat toch van alle zonden reinigt. Bij U is toch dag en nacht de deur open, daar men bij aardse dokters maar op enkele uren van de dag kan geholpen worden, en dan kunnen zij immers zonder de zegen van de enige Medicijnmeester niet de minste krankheid des lichaams genezen. En wat de genezing der ziel aangaat, daarvoor is in eeuwigheid geen hulp besteld - die verlossing is te kostelijk - dan alleen bij die enige Borg en Middelaar, die Drie-enige, volzalige Verbonds-Jehovah. Nu, die heeft nog nimmer een recht zieke ziel, die het waarlijk om genezing te doen is, weggezonden. Blijft toch niet liggen in de vijandschap en zonde; rust toch niet bij de kwakzalvers en huismiddelen van eigen wil, zin en verstand, maar dringt met die vrouw, die ook al het hare daaraan had ten koste gelegd en geen baat had gevonden, maar veeleer erger geworden was, ook zo door de schare, al is het bevende. Die vrouw werd immers dadelijk geholpen. Ziet hier de gestalte van een ziel, die het waarlijk om genezing te doen is:

*Ik zal dan standvastig wachtende blijven,
Ik zal niet wijken, ook een vingerbreed;
Niemand zal mij van deze plaats drijven,
Waar ik tot dood en leven ben gereed:
En schoon mij nimmermeer werd opgedaan,
Zo zal ik blijven aan de dorpel staan,
Ja zo men mij de deur niet open stelt,
Ik moet er in met bidden of met geweld.*

Oktober. O, Heere! geef mij een hart om te erkennen dat Gij met zulk een onreine, walgelijke zondares nog bemoeienissen maakt, en een made, die waardig is vertreden te worden, nog wilt gebruiken. O, wonder boven wonder! In de schuit zittende van 's Gravenhage naar Delft, ontmoette ik onder anderen vier mensen: de een was een oud matroos en twee anderen, wier lichamen door de zonde van drank als anders, zo vervallen waren, dat men er medelijden mee moest hebben. De ene, in de schuit komende, vloekte. Ik kreeg te zuchten of de Heere de vijand liefde weg te jagen met al zijn wapens. Dit gebeurde. een juffrouw, ook in de schuit zittende, was bij haar zuster geweest die aan een erge toring lag, doch het zeer zalig voor haar gemoed had, waarop het door des Heeren lieve Heilige Geest op mijn hart gedrukt werd, om die juffrouw te vragen of zij daar niet jaloers op was, om ook de Borg voor haar eigen ziel deelachtig te worden, dat zij toch ook nodig had. Zo sprekende, begonnen die vier ook te spreken. Toen mocht ik zeggen, dat wij in Adam in het Paradijs van de Heere waren afgefallen en de duivel toegefallen. Toen zei die matroos: "Daar is geen duivel!" waarop ik antwoordde, dat het een van zijn grootste listen was om zijn bestaan te doen

ontkennen, tot verleiding van de arme zielen, "Spreek wat zachter!" zei hij toen; maar ik mocht nu eens meedelen, hoe ik mij menigmaal in het verborgen voor de Heere kreeg neer te leggen, en voor Hem te betuigen welk een groot beest ik voor Hem was; dat ook ik die verloren zoon was, die mede van de Heere was afgevallen; maar door de eeuwige, ontfermende liefde en genade was opgezocht. Toen zat er een, die gevloekt had, op zijn borst te slaan en zei: "Die verloren zoon ben ik". De oude matroos, die gevloekt had, zei nu: "Ik heb vrede met u!" waarop ik antwoordde: "Gij moet vrede met de Heere hebben!" en de andere riep maar met tranen: "Ik ben de verloren zoon!" "Och (zei ik) mocht gijlieden nu met die verloren zoon opstaan en de zwijnendraf van de vuile zonden verlaten." Toen zei die oude matroos: "De zonde kan ik geen tien uren missen!" Val dan in het verborgen op uw knieën" zei ik. "Nee, dat doe ik niet!" zei hij. "O, (hernam ik) wat is het een liefde van zulk een volzalig God, dat Hij nog met zulke vuile zondaren wil te doen hebben, die niet anders hebben gedaan dan tegen zulk een heerlijk, goedertieren God te zondigen, die zoveel weldaden aan ons gedaan heeft, die wij allen met ondankbaarheid vergolden hebben. Wij zouden immers allen zeggen: "Ik wil met zulk een booswicht niet meer te doen hebben, want hij wil niet". Wij zouden immers de deur voor hem toesluiten? en ziet nu eens zulk een liefde! Bij zulk een heerlijk, heilig God is nu nog de deur van genade open en Hij roept nog tot ons: "Komt tot Mij, Ik zal u bekeren, Ik zal, u reinigen en heiligen en uw zonden afwassen!" Toen zeiden zij tegen elkaar: "Het is toch wat beter, zulk een taal te horen dan in de herberg te zitten", en twee zaten te wenen. "O (zei ik), met rasse schreden gaat dit jaar weer voorbij. Haast u dan om uws levens wil, opdat gij geborgen mag zijn. Ziet, eer het jaar teneinde is, dat uw schuld betaald is en uw zonden uitgewist worden door het dierbaar Bloed van Christus. Als de dood komt is het voor eeuwig te laat, en die grote schuld, zo ontelbaar als het zand aan de oever der zee, kan nergens door uitgewist worden, noch door plichten, noch door aalmoezen, maar alleen door het Borgbloed van de dierbare Heere Jezus Christus." De vierde begon nu ook te spreken en zei, dat hij een vrome moeder had gehad, waarvan hij nog de boeken had, zoals Bunjan, enz. Wij waren in Delft eer wij het wisten, doch vooraf werd het mij gegeven hen nog met medelijden aan te spreken. "Ziet (zei ik), het is door de ontfermende Voorzienigheid, zonder Wiens wil geen haar van ons hoofd valt, dat de Heere u nog laat roepen om tot Hem te komen. Heden, heden dan! morgen kan het te laat zijn! O, wat zou ik blij zijn als gij ook in de Hemel mocht komen! Valt nu, als gij thuis gekomen bent, voor Hem neer en zegt: "Och, Heere daar lig ik nu als zulk een walgelijk, onrein zondaar; erbarm U over mij! De deur van genade is immers nog niet gesloten?" Zij weenden en waren zeer verslagen. "O (zei ik), stelt het niet uit, want als gij nu in uw zonden blijft voortgaan, daar de Heere u nu zo liefelijk nodigt, dan zal deze morgen, dit uur tegen u getuigen in de eeuwigheid." Toen wij nu te Delft waren drukten zij mij de hand en twee weenden. Och! mocht de Almachtige hen nu rukken uit de macht van de satan en der zonde! En indien de Heere daartoe eens een nieteling had willen gebruiken, dat zou immers een eeuwig wonder zijn?

December. De laatste maand. Zo komt de laatste dag, de laatste uur en minuut, dat ons uurglas is afgelopen en de dood komt. O, gij allen die dit leest, zo komt ook uw en mijn uur en seconde. Maar ach! die dan niet wakende en biddende bevonden zal worden, zal met de dwaze maagden moeten weggaan en dan is de genadedeur voor eeuwig gesloten en het is te laat. Daarom heden dan, terwijl gij Zijn stem hoort, stelt het niet uit tot morgen; want de dood komt in dat uur ais gij net niet verwacht waarom haast u om uws levens wil! De Heere geve u geen rust totdat uw ziel gewassen is in dat dierbaar, kostelijk Bloed; want toen de kinderen Israëls nog in Egypte waren en

Farao hen door zijn verstoktheid en hardnekkigheid niet wilde laten trekken, opdat de Jehovah-God door zijn wonderen zou verheerlijkt worden, en de verderfengel door Egypte moest gaan, werd hun gelast de zijposten hunner deuren met het bloed van een lammetje te bestrijken, om hun te tonen, dat zij niet onschuldig waren, maar door enkel vrije verbondsliefde behouden werden, dat een klaar afbeeldsel was van dat heerlijk Godslam en van dat dierbaar, kostelijk bloed, dat reinigt van alle zonde.

December. "Ziet! ik verkondig u grote blijdschap, die al den volke wezen zal!" Maar voor wie? Voor hen, die leren kennen en ondervinden dat hun hart een beestenstal is en de hoge noodzakelijkheid gevoelen dat de Zaligmaker daarin geboren worde. Nooit zal die blij boodschap anders verstaan worden.

December. Ik was niet zo in de behoefte als verleden jaar, om de in dit jaar opnieuw gemaakte schuld, die zo ontelbaar was, weer verzoend en afgewassen te krijgen in dat dierbaar Bloed. En nochtans behaagde het de eeuwige ontfermende Liefde, om Zijns Zelfs wil met het uitgaan van het oude jaar nog zalig af en in te dalen en met een lief kind des Heeren uit het leven te spreken en te zingen van de wegen des Heeren, en het was Nieuwjaar eer wij het wisten. Wij mochten door de ontfermende liefde des Heeren met eerbiedigheid onze knieën buigen en de bidder werd ook door de dierbare Heilige Geest ingeleid, zodat wij eendrachtelijk bijeen waren en met dat versje mochten inslapen en ontwaken, Ps. 118: 14:

Gij zijt mijn God dien ik doe ere.

Januari 1868. Nieuwjaarsmorgen wekte mijn lieve, dierbare, Drie-enige Verbonds-Jehovah mij weer vroeg op (anders ben ik een luie, dode hond, die maar zou blijven liggen ronken op het bed van zorgeloosheid) met hetzelfde versje nadat de vijand mij 's nachts in de slaap grote tormenten had willen aandoen. Maar mijn lieve Koning, de Heilige Israëls, die niet slaapt noch sluimert, hield over mij nieteling en made, de wacht en maakte mij wakker. Ook was Hij mij die morgen vroeg zalig nabij, zodat ik als een onwaardige en ellendige een heerlijke nieuwjaarsgift van de Koning der koningen mocht ontvangen. O, wonder boven wonder! Maar de Heere doet het om Zijns zelfs en om Zijns groten Naams wil. O, hoe velen zijn er, die deze dag uitzien en hunkeren naar giften, maar zich niet bekommeren om die grote eeuwigdurende Hemelgift, daar toch alle aardse giften en schatten voorbij gaan.

Februari. Och, lieve Heere! ik kom weer voor mijn jongste zuster, opdat haar ziekte tot Uw heerlijkheid bevonden mag worden! Geef Gij haar een Hemelse kus tot genezing van haar ziel! Een machtwoord van U, de Hemelse Medicijnmeester, dan zal zij geheel gezond zijn. Al de medicijnmeesters van de gehele wereld kunnen daar toch het minste niet aan toebrengen. Och, dat die lieve, dierbare Heilige Geest haar door Uw woord mag verzegelen, dat Gij ook bij de Vader voor haar bent ingetreden en Gij tot haar ziel mag zeggen: "Ik heb verzoening voor u gevonden!" Want geliefden, die dit leest, daar zal het toch op aankomen, voor u; niet alleen voor anderen, maar voor u, vergeving der zonden in het Bloed van de dierbare Borg. Alleen, die kinderen` Israëls werden genezen, die door het geschonken geloof op de koperen slang zagen.

Augustus. Alweer een maand nader bij de dood, de eeuwigheid en het oordeel. Maar ach, hoe groot zal dit onderscheid zijn ter rechter of ter linker hand gesteld te zullen worden. Zij, die ter rechterhand zijn, zullen dat zielzaligend woord horen: "Komt gij

gezegenden mijns Vaders! beërft dat Koninkrijk, dat voor u bereid is van voor de grondlegging der wereld", en zullen ingaan in de eeuwige rust, vrij van zonde, moeite en verdriet; vrij van alle smaad, hoon, haat en bitterheid. Daar zullen alle tranen afgewist worden, daar zal de helse havik de arme weerloze tortelduif niet meer kunnen vervolgen, Maar ach! ach! wat zal het wezen voor hen, die aan de linkerhand zullen gesteld worden! Alle rampzaligheid, alle smart, wroeging en pijn zullen zij ondervinden en geen druppel water genieten, om de tong te verkoelen. Al de leden, waarmee gezondigd en de Verbonds-Jehovah getergd is, zullen de eeuwige pijn en smart ondervinden. Het hart, dat van de zonde niet begeerde los gemaakt te worden, daar de Drie-enige dierbare Verbonds-Jehovah zegt, dat Hij het wil reinigen, heiligen, bekeren, regeren en wassen in dat dierbare bloed, door de dierbare Heilige Geest, die uitgaat van de Vader en van de Zoon; die ogen, welke naar Sion behoorden gewend te zijn geweest, maar naar vuile lusten en zonden gezien hebben; die oren, welke naar de stem Gods moesten gehoord hebben, maar die naar eigen zin en wil, naar nietige schepselen gehoord hebben; die mond, welke alleen des Scheppers lof had moeten vermelden, gelijk Hij in Zijn dierbaar Getuigenis zegt: "Dit volk heb Ik Mij geformeerd! zij zullen Mijn lof vertellen", die mond welke niet anders gesproken heeft dan tot oneer, ja, vloekte tegen dat heerlijk majestueus Wezen, de Koning, der koningen, die Hemel en aarde uit niet heeft geschapen; die neus, welke die heerlijke roos van Saron moest geroken hebben, die oliën, welke goed tot reuk zijn, veel heerlijker dan Maria's kostelijke balsem, die handen, welke gebruikt en gegeven zijn om heilig naar de hemel op te heffen, maar tot zonden en onreinheid gebruikt zijn en om als mollen in de aarde te wroeten; die voeten, welke naar Sion moesten gelopen hebben, zoals David zegt: "Ik heb mijn voeten gekeerd tot Uw getuigenissen", maar die naar de hel gelopen zijn, op vuile zondepaden, doende de wil des vleses en der gedachten; nu, dat zal en kan immers niet anders of al die leden zullen vol pijn en smart zijn; daar zal dat vreselijk woord gehoord worden: "Gaat weg van Mij, gij vervloekten! in dat eeuwige vuur, dat de duivel en zijn engelen bereid is".

Augustus.

Haar begeerte vervult Gij met goed.

Ja, dierbare Drie-enige, Volzalige dat doet Gij. Alle begeerten, die van U zijn, zult Gij ook zeker vervullen. Dat hebt Gij nu weer zo klaar getoond, in het beschikken van dat tentje, dat woninkje, dat ik nu uit Uw lieve Vaderhand zal ontvangen. Ik ben het niet waardig, Heere Heere, ja het allerminste niet. Als Gij, allerdierbaarste Heere mij op straat zette, zou zulks rechtvaardig zijn. Gij, dierbare Heere Jezus! had niets waarop Gij Uw hoofd kont neerleggen. Dat wilde Gij niet van de wereld hebben, daar toch de gehele wereld, met al wat er op en in is, van U is. De godzalige Lazarus bezat ook geen woning; maar toen de nood hoog was, zond de Heere der Engelen, Zijn, getrouwe dienaren, om hem in zijn eeuwige vaste woonplaats te brengen, in het nieuwe Jeruzalem, in dat Hemels Paradijs! Nu lieve Heere, mocht dat nu mijn laatste aardse tentje zijn, als het Uw wil en weg was! Mocht mijn stof hieruit naar het graf gedragen worden, totdat het in die grote dag aller dagen met ziel en lichaam geheel verheerlijkt, onsterfelijk en onverderfelijk, eeuwig bloeien en groeien zal in het Hemels Paradijs. Daar zal geen engel meer staan met een zwaard, om uit te drijven; daar zal geen verzoekende duivel zijn; daar zullen geen oren zijn, om naar hem te horen, noch een hart, dat de zonde koestert; geen verboden boom, maar de Boom des Levens, die in het midden van het Paradijs staat en waar hun lieve Koning der

koningen, Schepper, Herschepper, Formeerder, Maker, en Man, die dat zelf is, hun geven zal volle verzadiging van vreugde en lieflijkheid voor Zijn zoet, vriendelijk, beminnelijk, heerlijk, heilig, dierbaar Aangezicht. Eeuwige blijdschap zal daar van hen afstralen; met lof, dank en aanbidding zullen zij tot in alle eeuwigheid vervuld zijn, omdat zij tot hun grote verwondering daar gebracht zijn. "Ik hier? zullen zij uitroepen, daar zij op aarde ondervindelijk betuigen moesten de onderste hel verdiend te hebben en waardig te zijn, omdat zij leerden zien, dat zij die heerlijke Majesteit, hun Schepper, Formeerder en Weldoener niet anders dan beledigd en vijandschap getoond hadden, tegen al Zijn dierbare wegen en tegen Zijn heerlijke, alleen volmaakte wil waar zij met hun eigen boze zin en wil altijd tegen stonden, en dat, indien die heerlijke Majesteit door Zijn alleen overwinnende en alles overklimmende Gods kracht hen niet gestuit had, zij maar voort gerend en voortgehoud zouden hebben. En daarom zullen zij dan daarin dat hemels licht, in dat heerlijk Aanshijn eerst recht kunnen zien, dat het alleen soevereine, ongehouden liefde en ontferming is, dat zij daar gebracht zijn. En daar is de eeuwigheid dan ook voor nodig, om dat te zien, te kennen, te aanbidden en Hem, de Jehovah-God, alleen de lof, dank en aanbidding tot in alle eeuwigheid toe te brengen. Amen.

September. Ach, Heere Heere! wat heb ik het gisteren slecht afgemaakt Ach, wat zal het toch een groot wonder zijn als, ik bij U zal komen! Deed gij het niet alleen om uzelf en om Uw vrije, soevereine liefde te betonen aan de goddelooste, dan was het eeuwig afgedaan; want ik moest zeggen dat de Heere zich aan al de kinderen Gods, die op ons donderdagavondgezelschap waren, mocht verheerlijken, maar aan mij, die het die dag zo gruwelijk had afgemaakt, aan zulk een snode booswicht, zou het niet geschieden. En daarover werd mijn hart, dat zo hard is als diamant, van droefheid zo verbroken, dat ik zei: "Och mocht ik mij dood wenen!" Ik verstond toen iets van het versje dat de nu triomferende Dirk Verhey aanhaalt:

Ellendig, zondig, droevig, blij,
Behoeftig, dwaas, onkundig, dodig;
Ik zing van vrijheid, schoon niet vrij;
'k Heb Jezus alle dagen nodig.
Onwaardig, kracht'loos, ongeschikt,
Ontrouw in huis en godsdienstplichten;
Ondankbaar als mij God verkwikt,
Onbuigzaam om voor God te zwichten;
Voorbarig, ijverloos en blind;
'k Ben ras verschrikt, bedrukt, verlegen;
Bleef Jezus dan geen eeuw'ge Vrind,
Hoe kwam een worm door Achors wegen?

Oktober. Ach, Heere Heere mocht er met de eerste dag van deze nieuwe maand een nieuw leven in mij opstaan. Dierbare Heere Jezus Gij zijt de Opstanding en het Leven, opdat Gij in alles de eerste zoudt zijn. Och, Drie-enige Verbonds-Jehovah! wees, als het U believen mag, ook weer eens de eerste in mijn ellendige, doodschuldige ziel! Rechtvaardig ben ik de hel waardig, vanwege mijn gruwelijke zonden, mijn boos afmaken, mijn zonden van nalatigheid; maar Gij, dierbare Ontfermer! bent het nog niet moe, zulk een snode booswicht te verdragen, anders was het ook met mij afgedaan. Doe het Heere om Uws zelfs, om Uws roems, om Uws Naams en Verbonds wil. Amen.

Oktober. Ach, Drie-enige, volzalige, onveranderlijke Verbonds-Jehovah hebt Gij nog weer aan zulk een boze en snode haar begeerte gegeven, om uw lief kind te Benthuizen, Fransje, nog eens te zien voor dat zij naar huis gaat, naar het vaderland der rust, naar dat Nieuwe Jeruzalem, waar zij ook eeuwig zal triomferen met al de gezaligden en ook met onze geliefden leraar en herder dominee L. G. C. Ledeboer, om eeuwig voor de Jehovah-God de kroon neer te leggen, als een die ook uit de grote verdrukking kwam. Maar:

Een uurtje voor de Troon zal 't al vergeten wezen.

Ach ja, lieve Heere wat is dat met een kruis en och, dat het maar recht een kruis was. Dat wij er bij ogenblikken recht en innig onder vernederd mogen zijn, wat het is, tegen zulk een heerlijk, heilig, majestueus, volzalig en niets als goeddoend, Drie-enig God te zondigen en Hem stank voor dank toe te brengen. Och! dat die drekzak der verdorvenheid zoals Uw lieve kinderen het wel eens uitdrukken ons toch gedurig tot diepe schaamte, ootmoed en boetvaardigheid mocht verstrekken. en die moet hij omdragen en meeslepen totdat de dood. komt en het in de aarde gebracht en daar stof wordt, om in die groten dag verheerlijkt, onverderfelijk en onzondig opgewekt te worden. Daar zal toch niets onreins binnenkomen.

Oktober. O, Heere! wonder boven wonder is het, dat Gij nog bemoeienissen maakt met een dode hond, zoals ik ben, die daar maar zo zorgeloos heen gaat en met haar snoodheid, boosheid en afmaking tegen U, Heere, de heilige, majestueuze, goedertieren, getrouwen, onveranderlijke Verbonds-Jehovah, niets te doen heeft, totdat Gij U door Uw eeuwige, onveranderlijke liefde weer ontfermt en haar weer opzoekt, en dan laat zien wie en waar zij is, hoe ver afgedwaald en in de zwijnendraf van eigen zin, wil, en eer zij weer is ingezonken. O, wat een zalige, dierbare, onveranderlijke, getrouwe, opzoekende zondaarsliefde dat moest immers mijn ziel doen smelten als was voor het vuur, Och, Heere sla toch, als het U belieft, dat verharde hart in stukken en verbrijzel het als een pottenbakkersvat; want daarin wilt Gij wonen en tronen. Ach, een boos, hoogmoedig onboetvaardig, hart wil niet bukken voor U, de Volzalige. Och, mocht het mij nog eens weer gebeuren, zoals in dat versje staat, dat ik geloof van Uw dierbare indachtigmakende, Heilige Geest gekregen te hebben:

*'k Heb U voorwaar in t heiligdom
Voorheen beschouwd met vrolijk' ogen;
Hoe zag ik daar Uw alvermogen,
Hoe blonk Uw God'lijk' eer alom;
Want beter dan dit tijd'lijk leven,
Is Uwe goedertierenheid.
Ach, werd ik derwaarts weer geleid,
Dan zou mijn mond U d'ere geven.*

Amen! moest ik op dat versje zeggen en gedurig zingen met een zuchtje, om derwaarts weer geleid te worden. Nu kon ik David verstaan: "Gun leven aan mijn ziel!" Nu, de lieve Verbonds-Jehovah liet mij Zijn dierbare, opzoekende liefde klaar zien en er iets van ondervinden.

November. Nog maar één maand en het jaar is weer teneinde. Hoe spoedig zal dat zijn en niemand weet of hij het volgende jaar zal intreden. O, hoe gelukkig zullen zij zijn voor wie het een eeuwig vrijjaar wezen zal, als een vrijgekochte door het Bloed des Verbonds! En gij, die dat nog zo klaar niet weet en uw gemis recht gevoelt en betreurt, och, oprechte zielen! zoekt veel in het verborgen eenzaam en gemeenzaam met een Drie-enig, volzalig God te wandelen en te handelen; met Maria aan die volzalige, dierbare voeten neer te zitten en dat éne nodige te zoeken, dat is: door Hem geleerd en geregeerd te worden; en dat is de beste verzekering. Blijft daar maar liggen en zingt met Groenewegen:

*'k Wil veel liever liggen sterven
Aan Uw voeten, eer ik, Heer!
Zonder zegen te verwerven,
Mij van Uw troon afkeer;
't Hart kan zich niet verzaden,
Of het moet in liefde baden,
Jezus moet er Koning zijn,
Hij moet van mij, Hij moet van mij,
Van mij overwonnen zijn.*

Zij wordt dan gewillig gemaakt op de dag van Gods heirkraft, om te zeggen; "Heere neem mijn hart en bewerk het tot Uw eer".

November. Ach Heere! welk een blind, bot en ellendig schepsel ben ik. Dat versje Psalm 119: 6,5, dat ik zo menigmaal met Uw volk en kinderen heb gezongen, heb ik nog nooit verstaan.

Nu zal ik, als het mij gegeven wordt, er iets van zeggen. Daartoe heb ik echter Uw indachtmakende Geest nodig. 's Maandagsmorgens had ik enkel die woorden:

Een licht bevonden.

Ik zei: "Ja Heere dat bent Gij; anders zien wij niets, want wij zijn stik duisternis". alleen die woorden bleven mij bij tot Woensdagmorgen; toen kreeg ik het gehele versie;

*Hoe wonderbaar is Uw Getuigenis
Dies zal mijn ziel dat ook getrouw bewaren;
Want d' op'ning van Uw woorden zal gewis,
Gelijk een licht het donker op doen klaren;
Zij geeft verstand aan slechten, wien 't gemis
Van zulk een glans een eeuw'gen nacht zou baren.*

Ik kreeg toen bij een straaltje van die heerlijke Zon der Gerechtigheid te zien dat ieder woord van dat versje van een grote omvang was. Als die dierbare Geest het dierbaar Godsgetuigenis opent, dan wordt het donkere opgeklaard.

Zij geeft verstand aan slechten, wien 't gemis

Van zulk een glans een eeuw'gen nacht zou baren.

Want bij dat licht worden de gruwelen van het boze hart gezien, en wij daardoor voor die Heerlijke Majesteit vernederd; maar die dat zal missen dien zal het een eeuwige nacht baren.

O, Heere! gij doet niets dan goedertierenheid aan mij, die de snoodste en booste van Uw kinderen ben. Och, wil mij door Uw lieve, dierbare, Heilige Geest mijn onwaardigheid toch recht diep doen gevoelen! laat dat diamanten hart toch voor U smelten, als was voor het vuur; want bij zulk een hart wilt Gij wonen en werken, en zulken wilt Gij onderwijzen.

Lieve Heere! ik zou het niet van U durven vragen omdat ik zulk een snode booswicht, ja, een groot beest bij U ben, maar omdat Gij het alleen om Uws zelfs wil doet, vind ik daar vrijmoedigheid toe. U weet, dat ik Uw raad en Uw onderwijs zo nodig heb en dat ik geen voetstap naar het Hemelse Sion hier boven doen kan uit en van mij zelf; anders toch volg ik maar mijn eigen bozen en verdorven wil en het nietige schepsel, en ik moet U alleen volgen. Gij hebt toch in Uw dierbaar Getuigenis beloofd, dat Gij de blinden zoudt onderwijzen. Gij, mijn dierbare Heere weet ook in welke wegen ik op dit ogenblik Uw raad zo nodig heb. Altoos hebt Gij mij raad gegeven; Gij zult mij ook nu niet verlaten. Amen.

Januari 1869. Och, Heere! als het Uw wil en tot Uw eer is, wens ik Uw goedertierenheden, trouwe liefde en genade te vermelden, aan de snoodste en booste bewezen, die toch niets anders dan de hel waardig is. Wanneer U, mijn dierbare, Drie-enige Verbonds-Jehovah, mij dan thuis gehaald hebt, dan kunt Gij het nog aan de een of ander van Uw kinderen tot troost en bemoediging doen verstrekken; ook voor onbekeerden, de schapen die nog moeten toegebracht worden, kunt Gij het gebruiken, om hun harten te doorwonden; het minste en geringste kunt Gij daartoe toch dienstbaar maken, omdat het Uw eigen werk is. En als ik dan bij U ben, ontdaan van het lichaam der zonde, dan zal ik mij ook niet kunnen verheffen, alsof ik er iets aan toegebracht had. O neen, als Uw soevereine liefde mij niet te sterk was geworden en mij overwonnen en overmacht had, dan zou ik nimmer de wapens voor U hebben neergelegd, hoewel Gij mij, nog een kind zijnde, reeds lust gaf tot Uw zalige dienst. Maar Gij zijt altijd de eerste; het is uw opzoekende liefde, die ons altijd voorkomt en dat nog steeds bij voortduring. Daarom moet ook schaamte steeds mijn aangezicht bedekken en daarom blijft het ook altoos een wonder, als Gij wederom naar zo iemand belooft om te zien.

Daar het U behaagde, Heere! mij met krankheid te bezoeken, dachten uw kinderen dat ik thuis gehaald zou worden. Hun gebeden en zuchten gingen tot U op, uit droefheid en vrees, dat ik heen zou gaan. Dat liet Gij, Heere mij aan mijn ziel ondervinden, zoals uw kindertjes het toen ook aan mij openbaarden. O hoe ondersteunde Gij mij, door mij zo de hartelijke banden van sommige van uw lieve kinderen te doen kenbaar worden. En ach! wat schonk Gij mij ook een ontfermende liefde en genade om, geheel eenswillend met U te maken zonder enig uitbeding. Wat een aangename en zalige nacht deed U ook ondervinden. Heere wat gaf Gij daar Psalmen in en deed de nacht lichten als de dag. Hoe schonk Gij mij ook dat lieve innige versje uit Psalm CXVIII, zo juist gepast op mijn toestand. Maar wat zeg ik? Heere als Gij wat geeft is het altoos gepast. Het luidt aldus:

*Gij zijt mijn God, dien ik doe ere
Met lofzangen van zoete toon;
U alleen aanbidd' ik, o Heere!
En prijs U steeds, met psalmen schoon:
Dankt de Heer, zeer hoog geprezen,
Want groot is Zijn vriendelijkheid,
Zijn goedertierenheid zal wezen
Bestendig in der eeuwigheid.*

Welke zalige uitlatende liefde en omhelzingen deed Gij mij ondervinden. Hoe levendig was mij het Hooglied van Salomo. Gedurig moest ik uitroepen: "O, dierbare Bruidegom hoe groot is Uw liefde in wellusten" Hoe wonderlijk was mij die nacht! Zó lag ik onder die liefdeschaduw, dat ik mij in het minste niet kon bewegen. Toen kreeg ik ook dat vers te te zingen uit Psalm 65: 3.

Wij zullen met heerlijkheid schone, Uws huis verzaad zijn. enz.

En als het uit was, moest ik het weer zingen, en dat duurde zo de gehele nacht. Tot drie uur was ik op geweest, toen kwam de helhond mij verschrikken, nadat ik even ingesluimerd was; doch hij slaagde niet. Die dierbare, liefderijke Herder, die niet slaapt noch sluimert, hield de wacht. Toen vroeg mijn lieve, dierbare Verbonds-Jehovah mij of ik niet zeggen moet: "Mijn Vader! Gij zijt de Leidsman mijner jeugd" en Hij liet mij zien wie Hij van een kind af voor mij geweest was. O, wat moest ik toen uitroepen: "Ja, ja, lieve Dierbare, van jongsaf is Uw liefde, zorg en genade over mij geweest en dat aan zulk een! Maar ach! het is alleen om Zijns zelfs wil, dat Hij zich aan de snoodste en booste verheerlijkt. Och, Heere lief! geef mij daarvan toch een diepe indruk door Uw genade

Toen ik 's morgens opstond, bleef die gestalte mij bij en toen gaf die lieve Koning van Zijn Kerk mij zulke goedertieren gedachten van Zijn liefde en genade voor Zijn volk, hoe dat de poorten der hel Zijn gemeente niet zouden overweldigen. Al de listen, die door de helse Haman gesmeed werden zouden niet baten; want als de tijd van redding daar was, dan zou de Jehovah, God de Almachtige, met een wenk de vijanden verslaan. Maar vooraf geeft hij het gevaar aan Zijn volk te zien, en dat het hun zonden zijn, en hun boosheid en snoodheid is, die de straffen veroorzaken; zodat er kermende Mordechai's en biddende en vastende Esthers gevonden worden, zoals die lieve Smytegelt het de kerk Gods toewenst op de eerste Zondag van het Nieuwe jaar (o hoe waardig zijn die innige wensen dikwijls gelezen te worden!) Dan gaat Hiskia, de koning, tot de Koning der koningen, om te smeken (zegt hij). Dan is de Heere alleen het vertrouwen van aan vromen Josafat: "want in ons is geen kracht tegen deze grote menigte, die tegen ons komt, en wij weten niet, wat wij doen zullen, maar onze ogen zijn op U". En ziet het Goddelijk antwoord: "En vreest gijlieden niet en weest niet ontzet vanwege deze grote menigte; want de strijd is niet uws, maar Godes" en ziet de heerlijke redding, 2 Kron. XX. En wat zullen wij zeggen van David en al de profeten, hoe heerlijk Hij ze gered heeft, nadat Hij hen in ootmoed, schuld en schaamte gebracht had, hetzij voor hun personen of voor het gehele volk.

Ach, Heere! welke bemoeienissen maakt Gij nog met een nietig stof, om mij nog eens te vernederen en als een wormpje aan Uw voeten te doen kruipen. O, mocht U Mij toch steeds veel verwaardigen als een hondje te mogen smeken om de kruimeltjes der

genade; want dat is toch de grootste zaligheid voor het arme schepsel, om niets voor U te zijn, zoals die lieve, godzalige Lodenstein zong:

*Wij zijn niet dan voor de Heer,
En ons heil is in Zijn eer,
En Zijn eer in al Zijn werken,
Als Hij ons dan zinken doet,
Kunnen wij Zijn lof maar sterken;
Wat Hij doet is even goed.*

Februari. Ach dierbare, Drie-enige, volzalige, onveranderlijke, getrouwe Verbonds-Jehovah de tijd is weer daar, dat wij van het dierbaar en gewichtig lijden horen. Och, dat het door Uw Heilige Geest toch een diepe indruk op onze zielen mocht maken. Wat is er niet grote reden van diepe schaamte over onze lauwheid, onverschilligheid en lusteloosheid daaromtrent, en het is toch de gewichtigste stof voor ons om te overdenken. Terecht vraagt Gij in Uw Getuigenis: "Wie heeft onze prediking geloofd!" daar het zoals de godzalige Lodenstein in zijn "Meditatiën over het Lijden" zegt, toch een zaak is, in welker overdenking wij ons gehele leven zouden kunnen besteden, en de apostel Paulus niet voornam iets te willen weten dan Jezus Christus en dien gekruist. Leest die Meditatiën; O zij zijn zo innig, zo godzalig! Och, zoekt die blinkende, schitterende, zelfverloochenende, Gods eer alleen bedoelenden dienstknecht des Heeren toch op in zijn dierbare werken, zoals: "De Geestelijke opwekker", die geestelijk innige verzen, die voor een verhemelde ziel met recht geestelijke Uitspanningen mogen genoemd worden: "de Beschouwingen Sions" en dat kostbare boekje, dat vooral in onze tijd, die zo vol is van dwalingen en van het licht achten der zonde zo nuttig is: "De weegschaal van de onvolmaaktheden der heiligen".

"Heere! leer mij mijn dagen tellen, opdat ik een wijs hart bekom!" Dat moest onze dagelijkse praktijk zijn; dan zouden wij waarlijk vreemdelingen zijn en niet zo aan het zienlijke en zinnelijke gebonden zijn, dat toch voorbij gaat, wij zouden dan meer zoeken de dingen die boven zijn, en niet zoals de mollen in de aarde wroeten, want, kinderen Gods!

Gij zijt te edel en te hoog van bloed, Dan dat gij als de mollen wroet.

Als ik op mijzelf zie, ach, welk een ellendige, lauwe, luie, dode hond ben ik! Mocht de gestalte des tollenaars eens de gestalte van mijn hart wezen dan zou ik weer gerechtvaardigd in mijn hartehuis terugkeren. Heere verbrijzel daartoe nu eens dat verharde diamanten hart, hoewel ik duizendmaal waardig ben aan de verharding van hetzelfde te worden overgegeven. Maar ach, Heere Heere, doe het niet, als het U belijft! laat mij liever als een hondje aan Uw genadedeur mogen blijven liggen, om een kruimeltje van genade. De honden eten toch van de brokken huns heren.

*Een moordkuil is mijn hart;
Och voelde ik dieper smart,
Beweende ik meer mijn zonden,
Die U bedroeven; Heer!
En voelde ik daarbij meer
De kracht van Uw wonden*

Ach ja, als de zonden smarten en wonden waren en wij daarmee door Uw wonden mochten vluchten, o wat zou ons dat diep vernederen, en tot schaamte brengen! Dan zou ook Uw dierbaar lijden dieper indruk op onze zielen uitoefenen, Heere Heere! Hoe slecht maak ik het toch in alles af! Ach, wie ben ik en wie moest ik wezen! Wee mij dat ik zo gezondigd heb! Ach, dierbare, enige, enige Medicijnmeester, mocht dat vergif door Uw genade gebruikt worden tot genezing; opdat ik ootmoediger, nederiger, bedachtzamer en in heilige kinderlijke vrees Gods mocht wandelen en zo omtrent de zielen van mijn naasten met liefde en medelijden aangedaan zijn. O lieve kinderen Gods! mochten wij toch veel in dat heilgeheim van vrije genade ingeleid worden, zoals een godzalig nederig man eens uitdrukte: "Beter is een zonde die vernedert, dan een plicht die hovaardig maakt."

O, wonder van genade dat Gij, dierbare Jehovah! een die het zó slecht afmaakt, nog verwaardigt met haar noden tot U te komen, en deze morgen nog een geopende toegang gaf tot de Troon van Uw genade, om mijn zonden voor U neer te leggen, daar ik toch niet anders verdiend had, als een hond weggejaagd te worden. Amen.

17 Juni 1869. Ach, dierbare, lieve, Drie-enige Verbonds-Jehovah in Uw goedertierenheid zendt Gij mij veel kinderen op mijn schooltje maar Gij ondersteunt mij ook en laat niet verzocht worden boven vermogen. In de nood redt Gij, als er waarlijk nood en behoefte aan U is. Doch Vrijdag en Zondag mocht ik sterk het heimwee naar U, mijn Zielsbruidegom, gevoelen; maar de verzoeker zei dat die begeerte niet recht was; dat ik mij daarin bezondigde, en toch had ik nergens anders begeerte toe. Als iemand alle gemak en aangenaamheid had aangeboden, ik zou volmondig hebben kunnen zeggen, dat niets mijn ziel kon verzadigen of veraangenen dan om bij U te zijn. Hoe meer de vijand echter inwierp, dat ik mij daarin bezondigde, hoe hoger de begeerte rees. De lieve, dierbare, Drie-enige Verbonds-Jehovah redde mij echter uit deze strik. Zie hier op, welke wijze. Gedurig kreeg ik die woorden,

Heer! wanneer komt die dag, dat ik bij U zal wezen!

doch ik gaf daar weinig acht op. Ik wist op dat ogenblik ook niet waar zij stonden, daar ik ze toch zo menigmaal uit Psalm XLII uit zielsbehoefte, als het gegeven werd, had gezongen. Ik dacht dat zij in Lodenstein of in het Bundeltje stonden. Telkens echter als mij die woorden te binnen kwamen, dacht ik, "die hebben het toch ook uitgeroepen," en meteen schoot mij te binnen, dat het in Psalm XLII stond. Toen ik het nu opgezocht had, kreeg ik te zien dat die begeerte niet buiten maar naar 's Heeren Woord was en dus niet zondig. Maar ik kreeg er nog iets bij; want alles wat die Dierbare en Volzalige doet is, altoos boven bidden en denken. Dat versje uit het Bundeltje kwam mij in de gedachten,

O eeuwigheid, kom ras! Ach, dat ik bij U was!

Ik kreeg te zien en te zeggen: Ach, Heere de eeuwigheid, de hemel zou niets zijn buiten U. Toen wenste ik dat versje te lezen en zocht het in het Bundeltje, doch vond het niet. Ik bezat nog een ander exemplaar, denkende dat in het eerste misschien een fout was; ik zocht het daarin, maar vond het ook daarin niet. Het moest toen weer die rechte en enige weg in: "Laat al uw begeerten met dankzegging bekend worden bij God". Laat ons toch niet denken, dat zulke kleinigheden te gering, zijn om er mee tot

de Heere te gaan, maar ons liever verwonderen, dat die grote Majestueuze Schepper van Hemel en aarde een nietige made, waarvan Hij zelf getuigt, dat zij minder dan een druppel aan een emmer of een stofje aan de weegschaal is, vergunt om met al haar noden en lasten tot Hem te mogen komen, ja, te moeten komen. O, wonder boven wonder. Zeg, lieve kinderen Gods! zou daar onze ellende niet veel uit voortkomen, dat wij niet tot de geopende Fontein, maar tot gebroken bakken gaan, daar de Heere zo rechtvaardig zegt: "Vervloekt is de man die vlees tot zijn arm stelt". Och, Heere Heere! bewaar en behoed mij gedurig, als het U believen mag; trek mij, dat ik van alles afloop en U alleen naloop. Ik ben het niet waardig, Heere o neen, neen! de hel ben ik waardig! maar doe het alleen om U zelfs wil, als het U believen mag" Amen.

Ik kreeg dan, gelijk ik gezegd heb, te vragen of ik dat versje vinden mocht, en als men zo iets begeert, dan is het een goed teken dat de ziel er zo aan gebonden blijft en het niet opgeeft.

O ja, zo is het ook met de redding der ziel. Als zij toch ondervindt, dat zij de Borg nodig heeft dan wordt zij zo lang onrustig gehouden, totdat zij in de ware Vrijstad, Christus, is ingegaan. Nu, onder, dat vragen was het gedurig, zoals gewoonlijk: "Gij zult het niet vinden!" maar toen ik het vond, was ik zo verblijd en zei: "Ik dank U hartelijk Heere!" Ziet, als ik er niet zo naar verlangd had dan had, ik geen blijdschap kunnen hebben.

27 Juni. Zaterdagavond, bevond ik mij zo levenloos, doch mocht uitzien of de Heere des Sabbaths door Zijn Heilige Geest op die dag Hemels manna mocht gelieven te schenken. Toen het nu 12 uur sloeg kreeg ik te zien, dat de Sabbath een geestelijke marktdag was, en ik overdacht hoe de mensen van de wereld op zo'n dag zelfs een deel van hun slaap opofferden om maar vroeg te kunnen kopen en verkopen. Ik vroeg dus aan de Heere of Hij mij vroeg geliefde te wekken. 's Morgens stond ik echter niet zo vroeg op als ik gewenst had; maar nu was alles weg. Ik wist nog wel, dat ik iets gehad had, maar moest zeggen: "Och, Heere! wat is het geweest? U had mij gisteren avond toch nog iets bijzonders geschonken!" Toen begon ik te lezen in dat voortreffelijk werk: "De Handelingen van de Dordtse Synode". Hoe voortreffelijk zijn toch die gebeden; hoe dierbaar die aanspraken; hoe gewichtig, die bepalingen omtrent de leer. Geen wonder dat zij betuigen konden onder de schaduw. van des Heeren vleugelen samen te zijn geweest, omdat de grote Koning van Zijn Kerk, met eerbied gezegd, door de Heilige Geest de Voorzitter hunner vergadering was.

Nu had ik met zegen en een verbroken hart al die gebeden en aanspraken gelezen, en toen moest ik het boek sluiten, omdat de tijd van de godsdienst begon. Nu kreeg ik het echter terug wat ik Zaterdagavond had gekregen van de geestelijke marktdag en wel met die bepaling, dat die markt alles om niet verkocht werd, zonder geld en zonder prijs: ja, al wilde men de gehele wereld geven, geen zuchtje, geen begeerte, niets kwam daarin aanmerking; het was enkel om niet. Ik werd er door verkwikt en het was mij aangenaam dat ik dit niet dadelijk gezien had; anders zou ik bedroefd geweest zijn, dat ik niet vroeger was opgestaan; maar dat kwam niet in aanmerking. Nu ontving ik nog behoefte, dat wij ook iets op dien marktdag mochten krijgen, omdat het om niet was. Nu, de dierbare, volzalige Verbonds-Jehovah, die de begeerte gegeven had, liet zich niet onbetuigd, 's morgens onder het lezen van een oefening van Justus Vermeer: "Ik zal hun de genezing doen rijzen", en verder op die dag uit de genoemde Handelingen der Dordtse Synode.

De volgende Sabbath ontving ik nog verder onderwijs omtrent die geestelijke marktdag, namelijk dat zij, die de Heere des Sabbaths niet kenden ook niet konden bevatten, dat het alles om niet gegeven werd. Nu kreeg ik ook nog te zien en te ondervinden, dat de gaven van die grote, dierbare, enige Gever altoos overvloedig zijn en geen karigheid bij Hem gevonden wordt. O, wat zijn zij gelukkig die (het zij met groten eerbied gezegd) alleen bij die dierbare, Drie-enige, alleen getrouwen en onveranderlijke Marktheer ter markt gaan. O, hoe zou men zijn eigen kooppeld verliezen (dat toch daar niet gangbaar is), indien men dit recht kende; want alles, waarop het stempel van de Heilige Geest niet staat, is toch vals en zal op die groten keurday verworpen worden.

Nu ontving ik op de derde Sabbath nog een kleine onderwijzing, en dat aan zulk een nieteling, een dode hond! Ik was die dag levenloos, zonder behoefte; zulks kreeg ik in te zien. Nu was het weer een geestelijke marktdag en ik had geen behoefte. Op de markt van de wereld gevoelde men behoefte; 's morgens vroeg ging men daar al heen, de koopman, zelfs van andere plaatsen, om zijn waren te verkopen, en de koper, om zich spoedig te voorzien. En nu had ik geen behoefte. Maar dat verontschuldigde mij niet; neen, het veroordeelde mij. Maar wat stond mij nu te doen? Moedeloos blijven zien of ik met mijn eigen valse munt of kooppeld iets zou kunnen kopen? Och nee! Het werd gegeven om behoefte vragen en om mij door eigen dierbare Heilige Geest, die uitgaat van de Vader en van de Zoon, een gepast voorwerp te maken. De Geest is het toch die levend maakt. O, was daar meer behoefte aan, om met de Bruid te roepen: "Kom Noordenwind! kom Zuidenwind! doorwaai de hof mijns harten!" O, die Noordenwind des Geestes hebben wij zo nodig, om ons uit onze vleselijke, zorgeloze doodslaap op te wekken. "Wat is u. gij hard slapende!" O, mensen, die dit leest! bedenkt, dat gij zo in het opperste van de mast slaapt!

Wat moet men nu van zulke mensen denken, die in vroeger jaren werkzaam waren en de Heere schenen te vrezen en naar de Geest te wandelen, en thans geheel vleselijk en aan de wereld gelijkvormig zijn? Mensen bedenkt toch eens, dat hij, die in het vlees zaait, het eeuwige verderf zal maaïen. Eén punt zal ik maar aanhalen. Ziet, de kinderen die u gegeven zijn om voor hun zielen te waken. Wat hebt gij in de doop beloofd? O, meinedigen! Maar de Heere laat zich niet bespotten! Waarheen strekt zich uw zorg uit? Om hen op te pronken en het lichaam te voeden, maar niet om hen aan een Drie-enige God op te dragen, hen te onderwijzen in de leer der godzaligheid en met hen te bidden. Denkt er aan, ouders! dat die grote gerechtsdag aanstaande is, dat gij met uw kinderen voor de Rechter van hemel en aarde zult staan. En wat staat u nu te doen? Zo in de eeuwige dood te blijven? Komt! staat op met de verloren zoon, vraagt genade en kracht om de zwijnendraf van uw vuile, vleselijke lusten te verlaten. Gij zult dan, evenals hij, ook wel kracht krijgen om op te staan als gij maar begeerte hebt om uw vuil broeinest van vleselijkheid te verlaten. Wat is dit nu voor een leven, zoals gij thans leeft? Een dierlijk leven: eten, drinken, slapen, en aan uw vuile lusten te voldoen. Hoe rampzalig is dat, en hoe rampzalig zal dat zijn in de eeuwigheid. Komt, staat op! vraagt genade, hoort wat de verloren zoon zegt: "Ik zal opstaan en tot mijn vader gaan en zeggen: Vader! ik heb gezondigd tegen de Hemel en tegen u". Nu, hij deed het ook; hij stond op en ging. Hij deed niet als die zoon, welke zei: "Ik ga!" maar hij ging niet. Volg hem dan na! Gij weet, hoe liefderijk hij ontvangen werd. Leest dat hoofdstuk (Lukas XV) nog eens biddende. Een uitvlucht hebt gij niet; want er staat: "Die tot Mij komt zal Ik geenszins uitwerpen". Vraag nu: "Heere! trek mij, overwin mij en word mij te sterk".

Augustus. In de morgen van de Sabbath werd mijn ziel begerig gemaakt naar een kruimpje genade. Vroeger werd mij eens voorgesteld, hoe dat een meester die zat te eten, zijn hond, die onder de tafel lag, de brokjes toewierp, en dit kwam mij nu weer in de gedachten, en meteen die woorden: "Niemand is goed dan één, namelijk God", waarbij ik zo duidelijk de waarheid daarvan kreeg in te zien, en dat Hij daarom ook niet zou weigeren een kruimpje genade te schenken, veel minder als een meester, die toch ook niet goed was, zou nalaten zijn hond een brokje te geven. En dat ondervond ik kort daarna onder de middelen, namelijk onder het lezen van de zestiende predicaatie uit het werkje, getiteld: "Des zondaars Heiligdom" van de God zaligen, nu triomferende Hugo Binning. O, wat werd mijn ziel daaronder verlevendigd. En toen kwam die liefelijke vraag tot mij of ik nu niet een kruimpje had. Ik zei: Ja Heere ik dank U hartelijk, ik heb veel meer. Och, als die lieve, enige Goedheid wat geeft, is het altoos overvloedig, boven bidden, denken en verwachten.

8 Augustus. Heden ben ik, nieteling, die niets dan de hel waardig ben, verwaardigd geworden om weer eens te ondervinden wat vrije genade is. Des, morgens bevond ik mij zó ellendig, dood en zelfs de allermiste bemoeienis onwaardig, dat ik de Heere zo in Zijn recht kon billijken als Hij mij verstoten wilde. Ach, welk een onderscheid is het, dit te bespreken met klachteloze, brutale uitdrukkingen, met over de zonden te spreken met een koud hart (dat daardoor slechts harder wordt), of door die lieve dierbare levendmakende, Heilige Geest daaronder vernederd en verootmoedigd te worden! Ach, dan alleen is de ziel vatbaar en ontvangbaar voor vrije genade. Daar mocht ik op die dag tot mijn grote verwondering iets van ondervinden.

Die werken van **Hugo Binning** kan ik niet genoeg aanprijzen, ook aan leraars, om in de spiegel van de godzalige wandel van deze man hun ongelijkvormigheid te zien. O, hoe schildert hij in zijn predicatiën over Romeinen 8 het lelijke, vuile, walgelijke af van het leven naar het vlees; hoe getrouw zijn zijne waarschuwingen daartegen, omdat het gelijk die lieve, reine ziel het uitdrukt, erger is dan van de dieren, want die bezitten geen eeuwige, onsterfelijke geest. Het schepsel is toch alleen geschapen, om zijn Scheppers lof te verkondigen, gelijk zelfs de vogelen dit op hun wijze doen. Maar wij zijn allen in het Paradijs van onze dierbare Schepper afgefallen en de duivel toegefallen, en zo hebben wij het Beeld van God verloren. Daarom, o mens die daar nog ligt, rust niet maar haast u, om uws levens wil, totdat gij weer naar dat Beeld Gods herschapen bent door die tweede Adam, die dierbare Middelaar, de Zoon van God, Jezus Christus. Daarom: bid, bid, bid om die levendmakende Geest!

Vervolg van "Na de bekering"

November 1869. Deze predicatie van **Hugo Binning** heb ik moeten uitschrijven, opdat zij die het boekje niet bezitten of niet kunnen bekomen, dan toch nog iets mogen hebben van die blinkende ster, die getrouwe herder, die alleen maar leefde en deed zoals zijn grote Zender dat van hem vorderde. Hij geniet nu ook al zovele jaren zijn loon en kroon. O, wat is het een zoet woord, dat alle waarachtige getrouwe en van Hem geroepene knechten horen zullen: "Kom, gij goede en getrouwe dienstknecht, ga in in de vreugde uws Heeren". Maar ach, ach! wat zal dat een groot onderscheid zijn voor alle trouweloze herders, die nimmer van de grote Zender geroepen, maar slechts brooddienaars zijn; die slechts de wol der schapen zoeken, die zelf geen schapen maar wolven zijn, waarvan sommigen in schaapskleren komen en zeggen, dat zij van de grote Herder gezonden zijn, van wie zij zelfs nooit gehoord of die zij nooit in een waarachtig zaligmakend geloof ooit gezien hebben. Dus onbekend maakt onbemind. Zo kunnen zij dan ook niet lijden, veel minder sterven voor de grote Herder der schapen, zo zoeken zij dan ook anders niet dan het hunne, maar niet hetgeen van Jezus Christus is. Die trouweloze huurlingen kunnen immers geen zorg voor de arme schapen hebben en de goede weide kunnen zij immers niet aanwijzen, die hemelse landouwen, die verse, frisse, levende waterstromen, die de arme, amechtige schaapjes dagelijks zo hoog nodig hebben, benevens die dierbare Bloedfontein tot dagelijkse reiniging en wassing van hun vuile zondedrek; want die schaapjes konden daarin niet blijven liggen, gelijk de zwijnen. Die enige, goede Herder zendt nu echter Zijn onderherders uit om tot de arme, verloren, verlegen en verlaten schapen te gaan, die niet weten hoe zij van hun vuiligheid verlost zullen worden, en tot hen te zeggen, dat zij zo vuil, zo stinkend en onrein, alleen tot Hem moeten komen om gerechtvaardigd, gereinigd en geheiligd te worden, om alles aan zich te laten doen wat er aan hen gedaan moet worden. Nu, dat vermogen immers die zich zelf zoekende huurlingen niet, wel tot hun eigen, vuile wassingen, waarvan zij nog vuiler worden. O, de sappen en kracht te halen uit de Boom des levens, tot ware boetvaardigheid en vernietiging; om te sterven aan eigen wil, eigen zin, eigen lust, eigen begeerlijkheid; daartegen, te strijden en alleen in Hem te leven, dat kennen zij zelf niet; dus veel minder zijn zij in staat anderen de weg aan te wijzen. Nu, die dit leest! och, gaat toch tot Hem, die de Weg, de Waarheid en het Leven is, en gij zult rust vinden voor uw ziel.

December. Deze morgen werd ik ingeleid, hoe wonderlijk, voortreffelijk, heilig onveranderlijk, eeuwig en heerlijk het hemels huwelijk is; de bruid te zijn van zulk een vuile, walgelijke, onreine en doodschuldige bruid,. zulk een grote bankroetierster als er in de natuur nimmer geweest is. O, wonder boven wonder! Een eeuwigheid is er niet te lang voor, om dat eeuwig, Goddelijk wonder te aanbidden en de kroon neer te leggen voor die Drie-enige, volzalige Verbonds-Jehovah, om Hem tot in alle eeuwigheid te verheerlijken. Amen.

December. Och, lieve Heere! als het U belieft, maak dan alle dagen een verbond met mij, om mij bij U te houden en gevangen te zijn onder de schaduw van Uw vleugelen, o geen lust of begeerte te hebben dan alleen in U, Heere opdat ik het uw knecht Asaf zo oprecht mag nazeggen: "Wien heb ik nevens U in de Hemel? nevens U lust mij ook niets op de aarde". Och, Heere zult Gij dat doen? als het U belieft! Gij alleen bent toch het vermaak, het genoegen, de vrede, de eeuwige rust voor de ziel, en Gij weet het

Heere! welk een groot beest ik bij U ben, en dat laat Gij mij ook zien. O, dat mijn hart als was daaronder versmelten mocht En daarom volzalige Verbonds-Jehovah laat mij, als het U belieft, bij U schuilen dan alleen ben ik veilig; want gij weet, Heere hoe de helse havik altijd loert om mij te vangen en de zonde in mijn hart - dat een opengebroken stad is - in te brengen. Daarom zegt Gij: "Behoed uw hart boven al dat te bewaren is!" en Gij weet Heere Heere dat ik dat niet doen kan; Gij zijt zo vriendelijk en goedertieren mij dat te leren, en daarom heb ik U daartoe zo nodig; want indien Gij dit niet deed, dan zou ik menen dat ik mij zelf bewaren kon, dan zou mijn val nabij zijn, zoals in Petrus bleek. En daarom, lieve, zielsbeminde Bruidgom! mijn Maker en Man! schenk Gij mij door Uw Heilige Geest, dat ik in plaats van goede gedachten van mijzelf te koesteren, een walg en gruwel hebben mag van dat hart, dat arglistig en dodelijk is.

Ik zal hier terneer stellen hetgeen Augustinus zegt van de hoogmoed en van de goede gedachten van zichzelf.

"Ik durf zeggen (zegt hij) dat het voor de hovaardigen nut en profijtelijk is in enige notabele en openbare zonden te vallen, opdat zij zichzelf mishagen mogen die met zichzelf te behagen gevallen waren. Want Petrus heeft zichzelf veel heilzamer mishaaagd toen hij weende, dan hij zich behaagd heeft toen hij met hovaardij was ingenomen. Daarom, "God weerstaat de hovaardige maar de nederige geeft Hij genade", en daarom de zonden van de bijbelheiligen staan niet aangetekend opdat wij die doen zouden, o neen, maar om te waken, te zuchten om de bewarende kracht des Heeren; om te leren strijden, zoals David bidt tegen Diabolus, de oude slang en het serpent."

December. Lof, dank, eer en aanbidding zij U toegebracht, tot in alle eeuwigheid, Amen! Dat Gij, Heere met zulk een snood rebel nog bemoeienissen maakt, om mij weer iets van die blij boodschap des Engels te laten ondervinden, toen hij bekend kwam maken, dat de Zaligmaker in de beestenstal geboren was. Ja, blij boodschap voor al degenen, in wier harten Hij als zodanig geboren wordt; doe door het licht van de Heilige Geest leren zien, dat het hart een beestenstal, een moordkuil, een herberg van de satan, een spelonk is van vuile lusten en begeerlijkheden, die, als hollende paarden, voortrennen om hun begeerlijkheden te volbrengen van hoogmoed, eigen eer, eigen roem; en wie dit tot een zware last wordt en de daaruit leren zuchten luchten en kennen om verlost te worden.

Ach, ja, geliefde dierbare, zielsbeminde Bruidgom ik, nietige, snode en de onwaardigste, heb weer iets van die blij boodschap mogen ondervinden, dat Gij door eeuwige, onveranderlijke verbondsliefde dat hart, dat (zoals wij boven gezegd hebben) een onreine herberg is, weer eens hebt gelieven te reinigen en door een gesel van touwtjes al die wisselaars van eigen wil, eigen zin, eigen lust en begeerte uit te drijven en er binnen te komen. Ach, volzalige Drie-enige, onveranderlijke VerbondsJehovah zielsbeminde Bruidgom, mocht Gij, als het U belieft, er toch blijven tot in alle eeuwigheid. Amen.

Januari 1870. Ach, dierbare Volzalige! wonder boven wonder is het, dat Gij, Drie-enige, onveranderlijke, alleen getrouwe Jehovah Koning der koningen en Heere aller heren, die de Hemel en de aarde geschapen hebt en onderhoudt, die de dingen die niet zijn, roept alsof zij waren, die spreekt en het is er, die gebiedt en het staat er, nog

bemoeienissen maakt met een made, met een worm, die minder is dan een druppel aan de emmer en een stofje de weegschaal, om tot een Nieuwjaarsgift mijn ziel liefelijk te omhelzen, eerst onder het zingen van Psalm 42:

*Als een hert, gejaagd o Heere
Dat verse water begeert,
Alzo dorst mijn ziel ook zere,*

en toen Psalm LXXII:

Heerlijk geloofd zij Zijn Name!

en toen was er zo'n aangename melodie in de ziel, dat wij er twee verzen van zongen:

*Van een ieder der onderdanen
Zal Hij steeds eer ontfaân,*

en toen uit Psalm 138: 3:

*zij moeten gedenken verheugd
In grote vreugd
Heer! Uw werken,
En bekennen dat Gods lof fijn
Eeuwig zal zijn
Waardig te aanmerken.*

*Want Gij zeer hoog zit en aanziet
Dat hier is niet
Geacht deemoedig;
Van ver Gij de stouten kent.
Daarvan Gij wendt Uw ogen goedig.*

en toen Psalm 119: 36:

*Geen meerder goed, Heer! Gij mij geven meugt,
Dan dat Gij Mij vernedert en maakt klein.*

En zo werden wij, die allen alles verzondigd hadden, uit eeuwige, vrije, soevereine liefde, om Zijn zelfs wil nog verkwikt en toonde die Volzalige, dat Hij nog onder de lofzangen Israëls wilde wonen.

Januari 1870. Op de rustdag kreeg ik wederom te zien, dat het een geestelijke marktdag was, en wat er op die markt te koop was. Ten eerste rechtvaardigheid, genade, barmhartigheid, verdraagzaamheid, liefde, eeuwige zaligheid en heerlijkheid, alles om niet. O, ik kreeg zo het rampzalig lot in te zien van hen, die op die geestelijke markt niet geweest waren, en welk een onwilligheid, hardnekkigheid, vijandschap er bij de natuurlijke mens tegen de hemelse markt gevonden wordt, tegen dat levende brood, dat verborgen manna, dat zo zonder geld te verkrijgen is. Ach, wat werkt, wat zweet, wat zwoegt men in de wereld om te kopen en te verkopen! Geen moeite wordt ontzien om zijn aards voordeel te bejagen, en als dan de dood komt, is de ziel verloren

en alles verloren. En o, welk een volheid en algenoezaamheid zag ik daar voor alle noden, zowel inwendig als uitwendig. Inwendig voor een arme neergebogen, verslagene ziel. Wie zal, wie kan die opbeuren, versterken, vertroosten? Al de kinderen Gods niet, al de godzalige predikanten niet! De opperste Herder kan ze wel gebruiken en gebruikt ze ook wel eens; maar als Zijn dierbare, Heilige, levendmakende Geest niet indaalt, kunnen zij niets uitrichten. Ach, dwazen, dolzinnigen, die wij zijn, waarom lopen wij toch van de eeuwige, enige, volle Oceaan af tot ledige bakken, gebroken bakken, die geen water houden? Komt hier gij, die de snoodste, de booste zondaar bent; die zo zwart, zo vuil, zo onrein, zo walgelijk bent, zo vertreden, zo gewenteld in uw bloed en zonden, dat geen mens u meer wil aanzien of medelijden met u hebben; komt hier! De grote, eeuwige, onveranderlijke, getrouwe VerbondsGod zegt (Ezech. 33: 11): "Zo waarachtig als Ik leef, zo Ik lust heb in de dood des goddelozen. Maar daarin heb Ik lust dat de goddeloze zich bekere van zijn weg en leeft. Bekeert u, bekeert u van uw boze wegen: want waarom zoudt gij sterven? o Huis Israëls!" Nu komt de snode zondaar, die dat gelooft, en gaat bidden en zuchten in het verborgen op de knieën, en zegt: "Ach, Heere in eeuwigheid kan ik mij niet bekeren; maar doe Gij het, Heere Heere! want Gij zegt dat Gij het met alleen kunt, maar doen zult. Ach, doe het Heere en maak het hart gewillig op de dag van Uw heirkraft.

*Daar, daar, Jezus is mijn hart,
Zwarter dan het zwartste roet,
Door en door melaats en walg'lijk;
Maak het zo het wezen moet!*

Want zij die dit schrijft, is dezelfde snode voorwerp. De volzalige Verbonds-Jehovah heeft mij als een jong kind van drie jaren af getrokken en bemoeienissen met mij gemaakt, gelijk in de beschrijving van mijn bekering te zien is zodat ik lust kreeg om Zijn woord te lezen en menigmaal verhoring van het gebed mocht ondervinden. Maar op een modewinkel komende, diende ik een afgod geheel en verliet de Springader des levenden waters. En ziet, als nu die volzalige, onveranderlijke, getrouwe Verbonds-Jehovah in Zijn eeuwige, opzoekende liefde die boze afkerige, verloren dochter niet had opgezocht en door Zijn almachtige, alles overwinnende kracht niet te sterk was geworden, zij zou bij haar zwijnendraf van zonde zeker gebleven zijn. O, O, soevereine, eeuwige Liefde waarom mij, snode booswicht? En daarom moest ik nu met hart, mond en daden U o Heere! verheerlijken? Maar, helaas! wie ben ik? Waardig, dat die Dierbare mij van Zijn heerlijk, liefelijk, vriendelijk aangezicht verstootte! Maar wonder boven wonder! toen de verloren zoon door de eeuwige, soevereine, onveranderlijke, opzoekende liefde kreeg terug te keren en de Heilige Geest hem zo diep vernederde, bedroefd en beschaamd maakte, dat hij slechts een van zijns vaders huurlingen begeerde te zijn, wat deed toen de lieve vader? Met innerlijke ontferming toelopende, kuste hij hem eer hij nog één zonde beleden had, en toen hij dat deed, wat gebeurde er toen? "Brengt hier voor het beste kleed en doet het hem aan!" O, dat heerlijk blinkend kleed Zijner gerechtigheid, die ring van verzegeling aan de ziel en die schoenen van bereidvaardigheid om te lopen op de weg naar Sion!

*O die liefde!
Zonder diepte.
Zonder lengte,
Zonder grond!*

Daarom is het ook mijn zielsbegeerte dien dierbare, Drie-enige, Volzalige te vrezen, te lieven, te loven en te aanbidden. Och, dat het mij tot droefheid ware, dat ik dat nu niet doe! Maar mocht ik, nieteling en onwaardige, het dan nog op mijn sterfbed doen. Het is waar, ik zal het eeuwig doen, boven in het Nieuwe Jeruzalem; maar ik wenste het nog zo graag voor dat ik heen ga hier bekend te maken, welk een heerlijk, rechtvaardig, heilig, goedertieren, volzalig, algenoegzaam God de levende God is, en dat Zijn wegen, wegen van lieflijkheid zijn en al Zijn paden vrede.

Maart 1870. Op die morgen kreeg ik te zien, dat ik een schaapje van de grote Herder was, maar tevens welk een bot, dom, onnozel, dwalend schepsel, juist als een schaap, dat, als het verdwaald is, de weg niet terug kan vinden en nodig heeft, dat de herder het opzoekt en terecht brengt. Toen mocht ik ook behoefte aan Hem gevoelen, om niet nu en dan, maar gedurig door Hem geleid en geweid te worden, omdat ik uit en van mijzelf niet anders kon en zou lopen dan op valse zijpaden, waar niet alleen geen weide is, maar waar slangen en schorpioenen zijn; kortom, des duivels grondgebied. En daarom, lieve vrienden, die dit leest, en inzonderheid Gods kinderen, die die lieve, dierbare Herder hebben leren kennen, bij aanvang of voortgang, leest en bemediteer de 23ste Psalm. En gevoelt gij dat gij nog geen schaap van Hem bent, wel, vraagt, roept en zucht, of Hij u uit de macht van de satan rukken en bij Zijn dierbare kudde brengen wil. O, die dierbare Herder wil het doen; want Hij heeft Zijn schaapjes zo lief, dat Hij Zijn leven voor hen heeft afgelegd. Nu zegt gij misschien: "Ja, de schapen die Hij van eeuwigheid daartoe verordineerd heeft, zal Hij wel toebrengen, maar mij niet". Maar wat antwoordt Hij: "Ik heb nog andere schapen die van deze stal niet zijn, die moet Ik ook toebrengen". Daar kunt gij immers ook een van zijn. Daarom, wendt u tot die lieve, goede Herder; Hij is zo vriendelijk, goed en zoet, als het u maar om Hem te doen is en gij uw eigen zin, wil en vuile lusten wilt verlaten.

April 1870. Ach, volzalige, Drie-enige Verbonds-Jehovah! doe verzoening over mijn lauwheid, nalatigheid en alle gruwelzonde. Reeds lang had ik Uw grote goedertierenheden moeten aantekenen voor het navolgende geslacht, omdat zij aan zulk een bewezen worden die, niet waardig is dat Gij, Heere majestueuze Koning der koningen onder het dak van haar hart inkomt. Dat hebt Gij, lieve Heere Heere! haar de eerste Paasmorgen laten ondervinden, toen Gij haar in Uw lieve Goedheid, iets liet zien en ondervinden van haar diepe onwaardigheid, zodat zij betuigen moest dat andere lieve kinderen Gods het wel waardig waren maar zij niet, daar ik jaloers was geweest op het brandende liefdesvuur, dat in het hart van Maria ontstoken was. Maar die morgen durfde ik er niets van te verwachten, omdat ik mij zo zondig en schuldig mocht zien. En zie! o wonder van vrije, soevereine enkel opzoekende liefde! nu gebeurde het juist, dat er een vonk van dat liefde Hemelvuur in mijn hart ontstoken werd. O, die liefde en het grootste wonder aan zulk een voorwerp! Ik kon het niet met woorden uitdrukken, wat ik van die lieve zielsbeminde Bruidegom ondervond, maar ik kon nu iets bevatten van het vuur der liefde, dat in het hart van Maria was en wat de Bruid meent, als zij zegt: "Al wat aan Hem is, is gans begeerlijk."

Och, Heere geef, als het U believen mag en het in Uw gunst is, dat ik mag terneer stellen de liefde van welbehagen aan de snoodste en booste, om al haar begeerten te vervullen die ik al vergeten was die ik ook niet in orde kan verhalen van zusters, van broeders en anderen; hoe ik dan weer een zegen mocht genieten uit de geschriften van Uw lieve, getrouwe, nu triomferende knechten, het koren dat door U, de alleen echte Jozef bewaard is om daarmee ook mijn arme, ledige ziel te vervullen door Uw Heilige

Geest, die het toch alleen is die levend maakt. O, hoeveel zogenaamde predikanten en huurlingen zijn er, die zelf nimmer de werking van de Heilige Geest ondervonden hebben en dus ook de arme schaapjes nimmer de goede, echte, Hemelse, vette weide kunnen aanwijzen. Maar o, hoe dierbaar zijn daarentegen die knechten, welke Hij zelf in Zijn wijngaard heeft gezonden, die Hem lief en getrouw waren, de nu door Zijn lieve, levendmakende Geest nog spreken nadat zij gestorven zijn, of laat ik liever zeggen, nadat zij nu eeuwig levende zijn in de triomferende Kerk, en daar voor eeuwig blinken, gelijk de grote Herder met Zijn discipelen, een Bunjan, een Rutherford, een Hooker, een Hugo Binning, een Janeway, een Lodenstijn, een van der Groe, een Smytegeld, een Comrie, een Justus Vermeer, een ouderling of oefenaar. Och, waren er nu zulke predikanten! Het is te veel om op te noemen; maar zij, die door één en dezelfde Heilige Geest, die van de Vader en van de Zoon uitgaat, geleerd worden, kennen des Herders stem, en als zij die kennen, dan kennen zij ook de stam van de valse herder stem en zullen van hem vlieden, zoals de opperste Herder zegt in Joh. 10.

Om nu tot mijn bedoeling te komen, gelijk ik boven zei, dat die dierbare, volzalige God Drie-enig alle begeerten vervult, die tot Zijn eer en heerlijkheid zijn, al zijn wij het lang vergeten, en dan meer als wij denken of verwachten kunnen, moet ik meedelen, dat ik in vroeger jaren ter leen heb gehad het werk van die getrouwe dienstknecht van Jezus Christus J. Borstius, getiteld: "De geestelijke geneeskunst", waarin een recept staat, dat ik ook uit zal schrijven. Nu kreeg ik eerst een dierbaar, uitmuntend werkje van diezelfde schrijver, getiteld: "De vermakelijke wandeling naar de hemel!", daar was ik zeer verblijd mee; maar de grote gift was, nu nog, dat de grote dierbare Gever door Zijn dierbare, levendmakende, Heilige Geest mijn ziel verkwikte, door mij indachtig te maken dat die enige Leraar Zijn getrouwe knecht Borstius gebruikt had, om mij als een jong kind te onderwijzen uit zijn vragenboekje. Nu, dit een en ander zo krijgende in te zien, werd ik daardoor zeer verkwikt en bemoedigd, omdat ik de bemoeienissen des Heeren met zulk een onwaardige hond er in zag, en toen kreeg ik te geloven, dat ik "De geestelijke geneeskunst" ook zou krijgen, en enige dagen later ontving ik het van mijn lieve, grote Gever.

Die godzalige man nu zegt in het begin van het tweede deel:

Wij hebben in het eerste deel aangewezen dat er goede raad is tegen de dood en tot het verkrijgen van een eeuwigdurende gezondheid; ook aangewezen welke die raad is en bij wie dat zij te vinden is. Nu zullen wij wat nader handelen van de Geneesmeester en van elk geneesmiddel in het bijzonder; want aan deze Meester hangt het al. Kunt gij Hem maar krijgen, Gij zijt behouden. Kunt gij zó ver komen, dat gij het woord uit Zijn mond mag horen en dat Hij tot u zegt: "Hebt goede moed" zo bent gij buiten vrees van dood en hel.

*De dood is weg, de baan is klaar,
Daar is geen vrees, noch gevaar;
Wil deze Meester komen,
Zo hebt gij niet te schromen;
Zo ras en spreekt Hij niet één woord,
Of dood en helle moeten voort,
En zijn gans niet te vrezen,
Zo Hij u wil genezen.*

Het is dan wel de pijn waard dat wij van deze Meester wat nader bericht doen en de middelen aanwijzen, hoe men Hem kan krijgen en van Hem geholpen worden. Deze medicijn is nergens te krijgen dan bij die enige Meester. Die heeft het Zijn leven en bloed gekost, deze medicijn te maken en dergelijke kan van iemand, hoe wijs, ervaren, kunstig of geleerd hij wezen mag, nagemaakt worden. Zo zich iemand wilde vermeten zulks te doen, die zou deze Meester naar de kroon tasten en Zijn vloek gewaar worden. Mijn apotheker liet mij onlangs een recept lezen van gezondheid der ziel., maar de inhoud daarvan was in zijn gehele winkel niet te vinden al had men al zijn dozen omgestort; het recept was niet vreemd als het goed verstaan en gebruikt wordt. Het luidt aldus:

*Neemt de wortelen des oprechten geloofs, des oprechten harten en der
Godzaligheid;
De bladeren der zekere hoop, grote barmhartigheid, overvloedige
zachtmoedigheid;
De bloemen der violen van nederigheid;
Rosmarijn der liefde;
Leliën der zuiverheid;
Het zaad der kuisheid, vasten, aalmoezen en gebeden;
Alsem der treurigheid;
Mirre der boetvaardigheid;
Wierook der overdenking;*

Van elk ontalrijke ponden. Mengt ze allen samen in de mortier van het geweten; stampt ze met de stamper der droefheid; zift ze met de gedachtenis van Jezus Christus; met de suiker der Goddelijke liefde, geweekt in tranenwater; kookt dat over het vuur des druks, bitterheid en lijdzaamheid, en maakt daarvan een zuivere hartzalf.

23 Juni 1870. "Viert uw vierdagen o Juda!" Het is nu reeds dertien jaren geleden, dat Gij, Heere! aan de snoodste rebel, die de dood rechtvaardig verdiend had, o wonder boven wonder pardon schonk. Zij had haar doodsvonniss getekend en betuigde niet anders dan de dood en de hel waardig te zijn. Zij dacht te sterven en zo de laatste adamsnik te geven en voor eeuwig om te komen. En daar komt het pardon, Zaterdagavond om tien uur. Daar kwam die lieve Koning der koningen, die lieve Immanuël met het pardon, en Zijn trouwe dienaars, de Engelen, waren verblijd en juichten: "Pardon voor die ziel!" O, die eer! daar was ik bij en zag het met mijn zielsogen; want mijn lichaamsogen konden toen van de aardse dingen niets zien. Met geen woorden is het uit te drukken wat het is; het is maar te ondervinden. Een arme ziel, die lang in de gevangenis gezeten heeft, geboeid onder de banden van ongelooft, van de Wet en van de satan, en wie de bloedwreker en de schuldeisers bij de keel grijpen, en die daar dan uit verlost wordt en pardon krijgt uit de hemel in de ziel, o, dan is op die tijd de hemel in haar; want de Hemelkoning, de Heere der Heerschen is in het hart, en daar, waar Hij is, is de Hemel. De heerlijkheid welke van Hem afstraalt op de gezaligden daarboven in de triomferende Kerk, maakt toch alleen hun zaligheid uit, en zij, die hier beneden nog in de strijdende Kerk zijn, de uitverkorene gelovigen, krijgen bij tijdjes en stondjes wat te proeven en te smaken van hetgeen de gezaligden in de volle oceaan ondervinden, en dat voor eeuwig, om het nooit meer te missen, en nooit meer te scheiden van die dierbare, Drie-enige, volzalige, zielsbeminde Bruidegom.

*Och, Heere wanneer komt die dag dat ik toch bij
U zal wezen,
En zien Uw aanschijn geprezen
Ach, Heere! mijn ziel verlangt naar U in een land, dor en mat zonder water.
Hier is toch niets dat vreugd mag heten;
Mijn Jezus is het enig al;
Mijn vreugd en smart is af te meten
Naar 'k U geniet of derven zal.*

En daar, daar zal ik U niet meer behoeven te missen. Kom haastelijk, mijn Liefste! en haal mij bij U, o Heere al was het nog voor de winter; en ook omdat al mijn werk met zonde is, daarom roep ik: "wanneer komt die tijd?"

September. Heere Gij omringt mij met goedertierenheden, mij, de snoodste, de booste, de onwaardigste, een vuile, walgelijke, lelijke zondares. Een wonder boven wonder is het, dat Gij die lief hebt, en dat met een eeuwige liefde, en daarom haar indertijd hebt opgezocht en het hart ingenomen; zodat Gij alleen het vermaak en de vreugde van haar ziel bent en haar niets verkwikken kan dan Gij alleen. O, heerlijke Zon der Gerechtigheid één straaltje van U, o, dierbare, zielsbeminde Bruidegom dan is de arme duistere ziel verlicht en haalt adem.

*O Zonne! schiet uw stralen uit
In het hart van Uw bruid
Die oprecht voor U wil wand'len!*

O, mensenkinderen, die dit leest! vraagt, zoekt, bidt, zucht, vlucht tot dien zaligen Jehovah-God; want zonder Hem te kennen en te dienen bent gij de ongelukkigste mens op de wereld, al bent gij rijk en hebt veel goed; want met de dood moet gij alles, alles achterlaten en dan bent gij eeuwig, eeuwig rampzalig; dan zult gij zulk een goedertieren, volzalige, liefderijke Jehovah-God, uw Schepper en Formeerder, die u hier alles gegeven heeft, eeuwig missen en eeuwig bij de helse draak, en bij alle vijanden des Heeren in de hel zijn. En dat zal het deel zijn van alle onwedergeborene Farizeeën en liefhebbers van zichzelf. Och, wendt u dan nog tot dien menslievende, volzaligen Jehovah-God! Gij zijt nog hier in de genadetijd, al bent gij in de laatste ure. Die ontvingen ook nog genade. Dat zongen immers de Engelen in Bethlehems velden, toen die liefdevolle Zaligmaker, de Zoon Gods, in het vlees verscheen: "Ere zij God in de Hoogste Hemelen! vrede op aarde! in de mensen een welbehagen!"

Ik zal hier nog een innige uitdrukking van een Godlievende ziel neerschrijven:

"Och, Heere mijn God! die onuitsprekelijk zoet bent, keert mij alle vleselijke vertroosting in bitterheid, die vertroosting des vleses zeg ik, die mij aftrekt van de liefde der Hemelse dingen en tot haar lokt uit het aanzien van enig ding dat vermakelijk schijnt, Heere mijn God! dat mij mijn vlees en bloed niet overwinnen; dat mij de wereld in haar korte eer niet bedriege; de duivel noch zijn listigheid niet verschrikke! Geef mij de kloekheid, om tegen te staan; de lijdzaamheid, om te verdragen; de standvastigheid, om te verduren! Geef mij voor alle vertroosting der wereld, de allerzoetste zalving Uws Geestes! en voor de liefde des vleses stort in mij de liefde Uws Naams!"

O, hoe zoet is het (ik zal er dit nog bij doen uit: "Maria's graftranen van Simonides") o hoe zoet is het de Hemel niet verder te zoeken dan in zijn consciëntie.

En hoe waardig God de tranen der gelovigen houdt, toont David in Psalm LVI, als hij zegt: dat de Heere ze in Zijn fles bewaart en in Zijn register houdt. De Heere bewaart ze als wat heerlijk; Hij telt ze en registreert ze als wat liefs.

Een recht voorbeeld van de Kerk en de duif, Psal LXXIV: 19; haar geluid is een zuchtend geluid, als blijkt uit die plaats. Wat kan de staat van de wenende Bruid van Jezus Christus beter uitdrukken dan een kirrende duif? Wanneer is zij in de kloof der steenrots? Dan, als zij moet voortlopen voor de klauwen van de verscheurende vogels en haar toevlucht neemt tot Jezus Christus in de rots; in welker kloof (dat zijn Zijn wonden) zij zich zoekt te verbergen. Als zij dan zucht, wat zegt de Zaligmaker? "Laat Mij uw stem horen, want zij is Mij liefelijk". Merkt wel: liefelijk is het voor onze Heere Jezus Christus, als Hij de stem van de Zijnen als de stem van een kirrende duif mag aanhoren. Zijn oren zijn geneigd tot zulk een beroep, Psalm XXXIV: 16. O, daar zal een rijke oogst op volgen Hoe lachen nu die zalige zielen in de Hemel, die hier weenden. Nu zingen zij dat eeuwigdurend Halleluja

September 1870.

*Welzalig is ook 's mensen staat,
Die zich op Uw macht verlaat:
Wiens hart de gebaande wegen
Door het moerbeziebomen-dal
In U, de Bronaar, vinden zal;
Dan bent Gij hun Fontein en regen,
Die hen zeer rijk'lijk overgiet,
Wanneer men beek noch put en ziet.*

Lieve, enige Meester! geef een nieuw leven, nieuw onderwijs, nieuwe lessen, die het hart raken, dat hart, dat zo bevroren is en nergens gevoel van heeft tenzij Gij, heerlijke Zon der Gerechtigheid! het als was versmelt. En daarom, Heere Heere heb ik zo gedurig Uw levendmakende, Heilige Geest nodig, die ook de indachtig makende Geest is. Als Gij toch de ziel niet beschijnt, dan is zij stik duisternis; zij weet niets, zij ziet niets, zij kent niets, en ach! als de ziel niet wakende, biddende, en biddende wakende is, dan komt Diabolus, die toch nimmer rust in ons hart dat dan een opengebroken stad zonder muur is, en draagt de zonde er in. Daarom spreekt de Koning der koningen dat wachtwoord: "Waakt dan te aller tijd, biddende dat gij mag waardig geacht worden om al deze dingen te ontvlieden en te staan voor de Zoon des mensen". Behoed uw hart boven al wat te bewaren is. Amen.

Oktober. Ach dierbare, zielsbeminde Bruidegom wanneer zal ik komen en Uw lief, zoet, vriendelijk Aangezicht, onveranderlijke, alleen getrouwe! heilige, heerlijke, Drie-enige, volzalige Verbonds-Jehovah aanschouwen? Mijn ziel heeft hier in Mezech nergens behagen in dan in U; want in U alleen is alle vrede, lust, rust, genoeg, vreugde, heiligheid en zaligheid. En nu moet ik U hier zo missen, dat ook goed is naar Uw wijsheid; want de ziel zou U anders niet zozeer begeren en hier zo geen rechte vreemdeling kunnen zijn. Zij zou dan niet met zulke innerlijke zielsbegeerten aangedaan, zijn, zeggende:

*Och Heere! wanneer komt die dag
dat ik bij U zal wezen,
En zien Uw aanschijn geprezen?*

Oktober. Augustinus zegt: Zo mij iemand vraagt wat de eerste en nodigste deugd zij voor een Christenmens, ik zal hem antwoorden: "Nederigheid." Wat de tweede? "Nederigheid." Wat de derde? "Nederigheid".

*Gij die een Christen bent genaamd,
Vraagt welke deugd u meest betaamt,
Dit antwoord is kort: voor 't eerst en 't lest
Is nederigheid u allerbest.*

O, dierbare, Drie-enige, volzalige Verbonds-Jehovah och, mocht het Uw liefde behagen mijn trotse, eigenwillige, eigenninnige, onreine, walgelijke wil ten onder te brengen, en om Uws zelfs wil aan de lelijkste en snoodste Uw genade te verheerlijken en met de sierlijkste deugd van ootmoed en nederigheid te bekleden; opdat ik met Maria aan Uw lieve, dierbare voeten mag zitten, om mijn hoogmoed te bewenen, waarmee ik zozeer vervuld ben, tenzij Uw liefde bij ogenblikken een gesel neemt en die uitdrijft, want daar is toch niet gruwelijker en afschuwelijker in Uw heilige ogen dan de hoogmoed. Het was de eerste zonde, waardoor wij zo diep gevallen zijn, en het zal de laatste zijn, tenzij Uw genade ons met de verloren zoon vergunt met de zwijnendraf van zonde en hoogmoed te bukken en aan Uw dierbare voeten te kruipen en met de tollenaar van schaamte de ogen niet te durven opslaan en even als hij van harte uit te roepen: "O, God! wees mij zondaar genadig!"

Oktober. Dierbare en volzalige God! mocht het U believen, mij door Uw dierbare, Heilige, indachtig makende Geest te verwaardigen om Uw grote goedertierenheden aan zulk een monster bewezen, weer eens voor het navolgende geslacht mee te delen. Gij hebt toch wederom zo kennelijk Uw dierbaar Woord bevestigd, dat Gij, Heere Heere! Uw genade verheerlijkt aan slechten, aan goddelozen, om niet; aan hen namelijk, die zich door het Goddelijk licht van de Heilige Geest, alzo leren kennen.

Lieve Heere! mocht ik nu eens ingeleid worden om te verhalen hoe Gij de Bondzegelen door Uw knecht in mijn woning hebt laten uitreiken die toch niet waardig ben, dat Gij in het huis mijns harten komen zoudt. De grootheid van deze weldaad kan ik toch niet uitspreken. Nadat Uw getrouwe knecht, de nu bij U triomferende dominee Ledeboer, door U was weggenomen had ik het H. Avondmaal niet kunnen gebruiken. Dit was, nu reeds negen jaren geleden. Nu en dan was ik echter wel eens begerig gemaakt om Pasen te houden, maar daar Uw wijngaard, waar Gij weleer Uw getrouwe en uw eer zoekende knechten had, thans geheel verwoest is, en er bijna niets dan Godlooचनाars en zichzelf zoekende dienaren zijn overgebleven, dacht ik dat ik zou moeten wachten totdat ik in de triomferende Kerk zou overgebracht zijn; want hoewel Gij altijd enige getrouwe knechten gehad hebt en die ook nu nog hebt, zo zijn toch de meesten, ook van hen die Afgescheidenen genoemd worden, antinomianen, formalisten en verkondigers van een algemene verzoening. Maar ziet, die eeuwige Liefde van welbehagen aan zulk een niet, die minder is dan een druppel aan de emmer en een stofje aan de weegschaal, zendt nog een getrouwe knecht, die de godzalige Ds. Ledeboer in zijn leven als leraar had willen bevestigen daar hij toen ouderling was hetwelk hij toen weigerde, omdat hij nog geen

verzekering van zijn roeping tot dat ambt voor zichzelf ontvangen had: maar nadat Ds. Ledebouer in de triomferende Kerk was opgenomen, gaf de Heere hem, na grote strijd daar klare blijken van en zegende ook zijn dienst, hetwelk nu ook weer bleek in de bediening der Bondzegelen. Onder anderen was er een man, die in twaalf jaren daar geen gebruik van gemaakt had. Hij vreesde niet te zullen worden toegelaten; maar de vrouw, die ook een innig kind des Heeren was, boog in zijn afwezigheid haar knieën voor hem voor de Heere, en zij kreeg de belofte, dat hij met Abraham, Izaäk en Jakob zou aanzitten, en toen hij aan de tafel zat, sprak de leraar diezelfde woorden tot hem, en hij werd van de liefde Gods overstelpt. Groot was ook de zegen, welke bij die gelegenheid door anderen genoten werd, zodat ik voor mijzelf bij des Heeren licht veel van Zijn wegen mocht inzien, hoe alles het Zijne is en Hij zowel het willen als het werken geeft. In vorige jaren was het mij menigmaal krachtig van boven gegeven om te bidden, dat de Heere arbeiders in Zijn wijngaard mocht uitstoten. Ik mocht die echter niet dan in Zijn gunst begeren; anders wenste ik liever te wachten totdat ik in de triomferende Kerk zijn zou. Gedurig kwamen mij toch die woorden voor: "Ik gaf u enen koning in Mijn toorn en nam hem weg in Mijn verbolgenheid". Nu, de Heere zond die knecht en van de eerste avond af aan mocht hij bijzondere opening ontvangen. Hoe werd mijn ziel toen verkwikt, en ik mocht zo klaar zien, dat hij in de gunst Gods tot ons kwam. Toen werd ik ook begerig naar de Bondzegelen gemaakt, doch alleen in die gunst en anders niet. Toen nu de tafel klaar stond en dat in mijn eigen woonkamer, werd ik bij dat gezicht zó vernederd, dat ik wel wenste weg te kruipen en te smelten voor de Heere, en die waarheid viel voor mij open: "De Heere richtte een troon op van goedertierenheid", en toen werd ik onwaardige, verwaardigd om aan te zitten. Maar o, hoe groot was die liefde Gods, die ik daar mocht genieten! Opdat ik mij echter over de uitnemendheid Zijner openbaring niet zou verheffen, liet de Heere de satan toe mij enigszins te kwellen. Een kind in ons huis kreeg de pokken, zodat ik geen school houden mocht, en die zaak gebruikte de Heere om mij te vernederen. De vijand schoot zijn pijlen en zocht mij wijs te maken, dat de kinderen niet terug zouden komen, omdat ik ze zo slecht behandelde. O, hoe zeer deden mij die pijlen; want nog nimmer had ik zulk een betrekking op de kinderen gevoeld dan juist toen, even alsof het mijn eigen kinderen waren, en nu was het mij zo tot smart, dat zij niet terug zouden komen. Op zijn beschuldiging, dat ik de kinderen niet goed behandelde kon ik ook niets inbrengen, want ik gevoelde ook daarin zo mijn ellendigheid, mijn doodslaan inwendig, en in alles zulk een grote schuld, dat het alleen de bewarende liefde Gods was, dat ik voor uitbrekende daden bewaard werd. Menigmaal toch ben ik zo gruwelijk, dat ik op die onnozele kinderen zie en niet op mijzelf; maar als ik dan eens een gezicht van mijzelf mag ontvangen dan ben ik het monster en moet, walgende van mijzelf, uitroepen: "Gena, o God!" Ik wil daarmee niet zeggen, dat de zonden van de kinderen niet moeten bestraft worden. O neen; de Schrift leert ons wel anders: Gij zult hem met de roede slaan en zijn ziel van de hel redden! En welke wrange vruchten de ouders van hun toegeeflijkheid plukken is uit het voorbeeld van Eli en anderen bekend; maar het is zulk een groot onderscheid, of wij onze eigen zonden in alles onder het oog mogen hebben of dat wij daar blind voor blijven.

November. Och, dierbare, volzalige Verbonds-Jehovah-God! mocht het U nu eens behagen mij te verwaardigen om de grote goedertierenheden te vermelden aan de onwaardigste zondares bewezen Dat is toch alleen het werk van Uw dierbare, Heilige Geest, om de ziel dat recht te doen gevoelen. Het is nu reeds vijf weken, dat ik geen school heb kunnen houden, omdat de pokken in mijn huis zijn, gelijk ik hierboven

gemeld heb. Maar o, kon ik nu eens uitdrukken de innerlijke liefde en zorg van de dierbare, onveranderlijke Jehovah-God aan en met zulk een onwaardige niet.. In die vijf weken heeft die lieve, enige, grote, rijke Gever mij veel meer toegezonden dan anders de inkomsten van mijn schooltje bedroegen. O, mensen, die dit leest of hoort! hebt toch geen vertrouwen of hoop op enig schepsel, prins of grote. De Heere zegt, dat die vervloekt is, en o, wat is dat recht en dierbaar, want de weg des Heeren is alleen recht en al het schepsel hangt immers alleen van de Schepper af, en zij kunnen zich zonder Hem niet verroeren noch bewegen. Neemt Hij toch onze adem weg, dan zijn wij U tot meer.

Nu mocht het mij uit eeuwige, vrije, ontfermende liefde te beurt vallen, dat ik op een morgen met de koningin Esther mijn verzoeken aan de Koning mocht voordragen, en die bestonden hierin: dat het mij geschonken mocht worden om alle schepselliefde, hulp en vertrouwen vaarwel te mogen zeggen en alleen eenzaam en gemeenzaam met Hem te verkeren. Ik kreeg toen ook het grote onderscheid tussen de een en de andere in te zien, hoe onheilig, wispelturig en afgebroken de liefde der schepselen was en hoe heilig, onbesmet, onveranderlijk en eeuwig de liefde des Heeren was; ja, zelfs de kinderen Gods zijn hiervan niet uitgesloten; want als de Heilige Geest in hun zielen indaalt en de Zon der Gerechtigheid haar stralen schiet, dan zijn zij goed; maar hoe menigmaal is anders ook de liefde der kinderen Gods vleselijk en onheilig. Daarom zegt Paulus: "Ik ken van nu aan niemand naar het vlees". En o, hoe Werd mijn ziel naar die zuivere liefde Gods begerig gemaakt!

Op een bijzondere wijze geopend, onder het horen lezen van een predicatie uit Comrie, over Hebr. 4: 3; maar het duurde niet lang. of Diabolus (die nooit rusten kan en vooral niet als de kinderen Gods zich eens in hun Koning mogen verheugen) spande weer alles in om mijn ziel te verwonden en mij tot moedeloosheid te brengen, door de kinderen Gods tegen mij op te hitsen en in wreedheid tegen mij te ontsteken. Maar toen ik zou weggezonden hebben van verdriet, schoot mijn lieve zielsbeminde Bruidegom weer toe, joeg Diabolus op de vlucht en gaf mij dit versje:

*Afgezonderd eenzaam leven,
Kan een ziel die Jezus mint,
Meer vermaak en blijdschap geven
Dan de wereld wel bezint;
Mits u nooit alleen leeft
Die slechts Jezus bij zich heeft.*

En die lieve, indachtig makende, Heilige Geest bracht mij toen te binnen wat die morgen mijn innerlijke begeerte voor de Heere geweest was, namelijk om werkzaam en gemeenzaam met de Heere te verkeren en bij die dierbare, zielsbeminden Bruidegom alleen te schuilen. .

Dit gaf toen al een grote verandering in mijn ziel maar het bleef daar nog niet bij. Des avonds vervolgden wij de predicatiën van de godzaligen, nu triomferende herder en leraar Smytegeld, getiteld: "Des Christus heil en sieraad", en nu moest juist de 31ste predicatie gelezen worden, waarin hij verhandelt waarom het afzonderen van de vromen goed is. Leest het na, die het heeft, of ziet het te krijgen, het is een innig, waardig werk, zoals de auteur zelf ook was.

November. Deze morgen werd ik, nietige made, die in mij zelf gans onwaardig ben, minder dan een druppel aan de emmer en een stof je aan de weegschaal, wakker met die woorden;

Blijdschap komt na veel smarten, Allen oprechten harten.

en dat bleef gedurig bij en ik bemerkte, dat de Heere mij daardoor iets leren wilde. Ik dacht: "blijdschap komt na veel smarten, ach, wat zal mij overkomen? welke smarten zal ik moeten ondervinden, eer ik Uw liefde en blijdschap weer zal mogen genieten?" Maar o, hoe wonderlijk werd het mij toen! Iemand zei eens: "Wat niet Goddelijk is, is niet wonderlijk". En zo was het ook in mijn gemoed. Ik kreeg te zien, dat alles wat de Heere deed, goed was. De eerste vraag was, als beide mijn zusters eens stierven? Ik zei: "dat is goed". Toen: als ik in duizend stukken werd gesneden? Ik kon toen met mijn hart zeggen: "het is goed". Toen: als ik gevangen genomen werd? Dat was ook goed. Toen: als ik op de brandstapel moest? Dat was ook goed. O, welk een wonderlijke gewilligheid had ik deze morgen; alles was goed, al zou het zó gebeurd zijn. Toen kwam mij nog in de gedachten, hoe de martelaren op de gloeiende kolen de volzaligen Koning nog groot maakten en riepen dat zij als in een bed van rozen lagen. Nu, volzalige, almachtige, alleen regerende Koning der koningen! als het in de weg van Uw dierbare, aanbiddelijke, Goddelijke Voorzienigheid mocht zijn, een van deze wegen met mij te houden, versterk mij dan met kracht uit de hoogte in mijn ziel, dan zal ik zeggen: "Amen, ja Amen".

25 November. Heden morgen werd ik wonderlijk wakker gemaakt. Er werd tot mij gezegd: "Daar is een telegram! Bent u wakker?" en meteen ontwaakte ik. Daar was echter geen telegram, en ik begreep eerst niet wat het was; maar toen ik opstond werd ik aan de toestand van de vorige dag herinnerd, toen ik gewillig gemaakt werd mijn beide zusters te missen. Nu zei de verzoeker dat er een telegram zou komen, dat mijn zuster die onlangs naar Dordrecht vertrokken was, overleden was. Nu zou het er op aankomen. Maar ziet! nooit kan ik de onuitsprekelijke liefde Gods uitdrukken; de Hemel zal ik daartoe nodig hebben. Inwendig werd ik zó versterkt, dat, indien op dat ogenblik de tijding gekomen was, het zou mij goed geweest zijn, en toen kwam mij voor, dat toen Abraham gewillig gemaakt was om zijn zoon Izak te offeren, dat hij hem opnieuw terug kreeg. Nu is het reeds acht dagen geleden dat dit gebeurd is en er is geen telegram gekomen; maar ik heb van mijn beide zusters brieven gekregen dat zij naar het lichaam nog wel zijn. Mocht het ook zo naar de ziel zijn! O, hoe groot is de liefde Gods, dat ik ze tot hiertoe heb mogen behouden, daar die lieve, oude, godzalige Theodorus Brakel in korte tijd vijf kinderen verloor en niets anders zei dan: "Dat had ik niet gedacht, dat de Heere mij zó zwaar zou beproeven".

December. Gisteren ontving ik deze woorden in mijn gemoed: "Mijn God wil dat ik zal lijden." Ik kreeg op die woorden acht te geven; want anders loop ik, ellendige, daar maar over heen, en zei: "Och, Heere! is er lijden voor mij aanstaande, zult Gij mij dan ondersteunende genade geven, als het U belijft? want Gij weet, dat ik zonder Uw bijstand niets vermag. Nu wenste ik deze morgen die woorden te overdenken en ik kon ze mij niet te binnen brengen. "Ach, Heere! (zei ik) mocht ik ze terug krijgen!" en die dierbare, Drie-enige, volzalige VerbondsGod gaf ze mij terug, met nog wat er bij, boven bidden en denken; een lering van die enige Meester, die ik nimmer zó had ingezien. Ik zag dat zij, die met de Heere lijden er veel zaliger aan toe zijn dan zij, die in het bezit en in het genot van de gehele wereld zijn; dat het veel zaliger was met de

Heere in de gevangenis te zijn, dan in de wereldse plezieren en genoegens te delen; want welke gevangen en geboeide slaven van de satan zijn de kinderen Gods niet, als zij buiten de Heere omdolen. In die dierbare, Drie-enige, volzaligen Verbonds-Jehovah is toch alleen zalige vrijheid, vrede en genoeg, al is het in de gevangenis, op brandstapels, op moordschavotten, ja, in al diepe kruiswegen. De godzalige, nu triomferende dominee Ledeboer zei daarom, dat de gevangenis zijn paleis was.

Ik zal hier nu nog terneer stellen hetgeen vader Augustinus van die zielsbeminden Bruidegom zegt:

"Indien gij aan mij schrijft, het behaagt mij niet, zo ik Jezus niet lees. Indien gij met mij spreekt, het smaakt mij niet zo ik van Jezus niet hoor, omdat Jezus is honig in mijn mond, melodie in mijn oren en een jubel in mijn hart. Mijn ziel! verwonder u daar geenszins over; want een gelovige vindt zó veel heerlijkheid, zó groot een zaligheid, zó veel verkwikking en troost in Hem, dat hij zulks niet kan uitdrukken. Zij bevindt, dat Hij alleen is haar Zienvriend, haar Losser, haar Man, haar Bruidegom. Op wie zou zij anders een hoge prijs stellen? zij bevindt dat Hij het alleen is, die haar uit de diepte van haar ellende heeft opgehaald en verlost van zoveel rampen en daarom zetten zij zo'n hoge prijs op Hem met Maria. De wereld wordt haar nu bitter en de Heere Jezus alleen zoet."

O ja, dierbare, volzalige Jehovah-God! de Onveranderlijke, alleen Getrouwe en Liefderijke! het is nu negen weken geweest, dat ik geen schooltje heb kunnen houden en nu mocht ik door Uw liefde en genade weer beginnen. Niet alleen dat mij niets heeft ontbroken, maar Uw liefde en zorg voor en met zulk een onwaardig, walgelijk schepsel, om haar overvloedig te verzorgen naar het lichaam en naar de ziel, zal ik nooit met mijn zondige tong kunnen uitspreken: daar heb ik de Hemel toe nodig. Maar ach, dierbare, volzalige, zielsbeminde Bruidegom! Vergun mij, zolang ik hier in Mezech ben, U met hart en mond en daden te verheerlijken!

Januari 1871. Nadat Uw goedertierenheid het mij enigszins liet zien, hoe ik het in het jaar 1870 had afgemaakt, kwam Gij mij in de laatste nacht van het oude jaar met Uw opzoekende liefde voor en mijn hart werd er zó geheel door ingenomen en mee vervuld dat ik met al het volk, Uw eigen lieve kinderen, voor U moest neerknielen en U aanbidden als die dierbare, driemaal heilige God Israëls, en zo het nieuwe jaar beginnen. Wij lazen uit de lieve vader Smytegeld over Psalm XXXIX. 6, 7, uit de "Keurstoffen" en wij zongen eendrachtelijk. Wat zal ik de Heere vergelden voor al Zijn weldadigheden, aan zulk een onwaardig schepsel bewezen en dat weet mijn ziel zeer wel!

Februari. En nu, dierbare, onveranderlijke, Drie enige, volzalige Verbonds-Jehovah! wij zijn nu weer een maand in dit jaar en Gij hebt niets aan mij gedaan dan grote goedertierenheid en weldadigheden, en ach, hoe snood en boos heb ik het afgemaakt Welk een groot wonder is het ook, dat Gij, Heere! mij en al mijn betrekkingen nog bewaard en verschoond hebt daar Uw rechtvaardige oordelen zozeer op de aarde zijn, en daar ik waardig was de eerste te zijn. Hoe krachtig roept Uw stem uit de Hemel op de aarde: "Hoor de roede en wie ze besteld heeft!" Weinig huizen zijn er, waar geen zieken of doden zijn; ja, zelfs in sommige drie of vier doden. Ach! wat moest het ons niet vernederen en met geweën en smeking tot U doen naderen, om genade en verzoening in dat dierbaar Bloed te verkrijgen. Doch tot hiertoe bemerkt men niets

dan verharding, gelijk bij Farao, enkelen uitgezonderd. In het begin der oordelen kwam mij dat woord gedurig te binnen: "Farao's oudste zoon leefde ook niet meer!" doch ik wist niet wat dit betekende, want als de Heilige Geest het Getuigenis niet uitlegt, dan kunnen wij het toch niet verstaan. Maar op een morgen werd het mij uitgelegd. Nadat Farao's hart onder al de plagen was verhard gebleven, kwam de laatste zodat in ieder huis een dode was. Farao's oudste zoon stierf ook in die laatste nacht en de Heere had gezegd dat de verderfengel zou doorgaan; maar dat de kinderen Israëls de zijposten hunner huizen met bloed bestrijken moesten, opdat hij die mocht voorbijgaan. Ik zag ook, dat het oordeel meest rustte op hen die zich bij de Waarheid gevoegd hadden en waaronder naar de aard der liefde geoordeeld, ook kinderen Gods waren, en nu zag ik hoezeer wij dat Bloed der verzoening over onze onreine, vuile, walgelijke zielen nodig hadden. Och, dat de Heere ons daar veel behoefte aan schenken mocht! want als er geen vernedering bij de kinderen Gods komt, is het te vrezen, dat onze stad geheel wordt overgegeven, vanwege al onze gruwelzonden van hoogmoed en Delila's. Wij hebben het erger gemaakt dan Sodom en Jeruzalem, die geheel verbrand en verwoest zijn.

Want hoe diep ongelukkig het ook is, dat de wereldse mensen zo dolzinnig zijn, dat zij de schijn voor het wezen kiezen, zou men toch mogen hopen, dat de kinderen Gods, welke toch in meerdere of mindere mate ondervonden hebben wat er in een Drie-enige, volzalige Verbonds-Jehovah is; hoe Hij is de Fontein van alle heerlijkheid, zaligheid, zoetheid en goedheid; hoe alle schatten van Hemels genoeg en vrede alleen in Hem gevonden worden: dat zij (zeg ik) zich van de wereld zouden onderscheiden.

Ik zal daartoe nu nog terneer stellen hetgeen een rechte liefhebber van de Hemelse, zielsbeminde Bruidegom uitdrukt, die ook al zijn eigen lelijke, vuile, valse parels verkocht had, om die dierbare, echte, eeuwige en enige schone Parel door genade in zijn bezit te krijgen.

Hij zegt: "Als Jezus bij ons is, zo gaat het alles goed en niets schijnt ons moeilijk, en als Jezus niet bij ons is, dan valt het ons alles hard. Als Jezus ons niet minnelijk aanspreekt, zo is alle troost slecht, maar zo Jezus ons maar enig woord toespreekt zo gevoelen wij grote troost. Stond Maria Magdalena niet straks van haar plaats op, waar zij zat en schreide, als Martha haar zei: "De meester is daar en Hij roept u?". O, gelukzalig is het uur in welke Jezus ons roept van de tranen tot de vreugde des Geestes. Hoe dor en hard bent gij zonder Jezus, hoe dwaas en ijdel, zo gij buiten Jezus wat begeert. Is u dat geen meerder schade dan of gij de gehele wereld verloor? Wat kan de wereld u geven zonder Jezus? Zonder Jezus te zijn is een pijnlijke hel, en met Jezus te zijn is een zoete Hemel. Zo Jezus met u is, zo kan u geen vijand beschadigen. Die Jezus gevonden heeft, die heeft een goede schat gevonden; ja, een goed boven alle goederen, maar die Jezus verliest, verliest al te veel en meer dan de gehele wereld. Die zonder Jezus leeft is de allerarmste. Die met Jezus is, is de allerrijkste.

Het is een grote kunst met Jezus te weten om te gaan, en Jezus te kunnen behouden is een grote voorzichtigheid. Wees nederig en vreedzaam, zo zal Jezus met u zijn. Wees Godvruchtig en gerust, zo zal Jezus bij u blijven. Gij kunt Jezus haast weggagen en Zijn genade verliezen, zo gij tot uiterlijke dingen wilt afwijken; en als gij Hem zult weggejaagd en verloren hebben, tot wie wilt gij dan vluchten en wat vriendschap zult gij dan zoeken? Zonder vriend kunt gij niet goed leven en indien Jezus u boven alles

geen vriend is, zo zult gij u uitermate droevig en verlaten vinden. Zo doet gij dan zeer zot, zo gij op een ander vertrouwt en verheugt. Het is eer te wensen de gehele wereld tegen ons te hebben dan Jezus en Hem vergramd boven alle liefvalligen. Jezus alleen zij uw bijzondere Beminde. Laat alle mensen bemind worden om Jezus' wil, maar Jezus om zijns zelfs wil. Jezus Christus alleen is zonderlijk te beminnen, die boven alle vrienden getrouw en goed bevonden wordt; om Hem en in Hem laat alle mensen, en vrienden en vijanden, u lief zijn; en voor al deze moet Hij gebeden worden, dat zij allen Hem mochten kennen en liefhebben. Wilt nooit zonderlijk bemind of, geprezen worden, omdat God zulks alleen toekomt die Zijns gelijken niet heeft. Wees van binnen rein en vrij, zonder vermenging van enig schepsel. U betaamt naakt te zijn en een rein hart tot God te dragen, zo gij wilt zien en smaken hoe zoet de Heere zij, en daar zult gij niet toe komen tenzij Zijn genade u trekt en voorkomt; opdat gij alle dingen afzonderende en afdankende, alleen met die Enige verenigd wordt, want als de genade Gods komt tot de wens, dan wordt hij alle dingen machtig, en als die hem ontwijkt, dan zal hij arm en zwak zijn en gelijk als verlaten. Maar in allen deze moet gij niet wanhopen maar vrijmoedig bereid staan tot de wil van God.

15 April. De dag, dat mijn Schepper en Formeerder mij geschapen en ter wereld gebracht heeft. 's Morgens ontwakende, liet Hij mij zien waartoe Hij mij geschapen had. Hij kon mij een dier geschapen hebben en aan alle goddeloosheden, doodslagen en gruwelen hebben overgegeven. Hij had mij aan mijn leger hebben kunnen binden en met alle smarten bezocht hebben; maar nu had Hij mij geformeerd om Hem, die Volzalige eeuwig te aanbidden, te loven en te prijzen. In Adam had Hij ons geformeerd tot Zijn eer en lof, om ons in Hem in Zijn werken te verlustigen. Dat wij echter van Hem zijn afgevallen en de duivel toegevallen is onze eigen schuld. Maar o, welk een wandel van liefde en genade is het, dat er nog een weg van ontkoming is in de ware Vrijstad, in de Borg Jezus Christus! Hij deed mij verder zien, dat ik was de ellendigste, de onwaardigste, de ongeschiktste. Menigmaal wordt dat met de lippen geuit, maar nu mocht ik het in kracht ondervinden. O, hoe werd mijn ziel vernederd en toen kreeg ik Psalm 136: Indien ik u vergete, zo vergete mijn rechter hand zichzelf!" Dat werd mij toegepast en ik werd door mijn lieve, zielsbeminde Bruidegom zo zielszaligend vernederd, dat ik moest uitroepen, hoe menigmaal weet ik zelf niet: "Ik ben het niet waardig ik ben het niet waardig, Heere!" Hoe wonderlijk was het mij die dag! Mijn wil was geheel weg en verslonden. Het was toen zoals ik in een godzalige schrijfster las:

Mijn wil is in Uw wil verslonden, Mijn zin is aan Uw zin gebonden.

Toen zei ik: "Wel, Heere! zou dit het laatste jaar zijn dat ik nog hier ben?" Maar ik had niets te vragen, daar er anders menigmaal tijden zijn, dat mijn ziel zo verlangend zijn kan om van het lichaam der zonde ontdaan te zijn. Maar wat is het toch klaar, kennelijk en duidelijk, dat, als die heerlijke Zon der Gerechtigheid, die blinkende Morgenster in de ziel opgaat, bij de aanvang of bij de voortgang, na lang gemis, de ziel dan zo hartelijk zeggen kan: "Wie heb ik nevens U in de Hemel! Nevens U lust mij ook niets op de aarde!" En: "Uw goedgunstigheid is beter dan het leven."

O, wat is het zalig geen wil te hebben dan alleen des Heeren wil! Nu heb ik wel weer een wil; maar die is: "Mocht ik nu de overige dagen, maanden of jaren dat ik hier nog blijven zal, met Uw nabijheid begunstigd worden, die alleen de gelukzaligheid mijner ziel bent. Buiten U, de Drie-enige, volzalige Verbonds-Jehovah is toch niets dan dood

en verderf. Vergun mij de overige tijd mijns leven aan U te kleven, gelijk de gordel kleeft aan de lendenen eens mans. "Houd mijn gang aan Uw voet", gelijk Uw knecht Job zegt, en als David bid: "Houd mijn gangen in Uw sporen!"

Uit Brakel.

Mei.

*Dit is de zang- en bloementijd,
Waar in zich dier en mens verblijdt;
Doch 't is mij enkel droefenis
Zolang ik Jezus' liefde mis;
Maar als Hij eens mijn ziel toeziet:
"Gij mijns, Ik uw's in eeuwigheid",
En maakt mij 't zondig leven kwijt,
Dan is 't mijn zang en bloementijd.*

O ja, mijn dierbare, drie-enige, volzalige Verbonds-Jehovah-God! dan zal het eerst recht zang-, bloei-, dank- en aanbiddingstijd zijn, daarin dat Nieuw Jeruzalem, in dat Hemels Paradijs, bij die Boom des Levens, daar is die heerlijke Roos van Saron, die heerlijke Lelie, die zo blank en rood is, die, heerlijke Plant van Name, die heerlijke, levende Appelboom onder de bomen des wouds, onder welks schaduw het hier al zo heerlijk is eens een tijdje en stondekje te mogen zitten. O, o! wat zal dat zijn om eeuwig bij Hem te wezen, zonder nimmermeer van die zoete, zielszalige aanminnige Bruidegom te scheiden. Zijn hier de stonden en ogenblikken al zo zoet, als ik Uw heerlijke werken mag zien, de zon, de maan, de blinkende, heerlijke, schitterende sterrenhemel, O, hoe heerlijk en majestueus zal dan niet de Schepper zijn. Als de ziel hier door de verrekijker van het geloof er iets van krijgt te zien, dan zou zij met arendsvleugelen wel wensen op te vliegen; o, wat zal het dan niet zijn, dat eeuwig te mogen ondervinden! Het is zoals die heerlijke Formeerder zelf zegt: "Geen oog heeft het gezien, geen oor heeft het gehoord, wat Hij bereid heeft voor degenen die Hem liefhebben" en die de Volzalige van eeuwigheid heeft lief gehad. O, dierbare Koning der koningen en Heere der heren! geef het mij, als het U believen mag, al is het op mijn sterfbed, te mogen uitgalmen en bij Uw eigen licht te zien en te ondervinden, welk een liefderijke, heerlijke, volzalige, zorgende, Jehovah-God en Vader Gij voor mij de nietigste, onwaardigste, onbekwaamste, bent geweest van mijn vroegste jeugd af aan. Nooit is het om uit te spreken, de Hemel heb ik daartoe nodig, om U, de Heerlijke en Dierbare eeuwig te aanbidden. Een kind zijnde, zorgde Gij, als die echte, enige Medicijnmeester, dat ik het merkteken van het Beest niet kreeg; want het was alleen door U dat ik mij uit de hand van de dokter, die mij alles beloofde, als ik mij maar liet inenten, mocht losrukken. Vier jaren daarna de pokken krijgende, nam ik voor, de medicijnen van de dokter niet in te nemen, opdat mijn herstelling aan hem niet zou worden toegeschreven. En nu zijn 's Heeren heilige, dierbare oordelen zodanig op aarde en in ons Nederland dat er boeten en vervolgingen zullen komen voor hen die zich niet laten in enten. "O, land! land! land! hoort des Heeren Woord!" heeft de Heere u al zo vele jaren toegeroepen; en als er nu bij ons geen bukken en vernedering komt voor Zijn heerlijke Majesteit, dan kan het niet anders of wij zullen rechtvaardig overgegeven en verwoest worden evenals Parijs en Sodom. Welgelukzalig zijn zij, die genade mogen afsmecken, om liever met de drie jongelingen met de Verbondengel in de gloeienden oven te gaan, al werd die ook zevenmaal heet

gestookt, dan het merkteken van het Beest te hebben en te knielen voor die rode draak, het serpent, dat nimmer rust.

O, o, dierbare, volzalige, onveranderlijke, getrouwe Verbonds-Jehovah! mijn zondige, onreine lippen kunnen het toch niet uitdrukken, en al had ik duizend tongen, dan zou ik toch maar iets van Uw heerlijkheid kunnen stamelen; maar de tijd zal toch komen, dat ik mijn hart zal ophalen; en mijn bekomst voor eeuwig verkrijgen, om U, o Dierbare! eeuwig te aanbidden, te loven en te prijzen en mijn kroon voor Uw lieve, dierbare, heerlijke, heilige, zalige voeten neer te leggen. O, wanneer komt die dag? Doch Uw tijd, volzalige God! is alleen goed!

Maar vergun mij, mijn Volzalige! eer dat Gij mij thuis haalt, bij Uw eigen licht iets te mogen zien en te zeggen welk een heerlijk, volzalige, alleen dienenwaardige Jehovah Gij bent, en hoe aller-ongelukkigst zij zijn, die buiten Uw zalige dienst zich bevinden, hier reeds in de tijd en boven alles zijn zullen in de rampzalige eeuwigheid, en, dat er in de gehele wijde wereld buiten U, de volzaligen God, niets is, dat enige vrede of geluk kan aanbrengen. O, hoe gelukzalig zijn zij, die in het uur des doods wakende en biddende bevonden worden en met die zielsbeminden Bruidegom zullen mogen ingaan en voor eeuwig aanzitten aan de Bruiloft des Lams!

Och, mijn dierbare Zielsbeminde! vergun mij om voor mijn heengaan, op mijn sponde liggende, bekend te maken aan Uw eigen volk en ook aan hen die U nog niet kennen en die de wereld en het harde juk van die helse tiran nog niet willen verlaten, omdat hij hun ogen nog verblindt, veel belovende maar niets te geven hebbende dan de eeuwige poel van jammer en geweent, te vermanen, dat zij toch onder die goedertieren Koning Immanuël, Jehovah-God, dienst nemen, omdat Hij een lieve Vredenvorst is; Zijn rijk een Vrederijk, Zijn wetten heilige, heerlijke wetten, waar arme zielen alleen bij leven kunnen, die Hij heiligt en reinigt in Zijn dierbaar Bloed, en wie Hij de eeuwige blijdschap en heerlijkheid tot een beloning geeft.

Zij, die gebrekkig, blind, lam of stom zijn, worden tot de dienst van de aardse koning niet toegelaten; maar O, dierbare verborgenheid der genade! in de dienst van de grote hemelkoning worden zij aangenomen; hoe blinder hoe beter, hoe armer hoe beter. Die worden door die lieve Koning al zalig gesproken. Matth. 5: 3. Hoe onreiner hoe beter; geheel melaats; hoe kreupeler hoe beter, al is het aan beide voeten. Die neemt de Koning aan Zijn tafel.

Bij de aardse koning kan men geen dienst nemen als men oud is, maar bij de hemelse is men nimmer te oud, al zijn zij zestig, zeventig, tachtig of negentig jaren; ja zo oud kan men niet wezen of die Koning neemt ze aan. Maar vooral hoe jonger hoe beter, kleine kinderen; want Hij is ook bovenmate een Kindervriend. Hij nodigt ze en zegt: Laat de kinderkens tot Mij komen en verhindert ze niet, want derzulken is het Koninkrijk der Hemelen." Komt, lieve kleinen en ook alle jongelieden! komt, neemt dienst bij die lieve Koning. Uw jeugdige krachten en bloem van uw leven komen Hem alleen toe. Hij is onze Schepper en Formeerder en geen ademtocht kunnen wij zonder Hem. Allen zijn wij het ten duurste verplicht, en alleen door die Plant van Naam, die ware Wijnstok, kunnen wij groeien en bloeien, als wij uit onze oude en geheel bedorven stam van de natuurlijke staat in Hem worden overgeplant, de Boom des Levens, die in het midden van het Paradijs Gods staat. En zij, die daarin geplant zijn, zullen in eeuwigheid daarvan verzadigd worden en nimmermeer worden uitgedreven.

Geen Engel met een zwaard is daar, om de toegang tot die Boom des Levens te beletten! O neen, die lieve Hemelkoning verwelkomt ze allen met Zijn Zalige vredegroet; "Komt in, gij gezegende mijns Vaders! beërft dat Koninkrijk, dat voor u bereid is van voor de grondlegging der wereld. Gaat in, in de vreugde uws Heeren."

April. Rustdagmorgen kreeg ik, de onwaardigste, wederom iets te zien van die Hemelse marktdag, en wat er dan niet te koop is. Vrede, blijdschap eeuwige heerlijkheid, en wat er dan al niet om aards voordeel gearbeid wordt en hoe weinig lust, begeerte en moeite er is voor die Hemelse, heerlijke, eeuwigdurende goederen. Toen mocht ik tot mijzelf inkeren; (want als wij verwaardigd worden om met de verloren zoon, gedurig tot onszelf te komen, dan zijn wij de man, met de tollenaar, en anders is het deze of geen) en ik moest zeggen: "Doen de mensen in de wereld zoveel moeite en offeren die zoveel op aan hun uitwendig bestaan, dat toch met de dood ontzinkt, ach, wie ben ik, slaperige? Moest ik voor die geestelijke marktdag giet de gehele nacht over hebben? Toen kwam mij, o wonderlijke, soevereine liefde aan de snoodste zo liefelijk en zo zoet als honing in mijn ziel druipen: "Ik geef het mijn beminde in de slaap". Nu zag ik hoe ellendig wij ons aftobben en zwoegen, inwendig met onze arme zielen, ook uitwendig slaven en draven, om toch niet voor de Heere te komen, vanwege onze vijandschap en atheïsme. O, als wij geen genade vragen, om op de wacht van ons hart te staan, dan is het toch een opengebroken stad zonder muur, dan komen er alle vijanden, alle Diabolisten maar in, zonder dat wij het bemerken, en ons bedrieglijk, arglistig hart, dat wij ook niet kennen is dan dadelijk gereed om met hen te handelen. Daarom wordt ons immers dat dierbaar machtwoord zo menigmaal toegeroepen: "Waakt!" Maar als wij van de Fontein des Levens zijn afgelopen, die oorzaak van alles goeds in ons is, hoeveel vonden worden er dan niet gezocht om onszelf te bedekken! Hoe weinig gereformeerd zijn wij toch in de praktijk! Waar vindt men een afhankelijke, geestelijke arme ziel, die het in waarheid in beoefening brengt: "Zonder Mij kunt gij niets doen"?

O, lieve, dierbare, volzalige, Drie-enige Verbonds-Jehovah! mocht dat toch zo bij mij zijn, door Uw liefde en door Uw genade want daar er geen musje op de aarde en geen haar van mijn hoofd vallen kan zonder Uw wil, moest ik immers nergens anders naar omzien dan naar U alleen, zoals ook Uw woord zegt: "Laat uw ogen rechtuit zien". Heere Heere! vergun Gij het mij! laat mij aan U kleven als de gordel aan de lendenen eens mans; opdat ik, Heere! door Uw Heilige Geest steeds ondervinden mag, dat ik zonder U niets goeds vermag.

11 Augustus 1871. O, lieve, dierbare, enige Zielherder! geef Uw arm, ellendig uitgeledigd, vuil bemodderd, van U, de Fontein des levens, afgedwaald ellendigst lam weer kracht! Neem het (met heiligen eerbied uitgedrukt) uit Uw eeuwige, onveranderlijke Liefde weer op in de zalige armen van Uw Verbondsliefde en trouw Ach, ach, Heere! het ligt daar neer en kan niet gaan, niet staan, niet eten, niet drinken; want het kan niet zien, het is stik duisternis. Ach, één druppel uit Uw levensbron, één kruimpje van Uw genadetafel, één woord van Uw Almacht, één lichtstraal, en het bevroren hart zal als was voor het vuur smelten. Ach, Heere Heere! als het U belieft, doe om Uws zelfs wil een wonder aan een dode hond. Niemand in Hemel of op aarde, kan iets teweeg brengen om mijn dode ziel levend te maken, dan U alleen, dierbare, Drie-enige, onveranderlijke Verbonds-Jehovah! Ach, Heere! erbarm U over mij! Die Gij liefhebt, hebt Gij lief tot het einde, ja, van eeuwigheid tot eeuwigheid. O, als het een menselijke, wispelturige, alle ogenblikken veranderlijke liefde was, ach dan zou

het reeds lang gedaan geweest zijn. Maar geen tongen zijn in staat Uw liefde, trouw, onveranderlijkheid, verdraagzaamheid en goedertierenheid uit te drukken want de arme, ellendige, verachte, die niemand aanziet, die ziet Gij aan en ontfermt er U over. "Wie u veracht, Ik zal u niet verachten".

Neen, lieve, aller-dierbaarste, alleen beminnenswaardige Heere! want Uw woord is waarachtig en het zal Zijn loop hebben en niet één syllabe zal er van ter aarde vallen. In Uw dierbaar Getuigenis zegt Gij: "De oprechte is een spot, een verachte fakkel", en het kan niet anders zijn; want zij, die door Uw genade oprecht gemaakt worden, hebben U alleen lief, en daardoor achten zij alle andere dingen als schade en drek. Daarom, vromen die dit maar uitwendig bent, zonder hartveranderende genade, denkt toch niet, al bent gij van de uitwendige wereld tot de uitwendige deugd bekeerd, dat gij zonder reiniging en zonder een vernieuwd gemoed naar de hemel zult kunnen gaan. O neen "daar zal niets inkomen dat onrein is, dat gruwelijkheid doet en leugen spreekt, maar die geschreven zijn in het Boek des levens des Lams".

April 1872. Mijn Liefste! mijn Goël, mijn Maker mijn Man! zult Gij het mij voorzeggen, als het U belieft, wat ik schrijven moet van Uw eeuwige, onveranderlijke liefde, weer opnieuw aan zulk een boze en snode rebel bewezen en betoond op haar zestigste geboortedag! Gewoonlijk zijn er zo enige voor- en toeleidende wegen, eer dat die Volzalige zich weer opnieuw aan de ziel openbaart; namelijk eerst, dat de ziel bij het licht van de Heilige Geest te zien krijgt waar hij is en waar hij staat, en met de verloren zoon tot zichzelf gebracht wordt; ten tweede, dat hij dan zijn verre afstand van die Volzalige, die alleen ons Leven is, te zien krijgt. Kinderen Gods! staat hier een weinig stil. Die ogen naar binnen gekregen hebben, en de Heere en zichzelf bij Goddelijk licht hebben leren kennen, zullen het weten hoe gruwelijk hun leven is, in plaats van een leven ter ere Gods met hart en mond en daden, zodat het aan hen te zien was, dat zij een zaad waren van de Heere gezegend. Ach, hoe vuil, hoe vleselijk is menigmaal uw handel en wandel! hoe is het hart, hoe zijn de ogen vol overspel! Staat hier stil! Hoe spoedig is menigmaal die eerste liefde verlaten met al die verdere openbaringen van die Zielsbeminden Bruidegom, die U immers temeer aan Hem hadden moeten verbinden, gelijk een gordel kleeft aan de lendenen eens mans. Maar ach, helaas! dan ziet men zo menigmaal, dat die vuile, dierlijke, vleselijke lusten nog een lekkere beet op de tong zijn. O kinderen Gods: staat hierbij stil en doodt de zonde in de mogendheid des Heeren en vooral die vuile, vleselijke wellust, of zij zal u doden, "want zij (die wellust) heeft vele gewonden neergeveld en al haar gedoden zijn machtig vele. Haar huis zijn wegen des grafs, dalende naar de binnenkamers des doods", zegt en waarschuwt de Heere in Zijn dierbaar Getuigenis.

Nu moet ik verder verhalen hoe het die dag gegaan is. Ik zei dan, dat het 's Heeren gewone weg is, wanneer die Dierbare zich wederom op een bijzondere wijze aan de ziel wil vertegenwoordigen, dat Hij haar dan weer innige behoeften geeft om uit haren zorgeloze en vreeslozen toestand opgewekt te mogen worden. Zo was het dan nu ook met mij, de onwaardigste. O, die lieve zielsbeminde Bruidegom bracht mij weer zo in het gemis Zijner nabijheid, zo in mijn schuld en onwaardigheid, en toen gaf de voorganger op Psalm 51: 5.

*Gij hebt lang genoeg gezien mijn misdaad,
Wilt toch Uw toornig gezicht daarvan wenden
Dat kon ik zo hartelijk vragen.*

Maar vergeef mij, die nu ben vol ellenden.,

Ik zei: ach Heere! vol ellenden, die drukken mij zo niet. Maar dat volgende regeltje:

O God! mijn Schepper schept zonder verdrag.

"Och ja (zei ik) het is zonder verdrag, zonder condities; bij aanvang en voortgang, vrije soevereine genade."

En nu volgt,

Een rein hart en een nieuw leven.

O, daar werd mijn ziel weer zo verlangend naar gemaakt. En verder:

O, Heere! wilt mij toch een nieuwe geest geven.

En Hij bewaarde mij bij de behoeften. Ik weet wel bij ervaring, dat alles buiten Hem, die het Leven is, de dood is; maar ach! als er bij de aanvang en bij de voortgang geen innige droefheid is over het gemis van de zielsbeminde Bruidegom, met de Bruid in het Hooglied, dan komt er zulk een zorgeloosheid en wij vermaken ons met afgoden, en het allermeeeste met ons eigen ik, dat ergste en grootste beest, onze eigen lusten, wil en zin. Nu, de behoefte werd meer en meer gegeven naar dat verse Water des levens, naar de Bron, de Put, naar de Gever zelf (want het willen en het werken is alles uit, door en tot Hem), totdat die Liefste en Dierbare zelf mijn ziel met Zijn liefde vervulde. O, onuitsprekelijke liefde! wonderlijk was het voor mij. Die dag was alles voor mij, daar wanneer de ziel in ongestalte is, alles schijnt tegen hem gekeerd te zijn. Die eeuwige liefde is toch zo vast en onveranderlijk; maar het is een geheim, dat de Heere aan Zijn eigen beminde kindertjes openbaart, dat de kastijdingen en slagen zowel uit liefde voortkomen als de omhelzingen en de kussen; want wij hebben toch allen dat heerlijk, volzalig Beeld verloren en zijn de satan geheel toegevalen en zijn dus (geen uitgezonderd) bittere vijanden van de Drie-enige, volzalige Verbonds-Jehovah. Nu, om zulke weerspannige en ongetemde wolven, leeuwen en tijgers te temmen, en tot lammeren te maken, en gemaakt zijnde, door Zijn vrije, soevereine, eeuwige liefde te bewaren en gedurig te verlossen uit de klauwen van de satan, daar zijn een Almachtige kracht en slagen toe nodig, en dan krijgt de helhond wel eens verlot van de Herder om met zware aanvechtingen op hen af te komen. Maar die lieve, enige Herder doet dat alles ten goede van Zijn schapen. En o, wat zijn er niet vele redenen als men verwaardigd mag worden er iets van te zien. Wat is er niet een zorgeloosheid, vreesloosheid, biddeloosheid, en dan ziet de ziel dat het haar beter is in de banden en behoeften dan in zorgeloosheid te verkeren. Hij is hier toch een vreemdeling, en dat moet hij blijven, zulks ondervond ik twee dagen daarna. Toen ik 's morgens ontwaakte was ik als een dood mens, die in het graf ligt. Ik kon met de kinderen op mijn schooltje niets doen; niet bidden of zingen. Ik gruwde en grilde van mijzelf; ik was als een bevroren ijskorst. Dat duurde tot des middags één uur. Toen kwam die dierbare, zielsbeminde, Drie-enige Verbonds-Jehovah mij leren en liet mij mijn toestand van de beide laatste dagen zien. Niet één begeerte was er toen in mijn hart; want de lieve, goedertieren Koning had mij Zijn genadescepter weer eens toegereikt en dan is er in 's Konings aangezicht vrede en blijdschap; maar nu verborg zich die heerlijke Zon der Gerechtigheid, en als de ziel dan niet op een verborgen wijze ondersteund werd, dan zou zij van droefheid en moedeloosheid in het land van haar vreemdelingschap omkomen. Maar nu leert die dierbare, zielsbeminde, Drie-enige, volzalige Verbonds-Jehovah haar, dat Zijn verbergen, heengaan en verlaten ook enkel liefde is. Hij verlaat om niet verlaten te worden; anders zou zij haar ellende en haar afkomst ook vergeten en wat zij is en blijft zonder des Heeren kracht en genade. Petrus wist het ook nog zo niet, toen hij zei: "Ik zal U niet verloochenen."

O, de weg des Heeren is zo recht in alles. Want waar vindt men onveranderlijkheid dan bij Hem? Waar is geen getrouwheid dan bij Hem? Waar vindt men zuivere liefde dan bij Hem? want allen samen zijn wij wispelturige, verkeerde schepselen, wrevelig, hatende elkaar als een doornheg. En was het nu enkel bij de wereld, maar neen, ook bij de kinderen Gods. Wat moest daarin de kracht en mogendheden des Heeren niet een strijd tegen zijn! "Waakt en bidt! zegt de koning der koningen, "opdat gij al deze dingen mag ontvlieden en staan voor de Zoon des mensen."

Geef mij, Heere! als het U believen mag, toch te zoeken en te bedenken de dingen die boven zijn; maar boven alles door Uw almachtige Goddelijke kracht en macht het te doen. Schenk mij daarom, lieve Heere Heere! en vergun het mij om Uws zelfs, om Uw eeuwige, onveranderlijke liefdes wil, nuchter en wakende te zijn. Wees toch zo goedertieren mij van die slaperige zorgeloosheid te verlossen en mijn hart en zielsogen tot U op te heffen Laat mijn aangezicht naar Sion gekeerd zijn waarheen mijn reis is, dan zal ik niet slaperig zijn; want het is gelijk Uw nu triomferende knecht Sheppard zegt in zijn werk "de Tien maagden", deel II, blz. 35: "Nooit merk ik een Christen aan als, helemaal ontwaakt, dan wanneer de Heere hem de dingen van een andere wereld laat zien, en als dat verloren is, dan begint hij te slapen. 2 Kor. 5: 6 met 2 Petri 3: 12."

Ach, mijn dierbare en Volzalige! mocht schaamte mij toch bedekken, mocht er diepe ootmoed en innige droefheid bij mij gevonden worden en mocht ik toch geen rust vinden voordat Uw liefde mij daarvan verlost heeft want doorgaans is het toch Uw lieve weg in Uw heiligdom, dat Gij de zonde tot een zware last maakt, dat het de ziel ondragelijk wordt, dat haar grote erf en dadelijke schuld voor haar ogen staat. Dat is zo bij de aanvang en dat blijft zo bij de verdere voortgang met iedere zonde; want voor de eigen kinderen Gods is de zonde de hel. Ik zeg voor de eigen kinderen; want de tijdgelovigen en historisch gelovigen kunnen, vanwege de schrik voor de hel en de begeerte naar de Hemel, wel voor een tijd de zonde verlaten, maar nooit zó, dat die hen tot vernedering en droefheid, tot schaamte en boetvaardigheid aan Uw dierbare voeten brengt.

Daar verwaardigt Gij, dierbare, volzalige, onveranderlijke, lieve Verbonds-Jehovah alleen Uw eigen kinderen toe. Hoe dieper Uw liefde hen in hun onwaardigheid inleidt en hen recht voor en door Uw liefde beschaamd maakt, hoe meer Gij verheerlijkt wordt. Gij, Heere Heere bent toch zo heerlijk recht en ik zo slecht. Och, liefste Heere maak mij, als het U belieft, hoe langer hoe slechter, zodat ik gedurig tot stof en as mag wegzinken! Gij zijt toch goed en goeddoende, en slechten en rebellen worden door U onderwezen. O, laat het mij dan dagelijks ervaren: Psalm 119: 36.

*Geen meerder goed, Heer! Gij mij geven meugt,
Dan dat Gij mij vernedert en maakt kleine,
Dat ik leer Uw Wet, die mij verheugt,
Veel zilvers en goud gelouterd zeer reine,
Is niet zo kostelijk en goed van deugd
Als Uw Woord is en Uwe Wet alleine.*

Augustus. Mocht het U behagen, Heere! mij te geven dat ik vermelden mag wat Uw liefde weer aan zulk een boos en snood rebel bewezen heeft. O, Heere! hoe ordelijk zijn toch Uw wegen, zowel in de natuur als in de genade. Eerst behaagt het U de ziel

haar gemis te doen zien, bij de aanvang en bij de voortgang; dan geeft Gij al meer en meer de behoefte aan Uw zalige vereniging en nabijheid. Niet slechts met een flauwe luiaardsbegeerte, maar met een innerlijke en oprechte begeerte, totdat zij U in haar ziel omhelst en Gij U geheel aan haar wegschenkt. Dat is zo in het begin, en dat is zo in de voortgang niet minder; want wanneer de ziel verenigd is met haar zielsbeminde Bruidegom, haar Drie-enige Verbonds-Jehovah, dan is de betrekking nog nauwer en inniger; want zij weet, dat, wanneer die heerlijke Zon der Gerechtigheid zich voor haar ziel verbergt, dat zij dan als een dode is, die in het graf ligt; tenminste als zij door des Heeren liefde en genade dat gemis blijft gevoelen en geen begeerte tot haar oude boelen weer krijgt. O hoeveel beter, veiliger en zaliger is het toch, dat die ziel dan weer blijft wachten en uitzien, als de wachters naar de morgen, dan zich te behelpen met het vorige. Zo had die enige, onveranderlijke Verbonds-Jehovah mij, nietige en onwaardige, weken achtereen die innige behoefte geschonken en dat begon met Psalm 51: 5.

*Gij hebt lang genoeg gezien mijn misdaad,
Wilt toch U toornig gezicht daarvan wenden,
En vergeeft mij, die nu ben vol ellenden,
Mijn boosheid al en ook deez' zonde kwaad
O God! mijn Schepper schept zonder verdrag,
Een rein hart in mij en een nieuwe leven,
En opdat ik U wel behagen mag,
O, Heer! wilt mij enen nieuwe Geest geven.*

Dat moest ik maar gedurig vragen, en de kinderen op mijn schooltje leerde ik het en zong dat met hen dagen achtereen. O, het gemis en die geest des diepe slaaps drukten mij zo. Ach, de Heere had lang genoeg die misdaad gezien, en naar een nieuw leven, naar die, levendmakende, Heilige Geest snakte ik bij ogenblikken. Dit duurde enige weken; toen werd ik op een morgen bij mijzelf bepaald, hoe recht de Heere in al Zijn wegen en werken was. Zoveel gerechtigheid en heerlijkheid zag ik in Hem, en in mij zoveel lelijkheid en slechtheid. Zolang ik dat zag, kon ik niet anders dan in verwondering uitroepen: "O, Heere wat bent Gij recht! en ik zo slecht" Anders zag ik toen niet en kon ook niets anders zeggen. Nu, van achteren gezien, kreeg ik toen een oog in mijzelf en een oog in Hem, die Dierbare en Volzalige.

In de avond van die dag werd ik echter erg ongesteld en mijn vrienden dachten dat ik sterven zou. Ik kreeg hevige braking en de vijand, die er dadelijk bij is, wanneer het hem wordt toegelaten om het zaligmakend geloof te beproeven, en die 's morgens had afgeluisterd, dat ik zo hartelijk uitriep: "Gij Heere zo recht en ik zo slecht" voegde mij toe, toen ik in de grootste benauwdheid was en koude zweet van mijn lichaam afliep: "Zeg je dat nu nog? Zeg je dat nu nog?" En o, daarna zag ik de onuitsprekelijke liefde van die dierbare Herder, hoe liefderijk, hoe getrouw, hoe nauw Zijn liefdeoog op het arme, botte, onnozele schaap is. Hoe zou hij anders die arme schapen verscheuren? Nu kan hij niets doen, of de lieve dierbare Herder moet hem eerst verlof geven. Toen hij dat in het midden van die grote benauwdheid zo vroeg, kon ik zo goed door 's Heeren liefde en genade zeggen: "Ja, ja!" Maar daar bleef het nog niet bij: de helhond mocht nog meer doen tot heerlijkheid des Heeren. Bij die hevige braking kwam kramp en doorgang, als een pomp, of het gehele lichaam leeg zou lopen. Juist op het ergste komt de vijand dadelijk en zegt: "Nu gaat het met u als met die goddelozen koning, die ook op de geheime plaats zat en geheel leeg liep en gestorven is." Maar door de liefde des

Heeren werd het hem niet toegelaten mij angstig te maken. Die nacht sliep ik nog wel wat; de andere dag ben ik ook nog enige tijd op geweest, maar moest naar bed, omdat het lichaam zo zwak was. Maar nu zal ik het wonder en de lief de Gods verhalen, aan zulk een groot beest bewezen! Nadat ik drie uren geslapen had, ontwaakte ik, keek in de kamer en zag verscheidene van mijn vrienden rondom het bed zitten. Toen zei ik: "Heere! wat moet ik tot die mensen zeggen? En dadelijk daalde de Heere af met dat versje uit Psalm 111:

*Des Heeren werken zijn zeer groot,
Wie ooit daarin zijn lust genoot.
Doorzoekt die ijverig en bestendig:
Zijn doen is enkel majesteit,
Aanbiddelijke heerlijkheid, En
zijn gerechtigheid onendig.*

En dat gevoelde ik zo onder het zingen en zo kwam en gaf de liefde Gods te zingen het een versje na het andere, en zo zongen wij samen. Dat zingen was Mij zó verkwikkelijk en aangenaam dat ik de gehele nacht wel had kunnen zingen; want ik werd niet moe. En o, hoe daalde de Heere met Zijn liefde in mijn ziel! Hoe hartelijk kon ik toen door Zijn liefde en genade zingen en zeggen zoals ik het nu zo niet kan hoe zalig het is, de Heere geheel over ons te laten beschikken en regeren; want onszelf te leven is de duivel te leven. O, hoe ongelukkig is toch de mens, die naar eigen zin, wil en lust wil leven die niet dan aards, natuurlijk en duivels is. De lieve, zielsbeminde Brudegom brengt de Godlievende ziel daar dat zij zeggen kan: "Wie heb ik nevens U in de Hemel? Nevens U lust mij ook niets op aarde!" En hoe zou dat ook kunnen zijn? want Hij, die Volzalige is het leven en de gelukzaligheid van alles en in alles buiten Hem is dood,

Nu was ik door die lieve, enige Medicijnmeester, die maar één woord heeft te spreken, inwendig en uitwendig geheel beter. Toen ik des avonds even te bed lag, daalde de Heere zo liefelijk en zoet in mijn ziel af met deze woorden: "Wetende, dat de beproeving uws geloofs, die veel kostelijker is dan des gouds hetwelk vergaat en door het vuur beproefd wordt, bevonden worde te zijn tot lof en ere en heerlijkheid in de openbaring van Jezus Christus". Ik zei: "Ja, Heere zoals U doet, is het goed" en ik kreeg van die lieve Heere te vragen, dat Hij het mij inwendig mocht bekend maken, of er iets lag, dat de beproeving van het geloof nodig maakte. Toen zei de vijand: "Nu moet gij heden nacht sterven." Ik zei: "Ach, ik wilde zo graag met het volk de Heere nog groot maken." Toen zei hij: "Dat hebt gij gisterenavond gedaan." Maar die nacht kon ik niet slapen. Die geest des diepe slaaps, waarin wij liggen, en dat licht achten van de zonde, dat zo erg onder de kinderen Gods gevonden wordt, werd op mijn hart gedrukt, en Hij verwaardigde mij die nacht daartegen te zuchten. Ik moest het bed verlaten en toen zei de liefste Heere, dat ik Deuteronomium IX lezen moest. Ik zei: "Ik zal het doen, Heere!" en, toen het dag was, las ik het. Maar o, welk een dierbaar onderwijs ontving ik uit die heerlijke aanspraak, welke de Heere door Zijn knecht Mozes laat doen! Indien de Heere er mij toe verwaardigt, zal ik er iets van melden,.

Tot de kinderen Israëls, werd gezegd dat zij over de Jordaan zouden gaan en dan zouden zij die grote en machtige kinderen Enaks ontmoeten, "dat groot en lang volk, waarvan gij gehoord hebt" zegt Mozes. "wie zou bestaan voor het aangezicht der kinderen Enaks?" "Zo zult gij heden weten, dat de Heere uw God degene is die voor

uw aangezicht doorgaat, een verterend vuur, die zal ze verdelgen en die zal ze voor uw aangezicht neerwerpen en gij zult ze uit de bezitting verdrijven en zult ze haastelijk teniet doen, gelijk als de Heere tot u gesproken heeft".

Dat was voor mij ten eerste zulk een dierbaar antwoord op die klacht, dat de kinderen Gods de zonde zo licht achten; want in de plaats, dat zij die door Zijn lieve kracht en naar Zijn Woord zouden verdelgen, wordt er voor gepleit en gestreden, omdat de vuile lusten nog een lekkere beet op de tong zijn.

O, kinderen Gods! dood toch de zonde, of zij zal u doden! Wandelt toch naar de geest en niet naar het vlees Ach, wat brengen al de lusten en de begeerlijkheden des vleses u toch anders aan dan wroeging, jammer en ellende? En o, als gij eens tot uzelf inkeert en nadenkt, wat, zij Hem, die Volzalige, gekost heeft en hoe duur gij gekocht bent dan moest immers schaamte u bedekken.

Om nu tot Deuteronomium IX terug te keren, welk een dierbaar onderwijs mocht ik verder uit dat hoofdstuk ontvangen, namelijk hoe Israël, en wij met hen, tot het kennen hunner onwaardigheid tot tweemaal toe vermaand en hen wel ingedrukt werd dat zij een hardnekkig volk waren, van de dag af, dat de Heere hen gekend had.

Ook zag ik nog uit dat hoofdstuk hoe klein het getal was van degenen die uit Egypte gegaan waren, welke in Kanaän binnen kwamen (leest daarover 1 Kor. X) en hoevelen er ook nu waren, die wel uitwendig uit het Egypte der wereld waren uitgegaan, maar nimmer met het hart de zonde verlaten hadden; dus met recht, zoals de Heere Jezus zegt, wit gepleisterde graven, doch van binnen vol roof en boosheid. Nimmer toch zal het hart, dat niet door waarachtige wedergeboorte veranderd is, de zonde of de wereld verlaten. Menigmaal schijnen zij wel de ware kinderen Gods te overtreffen, omdat zij een gladde tong en veel verstand hebben; maar ver blijft toch hun hart van de praktijk der ware godzaligheid.

Nu moet ik nog medelen wat de Heere verder aan mij, onwaardige, liefdes te doen. Vrijdags hoorde ik iemand in het gebed zeggen: "De Heere doodt en maakt levend". Ik zei: "Dat is waar!" en meteen ging alles inwendig weg en ik bevond mijzelf een doodarm mens te zijn. Daar kreeg ik nu 's zaterdags zulk een blijdschap over, dat ik er over verwonderd stond: want ach, wij zijn zo onkundig in de wegen des Heeren, die in het heiligdom verborgen zijn, en dan alleen, wanneer Hij, die dierbare Hoogwaardige, Zijn heilige, kinderlijke vrees op onze harten legt, worden wij er iets van gewaar. Op de rustdag kreeg ik te verstaan, waarom ik zo blij geweest was, dat ik zo arm was gemaakt; want op die dag daalde die lieve, dierbare, onveranderlijke, Drie-enige Verbonds-Jehovah weer opnieuw in mijn arme ziel af, en toen was het mij weer alles vers en nieuw. Ik kreeg er nu iets van te verstaan wat die verse en levende weg was en hoe het niet alleen bij de aanvang, maar ook bij de voortgang bekend wordt: "Het oude is voorbijgegaan; ziet het is alles nieuw geworden!" en hoe Hij Zijn wijngaard bij de ogenblikken bevochtigen moet, zoals ook die Godsman Heman zegt in Ps. 88, "Zult gij wonderen doen aan de doden?" De Geest is het toch alleen die levend maakt want ons eigen leven is maar een gestadig sterven en, op zijn best genomen, een dierlijk leven. Och, dat door Uw genade, Heere Heere! het leven door de Geest van Christus ons toch onmisbaar worde! Die hebben wij toch zo nodig, om ons te leren en te onderwijzen, om ons indachtig te maken, te bepalen en te bewaren bij de vrees Gods, waardoor wij alleen voor zondigen bewaard worden; gelijk de godzalige Bunjan

zegt in "de Heilige oorlog". "Als Vrees Gods binnen de stad is, kan de duivel er niet binnen komen, al schiet hij nog zo vele pijlen op Mensziel af." Ook in zijn dierbaar werkje, getiteld: "de Vrees Gods". Maar ach, dat ware, platte, oprechte, eenvoudige wordt bijna niet meer verstaan. Eigen kennis en verstand, dat toch enkel onkunde en blinkende dwaasheid is, heeft nu de overhand in Kerk en School. Dat ondervindt de ziel, als dat eeuwig Licht, die Zon der Gerechtigheid eens een straal in haar laat schijnen, zoals ook die eeuwige Wijsheid zegt: "Zo iemand meent iets te weten, die heeft nog niets gekend. En zo iemand dunkt wijs te zijn, die bedriegt zichzelf in zijn gemoed". Daarom wordt ons ook bevolen ons verstand gevangen te geven onder de gehoorzaamheid van Christus, en omdat wij daar nu zo ver vanaf zijn, om met die wijze Godsmannen gedurig te vragen: "Heere leer en onderwijs mij! maak mij Uw wegen bekend leer mij Uw paden! leer mij naar Uw wil te handelen! neig mijn hart tot de vrees Uws Naams!" Daar heeft de Heere rechtvaardig over ons, predikanten en lidmaten, een geest des diepe slaaps uitgegoten, waardoor wij niet kunnen zien noch horen. Ach, Heere Heere! erbarm U, ontferm U nog over ons, ellendigen, hard slapenden! Gij zijt toch genadig, lankmoedig en groot van goedertierenheid en waarheid, zoals Uw knecht Jona ook van U betuigde.

Lieve, enige Meester! begin U in mij, als het U belieft. Gij toch weet welk een domme, botte, onvatbare leerling ik ben ten goede. Bereid Gij, mijn lieve Formeerder en Schepper! mij daarom, als het U belieft tot een vat ter ere en tot heerlijkheid Uws groten Naams! Mijn aardse vat is toch gedurig vuil en onrein. Houd mij daarom steeds bij U gevangen, om alleen met U te wandelen.

Op zekere morgen mocht ik neerzitten en uitzien, of die lieve, dierbare, enige Gever een kruimpje van Zijn heerlijke, volle, algenoegzame genadetafel beliefte te schenken. In mijn eigen ogen was ik een onwaardige hond, die dat door het licht van die heerlijke Zon der Gerechtigheid zien mocht, en ook dat Hij juist aan zulken Zijn genade verheerlijken wil; o, dierbaar Godsgeheim! Toen ik nu neergezeten was, begon een haantje in de nabijheid van mijn gehuurde woning hard te kraaien, ja, zó hard dat ik niets doen kon. Ik, monster, riep: "Och, Heere! laat dat beestje stil wezen, houd zijn bekje dicht" maar het diertje begon nog harder. Ik wist niet wat te doen; maar ik vermoedde niet, dat de dierbare Jehovah mij, de onwaardigste, daaruit nog wat leren wilde. Toen werd ik door de lieve, indachtigmakende Geest twintig jaren teruggeleid, dat ik toen, in een andere woning, ook 's nachts een haantje had horen kraaien. Ik stond daar toen op een klein plaatsje in grote benauwdheid der ziel mijn ellende en mijn Godsgemis te beklagen en te betreuren, en toen ik dat haantje hoorde kraaien, werd er zulk een behoefte gegeven of die eeuwige Liefde zich over mij ontfermen mocht, en mij als Petrus ook in genade aanzien. Ik weet niet hoe lang ik die nacht daar stond; maar nu behaagde het die eeuwige, onveranderlijke Liefde mij daar zo klaar bij te brengen, wat Zijn Liefde aan mij gedaan had en wat Hij in die twintig jaren voor mij geweest was! O, hoe werd ik beschaamd, omdat ik monster, hebben wilde, dat dat beestje zich zou stil houden en nu gebruikte de Heere het, om mij het onderscheid te tonen van toen of nu. Toen riep ik uit de grote benauwdheid en nu had Hij Zijn dierbare genade zo aan mij groot gemaakt, en dat aan mij, die de onderste hel rechtvaardig verdiend had. O, de hemel zal er toe nodig zijn, om dat recht te bevatten! O, wat was ik toen blijde, dat dat haantje kraaide en bleef kraaien. Dat kraaien zou het echter niet gedaan hebben, maar die levendmakende en indachtig makende Heilige Geest kon het alleen doen!

Ach, mijn dierbare, volzalige, onveranderlijke Verbonds-Jehovah! die mij nog nimmer verlaten hebt. Toen ik in een vreemd land kwam, beloofde Gij mij, dat Gij mij geen wees zoudt laten, en wel duizendmaal hebt Gij mij doen ondervinden, dat al Uw woorden waarachtig zijn en dat er geen syllabe van zal achterblijven. Ach, lieve Vader Gij zult mij ook nu wel helpen uit de benauwdheid! Lieve Vadertje! Gij hebt Uw kindje nog nooit verlaten en zult het ook nu niet doen! Gij alleen kunt het ook maar doen. Aardse vaders kunnen hun kinderen geen genade geven of hun zielen uit de benauwdheid redden; zij kunnen tot hun zielen niet zeggen: "Ik ben uw heil"; want niemand zal zijn eigen ziel kunnen verlossen, veel minder de zielen hunner kinderen.

Morgen biduur. Och, Heere, Heere mocht het eens biddag zijn Lieve, eeuwige, enige Meester! wil Gij mijn hart, hoofd en pen besturen en mij voorzeggen wat ik schrijven moet voor het navolgende geslacht.

Och, Heere! dat het U in Uw eeuwige liefderaad behagen mocht Uw volk en kinderen, die nu aan een vallei van doodsbeenderen gelijk zijn, door Uw levendmakende Geest te beademen, opdat wij met geweën en met smeking, met schaamte en met schande, met droefheid en met leedwezen over onze gruwelijke zonden aan Uw dierbare voeten mochten komen om vergeving, omdat Gij toch zo genadig, lankmoedig en groot van goedertierenheid bent. Als Gij, de God Jakobs, toch veranderde, dan zouden wij reeds lang verteerd zijn. En daarom, lieve, dierbare, onveranderlijke Verbonds-Jehovah! ach! ach! ontferm U, als het U belijft, over ons, ellendigen! Uw knecht Lazarus riekte reeds in zijn graf, opdat Uw Naam temeer in zijn opwekking zou verheerlijkt worden. Wij snode zondaren, die het zo schandelijk hebben afgemaakt, kunnen ons wel niet bij hem vergelijken, die Gij zo lief had en die door Uw genade zo oprecht en getrouw in Uw wegen wandelen mocht, om Uw rechten te bewaren en te doen; daarom is ook bij U de gerechtigheid en bij ons de beschaamdheid van het aangezicht; maar doet het alleen om Uws zelfs wil.

O, volzalige, onveranderlijke Verbonds-Jehovah! deze dag hebt Gij mij, nietig stof, onwaardig en snood rebel, nog toegelaten tot Uw genadetroon te naderen en door Uw lieve, indachtig makende, Heilige Geest in onze ellenden in te leiden, waarvan Gij mij ook vroeger reeds iets had doen zien en ondervinden, ook aangaande onze regerende koning Willem III, in welke desolate, onbekeerden toestand hij zich nog bevond; doch tevens met enige moedgeving, of het U nog mocht behagen hem te bekeren; daar Gij zo lief en dierbaar was, mij door Uw indachtig makende Geest te herinneren, dat reeds in vroeger jaren sommige van Uw echte, lieve kinderen met deze onze koning werkzaam gemaakt waren en geloven mochten, dat Gij, Heere hem bekeren zoudt. Och, dat het onze schuld maar worden mocht, dat hij zo weinig in onze gebeden gedacht wordt; daar Gij toch zozeer gebiedt voor Koning en Overheid te bidden, en dat wij U, de Springader des levenden waters, zozeer verlaten hebben, dat zich bijna niemand om de verbreking Jozefs bekommert.

Daarom, och lieve, Dierbare! onferm en erbarm U nog eens over ons en verneder ons aan Uw voeten. Dat is toch het grootste goed dat Gij ons schenken kunt; omdat anders de inwoners van Ninevé tegen ons zullen opstaan, omdat wij ons niet bekeerd hebben. En ook tegen u, o koning, want de koning van Ninevé vernederde zich zo voor de Heere God, Jona 3: 5. "En de lieden van Ninevé geloofden aan God; en zij riepen een vasten uit, en bekleedden zich met zakken, van hun grootste af tot hun kleinste toe. Want dit woord geraakte tot den koning van Ninevé, en hij stond op van zijn troon, en

deed zijn heerlijk overkleed van zich; en hij bedekte zich met een zak, en zat neder in de as. En hij liet uitroepen, en men sprak te Ninevé, uit bevel des konings en zijner groten, zeggende: Laat mens noch beest, rund noch schaap, iets smaken, laat ze niet weiden, noch water drinken. Maar mens en beest zullen met zakken bedekt zijn, en zullen sterk tot God roepen; en zij zullen zich bekeren, een iegelijk van zijn bozen weg, en van het geweld, dat in hun handen is. Wie weet, God mocht Zich wenden, en berouw hebben; en Hij mocht Zich wenden van de hittigheid Zijns toorns, dat wij niet vergingen! En God zag hun werken, dat zij zich bekeerden van hun bozen weg; en het berouwde God over het kwaad, dat Hij gesproken had hun te zullen doen, en Hij deed het niet."

Ziet nu en merkt eens op, heer koning! en wij allen, Christenen en naam-christenen! dat was nu een Heidens koning en dat waren Heidenen, en hoe zij zich vernederden voor de Heere. De koning deed zijn heerlijk overkleed van zich en bekleedde zich met een zak en zat neer in de as. Ach! ach! die Heidenen hadden nog nimmer gehoord van die dierbare Middelaar en Borg, die de arme, boetvaardige zondaren bekleden wil met dat heerlijke blinkende kleed Zijner gerechtigheid

O, God! wees ons genadig! opdat er een waarachtige bekering komt tot U! o, Heere Heere! anders zullen de Heidenen en onbekeerde Joden in het oordeel tegen de naamchristenen opstaan.

Maar ach, dierbare, Drie-enige, volzalige Verbondsgod bekeer ook mij, als het U belooft! want vlees en bloed zal het Koninkrijk Gods niet beërven. Was en reinig mij van mijn diepe slaap, van mijn biddeloosheid, vreesloosheid, achteloosheid en wereldsgezindheid, als de schapen die wit uit de wasstede opkomen.

April 1873. Lieve, dierbare, Drie-enige Verbonds-Jehovah schenk mij heden Uw indachtig makende, Heilige Geest, als het U believen mag! Gij hebt mij toch doen zien, dat ik uit en van mijzelf tot alle goed onbekwaam ben, dat ik enkel duisternis ben en dat Gij enkel Licht bent; maar ook hoe dierbaar en troostelijk het is, dat Gij zulke blinden en dwazen zelf wilt leren en onderwijzen. Reeds lang had ik iets van Uw wegen en handelingen met zulk een onwaardig niet, moeten terneer stellen, doch door mijn nalatigheid heb ik het verzuimd. Dierbaar was Uw onderwijs uit die woorden: "Als de vijand komt als een stroom, zal de Geest des Heeren de banier tegen hem oprichten". Ja, toen liet Gij mij eens zien, welk een eeuwige, ontfermende liefde en genade het was, onder de banier van de Hemelkoning tegen de draak te mogen strijd voeren, die toch altijd zo vergramd is tegen de bruid van Christus en hoe die dienstknechten steeds achter hun Koning behoren te gaan en nauwkeurig Zijn voetstappen natreken opdat zij niet door de Diabolisten overvallen en verleid worden. Zij mogen er toch wel staat op maken, dat hij, die zich niet ontzag de Koning der koningen, de Zoon des levenden Gods, aan te randen, ook hen niet met vrede zal laten. Ja, hoe meer hij op hen vergramd is, hoe beter het is. Maar dat geheim kunnen zij alleen verstaan, die zich dicht bij hun Koning houden. Ach, lieve kinderen Gods! ziet toch toe, dat gij niet weer onder de tirannie van de satan en der zonde komt; in de boeien en banden van de vuile zonde en begeerlijkheid, van uw eigen eer, zin, wil en lust. Gij weet toch en behoorde het te weten, dat uzelf en de satan te leven de allergrootste ellende is; maar dat er geen zaliger vrede en vrijheid is dan gevangen en gebonden te zijn aan die volzaligen Koning, de Drie-enige, volzaligen Verbonds-Jehovah God. Al schiet de draak dan ook zijn vurige pijlen af, zij kunnen u toch niet

raken. Houdt gij u maar dicht bij uw Koning en in Zijn ordinantiën. Hij is immers een liefdekoning en Hij heeft immers een liefdevaandel, dat bij tijden en stonden door u ondervonden wordt, als de ziel door Zijn onveranderlijke en alleen trouwe liefde eens vernederd en vertederd wordt, als zij wel kussen krijgt in plaats van slagen, die zij verdiend had. Wij zijn het immers zo duur verplicht om Hem te volgen? Is Hij toch niet onze Schepper en Formeerder? Geeft Hij niet zulk een heerlijke soldij; vrede en blijdschap hier en hiernamaals eeuwige heerlijkheid en zaligheid? Daarom, lieve kinderen Gods! verlaat Hem toch niet. Staat op de wacht van uw hart! waakt en bidt als een goed krijgsknecht! anders zult gij zo licht gevangen worden door uw oude beul. O, hoe subtiel legt hij toch dag en nacht zijn strikken en netten, naar ieders lust, zin, wil en begeerte. Ten eerste voor de vuile wellust. Die lieve kuise Jozef ging veel liever in de gevangenis en verliet zijn kleed dan zijn kostelijke ziel te besmetten, hoe vrij was hij daar toen. Ten tweede voor de hoogmoed, waardoor hij zelf uit de Hemel gestoten is en waartoe hij toen ook al dadelijk onze eerste ouders verleid heeft. Ten derde voor de eigen eer, die groten Goliath, om niet alleen de eer des Heeren te bedoelen, waar al ons welvaren en gelukzaligheid in bestaat. Ten vierde voor de eigenliefde, dat grootste dier, dat echter zo moeilijk te onderkennen is vanwege al zijn loze vonden en uitvluchten.

April 1873. Als de lieve indachtig makende Heilige Geest mij door de liefde des Vaders en des Zoons belieft in te leiden, zal ik eens de onuitsprekelijke liefde vermelden, aan zulk een onwaardige, dode hond op de 15en April, haar verjaardag, bewezen.

Des morgens werd ik in mijn onwaardigheid ingeleid en er diep over vernederd, dat ik die Dierbare niets dan stank voor dank had toegebracht zodat ik mij zelf hartelijk alle straffen waardig mocht achten. Doch in plaats, daarvan, o wonder van vrije genade, kreeg ik een gift van die dierbare Drie-enige, onveranderlijke Verbonds-Jehovah, en dat was Psalm 71. O, hoe werd die Psalm voor mij geopend en hoe werd mijn ziel door Zijn liefde en genade vernederd. Woorden had ik niet en verder kon ik niet komen dan te eindige in mijn nietigheid en onwaardigheid; o, ik had wel kunnen smelten. Toen kwam mij, o wonder! zo innig en liefelijk die Vaderlijke Verbondsliefde voor, en Hij zei tot mij: "De kinderen, mogen op die dag wat vragen". Toen antwoordde ik; "Ik niet; want ik ben van mijzelf een dode hond". Maar hij lag mij zelf de woorden in de mond, om te vragen voor het volk. En dat werd toen gegeven. Die heerlijke gift had ik zo uit die lieve Vaderlijke hand gehad en dat ging die dag zo wonderlijk; ik kreeg al maar toegiften, boeken waar ik reeds lang naar verlangd had, zodat ik geen woorden had om mijn liefde uit te drukken. Dit duurde tot 's avonds zes uur; toen voelde ik weer de vermoeidheid van het lichaam. De andere morgen kreeg ik het nog eens te overzien en gevoelde ook hoe groot de weldaad was, dat ik te zien kreeg, dat ik het miste; want dat ik anders mijzelf met het weten en beschouwen nog op de been zou, hebben, zoeken te houden, dat een grote ellende is; de ziel wijkt daarmee doorgaans van de Heere af. Maar als zij verwaardigd wordt om haar gemis, weer recht te ondervinden, dan brengt haar zulks weer in de behoefte bij de aanvang en bij de voortgang. Ik kreeg ook te zien, dat elk woord zal bevestigd worden en dat er geen jota of tittel van vallen zal, namelijk dat het een verse en levende weg is, zodat iedere daad, klein of groot, bij aanvang en voortgang, altoos vers en nieuw is.

Och, kinderen Gods! houdt u toch met het vorige niet op de been! Welk voedsel of welke vrucht hebt gij toch van het manna, dat gij gisteren of eergisteren gehad hebt? Wij hebben toch zulk een dagelijkse bekering nodig; want die oprecht bekeerd is, krijgt door 's Heeren genade en licht te zien waarvan hij bekeert moet worden. Maar wanneer de kinderen Gods zich met de beschouwende kennis op de been willen houden, wordt daarvan weinig gezien; want de ogenblikkelijke behoefte wordt dan gemist. Van de woorden: "Zonder Mij kunt gij niets doen" wordt toch maar alleen iets verstaan als men in de afhankelijkheid verkeert. En o, kinderen Gods! daar is toch geen ellendiger leven dan onszelf nog te leven. Wij kunnen toch niets anders doen dan het in allen weg bederven; want onze wil en zin zijn toch lijnrecht in strijd met des Heeren heiligen, heerlijke alleen goede en volmaakten wil. Onze goede wil hebben wij in Het Paradijs verloren, en zo hebben wij bij de aanvang en voortgang genade nodig, om des Heeren wil te doen, dat Hij ook geven wil en zal; want Hij zegt: "Doet uw mond wijd open en Ik zal hem vervullen". O ja, zeker! Die het beloofd heeft, is getrouw; maar ach! het scheen, en schuilt bij ons, kinderen van God! dat wij onze eigen wil noch niet verlaten en verloochenen willen en de vuile zonde nog een lekkere beet op de tong is. O, wat is het toch zalig en vredig alles, schade en drek te mogen achten om de heerlijkheid, dierbaarheid en volzaligheid, die er in de zielsbeminde Bruidegom is!

Gisteren, morgen kreeg ik iets van mijn steile, diepe afhankelijkheid van mijn Schepper en Formeerder te bemerken, hoe Hij mij alleen tot eer en heerlijkheid bewerken kon, als leem in Zijn dierbare handen. Daar kreeg ik toen behoefte aan. Dagen had ik doorgebracht als een dode; toen kwam dat woord: "De doden zullen horen de stem des Zoons Gods, en die ze gehoord hebben, zullen leven". Daaruit kreeg ik te roepen, en toen daalde die dierbare, Heilige, levendmakende Geest met leven en licht in mijn ziel af onder het lezen van het boekje, getiteld: "de Weg des levens", van Zijn nu triomferende knecht G. Saldenus, waarin het onderscheid tussen de ware en de valse praktijk der godzaligen zo duidelijk wordt aangewezen.

Lieve, dierbare Heere! schenk mij, als het U belieft, Uw lerende, levendmakende en indachtig makende, Heilige Geest opdat ik Uw goedertierenheden bekend mag maken, die Gij weer opnieuw aan zo iemand bewezen hebt, die bij tijden en stonden hartelijk moet belijden en bekennen de grootste en snoodste der zondaren te zijn. Daar is het wonder ook zo groot en onuitsprekelijk. O, dat ik er recht over beschaamd mag wezen!

Op zekere dag werd ik, nadat mijn schooltje afgelopen was, met krankheid bezocht, zodat mijn vrienden dachten, dat ik heen zou gaan. Maar het was pure liefde van mijn volzalige Verbonds-Jehovah, mijn zielsbeminde Bruidegom, dat Hij mij op het ziekbed neerlag; want in de ergste benauwdheid zei Hij tot mij: "Ik ben goed en goed doende!" en dat heeft die onveranderlijke, getrouwe Verbonds-Jehovah zo overvloedig bevestigd, dat, toen ik het kreeg te overzien en er bij bepaald werd, ik graag had willen smelten als een slak voor die Volzalige; hoewel die grote Hemelkoning zulk een nietig stofje, die minder is dan een druppel aan de emmer en een stofje aan de weegschaal, en tot Wie onze goedheid geenszins raakt, niet nodig heeft: maar alleen om Zijn grote, heerlijke Naam ere te geven en mijn onwaardigheid en nietigheid te bekennen, zal ik het voor het navolgende geslacht bekend maken.

Uit mijn eigen wil mag ik op mijn schooltje geen enkele dag vakantie geven; maar ik heb daartoe vrijheid van mijn enige Meester in mijn gemoed nodig. Daarbij gebeurt het menigmaal, dat ik door de vakantie op andere scholen een groter getal van kinderen heb dan gewoonlijk. Die arme jeugd en jonkheid wordt dan verlof gegeven en de deur voor de zonde en goddeloosheid, van de kermis wijd opengezet. Maar eer ik verder ga, moet ik hier nog een vermaning aan de ouders terneer stellen.

Denkt toch, ouders dat gij, in die grote gerechtsdag zult moeten komen voor de Rechter van Hemel en aarde, met de kinderen, die de Heere u gegeven heeft, en daar rekenschap zult moeten afleggen, hoe gij met hen gehandeld hebt, en of gij aan uw beloften, bij hun doop gedaan, al dan niet getrouw geweest bent. Mensen, die dit leest! vrienden en vriendinnen! onbekeerden en kinderen Gods! mochten wij allen door de vrije, soevereine genade en door de werking van die lieve, Heilige Geest die uitgaat van de Vader en van de Zoon, verwaardigd worden om tot onszelf in te keren en de noodzakelijkheid van onze schuldvergiffenis door het kostbaar en dierbaar Bloed van die Borg en Middelaar in te zien! Zelf hebben wij geen penning om te betalen; daarom zullen wij moeten verstommen en uit onze mond geoordeeld worden, als wij het rantsoen van Christus niet deelachtig zijn.

Ik zei dan, dat ik door de vakantie ook veel kinderen van andere scholen had. Nu werd het mij 's morgens gegeven zó mijn onmacht te ondervinden, dat ik gevoelde dat het mij zó onmogelijk was om zonder de Heere de dag te beginnen, als met mijn hand aan de Hemel te reiken. Die eeuwige Liefde bracht mij dus in de nood; anders ben ik toch zulk een zorgeloze. Als toen mocht ik geloven dat het pure liefde was, waardoor ik op het ziekbed werd neergelegd. Het was zo, of de eeuwige Liefde zei: "Leg daar nu wat neer en rust" En toen heb ik drie weken vakantie mogen geven. Maar o, welk een liefde en goedertierenheid ik, beide naar ziel en lichaam, genoten heb, kan ik niet uitspreken, Nu en dan moest ik mij maar zitten verwonderen en uitroepen: "Ik ben veel te gering dan al die weldaden en trouw!" Eens op een morgen kreeg ik zoveel van die Liefde en goedertierenheden te ondervinden, dat ik geen woorden had, om die uit te drukken. O, hoe graag wenste ik toen daaronder als een slak te versmelten.

*O die Liefde!
Zonder breedte,
Zonder lengte,
Zonder grond!*

Nu kon ik in het begin van mijn ziekte niets gebruiken dan koud water, en toen gaf die lieve zielsbeminde Bruidegom, die dierbare Hovenier, mij grote trossen druiven, en de smaak, welke die Liefste daarin legde, was onuitsprekelijk. Terecht zegt vader Augustinus: "Waar de Heere Jezus niet in is, dat smaakt mij niet." Toen was het op een dag, terwijl ik verlegen en vernederd was onder des Heeren heerlijkheid en mijn eigen nietigheid, zodat het met geen mensentong is uit te spreken, dat het Hooglied Salomo's voor mij open viel en wel die woorden: "Mijn liefste is mij een tros van Cyprus uit de wijngaarden van Engedi". Nu kwam de vijand en zei: "Wat is dat, Engedi? daar weet gij niets van! maar ik kreeg dadelijk die oude, loze vos te antwoorden, dat het toch een goed land was. Nu, alles liep zó tezamen, dat de beker van die dierbare, volzaligen, zielsbeminde Bruidegom overvloeïend was. Er predikte toen ook een predikant van elders in mijn woonkamer, een man, ervaren in de bevindelijke wegen des Heeren met Zijn kinderen in zijn heiligdom, en ook kwamen

er nog verscheidene lieve kinderen des Heeren uit andere plaatsen om die leraar te horen. Toen mochten wij zulke aangename dagen met elkaar doorbrengen, dat ik toen de discipelen enigszins heb kunnen verstaan, als zij zeiden: "Laat ons hier drie tabernakelen maken". Toen nu drie weken om waren gingen de leraar en al de kindertjes weer een ieder naar zijn tent.

Nu zou ik bedroefd geworden zijn om het gemis van die leraar en van de kindertjes des Heeren, maar mijn lieve zielsbeminde Bruidegom liet het mij opnieuw ondervinden, dat Hij, die dierbare, enige en onveranderlijke Vriend, bij mij bleef. "O ja (zei ik), want als Gij, lieve, volzalige Heere! niet tegenwoordig bent wanneer Uw kinderen vergaderd zijn, dan hebben wij niets aan elkaar en zijn slechts als een vallei vol doodsbeenderen."

Oktober. Deze morgen gaf mijn liefste Heere mij te ondervinden hoe ellendig ik was buiten Hem, die alleen het Leven zelf is. O, dat is niet met woorden uit te drukken. In mijzelf vond ik niets dan lauwheid, biddeloosheid, vreesloosheid en op duizend vragen kon ik niet één antwoorden; maar het was mijn begeerte, dat die dierbare, volzalige Ontfermer, die zich in de nooit begonnen eeuwigheid over mij, de snoodste, uit eeuwige, vrije liefde ontfermd had, zich nog eens weer aan zulk een snode afwijkster in liefde mocht openbaren en zeggen: Ziet, hier ben Ik! ziet, hier ben Ik! Ik mocht mij daartoe geheel aan Hem over geven, welke wegen Hij ook met mij zou willen houden, omdat ik gevoelen mocht, dat er geen ellendiger leven voor mij was dan mijzelf te leven: maar dat er ook niets gelukzaliger was dan dat Hij in mij leefde. Dan was het niets om bespot of veracht te worden, want immers Hij zelf, die volzalige, zielsbeminde Bruidegom, de Zoon des levenden Gods, had van Zijn kribbe tot het kruis niets dan verachting en verguizing ondervonden. Zij, die menen kinderen Gods te zijn, doch naar het vlees wandelen, haten en verachten toch hen, die de Heere liefhebben en Hem wensen na te volgen.

Welke dierbare lessen en onderwijzingen geeft Gij mij, o liefste Heere! ook daarin, dat Gij slechts een klein lidje van mij belijft aan te tasten; want al gevoelde ik pijn, ik kreeg te bedenken dat het maar één lidje was, daar ik waardig was, dat al mijn leden aangetast werden. Ik wilde het bedekken voor de mensen, omdat de Heere zo goedertieren over zulk een onwaardige, snode en ondankbare is, doch omdat het zo lang duurde (niet te lang o Heere!), wierp de draak in mijn hart, dat ik het vuur aan mijn vinger zou krijgen en dan moest die afgezet worden. Toen kreeg ik te zuchten: "Och, Heere! als Gij mij slechts helpt, zodat ik geen mensenhulp nodig heb." Toen het nu op het ergst was, werd ik gewillig gemaakt om het te ondergaan, al kwam er het vuur aan, en toen was het de tijd, dat mijn dierbare Medicijnmeester het door een geneesmiddel, dat Hij mij in de gedachten gaf, genas.

O Sabbath der ruste, o zalige dag!

O ja, zalige dag, dan zal ik niet meer kunnen zondigen tegen U o dierbare, Drie-enige, volzalige, zielsbeminde Bruidegom! die niets dan goed en weldadigheid aan mij doet, daar ik U, mijn Liefste, niets dan stank voor dank toe breng, snode booswicht die ik ben, die slechts waardig ben als straatvuil vertreden te worden. Maar ach! daar zal de Hemel weergalmen, dat Gij, dierbaarste en volzalige Heere, Uw dierbare, soevereine, vrije, onveranderlijke liefde aan zulk een snode, verloren helwaardige verheerlijkt en de brave Farizeeën, die de Hemel menen te kopen, wegstoot.

O, mijn liefste Heere! wat is het toch gelukzalig U tot zijn deel te hebben, ook hier in de tijd. Daar gaf mijn Liefste mij deze morgen nog iets van te zien, dat bij Hem, die Volzalige, alleen getrouwheid is, en nergens anders. O neen "de beste", zegt die Dierbare in Zijn Getuigenis, "is als een doornhegge. Vertrouwt niet op een ieder vriend, bewaart de deuren uws monds voor haar, die in uw schoot ligt". Micha V.

Ook gaf die Liefste mij nog een innige onderwijzing op een morgen. Ik was eerst in alles schuldenaar gemaakt. Toen kwam mij gedurig die regel uit Ps. CXIX : 65 voor: "Slecht, recht ben ik", en ik kreeg klaar in te zien dat zij, die oprecht waren ook te zien kregen door Goddelijk licht, dat zij slecht waren. Die niet ondervonden hadden dat zij slecht waren, waren ook niet oprecht.

Uit het boekje, getiteld: "de Herder van de goede nacht".

Ik bid U mij te zeggen, wat ik doen moet om het eeuwige te bekomen, waarop de Heere dadelijk antwoordde: "Het tijdelijke verachten" Ik zei opnieuw: "Wat zal ik doen, Heere! om het tijdelijke te verachten?" Hij gaf tot antwoord: "Bemin het eeuwige" Ik zei: "Wel, Heere hoe zal ik de kwade genegenheden, die mij zo tergen en beletten, verlaten?" Daarop antwoordde Hij: "Verlaat uzelf!" Ik zei daartegen: "Wat zal ik doen om mijzelf te verlaten?" Hij antwoordde: "Laat die varen!" Ik zei: "Wat zal ik doen, o, mijn allerklaarst Licht! om mijn schapen wel te hoeden?" Het antwoord was: "Hoed uzelf eerst wel!" "En hoe zal ik mijzelf goed hoeden?" Hij antwoordde: "Zorg dragende voor uw schapen" Ik zei: "Om die te bewerken, vind ik veel vertwijfelingen". Hij antwoordde: "Beraad u met God!" Ik zei wederom: "Hoe zal ik dit doen?" Hij gaf tot antwoord: "Met het gebed". Ik vraagde wat ik doen moest, daar mijn zwakheid groot was. "Hoop op God!" Ik zei: "Ik geraak niet tot verbetering". "Zoek die bij de vrees Gods!" "Ik zou de deugden wel willen vinden". "Gij zult die vinden in de Liefde!"

Zaterdagmorgen toen ik ontwaakte, gaf mijn lieve, ziels beminde Bruidegom mij het eerste versje uit Psalm 25:

*Mijn hart hef ik tot U, o Heere!
Mijn hoop alleen op U staat;
Behoed mij toch voor oneer,
Die mij wenst mijn vijand kwaad;
Zij werden, Heere, zo het betaamt,
Niet schaamrood die op U bouwen,
Maar zij zullen zijn beschaamd
Die de vromen hier benauwen.*

Dat moest ik gedurig zingen en als het uit was moest ik het weer beginnen. Ik gevoelde, dat mijn Liefste mij daarmee iets leren wilde. Die Liefde gaf mij ernst en droefheid, en 's middags kreeg ik het in te zien, hoe de zielenvijand altijd alles in de hel in het werk stelt, en de schepselen, vroom en onvroom, gebruikt om het ten uitvoer te brengen. Die vergrimde draak zoekt toch niet anders dan de arme ziel kwaad te doen; maar o! die Liefste verkwikte mij door een zoete droefheid.

Uit het werkje van W. Perkins, getiteld: "het Mosterdzaadje van genade".

"Draag mee uw zorg en doe alle vlijt en naarstigheid, om te merken en te gevoelen uw geestelijke armoede en gebrek, uw inwendige boosheid als ongeloof, hoogmoed, eierzucht enz., opdat gij, op uzelf vertoornd zijnde, te beter mag bemerken hoe in grote mate u dat Bloed van Jezus Christus nodig is. Van deze Christelijke oefening moet gij dagelijks uw gewoonte maken en haar in zulk een waarde houden, dat, wanneer u gevraagd wordt welke van al de creaturen de allerschandelijkste, de allergruwelijkste is voor de ogen Gods? gij u niet ontziet te belijden met de mond en te betuigen met het hart of het geweten, dat gij die zelf bent, en dat uit gevoel van de zwaarheid en grootheid van uw zonden. En wederom gevraagd, zijnde wat U in, deze toestand het noodwendigste en profijtelijkste is, gij met een goed geweten openlijk mag zeggen een droppel van het vergoten Bloed van Jezus Christus, tot wassing van mijn zonden."

April 1874. Wanneer mijn lieve, dierbare, enige Meester, de volzalige Verbonds-Jehovah-God, het mij door Zijn dierbare, Heiligen, indachtigmakende Geest belooft te schenken, zal ik eens meedelen hetgeen ik niet waardig ben te schrijven.

Ik droomde, dat ik op een groot schip was en dat ik een verre reis moest doen. Op dat schip bevonden zich drie personen en één daarvan deed mij zoveel goeds, uitwendig en inwendig, dat ik ermede verlegen werd. Toen was het mij zo goed, al moest ik zulk een verre reis doen; daarbij mocht ik naast hem zitten, die mij zo veel goeds deed. In het schip lag ook een hondje, maar dat lag te slapen met de tong uit de bek en kon dus niets doen,. Toen mij die een persoon nu wederom zo veel goeds deed, begon ik te wenen en zei: "Ach neen, het is te veel", want ik gevoelde zo mijn onwaardigheid en daardoor liet ik het vallen.

Toen werd ik dadelijk wakker en nauwelijks had ik mijn ogen geopend of dadelijk kwam mij voor "Vader, Zoon en Heilige Geest." Ik viel neer voor de Heere en mocht de werking van de drie Goddelijke Personen in de huishouding der zaligheid inzien. De Vader trok mij gedurig, de Zoon deed gedurig verzoening en de Heilige Geest was gedurig werkzaam om mij te onderwijzen en te bewaren. Mijn droefheid over de weldaden betekende die tijden en stonden, welke ik nu en dan mocht ondervinden door het gezicht van mijn diepe onwaardigheid. Ja, eenmaal gebeurde het, dat ik daarvoor zó bedroefd werd, dat ik niet wist wat ik doen zou. "Ach, (dacht ik toen) mocht ik maar smelten voor de Heere!" Daar schoot de draak een pijl op, af en hij zei spottende: "Dat zoudt gij wel willen! dan was gij meteen weg." Maar de Heere liet mij klaar zien en ondervinden, dat ik op die tijd nergens over denken of mee te doen kon hebben: want de liefste Heere had mij zelfs door Zijn dierbare, lieve Heilige Geest vernederd. Toen kreeg ik ook in te zien, dat, wanneer ik eenmaal aan het einde van mijn reis door het land der vreemdelingschap gekomen en in het Nieuw Jeruzalem zou aangeland zijn, dat ik dan niets meer van de aarde zou nodig hebben.

O, wat zal het toch zijn, als ik dit lichaam der zonde en des doods zal afleggen, die zware vleesmantel, zoals iemand het uitdrukt; dit zwakke broze lichaam der zonde en des doods, dat zo menigmaal niet voort kan door de ellende, inwendig, als men door die lieve, Heilige Geest naar binnen krijgt te zien, hoe men het voor de volzaligen Drie-enige Jehovah afmaakt. De man Gods Asaf moest uitroepen: "Mijn bestraffing is er alle morgen!" Maar o, die dit leest! weet, dat het een bijzondere genade is, als het door het licht van de Heilige Geest uit de derde Hemel mag geschonken worden, dat wij erkennen mogen, onze bestraffing zo rechtvaardig verdiend te hebben, want ach! onze goddeloze eigenliefde en gruwelijk Farizeïsme is toch zo groot, daar wij

nochtans niets kunnen doen dan zondigen. O, als wij door het licht van de Heilige Geest van ons zelf mogen walgen, zal het ons tot schaamte, tot boetvaardigheid en tot verootmoediging brengen voor de Heilige Israëls. O, zoete en heilige schaamte! Hoe meer Hij toch in onze ziel wast en wij Zijn heerlijke volmaaktheden krijgen in te zien, hoe dieper wij zullen wegzinken in onze onwaardigheid en nietigheid. O, die deugden van rechtvaardigheid en heiligheid heeft de ziel dan niet minder lief dan de genade en barmhartigheid. Het historisch en tijdgeloof bemint op zijn wijze wel de genade en de barmhartigheid, maar nimmer de rechtvaardigheid en heiligheid.

Ik zei, dat ik ook in mijn droom een hondje zag, dat lag te slapen. Dit werd mij alles uitgelegd. Wanneer de lieve kinderen Gods nabij de Heere en hun hart en onder de bewerking van en in de behoefte naar de Drie-enige, volzaligen Jehovah-God zijn, dan kan de oude, slang, die in de lieve hand des Heeren anders als de herdershond gebruikt wordt, niets doen. Zolang de ziel de Heere achterna loopt en roept: "Zoon Davids! ontferm U mijner!" of: "Ach, Heere! ik heb gezondigd tegen de Hemel en voor U, Ik ben niet waardig Uw zoon of dochter genaamd te worden!" of: "O, God! wees mij zondaar genadig!" of: "Och Heere! bekeer mij tot U, dan zal ik bekeerd zijn" of: "Lieve Heere! wat moet ik doen om zalig te worden?" of: "Och Heere! zeg eens tot mijn ziel: Ik ben uw heil!" "Ontzondig mij met hysop en ik zal rein zijn! Was mij en ik zal witter zijn dan sneeuw!" "Dat de beenderen zich verheugen die Gij verbrijzeld hebt!" Nu, dan verandert de rechterhand des Heeren wel eens, zodat de ziel zegt: "Wien heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde". En dan: "Al wat aan Hem is, is gans begeerlijk. Als een appelboom onder de bomen des wouds, is mijn Liefste onder de zonen. Ik heb groten lust in Zijn schaduw en zit er onder, en Zijn vrucht is mijn gehemelte zoet". Nu, zo lang de ziel door de vrije, soevereine liefde en genade, door de levendmakende kracht van de Heilige Geest, daar mag verkeren, kan de helhond niets doem Maar als die schapen van die goede, dierbare Herder aflopen en het vuile vlees en eigen zin en wil de overhand krijgen, dan moet hij losgelaten worden, doch niet verder als het de dierbare Herder belieft, want Hij heeft de sleutels der hel. O, als dat zo niet was, dan zou de draak zeker alle Gods lieve kinderen ombrengen en zouden de grachten vol liggen, zoals een lief kind des Heeren eens uitdrukte, die nu ook al boven het bereik van de helse havik is en triomfeert met de lange, witte klederen des heils en de palmtak van overwinning in de hand. Maar o, welk een zalige troost is het voor 's Heeren lieve, eigen kindertjes, dat de helhond niet aan hun leven komen mag. Nu moet hij maar in de liefde en macht des Heeren hun ten goede gebruikt worden, om hen naar Hem te jagen, en in hoeveel wegen de Drie-enige, volzalige Verbonds-Jehovah de helhond gebruikt, om hen van zichzelf en van alle vuile zonden af te jagen, is alleen aan Hem bekend, die alles weet. Nochtans behaagt het Hem er hun wel eens iets van te laten zien, zodat zij kunnen zeggen: "Zijn listen zijn ons niet onbekend".

Maar o, hoe ongelukkig bent gij, die u wel schaart onder Gods kinderen, maar echter van geen strijd met de draak weet. Hij is toch van het Paradijs af aan op het zaad der vrouw vergramd. Zeker bent gij dan nog onder zijn gebied en onder zijn macht en hij heeft geen moeite met u, dus is er ook geen treuren en roepen om uit zijn boeien verlost te worden, daar wij hem toch in het Paradijs zijn toegevallen en met onze stamvader, Adam, de Springader des levenden waters verlaten hebben en door onze erf en dadelijke schuld verdoemelijk voor God zijn. Hoe zult gij nu daarmee verschijnen en bestaan kunnen voor die rechtvaardige Rechter van Hemel en aarde? Gij hebt toch geen penning om te betalen. O, wanneer gij nu hier in de tijd, in de dag

van genade daarover niet geweend en gekermd hebt, indien gij met Noachs duif niet tot de ware Ark Christus gevloeden bent, dan moet gij door Gods rechtvaardig oordeel immers omkomen, gelijk zij, die zich in de zondvloed wel aan de ark vastklemden doch daar niet binnen waren.

O mens! bedrieg uzelf toch niet op zulke losse gronden of op gestolen beloften. In Christus alleen zijn al de beloften Gods ja en amen. Als u een Christus van de Vader geschonken is, dan hebt gij door de werking van de Heilige Geest uzelf ook eerst al de straffen en dreigementen onderworpen en uw doodsvonniss ondertekend, omdat gij dan door de Wet ontdekt bent geworden aan ieder gebod schuldig te staan, en dat het uw eigen boosheid is, die het u zo bitter maakt dat het u aan het hart raakt, ja aan het hart raakt. Zo wordt gij in waarheid de ellendigste, snoodste en booste in uzelf. En de dierbare Heilige Geest houdt de ziel daar zolang, totdat het enige middel der behoudenis, de Heere Jezus Christus, zich aan haar openbaart. Dan heeft zij een toevlucht, en waar God de Heilige Geest een waarachtige bekering werkt, wordt de ziel in een heilige onrust en innige liefde tot de zielsbeminde Bruidgom gehouden, totdat Hij haar eigendom wordt en zij met de heerlijke Mantel Zijner aangebrachte gerechtigheid bekleed wordt, waarmee zij alleen bestaan kan; want al onze todten en lopen, al onze wettische en farizeese werken zijn voor de mollen en vleermuizen.

Als die lieve, enige, Meester mij door Zijn lieve, indachtigmakende Geest inleidt, zal ik eens verhalen wat ik gelezen heb, wat een klein kind, door Gods vrije en soevereine genade al zag in dat heerlijk, blinkend kleed, van die gerechtigheid.

De vader van dit kind, waarin de genade al zo vroeg uitblonk, was tuinman op een buitenplaats, en de eigenaars daarvan, die dat kind kenden, verzochten het bij zich aan huis op een tijd dat er veel groten aan taf el zaten en zetten het kind op een hogen stoel daarbij. Deze, de prachtige tafel overziende, sloeg zijn oogjes neer en die daarna weer openende, zei hij: Met het kleed van Christus' gerechtigheid zal ik alleen bestaan kunnen, wanneer ik de Hemel in zal gaan.

Die groten der aarde verslagen zijnde, zei een van hen: "O, hoe beschaamd moeten wij zijn en van dit kindje leren!" Op dat ogenblik bevestigde de Heere dus Zijn dierbaar Getuigenis dat hetgeen voor de wijzen en verstandigen verborgen is aan de kinderen wordt geopenbaard. Omdat de Heere dit nu zo klaar aan dat kindje geopenbaard had en zulks door Zijn gehele Getuigenis bevestigd wordt, laat zich toch niemand inbeelden of door de listige omleidingen van de satan laten bedriegen, dat er verschillende wegen leidingen zijn. Er zijn wel verschillende leidingen, doch maar één weg ten leven, namelijk de enge poort, waar niets anders door zal gaan dan een arme, naakte zondaar, een arme ellendige, die ontkleed en ontbloot is tot de fondamente toe, die geen raad meer weet bij zichzelf en zo, door Gods vrije en soevereine genade, de Heere van hart leert billijken en een welgevallen krijgt aan de straffen zijner ongerechtigheid. Zulk een arme naakte, ontblote ziel zal door die Deur binnen gebracht worden, door die enige Borg en Middelaar, die zegt: "Ik ben de deur. Die door Mij ingaat, zal behouden worden". Ik zeg binnen gebracht: want die kunnen en willen door het Goddelijk licht van de Heilige Geest niet anders dan door Hem de eeuwige haven aandoen. Het is met hen niet zoals met Onkunde, waar Bunjan van spreekt, die met een eigen gemaakte boot van ijdele hoop gemakkelijk overkwam tot aan de Hemelpoort, maar er werd dit zieldoordringend en rechtvaardig woord tot hem gezegd en zal ook gezegd worden tot allen, die zó komen; "Ik ken u niet" O neen! zij

die zich door hun trotsheid nooit zó laag hebben willen vernederen dat zij in ootmoed en boetvaardigheid om genade gesmeekt hebben, zullen, door 's Heeren rechtvaardig oordeel, onder de tirannie van de satan gesteld worden.

O, gij die dit leest, en u ook nog met een ijdele hoop vleit! ziet toe, dat gij uw kostelijke ziel niet op die zandgrond neerzet; maar vlucht, vlucht tot die Rotssteen Christus en smeekt Hem, dat Hij zich over u ontfermt. Bunjan noemt in "des Christens reis naar de eeuwigheid" toch zoveel bijpaden op als: van Mondchristen, Wereldwijze, Bijende, Onkunde, Allemansvriend, Plasdank, Mooipraat en zo al meer. Bijpaden, die wel gemakkelijk voor het vlees zijn, maar niet op de smalle weg naar de hemel leiden. Daarop wordt toch het vlees gekruist, de zonde gedood en de wereld enen scheidbrief gegeven. Maar die vuile, vergiftige adder der zonde wordt zoveel gekoesterd en die Delila's zonde waardoor Simson de beide ogen werden uitgestoken zal u toch de dood aandoen; want: "Zij heeft vele gewonden terneer geveld en al haar gedoden zijn machtig vele. Haar huis zijn wegen des grafs, dalende naar de binnenkamers des doods".

"De grootste dwaas in het krankzinnigenhuis", zegt Hugo Binning, "is niet zo dwaas als een mens in de natuurstaat, die zich voor zulk een korte tijd des levens aan de vuile zonde en aan de begeerlijkheid overgeeft en daardoor in de eeuwige verdoemenis valt"; daar die liefste Heere, die dierbare, Drie-enige, volzalige Verbonds-Jehovah zegt en roept: "Verlaat de slechtigheden en leeft en treedt op de weg des verstands" op die paden van lieflijkheid en vrede; want: "Een ogenblik is er in Zijn toorn maar een leven in Zijn goedgunstigheid. Des avonds vernacht het gewezen, maar des morgens is er gejuich". Nu is het wel waar, dat gij onmogelijk uit en van uzelf die brede weg des verderfs verlaten en op die smalle en heerlijke weg naar de Hemel komen kunt; maar de Heere heeft in Zijn dierbaar Woord dat gebed gegeven: "Trek mij! dan zal Ik U nalopen!" "Want niemand kan tot Mij komen, tenzij de Vader, die Mij gezonden heeft, Hem trekke". "Die tot Mij komt zal Ik geenszins uitwerpen". "Wat bij de mensen onmogelijk is, is mogelijk bij God". Maar door onze boze vijandschap, waarin wij door de zonde in het Paradijs gevallen zijn, zouden wij zo graag er ook iets aan willen doen, ja geheel doen, als wij maar konden. Maar o neen! die waarachtig en oprecht bekeerd wordt, leert de Heere liefhebben om Zijns zelfs wil, veel liever dan zijn eigen leven. Voor de gehele wereld zouden zij er niet één haartje aan toe willen brengen. Zij kunnen niet, maar zij willen ook niet, omdat zij door de Heere gewillig gemaakt zijn op de dag Zijner heirkraft; want gij moet dit weten en leren door de verborgen werking van de Heilige Geest, dat Hij het is, die alles in de ziel uitwerkt. Hij overtuigt van zonde, van gerechtigheid en van oordeel; Hij leidt de blinden door paden, die zij niet geweten, door wegen, die zij niet gekend hebben; Hij ontdekt en ontbloot hen tot de fondamente toe en als het dan aan haar zijde een afgesnedene en hopeloze zaak is geworden, dan wordt dat enige middel, die dierbare Heere Jezus, aan haar geopenbaard, als de enige weg der behoudenis, waartoe zij dan krijgt toevlucht te nemen, en dan lokt en trekt die lieve, zielsbeminde Bruidgom door Zijn liefdesuitlatingen die ziel zó tot Hem, dat zij onmogelijk langer buiten Hem blijven kan. Dan is het: "Geef mij Jezus of ik sterf!" Nergens kan haar van liefde bezwijkende ziel dan meer in rusten; gelijk een hert dorst naar waterstromen, schreeuwt zij dan tot God, zoals de dichter zegt in de 42^e Psalm.

Ik heb een uitstapje gemaakt; maar nu hoop ik weer iets van mijzelf te schrijven, als mijn lieve, volzalige Koning mij opnieuw Zijn indachtigmakende Heilige Geest belooft te schenken.

In deze tijd ondervind ik vijandschap, achterklap, en verkeerdheid, ook wel onder de kinderen Gods. "De oorblazer scheidt de voornaamste vriend." Maar o, wat is het zalig dat zulk een nietige made met al haar noden en verdrietelijkheden tot die dierbare, enige, onveranderlijke en alleen getrouwe, zielsbeminde Bruidegom komen mag; die kan toch alleen troosten, helpen, bemoedigen, versterken en raad geven. Bij Hem is geen aanneming des persoons. Zelfs die lieve Samuël dacht, dat het een van de knapste zonen van Isaï zijn moest, die hij tot koning zalven moest, maar neen, het was de verachte David, die achter de schapen van zijn vader ging, waar niet eens aan gedacht was. Die zong maar op zijn harpje:

*Als ik een jongeling
Geachtet zeer gering,
Bij mijn broeders was, enz.*

Maar alles wat de ziel wordt aangedaan, gebruikt de liefste Heere tot haar nut, Dat ondervond ik ook, toen de liefste Heere dat dierbaar woord voor mij opende uit Psalm 10: "Hij aanschouwt de moeite en het verdriet; opdat men het in Uw hand geve". O ja, op Zijn tijd maakt Hij alles schoon, niet op de onze. Ik kan het toch maar bederven; want mijn eigen ik, dat verdoemelijk ik, zoals een godzalig leraar het uitdrukte, kruipt toch vooral in, tenzij die heerlijke Zon der Gerechtigheid in onze ziel schijnt en het aan ons ontdekt, zodat wij er in de mogendheid des Heeren tegen strijden. Zonder strijd is er toch een overwinning; maar velen zullen met die grote Goliath, dat monster van eigenliefde, dat zo graag gestreeld wordt, in de hel vallen.

Omtrent deze tijd werd mijns zusters zoon mij op het hart gebonden; ik zeg: gebonden, omdat ik anders zulk een onverschillig en lauw schepsel ben, dat zich niets aantrekt. Och, mocht het mij tot diepe schaamte brengen. Reeds jaren lang is die arme jongeling onder de banden van de satan, die hem als een speelbal gebruikt. Die lieve, dierbare enige Herder heeft hem echter tot hiertoe krachtig bewaard, want anders had hij dat arme schaap reeds lang geroofd. Maar mocht het nu de tijd zijn, liefste en enige Verlosser! om dat arme schaap uit zijn poten te rukken Als Gij komt, moet hij het dadelijk overgeven. Toen de bezetene tot de Heere gebracht werd, brieste en schuimde hij van hels vergif en boosheid, doch het hielp hem niet. De godzalige Bradford was ook eens, ergens bij een bestreden ziel, die de draak reeds een geruime tijd onder zijn macht gehad had, Hij moest er te paard heen rijden, maar die oude slang stelde alle listen in het werk om hem terug te houden; doch het mocht hem niet gelukken. Toen die godzalige man aan dat huis gekomen was, brulde hij vreselijk, maar deze zei tot hem door Goddelijke ingeving: "Gij moet er vandaag uit". Die arme ziel lag uitgeteerd te bed vanwege de hevige aanvallen en die dag inzonderheid raasde en tierde hij geweldig; maar toen Bradford in het gebed ging moest hij er diezelfde dag uit. Al brullende ging hij weg.

Daarom, arme zielen die uzelf nog onder de macht van de satan ziet liggen! o, wat is het troostelijk, dat, wanneer de grote, dierbare, enige Herder om dat schaapje komt, dat Hij met Zijn dierbaar bloed gekocht heeft, de helwolf het geen ogenblik langer houden kan.

O, dierbare, enige, volzalige, onveranderlijke Verbonds-Jehovah! Vader, Zoon en Heilige Geest! evenmin als ik woorden heb om mijn ellende uit te drukken, evenmin kan ik woorden vinden om Uw liefde, genade, majesteit, heerlijkheid, goedheid en wonderlijke verdraagzaamheid uit te drukken, aan mij, de booste en snoodste bewezen. Hoe diep kreeg ik mij aan Uw dierbare voeten te vernederen, zodat ik smelten mocht. O, mijn Liefste, mijn Dierbaarste, mijn Volzalige, mijn innige, enige, alleen onveranderlijke Harteliefste! mijn Maker en Man! die alleen getrouw bent in alle eeuwigheid o, mijn liefste God! Drie-enige Verbonds-Jehovah o, welk een wonder der wonderen is het, zulk een vuile, lelijke bruid tot Uw eigendom te nemen!

O die lengte!

O die breedte!

O die diepte zonder grond!

O, die vrije, soevereine, onveranderlijke, eeuwige liefde! O, mijn Dierbaarste! mijn Liefste, Zielsbeminde daar heb ik de eeuwigheid toe nodig om het te zien en recht te erkennen. Hier in het land der vreemdelingschap, kan mijn hart zich niet genoeg ophalen of verzadigen, om U, dierbare God! te loven en te prijzen, omdat wij die zware vleesmantel nog aan hebben; maar o, als de dood komt, die blij bode, dan zal de ziel arendsvleugelen krijgen en als de vlinder uit zijn hokje naar boven vliegen.

Nu zal ik, als mijn dierbare, volzalige Verbonds-Jehovah, mijn dierbare Leraar en enige Meester, het mij belooft te geven, weer iets verhalen. Heere begin Gij daartoe in mij, als het U believen mag! Het werd mij door mijn lieven Koning, mijn zielsbeminde Bruidegom, vergund een reisje te doen. Bij enige van mijn vrienden werd ik uitgenodigd, waar een leraar prediken zou, waarmee ik hartelijk verenigd was. Mijn verlangen ging daar wel naar uit, doch ik wist niet of het de wil des Heeren was. Het kwam spoedig op en ik moest mijn kindertjes naar huis laten gaan. Ik vroeg aan mijn Koning of ik gaan mocht. 's Morgens maakte Hij mij zo eenswillend, dat die Dierbare mij van hart gaf te zeggen: "Lieve Heere! als het niet met Uw wil en in Uw gunst is, laat mij dan niet gaan; want dan zou ik liever en beter ziek te bed liggen in Uw gunst, dan te gaan in Uw ongunst". Ik had geen wil. Hij was verslonden in de dierbare wil des Heeren, en toen kreeg ik het zo aangenaam en gemakkelijk om te gaan, en mijn reisje werd voorspoedig gemaakt. Op de boot mocht ik met een vroom man een aangenaam gesprek hebben en bij mijn vrienden gekomen zijnde, predikte die leraar uit Spreuken 12: 26: "De rechtvaardige is voortreffelijker dan zijn naasten". En nadat de leraar voor zijn optreden veel strijd had gehad, opende de Opperste Leraar zijn lippen en daalde zo af met Zijn lieve, Heilige Geest, dat ik er van verslagen was. Hoe dierbaar werd het voorrecht der rechtvaardigen voorgesteld: hoe nauw des Heeren oog op hen gevestigd was; hoe een gehele plaats wel om hunnentwil gespaard werd; hoe Lot eerst uit Sodom en Noach eerst in de ark moest zijn, eer de oordelen kwamen, hoe zij hier wel veracht en bespot werden; hoe goed dit ook voor hen was, doch hoe vreselijk voor die verachters en spotters. Wonderlijk was ik onder die predicatie gesteld. Ik gevoelde zo de sterkte van 's Heeren lieve, Heilige Geest aan mijn ziel, en dat die liefste Heere ook op mij, zulk een nietig voorwerp, zulk een nauw oog had. Diep werd ik er onder vernederd, en de draak, die spoediger als de kippen, het zaad des Woords wil wegnemen, zei; "Hoe hoogmoedig bent gij nu!" doch ik was zo zalig vernederd, dat hem niets gelukte. O, hij zocht mijn ziel, die nu adem mocht halen in de dierbare, volzalige Verbonds-Jehovah, te wonden; maar die liefste Herder, wiens oog toch zo nauw op Zijn arme weerloze schapen gevestigd is, daalde dadelijk

af, en hoe meer Hij Zijn liefde en genade in mijn hart uitstortte, hoe meer ik vernederd werd. Toen moest de vijand weg en die liefste Heere liet mij daarna Zijn goedertierenheden eens zien en gaf mij een hart om op te merken hoe Hij mij gewillig gemaakt had, om liever ziek te bed te liggen dan in Zijn ongunst op te trekken.

Wanneer de indachtig makende, Heilige Geest mij belooft in te leiden zal ik nu nog iets meedelen van een krankheid, die ik op mijn ogen kreeg en hoe die lieve, enige Medicijnmeester mij daarvan genas. Ik werd bepaald daartegen alleen zuiver water te gebruiken. Maar nu was er iemand die de Heere vreesde en wier ogen erger waren dan de mijne, die niet zonder strijd zich daarmee tot een kundig geneesheer wendde, waarbij zij in het begin ook baat vond; doch later niet meer. Nu werd het de vijand in 's Heeren liefde toegelaten mij daarop te wijzen, en, omdat dit een bekeerd mens was, kreeg ik het benauwd. Doch het werd mij geschonken daarmee tot mijn enige Medicijnmeester te gaan, die mij van een kind af aan wel duizendmaal geholpen had, uitwendig en inwendig. Nu gebeurde het op een nacht dat de vijand erg met zijn vurige pijlen op mij los kwam, mij bespottende, dat mijn ogen toch niet beter werden en dat anderen, die van de medicijnmeesters gebruik maakten, dadelijk geholpen werden. Doch als de vijand komt als een stroom, richt de Geest des Heeren Zijn banier tegen hem op, en dit mocht ik ook ondervinden. De Heere kwam mij met een vraag voor, of er ook een dokter aan te pas was gekomen, toen ik door de waarheid werd heengeleid. Ik zei: "Neen, Heere" De Heere bestrafte de koorts in de schoonmoeder van Petrus en Asa werd gestraft, omdat hij meer op de medicijnmeesters dan op de Heere vertrouwd had. Toen werd mij gevraagd of er ook in het ziekenhuis te Bethesda een dokter gehaald werd. Ik zei: "Neen, Heere! want de kranke, die daar achtendertig jaren gelegen had, werd door de dierbare, enige Medicijnmeester op een miraculeuze wijze genezen". Ik kan niet zeggen hoe mijn ziel daardoor verkwikt en verlicht werd. Diabolus moest vluchten.

Daarom, kinderen Gods! als er geen strijd van binnen is, dan is er niet alleen geen overwinning, maar vleselijke gerustheid; dan bent gij de vijand toegevalen. En o, hoe ongelukkig bent gij dan; want dan ontbreekt u de toegang tot de genadetroon en de Trooster, die u alleen helpen en ondersteunen kan, is dan ver van uw ziel geweken. En o, gij, die jaren onder Gods volk en onder de waarheid verkeerd hebt, die een vlug verstand hebt, veel leest, maar tegen uw zonden geen strijd voert, die zo gerust voortleeft, ziet toch toe voor uzelf! want ach, de kennis maakt opgeblazen, maar waar genade in het hart is, daar is eenvoudigheid, geestelijke armoede en ellende. Hun bestraffing is er elke morgen. En zo worden de ware kinderen Gods door het Goddelijk licht van de Heilige Geest verwaardigd dagelijks behoefte te gevoelen aan hun zielsbeminden Bruidegom en Drie-enige Verbonds-Jehovah. Zij krijgen het door genade niet alleen te zien maar in beoefening te brengen, dat zij zonder Hem niet kunnen staan noch gaan, noch zuchten, noch vluchten. Zij zijn waarlijk blinden, die zonder Leidsman niet voort kunnen. Ook hebben zij Hem als Koning en Hogepriester zo nodig, om over hun boos, arglistig hart te heersen, de vijandschap te bestrijden en te overwinnen, en over hun zonden dagelijks verzoening te doen. Maar gij, die met uw beschouwende kennis wel de in en uitwendige zaken des Christendoms bespreken kunt, bezit er echter niets van in de praktijk; uw hart is onbekeerd en verrot, daarom kunt gij zo gemakkelijk over alles heen; met de zonde, die het grootste kruis is voor Gods kinderen, hebt gij niets te doen. Uitwendig bent gij van de zonde tot de deugd bekeerd, maar inwendig dient gij nog de wereld. En dat gij met de wijze maagden

omgaat, maakt uw toestand nog ellendiger. O, zo gij niet waarachtig bekeerd en wedergeboren wordt, zult gij met uw ijdele hoop voor eeuwig verloren gaan.

Leerdam 1876.

Een nieuw jaar! Nieuwe wegen! Nieuwe wonderen Gods! O, liefste Heere! leid mij in, als het U believen mag, door Uw indachtigmakende Heilige Geest. De liefde, de zorg, de bemoeienissen die Gij weer gehouden hebt met zulk een snood voorwerp, zijn niet uit te spreken.

Dertig jaren heb ik mijn schooltje waargenomen en ik dacht niet anders dan het tot mijn dood toe te zullen moeten doen en, er met een stoel bij te moeten gaan zitten, totdat ik niet meer kon, en dan zo naar de Hemel te zullen gaan. Maar des Heeren wegen zijn niet als de onze. In Zijn lieve en dierbare Voorzienigheid heeft Hij geheel andere wegen met mij gehouden.

Op zekere dag nu waren mijn krachten zo gering, dat ik mijn gewone werk niet meer doen kon. En, o wonder! nu was het ogenblik daar, dat de Heere een andere weg met mij begon te houden. Hij nam mij daaruit. Hij bracht mij te Leerdam in een huisje alleen. Nu kan men denken dat ik van de wonderen, van de liefde van de dierbare Voorzienigheid niet wist wat te doen. Ik kon niet anders uitroepen dan: "Ik ben veel te gering! en dat aan zulk een!"

Dit woord kreeg ik: "Schaamt u en wordt schaamrood: Ik doe het niet om uwentwil!" Ik zei: "Ach nee, lieve Heere! Ik ben de onderste hel waardig".

Nu mocht ik de uitwendige weldaden wel erkennen, maar zou er toch mee van de Heere afgeweken zijn. Maar Hij bepaalde mij bij de waarheid, dat ik mijn pinnen niet te vast zou inslaan, en deed mij daarbij mijn broosheid ondervinden, met dierbare lessen van mijn steile en diepe afhankelijkheid; anders zou ik toch over alles heengegaan zijn.

Hier als vreemdeling zijnde, ontbreekt het mij echter niet aan de bewijzen van liefde, waarom ik ook uitroepen moet, Psalm 68:17:

*Gij zijt , o Heer! zeer wonderbaar,
In alle plaatsen daar Gij klaar
Uw heerlijkheid toont krachtig.
Israëls toeverlaat Gij zijt ,
En Uws volks kracht; dus altijd
Looft men U, Heer, Almachtig.*

O, wat mag ik dit hier in bijzondere liefde en genade ondervinden!

Kort verslag van het ziekbed, sterven en de begrafenis van de nu zalige Crisje Coeland, overleden de 27ste Januari, des avonds ten 10 uur, en begraven de 1ste Februari 1876.

Op het ziekbed heeft de nu zalige zuster in de Heere weinig gesproken. Wanneer men met haar sprak over haar sterven, zei zij: "Ik heb wel meer zo gelegen; de Heere kan mij wel weer oprichten."

Aan de wereld was zij bijzonder verloochend en achtte het groot dat de Heere zulk een smaak in het water legde, dat een voedzame verkwikking voor haar was. Zij kon geen spijs gebruiken en heeft enige weken lang niets dan water genuttigd. Toen zij nu zodanig verzwakt was, dat zij nauwelijks van haar ledikant kon afkomen, was zij zeer behendig opgestaan, om haar knieën voor de Heere te buigen en in de nacht haar hart voor Hem uit te storten. Een werkzaamheid die haar in haar gezonde dagen niet vreemd was, om het aangezicht des Heeren in de nacht te zoeken, met David, de man naar Gods hart. "Ter middernacht sta ik op, om U te loven!"

Zij heeft ook aan haar vrienden en vriendinnen geschreven, totdat zij niet meer kon. Wanneer haar geliefde zuster, die haar zeer zorgvuldig oppaste, zei: "Lieve Chrisje, je zult nog met de pen in de hand sterven", glimlachte zij. Totdat de dood haar heeft verrast.

Kort voor haar sterven vroeg een vriendin aan haar: "Verlang je niet om ontbonden te worden en met Christus te zijn?"

Waarop zij antwoordde: "Ach, kind, dan had ik nog een wil". Welk een ontledigde toestand en hoezeer verloochend aan eigen zin en wil tot beschaming van velen van Gods volk.

Daarna is zij met veel worstelen en veel lichaamssmart in de eeuwige rust ingegaan, de 27 januari 1876, des avonds ten 10 uur, in de ouderdom van 62 jaren.

De 1ste Februari, voormiddags om 10 uur, is zij plechtig ter aarde besteld, gedragen en vergezeld van een aantal vrienden en vriendinnen.

Op de begraafplaats komende, werd er een korte lijkrede door T. Bouman gehouden, naar aanleiding van Hebr. 9:27: "Het is de mens gezet eenmaal te sterven en daarna het oordeel." "Dat is de sententie tot alle mensen, een vruchtgevolg van de bondbreuk in ons verbondshoofd Adam", zei hij. Ook toonde hij het ongeluk van hen aan, die voor eigen rekening die ontzagelijke eeuwigheid moesten aandoen, geen God voor hun hart en geen Borg voor hun schuld hebbende, de toorn Gods eeuwig zullen moeten dragen.

"Maar dat was het voorrecht van onze geliefde zuster in de Heere, dat zij in haar leven blijken heeft gegeven van een godvruchtig leven in handel en wandel en dat haar ziel geborgen was in de Heere. Zij was verzekerd, dat haar pand bij Hem weggelegd en in bewaring was, tot op dat tijdstip, dat zij verwaardigd zou worden om de Kroon voor de voeten van het Lam Gods neer te werpen en met al de gezaligden uit te roepen: "Gij hebt ons Gode gekocht met Uw Bloed! Gij zijt waardig te ontvangen de lof en de eer en de dankzegging!" "Heilig! heilig! heilig! is de Heere der Heirscharen!" Daar ligt nu onze geliefde zuster! Het stoffelijk deel, tot de dag aller dagen, wanneer ziel en lichaam weer zullen verenigd worden.

Wij hebben ons een korte tijd in haar licht mogen verheugen en zijn nu een korte tijd van haar gescheiden. Wanneer ook onze loopbaan uitgelopen is, zullen wij haar echter allen terugvinden, daar waar geen scheiding meer zal plaats hebben, maar met al de gezaligden des Heeren lof zal worden uitgesproken en de Naam van de Drie-enige God

ere zal worden toegebracht tot in eeuwigheid. Mocht de Heere ons allen dit uit genade schenken!"

Toen werd er verzocht te zingen Ps. 89: 7:

Hoe zalig is het volk, dat naar Uw klanken hoort, enz.

Terugkomende van de Begraafplaats, stond de tafel in het sterfhuis met spijs voorzien; er werd een zegen gevraagd en gelezen uit Romeinen 8 en opgegeven om te zingen Psalm 68: 2:

Maar 't vrome volk, in U verheugd, enz.

Een bijzondere opgewektheid kwam er onder het volk. Broeder Bonarius deelde mee, dat hij aan de overledene beloofd had, dat vers ter ere Gods op haar begrafenis te laten zingen. Verder werd er veel gezongen en gesproken, zodat het eer een bruiloft dan een sterfhuis geleeke. Zo werd die dag onder veel mededelingen van haar vriend Bonarius en andere vrienden en vriendinnen uit 's Hage doorgebracht en daarna met dankzegging tot de Heere besloten.

Einde.

Overgenomen van:
 Leo de Kluijver
 Buijs Ballotsingel 9
 2871 XW Schoonhoven

<http://lowietje1969.blogspot.nl/2014/03/chrisje-coeland-een-reis-van-residentie.html>

Een reis van Residentie en Glasstad naar de Glazen Zee

Onlangs kreeg ik het boekje van Christjane Caroline Coeland uit Den Haag in handen. Eerlijk gezegd had ik niet zo'n zin het te lezen, maar iets trok me toch. Een levens- en bekeringsverhaal... de tekst vluchtig screenend kwam ik bekende termologiën tegen; toch begon het verhaal me te interesseren. Het waren uiteindelijk de geboortedatum en de overlijdensdatum die me uitdaagden deze na te trekken. Deze vrouw had echt bestaan en moest in de bronnen te vinden zijn. En dat was zo, zij het met moeite!

Wie het boekje leest zal denken dat het hier gaat om een kind dat opgegroeid is in de Hervormde Kerk te 's-Gravenhage. Ze zegt die te hebben verlaten en tot het volk van de Afscheidenen te zijn overgegaan. Voor zover ik weet heeft niemand haar geschrift ooit nagetrokken. De informatie die ik tijdens mijn onderzoekje vond wil ik graag met u delen.

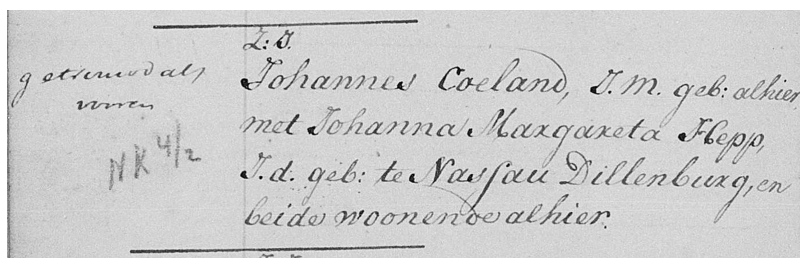
Van Duitschen bloed

Allereerst wilde ik weten hoe het gezin, waarin deze Christjane Caroline Coeland werd geboren, eruit zag. Op wieiswie.nl zijn nauwelijks gegevens over het Haagse gezin Coeland te vinden, mede omdat de geboortecte van de stad niet zijn ingevoerd, maar ook omdat lang niet alle overlijdensacte zijn ingevoerd! Dat betekende dus veel zoekwerk op genver.nl. Het eerste probleem vormde direct al de geboortedatum die op haar boekje was gezet: 15 april 1813 te 's-Gravenhage. Mijn editie is al de derde druk en hoogstwaarschijnlijk ná haar dood uitgegeven; ze schreef het boek reeds in 1864 en ondertekende het voorwoord met een iets gewijzigde tweede naam: Christjana Carolina Coeland. De burgerlijke stand was het jaar ervoor ingevoerd, maar nergens vond ik haar geboortecte. De leeftijd in haar overlijdensacte bracht mij op het idee in 1812 te gaan zoeken. En inderdaad: ze was een jaar eerder geboren! Wie deze vergissing heeft gemaakt - de uitgever of een van haar twee in 1876 nog levende zussen - weet ik niet. De acte is handgeschreven en in het Frans opgesteld, dus dat vormde nog een leuke uitdaging.

Haar ouders waren Johannes Coeland en Johanna Margaretha Hepp. Vader Coeland – zoon van Pieter Coeland en Amilia de Bruijn; geboren rond 1765 te 's-Gravenhage – was kleermaker van beroep, evenals zijn vader. Hij overleed op 26 november 1839, om 22.00 uur, eveneens te 's-Gravenhage. Maar bij moeder Coeland-Hepp stroomde Duits bloed door haar aderen: ze werd rond 1777 te Nassau-Dillenburg geboren. Nergens kon ik de namen van haar ouders vinden; zelfs niet in haar overlijdensacte!

Zij overleed op 4 mei 1859, om 20.00 uur, te 's-Gravenhage.

Johannes en Johanna Margaretha trouwden in 's-Gravenhage, op 4 februari 1798. Beiden woonden op dat moment in de Hofstad. Wanneer Johanna Margaretha Hepp naar Nederland is verhuisd en of haar ouders en eventuele broers of zussen toen ook meekwamen, heb ik niet kunnen achterhalen. Moeder Coeland speelde een tamelijk belangrijke rol in het jonge leven van haar dochter!

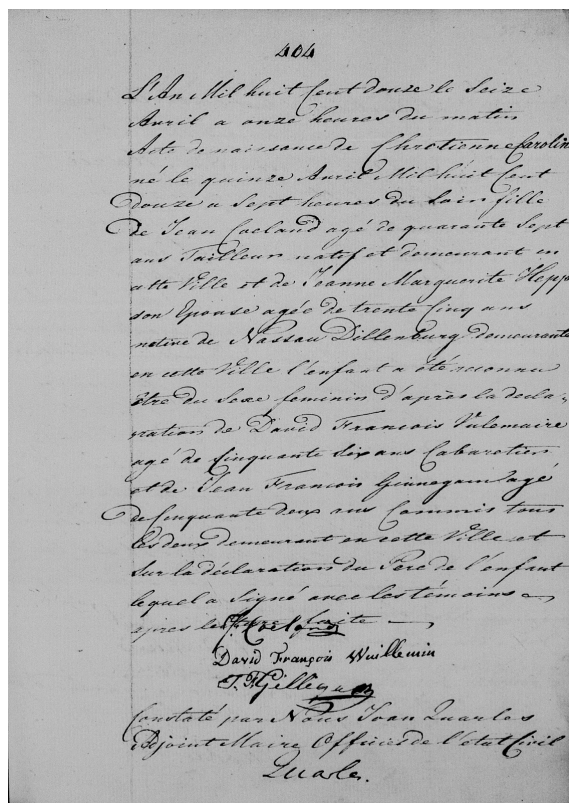

Inschrijving van het Haagse trouwboek van het huwelijk van Chrisjes ouders

Het gezin Coeland

In welk doopboek moet je zoeken om de kinderen Coeland te vinden? Ik begon in het Hervormde doopboek, maar dat leverde niets op. De Duitse origine van moeder Coeland bracht mij op het idee om in het Lutherse doopboek te gaan zoeken en inderdaad vond ik daar de eerste drie kinderen. De eerste pas tweeënehalf jaar na de trouwdatum (dus kan het zijn dat er nog een (jonggestorven) kind vóór heeft gezeten, maar ik heb het niet kunnen vinden). Het kostte me voor dit korte onderzoekje ook teveel tijd om van Christjana's jonggestorven broertje de begraafdatum te achterhalen, want de helft van het gezin werd vóór de invoering van de burgerlijke stand geboren.

Omdat ik verder geen kinderen meer vond in het Lutherse doopboek, zocht ik nog in het doopboek van de Hoogduitse Kerk te 's-Gravenhage. En dat leverde nog twee kinderen op, totdat uiteindelijk Christjane werd geboren, die als eerste in het gezin in de burgerlijke stand werd opgeschreven. Daar werd haar naam Frans geschreven: **Christienne Caroline Coeland**. In het Bevolkingsregister schreef men **Christina Carolina**. Vermoedelijk heeft zij haar aanvankelijke Franstalige naam verbasterd tot **Chrisjane Caroline**. Insiders noemden haar kortweg **Chrisje**.

Franstalige geboortecte van Christienne Caroline Coeland

De volgende kinderen heb ik kunnen vinden:

Pieter Coeland

* [03-08-1800](#) 's-Gravenhage

d [06-08-1800](#) 's-Gravenhage (Luthers gedoopt door ds. De Reus; getuigen: Pieter Coeland en Maria van Heel)

Josias Coeland

* [31-01-1803](#) 's-Gravenhage

d [03-02-1803](#) 's-Gravenhage (Luthers gedoopt door ds. De Reus; getuigen: Josias Coeland en Cornelia Adriana Stam-Coeland)

Adrianus (Janus) Coeland

* [09-06-1804](#) 's-Gravenhage

d [14-06-1804](#) 's-Gravenhage (Luthers gedoopt door ds. Damen; getuige: Adrianus Coeland)

∞ wo [13-04-1831](#) 's-Gravenhage met Maria Schellart

† [08-05-1866](#) 's-Gravenhage

Willemina Helena Coeland

* [05-08-1806](#) 's-Gravenhage

d [17-08-1806](#) 's-Gravenhage (Hoogduits gedoopt door ds. Van Diest uit Alblasterdam; peter: Willemina Helena Schlundt-Bodien)

∞ [12-02-1851](#) Leiden met Hendrik van Dijk (die overlijdt op 17 september 1885 te Leiden)

† [10-06-1890](#) Leerdam

Philippina Johannette Coeland

* [11-12-1808](#) 's-Gravenhage

d [18-08-1808](#) 's-Gravenhage (Hoogduits gedoopt "vader is lidmaat van de Lutherse Religie; moeder is lidmaat van de Gereformeerde Religie; getuige: Philippina Johannette)

∞ [06-05-1842](#) Leiden met Willem Grommé. Op 1 augustus 1860 hertrouwt Willem Grommé te 's-Gravenhage met Hendrika Delfos. Hij overlijdt te 's-Gravenhage op [17-02-1866](#). Chrisje is naar zijn begrafenis geweest, getuige haar boek^[1].

† [31-12-1858](#) 's-Gravenhage

Christina Carolina Coeland

* [15-04-1812](#) 's-Gravenhage

† [27-01-1876](#) Leerdam

Willem Leendert Coeland

* [19-03-1815](#) 's-Gravenhage (23.30 uur)

† [14-09-1818](#) 's-Gravenhage

Christiaan Johannes Coeland

* [26-04-1816](#) 's-Gravenhage

∞ [22-05-1844](#) 's-Gravenhage met Maria Jacomina Buningh (zij overleed te Leiden ±30 december 1892 op 72-jarige leeftijd)

† [12-04-1857](#) Termunterzijl (gem. Termunten)

Beroep: visiteur

Josina Mauritia Coeland

* [23-07-1819](#) 's-Gravenhage (1.00 uur)

† 14-05-1904 Leerdam

Chrisje, zoals ze in gezelschapskringen werd genoemd (men verkleinde graag, zelfs de naam van God de Vader, zie pagina 247) was dus de zesde van negen kinderen (voor zover ik ze heb kunnen vinden in de doopboeken).

Chrisjes' jeugd

Slechts enkele – evenwel niet te verifiëren – voorvallen uit het boek van Chrisje wil ik hier noemen. Voor de rest verwijs ik naar '[Het verborgen leven met God](#)'.

Rond 1818 werd moeder Coeland ernstig ziek en ieder dacht dat ze zou gaan sterven.^[2] Het vijfjarig Chrisje knielde neer in de kelder en bad een kinderlijk gebedje dat de Heere verhoorde: *"ik kreeg te geloven, dat zij beter zou worden, doch niemand wist daarvan. Zoals dat gebedje van Boven gegeven werd, ging het ook weer naar Boven, en ik heb, door de goedertierenheid des Heeren, mijn lieve moeder mogen behouden tot in mijn veertigste jaar toe."*

Vervolgens vertelt ze dat er in het gezin een omslag is gekomen in de visie op inenten. Nou, misschien is dat teveel gezegd; moeder was daar wat genuanceerder over dan bij de oudsten. Willemina werd wel ingeënt, maar Chrisje rukte zich los toen de dokter haar wilde inenten. Moeder liet dat zo; het jongste zusje, Josina Mauritia, vond ze nog te jong dus ook die werd niet ingeënt. Chrisje lachte Willemina uit; dat was niet fraai. Dit gebeurde omstreeks 1820.

Nog een paar laatste voorvallen van wonderlijke redding wil ik noemen. Op haar zestiende stootte ze haar hoofd tegen een plank en werd een aantal dagen blind^[5]. Korte tijd zette het haar stil, maar ze pakte nadien haar oude leventje weer op.

Later kreeg ze last van een *pestkool*^[6]. Een gezwel waar ze danig last van had, zowel bij zitten als liggen. Het zat op een plek waar ze nauwelijks bij kon; ze kon het niet zien. Maar aan de verzuchtingen van haar moeder merkte ze wel dat het eerder slechter dan beter werd. Moeder overwoog om de chirurgijn te ontbieden, maar Chrisje wilde liever dat de hemelse Medicijnmeester haar genas. Ze schrijft: *"Toen kwam mij voor, dat Hiskia ook een gezwel had en de profeet Jesaja hem aanzegde, dat hij vijgen moest nemen en op het gezwel leggen. Nu ging ik aan het zoeken, maar kon het niet vinden. "Nee (dacht ik), nu mag ik het niet doen, anders zou ik de plaats wel vinden"; maar het bleef mij toch bij. Toen nu op een morgen het verband los gemaakt werd stond het zo gevaarlijk, dat mijn moeder en zuster vreesden dat het vuur er aan zou komen. Ik bemerkte, dat zij stil om de chirurgijn wilden sturen. Dit bracht mij nog meer aan het zuchten en ik verzocht moeder nog een dagje te wachten. Dit werd toegestaan, en toen riep ik: "Och Heere Gij hebt dat gezwel van Uw knecht Hiskia genezen, och, wil mij nu ook helpen, en als ik dat middel mag gebruiken, laat het mij dan ook vinden". En ziet toen ik nu de Bijbel weer opnam, om het te zoeken, viel het voor mij open: Jesaja 38: 21. Ik was zeer blijde, doch zei niets, maar liet een vreemd meisje, dat bij ons was, in de stilte vijgen halen en mij toen helpen om die er op te leggen. Toen nu 's morgens het verband geopend werd, was moeder verwonderd, want het was genezen en ik werd beter."*

Tot slot – Chrisje noemt er geen leeftijd of jaartal bij – had ze in een glasscherf getrapt^[7] en haar voet zwelde door de ontsteking danig op. Niets hielp en opnieuw vreesde ze te zullen sterven aan de infecties. Ze wilde zo graag nog eens naar de kerk. Nu is niet duidelijk of zij altijd al onregelmatig ging, of dat dit nu kwam door deze ontsteking. In ieder geval is ze op een schoen van haar vader – zozeer was de voet opgezwollen – samen met haar 'zuster'^[8] naar de kerk gegaan. De preek over de Heidelbergse Catechismus, Zondag 32 (over de Dankbaarheid) greep haar zo aan dat het een onuitwisbare indruk op haar maakte. Sindsdien slonk de voet en genas na verloop van tijd.

Dat lezen bleef haar grootste lust. Het maakte dat zij later schooljuffrouw kon worden; eerst

op een bewaarschool vlakbij Goes en later op 'haar eigen schooltje' vlakbij Noordeinde in haar geboortestad 's-Gravenhage.

Ik kan mij niet aan de gedachte onttrekken dat zij door dat lezen ook met de bekende oefenaar en boekverkoper en -uitgever Jan van Golverdinge in contact zal zijn gekomen. Een man – op wie ik later nog terugkom – die een jaar jonger dan Chrisje was en wiens leven veel overeenkomsten vertoonde met dat van haar!

Coupeuse

Het zal door het vak van haar vader^[10] zijn gekomen dat Chrisje na de lagere school een baantje bij een deftige dame kreeg als naaister (of zo je wilt, coupeuse). *"Met de modes en manieren der wereld deed ik mee".*^[11]

"Mooie klederen namen mijn hart in; maar de lieve dierbare Herder hield Zijn oog op mij gevestigd, dat heb ik naderhand leren inzien, en gaf mij gedurig waarschuwingen van binnen. Zo gebeurde het eens, toen ik een witte japon wilde aandoen, dat mij met kracht dat woord voorkwam uit de Openbaring, hoofdstuk 7:13: "Deze, die bekleed zijn met lange witte klederen". Ik werd daarop zeer bedroefd en deed de japon uit, aanhoudend maar roepende. Och, Heere mocht ik daar ook een van wezen! Maar hoewel ik toen zeer begerig was, het was het uurtje der minne nog niet."^[12]

"De volzalige Verbonds-Jehovah heeft mij als een jong kind van drie jaren al getrokken en bemoeienissen met mij gemaakt, gelijk in de beschrijving van mijn bekering te zien is zodat ik lust kreeg om Zijn woord te lezen en menigmaal verhoring van het gebed mocht ondervinden. Maar op een modewinkel komende, diende ik een afgod geheel en verliet de Springader des levenden waters."^[14]

Schooljuffrouw

Er komt dus op een gegeven ogenblik een breuk in haar leven voor wat betreft haar beroep. Haar beroep werd haar tot een last en Chrisje voelt zich geroepen om kinderen te onderwijzen. Juist godsdienstonderwijs had al vroeg haar hart. En dat zal ook haar grootste drijfveer zijn geweest om juffrouw te worden. Naar alle waarschijnlijkheid heeft zij daarvoor geen opleiding gevolgd, maar is ze het vak al (mee)werkend gaan leren. Hoewel... Ze krijgt een betrekking op een bewaarschooltje in een dorp onder de rook van Goes. Ze beschrijft het als *"onderwijzeres in een kinderschooltje, wel twintig uren van mijne woonplaats, waaraan (die woonplaats dus, LHdK) ik zoo gebonden was."*

Dat loskomen van moeder en van thuis had wel wat voeten in de aarde, maar ze kwam bij een oude christin in Den Haag, die zei: *"Ja kind, de Heere heeft mij al bekend gemaakt, dat gij dien weg in moet."* En ze ging.

Het blijft onduidelijk in welk dorp dat was, maar het lag op tweeëneenhalf uur lopen van Heinkenszand, waar ze eens een gezelschap van vromen bezocht. Het dorp Yerseke zou daarvoor een geschikte optie zijn. Maar evengoed kan het Kloetinge of Wemeldinge zijn geweest; evenwel is bekend dat er in Yerseke een bewaarschooltje was in die tijd.

Ze nam met pijn in haar hart afscheid van de Hofstad en haar ouderlijk huis. Het verblijf daar was moeilijk; vooral omdat haar prille, doorgebroken geloofsleven houvast had gevonden bij de gezelschapsmensen in Den Haag. En daar in het Zeeuwse dorp kende ze nagenoeg niemand die de Heere vreesde. Hoe groot was de troost die ze ervaarde toen een vrouw die de Heere vreesde haar meenam naar een gezelschap in een andere plaats. Zo heeft ze enkele vromen leren kennen in Zeeland.

Moeilijk werd het toen ze mede door heimwee ziek werd en ook de andere juf op het schooltje ziek werd. Toen stond ze er alleen voor. *"Het gebeurde dan op een rustdag, dat ik zeer moedeloos was; want ik was nog ziek en door de hevige koortsen zeer benauwd; daarbij was ik als van de mensen verlaten. De huisgenoten brachten mij het hoog nodige en anders lag of zat ik alleen; want de juffrouw, daar ik onder stond en die een lief goed mens was, was ook*

ziek; deze was in de stad en kon mij dus niet bezoeken. Het schooltje, waarvoor ik gekomen was, kon niet waargenomen worden; dus kan men denken hoe donker en bang die weg was." Ze vertelt over verschillende kinderen; het laatste voorbeeld dat ze nog noemt uit Zeeland is een dwars meisje (ze beschreef een voorval uit 1859) met wie ze in 1875 nog steeds briefcontact had.

Het ging niet langer in Zeeland; daarom keerde Chrisje terug naar Den Haag. Maar... Ze had geen werk! Door een wonder kwam er een plaats vrij en kwam de vertrekkende juf – een bekende van Chrisje – bij haar thuis het goede nieuws brengen. Chrisje was echter niet thuis en de juf regelde alles met Chrisjes zus; zelfs de schoolspullen kocht ze van de juf. Toen Chrisjethuiskwam was alles al geregeld en daar zag ze uiteraard Gods barmhartigheid en leiding in.

Helaas was die baan geen blijvertje! Ze moest er lessen geven die ze maar niets vond, zoals lichamelijke oefeningen. Ook was ze het niet eens met de leer die ze zou moeten uitdragen. Daardoor moest ze haar baan opzeggen.

Haar volgende baantje – blijkbaar op een schooltje vlakbij het Noordeinde – heeft ze jarenlang mogen vervullen. Onduidelijk is wanneer dat was en tot wel jaar dat heeft geduurd.

Geestelijke banden met haar gezinsleden

Toen haar oudere zus Philippina werd gedoopt, werd er in het doopboek van de Hoogduitsche Kerk te Den Haag geschreven: *"vader is lidmaat van de Lutherse Religie; moeder is lidmaat van de Gereformeerde Religie"*. Op meerdere plaatsen in het boek merk je dat Chrisje geestelijk de meeste aansluiting had met haar moeder. Het gezin heeft – door wat voor oorzaak ook – een aantal veranderingen van kerkelijk leven doorgemaakt. Tussen Luthers en Hoogduitsch zit danig liturgisch verschil, maar zeker ook theologisch. De switch naar Hervormd is misschien iets kleiner, maar het is wel een andere cultuur en kerkhistorie, waardoor het gevaar groot is dat de kinderen geen goede kerkelijke binding kregen.

Dit zal ook de sporen trekken in Chrisjes leven. Daarbij had ze de plaatselijke kerkelijke situatie zeker niet mee. Haar kinderjaren waren hoogduitsch en hervormd gekleurd. Maar toen ze ruim twintig was vond de Afscheiding plaats. En in Den Haag werd het al gauw scheuring op scheuring. Er was veel gesteggel tussen en met de vrije groepen, thuislezers en ledeboeriaans gezinden (tot wie Chrisje zich sterk aangetrokken ging voelen).

Niettemin vertelt ze dat ook in haar oudste zus Willemmina, geestelijk leven was en dat Chrisje vanuit Zeeland aan haar schreef over haar wederwaardigheden en strijd. *"Ik schreef er echter iets van aan mijn oudste zuster, die drie uren van huis af woonde en waar de Heere ook al vroeg in werkte. Toen deze de brief kreeg, begon zij hardop te wenen, omdat haar weg, zei zij, zoveel gemakkelijker was."*

Ook noemt zij iets van haar zus Philippina Johannette (bladzijde 131): *"Aan de zielen van mijn twee zusters hebt Gij al in haar jonkheid gearbeid en haar uit de wereld getrokken; ja, door Uw ontfermende liefde en genade hebt Gij ze bewaard en alle lust of genoegen in de wereldse vermaken weggenomen. Aan de oudste hebt Gij de beminde Immanuël geopenbaard. De tweede hebt Gij door lijden en drukwegen geheiligd, zoals Gij haar tweemaal in zulke wegen beloofd had, en, ter bevestiging van Uw woorden, haar ziel opgenomen in het 51ste jaar haars levens, haar toen de volkomen uitkomst gegeven en haar van haar kruis, en van het lichaam der zonde en des doods en van alle moeite en verdriet verlost. Daar rust zij in Uw eeuwige rust, daar houdt nu ook haar drijver op."*

Verder heeft ze nog een brief aan haar broer Adrianus in het boek gevoegd. Ze vertelt in juni 1867 dat Janus overleden is; *"Beide mijn broeders en één zuster zijn nu weggenomen. Thans zijn wij nog met ons drieën zusters over"*. Helaas verzwijgt zij dat drie andere broertjes reeds jong zijn overleden. Toen de vrouw van Janus enkele jaren daarvoor overleed, maakte Chrisje zich zorgen over zijn zieleheil. Daarom schreef ze een brief, die haar pas na de dood van Janus werd teruggegeven (ze herinnerde het zich nog maar nauwelijks). Nu hij

echter voor de poorten van de dood kwam legde ze haar zorg nogmaals voor de Heere neer en ze ervaarde rust die God haar gaf; ze concludeerde dat de Heere in hem was begonnen. Groot was de teleurstelling toen ze hem op zijn sterfbed sprak en hij slecht sprak: Ik hoop het maar. Ze mocht echter de zorg van zich afgenomen voelen en alles aan de Heere overlaten. Tenslotte vertelt ze ook iets over Christiaan Johannes en Josina Mauritia, de jongsten van het gezin Coeland (bladzijde 130): *"O dierbare, volzalige, getrouwe, onveranderlijke Verbonds-Jehovah laat Uw eeuwige, vrije, soevereine liefde gezien worden in het voortzetten van Uw werk in mijn jongste zuster, tot grote blijdschap van mijn ziel. Gij hebt het mij ook voor jaren beloofd, toen ik op die aan U bekende avond zo bedroefd was, ook over mijn toen nog levendebroeders en zusters. Van nature ben ik een Gallio, een Kaïn; maar Gij maakte mij bedroefd, omdat zij niet allen onder de waarheid kwamen, waartoe wij toch zo duur verplicht zijn, als zijnde het visnet van Uw genade; en Gij, die mij bedroefd had gemaakt, beloofde mij toen, dat Gij haar zelf zoudt bevestigen en schragen en op Uw gedenkrol schrijven. Toen schonk Uw liefde die woorden met zoveel kracht, dat de droefheid in blijdschap veranderd werd. Tot Uw heerlijkheid en om te doen zien hoe Gij Uw woord bevestigt, waarvan geen jota of tittel op de aarde zal vallen, moet ik het terneer stellen. Ook hebt Gij Uw woord bevestigd aan mijn jongste broeder, die Gij in zijn 41ste jaar hebt thuis gehaald. Een paar jaren voor zijn vertrek naar Groningen had hij ook een erge ziekte; ik ontving behoefte voor hem en kreeg gedurig: 'Deze ziekte is niet tot der dood maar tot de heerlijkheid Gods'. Dat hebt Gij bevestigd, als de dierbare, heerlijke Waarmaker van Uw Woord; want daarop herstelde hij en kwam mij vaarwel zeggen, omdat hij met zijn huis gezin naar Groningen moest vertrekken. Toen gevoelde ik zulk een blijdschap en de band der liefde was toen zó sterk omtrent hem, als ik nog nimmer gevoeld had. Later hebt gij U aan hem geopenbaard en hij is kort daarop gestorven. Zijn laatste woorden waren: hij ging nu avondmaal houden, en een glans van aangename vrede lag op zijn gelaat, zonder zorg voor vrouw en zes kinderen, waar van de jongste toen slechts één jaar oud was; maar hij gaf ze aan de Heere over. Zo heeft die Dierbare ook daarin Zijn Woord bevestigd; Hij heeft voor die weduwe en wezen op een bijzondere wijze gezorgd, en, wat het allergrootste is, ook bemoeienissen gemaakt met de ziel der weduwe."*

Geestelijke vrienden

Voordat ze naar Zeeland vertrok, had ze reeds contacten met geestelijke vrienden in Den Haag (en wellicht daarbuiten; Scheveningen of Delft bijvoorbeeld). Toen reeds had ze ook al een geestelijke klik met ds. L.G.C. Ledeboer en zijn preken. In de zeeuwse periode kwelde haar de angst dat ze ds. Ledeboer op de een of andere manier had gelasterd. Veel is uit die tijd niet bekend. Wat warrig vertelt ze de dingen soms door elkaar, maar het begin ligt hier: *"Nog in De Haag zijnde, was ik uit de Hervormde kerk genootschap uitgeleid en dit geschiedde op de volgende wijze. ..."*

Het laat zich raden dat ze in de een of andere afgescheiden kring terechtkwam; daarvan waren er nogal wat soorten in Den Haag. Maar ze kwam daar niet direct in terecht: *"Ik voor mij zal ook in deze mijn zonde niet verbergen; want toen ik niet meer in de Hervormde kerk kon opgaan, werd er bij de Afscheidenen een preek gelezen. Maar ik, weerspannige en wederhorige, zei: 'Nee, daar ga ik niet heen dan kan ik thuis wel in mijn kamertje een preek lezen!'"* Hoewel ik van binnen zeer aangezet werd, om er heen te gaan, bleef ik toch tegenstand bieden. Maar, gelijk in allen weg, werd de Heere mij te sterk en dreef mij naar die vergadering, die ook kerkelijk was; want daar hebben in het begin der Afscheiding innige leraars, zoals Schaap, Ledeboer enz. gepredikt. Daar dan gekomen zijnde, werd er een preek gelezen van de nu zalige Comrie, uit Efése 1:13. *"Nadat gij geloofd hebt, zijt gij verzegeld geworden met de Heilige Geest der belofte".* In die predicatie werd de verzegeling van de Heilige Geest vergeleken bij de koopwaren in een schip, waarvan ieder pakje, ja zelfs het kleinste dat er in is, zijn eigen merk heeft. *"Zo zal ook (zei de Godzalige Comrie) de kleinste*

gelovige, die verzegeld is, behouden aanlanden." Ik kan niet beschrijven hoe ik onder het lezen van die preek zat en wat zij op mij uitwerkte. Nog nimmer had ik zo geroepen en gekermd om zulk een verzegelde te mogen zijn."

in het gezelschap te Den Haag, waar ook de één jaar jongere Jan van Golverdinge een prominente rol speelde. Een groep van een paar honderd mensen die het in de Hervormde Kerk niet meer konden vinden sinds de Afscheiding.

Toen kwam daar de driejarige periode in Zeeland en moest ze weer opnieuw geestelijke vrienden gaan zoeken. Na haar periode van ziekte gebeurde het volgende: *"Nu kreeg ik begeerte (of laat ik liever zeggen: deze werd door de Heere zelf opgewekt) om bij de vromen gebracht te worden. Het was op een Zaterdag, dat ik, nadat mijn werk was afgelopen, in stille overdenking zat, en dat op eens in mijn hart gezegd werd: "Ga morgen naar Heinkenszand". (Dat was een dorp, goed twee en een half uur van het dorp gelegen, waar ik woonde, en dat ik niet anders dan bij naam kende; want ik was nog nergens in dat land geweest.) Ik zei: "Ik weet de weg niet, Heere." Toen kwam met kracht dát woord in mijn hart: "Ik zal uw Leidsman wezen". Ik zei: "Nu, dat is goed, Heere zult Gij mij dan vroeg wakker maken, want er was 's morgens godsdienstoefening op dat dorpje, en daar waren innige, lieve vromen; dus daar verlangde ik dan bij te komen." Daar had ze het goed en ook de terugreis ging goed. Nog een merkwaardig voorval wordt genoemd, in Goes. "Nog moet ik schrijven van een leraar in de stad Goes. Eer hij er kwam was er een groot geroep over dat er zulk een goed, rechtzinnig leraar kwam, en toen hij er was, spoedde bijna ieder zich naar de kerk, ook zij, die reeds lang de Hervormde kerk verlaten hadden, de een uit belangstelling, de andere uit nieuwsgierigheid, een derde om 's mans preken te beoordelen naar zijn eigen ingebeelde wijsheid. Ik verlangde er naar om dien leraar eens te ontmoeten en dit gebeurde. Toen ik op een avond in de stad was kwam hij in het huis waar ik was. Na de gewone groet begon hij met een gebedje en las daarna Galaten 1. Aan het 16de vers gekomen zijnde, waar staat: "Zijn Zoon in mij te openbaren", hield hij op en zei: daar staat: "in mij", maar men moet daardoor verstaan: "aan mij". Uit onvrijmoedigheid had ik nog niets gesproken, maar nu werd mijn hart en mond geopend; ik kon niet langer zwijgen en zei: "Wel dominee, als de Heere Jezus niet door de Heilige Geest door het geloof in onze harten ingewerkt is, zullen wij toch verloren gaan! Aan ons zal niet baten". Ik sprak verder zoals de Heere mij te spreken gaf; doch het duurde niet lang of de dominee stond op en ging heen."*

Op de website over de ledeboerianen/OGG in [Goes](#) wordt dit voorval ook aangehaald en betrokken op ds. Huibert Jacobus Buddingh. Een inderdaad merkwaardig predikant. Met diaken De Jonge, een bakker in Goes, had Chrisje wel goed contact. Hij heeft in de turbulente tijd na de Afscheiding ook in de gevangenis gezeten, omdat hij betrokken was bij de kerkdiensten, buiten de Hervormde Kerk.

Terug in de Hofstad

Niettemin, na drie jaar keurde Chrisje weer terug naar Den Haag. Twee vrienden wil ik kort noemen. Hun namen zijn bekend vanuit andere geschriften.

Catharina van Alderwegen, geboren op 27 mei 1828 in de Haag. Zij trouwde in 1866 met Jacobus Boot. Catharina overleed op 1 maart 1881 in Delft, 52 jaar oud. Ze onderhield met diverse gelovigen briefcontact en meerder malen doet zij ook de groeten van Chrisje.

Jan van Golverdinge, geboren op 28 november 1813 in Amsterdam. Hij kwam rond zijn twintigste tot verandering onder het gehoor van Isaäc Da Costa, waar hij geheel 'toevallig terecht kwam'.^[17] Da Costa bracht hem in contact met iemand die een boekhandel wilde

opzetten in Den Haag. Zo kwam Jan in de Hofstad terecht. Eén van de eerste geschriften die hij in de boekhandel uitgaf was van Abraham Capadose, een neef van Da Costa. Hij maakte er de Afscheiding mee, maar ook de andere scheuringen die er ontstonden vanwege het granieten optreden van ds. H. Joffers, die nogal wat brokken heeft gemaakt.

De groep thuislezers die bij de familie Beeuwkes (latere trouwde Jan van Golverdinge met een nichtje van deze mensen: Johanna Beeuwkes, 1816-1847) in de verfwinkel samenkwam, groeide uit tot meer dan honderd. Echter al vlak na de Afscheiding ontstond een hetze tegen deze Separisten. Ze werden scherp in de gaten gehouden en hoorde men psalmgezing dan volgde er een inval. Zoals in mei 1836 bij advocaat Van Hall, waar men psalm 51 zong en Jan van Golverdinge de leiding had.^[18]

Een inval van de politie in 1837 leverde ook nog wat meer namen op.^[19] Een aardig detail is dat er dus ook bedienden van koning Willem I en de prins van Oranje bij waren. Het lijkt een beetje op de tegenstelling 'Achab en Obadja' uit de Bijbel! Nota bene de koning hield een ware razzia op de afgescheidenen; en drie van zijn personeelsleden behoorden ertoe! Uiteindelijk werd de groep – ik meen onder Willem II of misschien al iets eerder – toch getolereerd en groeide uit tot enkele honderden, zodat niet alleen een kerkgebouw moest worden gebouwd (1849-1850) maar ook een eigen predikant werd beroepen (1849): ds. Hendrik Joffers uit Uithuizen.

In die periode trok Jan van Golverdinge zich een beetje terug; tot die tijd had hij een tamelijk vooraanstaande plaats als voorlezer en zelfs oefenaar^[20]. Een deel van de gemeente hield erg van de stijl van Van Golverdinge (meer gevoelsbevindelijk), terwijl een ander deel van de gemeente de meer wettische stijl van dominee Joffers fijn vond. Dit leverde zoveel frictie op dat de gemeente dreigde te scheuren. De classis bemoeide zich ermee; was weinig doortastend keer op keer (!); dit resulteerde in het volgende advies: de predikant moest meer gevoelsleven in de preek gaan leggen, zoals de oefenaar Van Golverdinge zo voortreffelijk deed. Dominee Joffers zette zij veelgebruikte hakken in het zand en zei dat die stijl hem niet alleen niet lag, maar dat deze zelfs alle afkeuring verdiende! Daarmee hielp hij zijn gemeente te breken.

Joffers had daarnaast een haast dwangmatige drang om de kerk der Afscheiding aan te hangen en terug te gaan naar de Dordtse Kerkorde, waar de leden van de Kruisgemeente weer helemaal niets mee hadden.

Een aardig voorbeeld van zijn dictatoriale optreden betrof ook zijn censuur richting ChrisjeCoeland. Meerderen in Den Haag en Scheveningen waren erg blij met de preken van ds. L.G.C. Ledeboer. Deze was niet met de Afscheiding meegegaan, maar was kort erna uit de Hervormde Kerk gezet. Omdat deze zich niet aansloot bij de afgescheidenen, maar wel eenzelfde geestelijke ligging had, begeerde men nog wel eens onder zijn gehoor te komen als hij in Delft preekte. Toen Ds. Joffers ter ore kwam dat Chrisje daar eens was geweest, verbood hij het haar. Dr. B.H.Th. Vollenhoven noemt Chrisje in zijn artikel '[de Afscheiding in de Residentie](#)' zelfs '*de door ds. Joffers gecensureerde loopster*'.

Jan van Golverdinge deed nog een goed woordje voor haar en zijzelf nam de vrijmoedigheid om zelfs voor te stellen deze dominee Ledeboer eens in Den Haag uit te nodigen! Maar ds. Joffers wilde er niet van weten; wat hem nóg meer leden kostte. Het was een trieste periode en een grote opluchting toen ds. Joffers in 1868 met emeritaat ging.

Toen Jan van Golverdinge in 1857 de gemeente verliet, gingen ongeveer 300 leden met hem mee. De gemeente slonk van ruim 500 naar minder dan de helft!

Van Golverdinge werd een goede vriend van ds. Ledeboer; deze logeerde vaak bij Van Golverdinge, als hij in Delft moest preken. Jan sprak in 1863 enkele woorden op het graf van Ledeboer, in Benthuizen.

Jan zelf overleed op 12 december 1888 te Den Haag. Zijn zoon Jan zette de zaak nog verschillende jaren voort; toen werd de zaak overgenomen.^[21]

Naar de Glasstad Leerdam

We zijn een beetje het spoor bijster in de kerkelijke wanorde van het Den Haag na 1860. Maar vrijwel zeker ging Chrisje met de groep rond Jan van Golverdinge mee. Echter dat duurde maar heel kort toen bleek dat de ververswinkel, waarin Jan weer oefende, plaats moest bieden aan circa 300 mensen. Een deel sloot zich al vrij snel aan bij de Kruisgemeente en een deel sloot zich bij de groep ledeboerianen aan, hoewel zij in Den Haag nooit officieel een gemeente zijn geworden. Deze reisden veelal naar Scheveningen.

Voor ik ga afsluiten wil ik toch nog iets zeggen op haar bevindelijk epistel. Haar taalgebruik deed mij sterk denken aan dat van Jannetje Hootsen (Zwart Jannetje uit Veenendaal). Die bezigde ook vele malen het bijvoeglijk naamwoord 'lieve'. Ook het jij'en tegen God en het zichzelf beschrijven als 'kindje', hoewel ze zelf al op leeftijd waren, herken ik daarvan. Het is allemaal wat héél bijzonder 'bevindelijk'. Niet onterecht wordt hierbij soms het woord 'mystiek' gebruikt. In het geval van Jannetje leidde dat door de omstandigheden zelfs tot sectarisme. Zover kwam het bij Chrisje niet. Toch leg ik graag de gezonde bijbelse leer en taal ernaast. Dit taalgebruik heeft zij niet van huisuit meegekregen; het is wezensvreemd aan het lutherse en vrijwel zeker ook aan het Hoogduitsche evenals aan het hervormde denken. Dit is zij gaan kopiëren van de gezelschapsmensen tegen wie ze jarenlang heeft opgezien. En dat is niet gezond. Je geestelijk taalgebruik moet uit de Schrift komen en daaraan te toetsen zijn. Die proeve kan het regelmatig niet doorstaan; zonder dat dat inhoudt dat zij geen geestelijk leven zou kennen!

Het tweede dat ik wil opmerken is dat iemand haar heeft aangemoedigd haar leven te gaan beschrijven. Vrijwel zeker is dat Jan van Golverdinge geweest, die er ook omzet in zag natuurlijk. Hij verzorgde namelijk de uitgave in 1876 (ik vermoed dat dit de eerste druk was, dus is haar 'dagboek' posthume uitgegeven). Chrisje wordt ook genoemd in een [artikel](#) over negentiende eeuwse vrouwen die boeken schreven. De schrijfster van dit artikel, Marijke Huisman, noemt het een schreeuw om gehoord te worden, in beeld te zijn. Ik weet niet of dat wel helemaal recht doet aan Chrisje, maar zij beschrijft ook enkele anderen, op wie dat wel betrekking had. En zij wordt vermeld in een interessante [scriptie](#) over de invloed van Ledeboeriaanse geschriften. De schrijver, Gert-Jan van Panhuis, stelt terecht dat haar geestelijke beleving vooral blijft hangen in geestelijke onwaardigheid en de telkens terugkerende geloofsonzekerheid. Het is – en daar wil ik mijn kritische noot mee afsluiten – funest voor de geloofszekerheid als zij zich laaft aan dit soort geschriften. Gods Woord roept ons stellig op te stáán naar zekerheid, onze roeping en verkiezing vást te maken. Het gedachtengoed van dit soort publicaties – die theologisch niet of nauwelijks worden getoetst dan alleen aan de individuele bevinding (en dus niet altijd aan de Schrift) – onder ogen brengt vormt een gevaar voor de gekrookte rieten en de rokende vlaswieken. Voor je het weet ga je dit zelfkastijdend taalgebruik kopiëren en voor waar en zuiver houden. Hoewel wij in de zelfbeproeving opgeroepen worden onszelf te onderzoeken, de zonde te haten en onszelf wegens de telkens de kop opstekende zonde te mishagen, behoeven wij ons voor anderen niet openlijk door het slijk te halen. Dat staat paradoxaal gelijk aan de farizeër uit de gelijkenis die zichzelf verhief en er zelf iets mee werd. Laten we in het openbaar vooral groot spreken van de Heere en van Christus. Want voor je het weet worden we zelf de gevierde stofkruiper, die, hoewel hij kroop, niet door de enge poort paste! Wat Chistiana betreft: zij heeft zeker ook groot en goed van de Heere gesproken. Maar of zij Zijn werk in haar leven wel echt op waarde heeft geschat door de 'pardonbrief' als Gods begin aan te duiden, waag ik te betwijfelen. God was al veel eerder levenwekkend bezig, alleen haar beperkte zicht op God in dat begin verwierp Gods bemoeienis als iets dat er niet toe deed; inbeelding en een gans verloren zijn! Dat is erger dan 'jammer'! In 1876 komt Chrisje Coeland weer in beeld in de bronnen, wanneer zij op 10 november 1875 vanuit Den Haag naar Leerdam vertrekt. Zij gaat daar wonen in het Vrouwenhofje aan de Kerkstraat. Haar jongste zus, Josina Mauritia, is daar

al op 6 februari van dat jaar (vanuit Leiden) komen wonen. Later zal ook haar oudere zus Willemina^[22] daar komen en alle drie de zussen overlijden in Leerdam.

Geen idee hoe iemand uit Den Haag daar terecht komt of het moet zijn dat er een link met Den Haag ligt via de oprichtster van dit hofje, Maria van Aerden-Ponderus.^[23] Het lijkt me stug dat Chrisjes familie was, maar de link met Den Haag is misschien wel een aanleiding.

Niet heel lang daarna, op 27 januari 1876 overlijdt Chrisje en enkele vrienden, ook uit Leerdam en omgeving, begraven haar aldaar. Haar sterven en de toespraak op het graf worden aan het einde van het boekje beschreven. *Ze mocht de Glasstad verwisselen voor de Glazen Zee!*

^[1] Bladzijde 97

^[2] Bladzijde 1

^[3] Bladzijde 1

^[4] Het was diezelfde dokter die haar had willen inenten en dat was hem toen niet gelukt; het laat zich raden dat hij dat voorval niet was vergeten en nu dus aan een beduidend langer eind trok dan het elfjarige Chrisje

^[5] Bladzijde 5

^[6] Bladzijde 6

^[7] Bladzijde 7

^[8] Aan de manier waarop ze dit woord gebruikt zal dit Willemina zijn geweest

^[9] Bladzijde 14

^[10] Johannes Coeland was evenals zijn vader Pieter Coeland kleermaker

^[11] Bladzijde 5

^[12] Bladzijde 5. Dit is zo'n voorbeeld van een merkwaardige visie op Gods werk in je hart; men wachtte op een speciaal iets, voordat men kon zeggen dat men werkelijk was wedergeboren. Dat 'uurtje der minne' bij anderen maakte dat velen bleven denken dat het bij hen nog helemaal niets was! Zo werd een 'bevindelijk' matrix gelegd over Gods werk, zonder dat men het aan de Schrift toetste. Velen bleven tastend tot hun stervensuur... Iets van haar theologische visie (zij het dat gezelschapsmensen er hun eigen dingen uithalen) laat ze zien middels een preek van Hugo Binningh (vanaf bladzijde 175).

^[13] Bladzijde 12

^[14] Bladzijde 200

^[15] Chrisje houdt dat (zie bladzijde 62) stellig op 20 juni 1857, 's avonds om 22.00 uur: *"TOEN KWAM DE PARDONBRIEF UIT DEN HEMEL IN MIJNE ZIEL"*, gepaard met de psalmversregel *"Gezegend zij de groote Koning, Die tot ons komt in 's Heeren Naam"*.

^[16] Bladzijde 9

^[17] Lees het boek 'Eben-Haezer - Geschiedenis van de Gereformeerde Gemeenten van Den Haag en Scheveningen', uitg. De Banier, 1982.

^[18] Enkele processen verbaal zijn te lezen

via http://dbnl.org/arch/bos_070arch04_01/pag/bos_070arch04_01.pdf

^[19] jufvrouw Nieuwenhuizen verder afgevraagd ons op te geven den naam van dengeen, welke de door ons bevondene bijeenkomst presideerde; kregen wij tot antwoord: „wij hebben geen president."

Degeen die het gebed deed, noemt zich Jacob Toet, schoenmaker, wonende te Scheveningen. De voorlezer in die zoogenaamde kerk gaf zich op te heeten Jan van Golverdingen, boekverkooper, in de Papenstraat woonachtig. De vergaderde menigte aan onze uitnoodiging om uiteen te gaan gedeeltelijk niet willende voldoen, veelmin onzen last tot het staken hunner godsdienstige verhandelingen, aan hun gegeven, willende volvoeren, en wij in aanmerking nemende dat het den dag des Heeren is en de gevolgen welke een' severe 31) maatregel naar zich zouden sleepen, hebben wij goedgevonden ons te bepalen met de weigerenden hunne namen op te nemen; en dezen hebben op-gegeven zich te noemen:

Mr Anne Maurits Cornelis van Hall, advocaat, wonende op de Veerkade alhier; Jan van Golverdingen voornoemd; Jacoba Wilhelmina Werner, kamenier, woonachtig in het paleis van

Z.K.H. den Heere Prins van Oranje; Nicolaus van Beyeren, bediende van Z.K.H. den Heere Prins van Oranje; Lam-bertus Beeukers, lampist in het paleis van Z.M. den Koning, met deszelfs drie zonen en dochter; Isaac Hoogendoorn met deszelfs huisvrouw, woonachtig aan de Zuidwestbinnengingel, van beroep arbeider; Abraham Monteba, kledermaker in de Glasblazerslaan; vrouw Rees, in de poort van Zwaan op het Spui; Maria Gordon, wonende aan de Mallemolen ; Cornelis Kloppert, wonende in de Pieterstraat; Bernardina Elisabeth Weemeyer, dienstbaar ten huize van den advokaat Van Hall; Jacob Toet voornoemd; Cornelis Roeleveld met deszelfs zoon, Arie de Lange, Matthijs Taal, Klaas van den Dijk, Maarten Plokker, alle visschers en wonende te Scheveningen ; met en benevens jufv. Nieuwenhuizen en dienstbode...

[20] Chrisje noemt hem een enkele keer in haar boek: oefenaar G., zie bladzijde 40

[21] Zie 'Eben-Haëzer', drs. J. Schipper, bladzijde 68

[22] Wellicht na het overlijden van haar man Hendrik van Dijk, in 1885. Dan zou zij vanuit Leiden naar Leerdam zijn gegaan.

[23] Maria van Aerden-Ponderus

Maria Ponderus werd geboren te Monster bij 's Gravenhage op 27 januari 1672 als dochter van de chirurgijn Antonius Ponderus en Françoise van Barthem. Op 20 jarige leeftijd huwde zij de bijna 30 jaar oudere weduwnaar Pieter van Aerden, notaris en procureur te Den Haag. Niet alleen overleefde zij haar man 45 jaar maar ook stierven haar dochter en twee zonen vóór haar zonder kleinkinderen na te laten. Zij besloot haar aanzienlijk kapitaal te bestemmen voor het oprichten van een Familie Vrouwenhofje voor dames uit haar familie ofwel uit die van haar man. Zij moesten allen van Protestantse huize zijn. Bij haar overlijden op 20 april 1764 op 92 jarige leeftijd bleek de doelgroep voor het Hofje niet meer in Den Haag te wonen maar in Leerdam. Door de goede banden van de familie met het Huis van Oranje is het Hofje gebouwd mogen worden op de ruïne van het Kasteel van Leerdam, die nog in het bezit was van de erfstadhouder Prins Willem V.

Geplaatst door [Leendert H. de Kluijver](#)